ସଉରା ସଂସ୍କୃତି ଗ୍ରନ୍ଥମାଳା— ୧

Saura Culture Series— 1

ସଉରା ଭାଷା

(ସଉରା ବ୍ୟାକରଣ ଓ ଶବ୍ଦ କୋଷ)

SAURA LANGUAGE

(SAURA GRAMMAR & DICTIONARY)

Prof. K. C. Mishra

Dr. Jagannath Dash

1994

First Edition :— 500 copies, Shri Bijaya Dasami, 1994.

Published by :— Institute of Orissan Culture
2130/4158, Vivekananda Marg
Bhubaneswar-751002,
India

Authors :— Professor K. C. Mishra
&
Dr. Jagannath Dash

Cover Design:— Dr. Jagannath Dash

Price :— Rs. 150/-

Printed by : – Bibarani Prakashani
Tankapani Road
Bhubaneswar-751002

ଉତ୍ସର୍ଗ

ମାଙ୍ଗାଇ ଗମାଙ୍ଗ

ସଉର ଲିପି ‘‘ସୋରଙ ସୋମ୍ପେଙ’’ର

ଉଦ୍ଭାବକଙ୍କୁ——·· —— ····——

ସଉରା ସଂସ୍କୃତି ଗ୍ରନ୍ଥମାଳା— ୧
Saura Culture Series— 1

ସଉରା ଭାଷା

(ସଉରା ବ୍ୟାକରଣ ଓ ଶବ୍ଦ କୋଷ)

SAURA LANGUAGE

(SAURA GRAMMAR & DICTIONARY)

Professor K. C. Mishra
Director, Institute of Orissan Culture
Bhubaneswar.

&

Dr. Jagannath Dash
Reader, P. G. Deptt. of Anthropology,
Utkal University

INSTITUTE OF ORISSAN CULTURE
ESTD. 1982.
2130/4158, VIVEKANANDA MARG
BHUBANESWAR-751002, INDIA

1 9 9 4

CONTENTS
ସୂଚୀପତ୍ର

PART - I
ପ୍ରଥମ ଭାଗ

PART - II
ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

PART - III
ତୃତୀୟ ଭାଗ

ABBREVIATIONS AND SYMBOLS

1. Lanjia Saura — 'L'
2. Suddha Saura — 'S'
3. Symbols/phonemes — **In Oriya**

ŋ	—	ଅନୁସାର /ଂ/
?	—	ବିସର୍ଗ /ଃ/
~	—	ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ /ଁ/
d	—	ଡ଼
ḍ	—	ଦ
t	—	ଟ
ṭ	—	ତ
n	—	ନ
ṇ	—	ଣ
ɔ	—	ଅ
a	—	ଆ
ñ	—	ଞ

PREFACE

The compilation of the book "Saura Language" is definitely inspired by an ardent desire to explore the linguistic realities of an indigenous culture. The book has been planned as well as designed as the first book of the "Saura culture series" by the Institute of Orissan Culture, Bhubaneswar. However, the present book is not the first publication of its kind in the field of Saura language. Prior to its publication a few other books have been published. Among them the first attempt ever made to express in Saura the meanings of the words in the English dictionary, was the "English-Saura Dictionary" published by Rao Sahib G. V. Ramamurti (1933). The next milestone in the field of Saura language is the "Lanjia Saura" (Tribal Language Study Series—Vol. X) compiled by Dr. P. Patel and Smt. S Nayak and published by the Academy of Tribal Dialects and Culture, (H & TW Deptt) Government of Orissa, under the Directorship of Prof. Khageshwar Mohapatra in 1991.

Undoubtedly, the above mentioned books have fulfilled the long overdue demand of the scientific studies of Saura language. But in view of bringing certain unknown and unattempted sides of the Saura language to limelight, we ventured to take up a similar academic enterprise. Besides the inspiration from within, we are extremely grateful to Dr. Sitakanta Mahapatra, I. A. S. the celebrated writer, scholar and administrator whose books on tribal culture have inspired us for this great cause. In this regard, we are also extremely grateful to the Director and Deputy Director, Human Resource Development, Deptt. of Culture, Govt. of India, for making our imagination a reality by funding the work in the form of a research project.

Unlike the publications on the Saura Language already mentioned the present publication is a unique one in the same respect. Whereas Ramamurti (1933) has mostly compiled the dictionary on the basis of the Saura language in general alongwith English, and Patel and Nayak (1991)

have confined to the Lanjia Saura section only, ours has duly included the words and grammar of both Lanjia and Suddha Sauras of undivided Ganjam and Koraput districts. Secondly whereas in previous publications only English or Oriya versions of Saura words have been mentioned, we have given English, Hindi and Oriya versions of Saura words. Thirdly, the book takes the credit of incorporating the translation of a Saura Grammar book written in Saura language and script by Shri Maugai Gamango (Marichiguda). Other sections or the book are devoted to the Saura Grammar and Saura words or Dictionary (from our own study).

While designing such a book on Saura language, we have referred to many a book on language and grammar. Among them the books like (i) 'Sarbasara Vyakarana (Oriya) by Pt. Narayana Mohapatra and Shridhar Das and (ii) Saura Bhasa' (Oriya) by Shri Gopinatha Mohanty are note worthy. As mentioned earlier, the books by Ramamurti, and Patel and Nayak have also been duly referred to for the purpose. Apart from these, the books on the 'Kui', 'Santal' language etc. published by the Academy of Tribal Dialects and Culture, Bhubaneswar have been also referred to as and when necessary.

The book is primarily based on the linguistic data collected from among the Sauras of Serango, Chandragiri/ R. Udayagiri Puttasing and Domsara (Gunupur) regions. We are grateful to our Research Investigators Shri Priyabrata Nayak (Anthropology), Shri Sushanta Kumar Kar (Anthropology) and Shri Muralidhara Mohapatra who have taken all the pain for the collection of linguistic data in the above mentioned Saura dominated areas. We are also thankful to Shri Gouranga Raita and Ruplal Mandal of Tumna (R. Udayagiri), Trishna Raika and Salim Raika of Sagada (Gunupur), Laxman Sabara (SDA of Puttasing for their kind cooperation in our data collection. Our special thanks are due to Shri Ghasi Sabara (teacher, Domsara and Shri Arjuna Sabara (Matarbanam Press, Domsara) who have helped us in numerous ways starting from the collection of

data to the correction of the manuscript and the translation of the Part-I of this book. They were also helpful to provide us necessary photo-copies of Shri Mangai Gamango and Saura scripts, we are also grateful to Shri Buddha Raika, R.B.I., Bhubaneswar for correcting some parts of the manuscript with valuable suggestions. We are specially indebted to Prof. Khageswar Mohapatra for providing us the kind words of inspiration althrough and contributing the 'Introduction' part of the book. Lastly, we thank all the Saura villages, and informants, and other officials for their help and assistance.

VIJAYA DASHAMI
1994

K. C. MISHRA
Jagannath Dash

—X—

ସଉର ଭାଷା :

—ଉପକ୍ରମଣିକା—

ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟରେ ଅନୁସୂଚିତ ୬୨ ପ୍ରକାର ଉପଜାତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଉରା ଅନ୍ୟତମ ବୃହତ୍ ଉପଜାତି । ୧୯୮୧ ଜନଗଣନା ପରିସଂଖ୍ୟାନ ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଉପଜାତୀୟ ଜନସଂଖ୍ୟା ୫, ୯୧୫, ୦୬୭ ମଧ୍ୟରେ ସଉରମାନଙ୍କର ଜନସଂଖ୍ୟା ତିନି ଲକ୍ଷ ସତୁରି ହଜାର ଏକଷଠି । ଏମାନେ ରାଜ୍ୟର ସବୁ ଜିଲ୍ଲାରେ କିଛି କିଛି ସଂଖ୍ୟାରେ ଅଛନ୍ତି; ମାତ୍ର ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳସ୍ଥ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ଗୁଣ୍ପୁର ଅଞ୍ଚଳରେ ଏବଂ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ପାରଲାଖେମୁଣ୍ଡି ଅଞ୍ଚଳରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ବସବାସ କରନ୍ତି । ପ୍ରତିବେଶୀ ଆନ୍ଧ୍ର-ପ୍ରଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୫୦ ହଜାର ।

ସଉରମାନେ ନିଜକୁ "ସୋରା" ବୋଲି କହନ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନେ 'ସଉରା', 'ଶବର', 'ସହର', 'ସଅର' ଇତ୍ୟାଦି ନାମ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେତୋଟି ଉପଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଶୁଦ୍ଧ ସଉରା, ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରା, ଜୁରାଇ ବା ଜରା ସଉରା, ଆରସି ସଉରା ଇତ୍ୟାଦି ଉପଗୋଷ୍ଠୀ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ବର୍ତ୍ତମାନ କେତେକାଞ୍ଚଳରେ ସଉରମାନେ ଖୁବ୍ ଶିକ୍ଷିତ ଓ ଉନ୍ନତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ଆଉ କେତେକାଞ୍ଚଳରେ ଆଦିମ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛନ୍ତି । କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ପୁଟାସିଂ ଏବଂ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ସେରଙ୍ଗ ଅଞ୍ଚଳରେ ସଉରମାନଙ୍କୁ ଆଦିମ ଜାତି ବା Primitive tribe ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଣ୍ତଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି । ସଉରମାନଙ୍କ ଆଦିମ ସ୍ୱରୂପ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଭେରିଅର୍ ଏଲଓ୍ୱିନଙ୍କ 'ରିଲିଜିୟନ ଅଫ୍ ଆନ୍ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଟ୍ରାଇବ୍' (୧୯୫୫,, ଡକ୍ଟର ଭୂପିନ୍ଦର ସିଂଙ୍କ 'ସଉରା ହାଇଲାଣ୍ଡରସ୍ ୧୯୮୪), ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ପ୍ରକାଶିତ 'ସଉରା' (୧୯୮୯ ପ୍ରଭୃତି ପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣିଧେୟ ।

ସଉରମାନଙ୍କର ଏକ ନିଜସ୍ୱ ଭାଷା ଅଛି, ଯାହାକି ଅଷ୍ଟ୍ରୋଏସିଆଟିକ୍ ଭାଷା ଗୋଷ୍ଠୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଭାରତରେ ଏହି ଭାଷା ପରିବାର ମୁଣ୍ଡା ଭାଷା ଗୋଷ୍ଠୀ ଭାବରେ ପରିଚିତ । ସଉରା, ଗଦ୍‌ବା, ବଣ୍ଡା, ପାରେଙ୍ଗା ଓ ଡିଡାୟୀ ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳୀୟ ମୁଣ୍ଡା ଭାଷା ନାମରେ ଖ୍ୟାତ । ସଉରା ଭାଷାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ମହତ୍ତ୍ୱ ଅଦ୍ୟାବଧି ବହୁ ବିଦେଶୀ ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଛି । ବିଶେଷତଃ ଜି. ଭି. ରାମମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ବ୍ୟାକରଣ (୧୯୩୧ ଓ ଅଭିଧାନ (୧୯୩୮), ଷ୍ଟାନ୍‌ଲେ ଷ୍ଟାରସ୍ତା (୧୯୬୭), ଏଚ୍. ଏସ୍. ବିଲ୍‌ଗିରି (୧୯୬୫) ଆରଲିନ୍ ଜାଇଡ୍ (୧୯୭୧) ପ୍ରମୁଖ ଭାଷାବିଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ଆଲୋଚନା ସଉରା ଭାଷାର ସମ୍ୟକ

ପରିଚୟ ଦେଇଥାଏ । ଓଡ଼ିଆରେ ଶ୍ରୀ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଲେଖା ସଉରା ଭାଷା (୧୯୬୮) ଏକ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ କୃତି । ମିଶନାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସଉରା ଭାଷାରେ ଧର୍ମ ସମ୍ପର୍କୀୟ ବହୁ ଗ୍ରନ୍ଥର ଅନୁବାଦ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ମୂଳତଃ ଶବର ଦେବତା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ସେହି ସୂତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତି ଉପରେ ଶବର ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରଭାବ ନିରୂପଣ କରାଯାଏ । ସେହିପରି ଭାଷା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆଲୋଚନା ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ସଉରା ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ ମଧ୍ୟ କଳ୍ପନା କରାଯାଏ । ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ପ୍ରଚଳିତ ବହୁ ପାରିଭାଷିକ ଶବ୍ଦ ସଉରା ଭାଷାରୁ ଗୃହୀତ ବୋଲି ସୂଚନା ମିଳେ । ଏପରିକି 'ଓଡ଼ିଶା' ନାମ ସହିତ ଜଡ଼ିତ 'ଓଡ଼' ଶବ୍ଦଟି ହୁଏତ ସଉରା 'ଅଡ୍' ଶବ୍ଦରୁ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ହୋଇଛି; ଯାହାର ଅର୍ଥ ଚାଷ କରିବା' ବା 'ଚାଷୀ'। ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ଶବ୍ଦାବଳୀ ବ୍ୟତୀତ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ, ବୃକ୍ଷଲତା ଓ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କ ନାମ, ଗୃହ ଉପକରଣ, ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ପ୍ରଭୃତିର ନାମ ଓଡ଼ିଆ ଓ ସଉରା ଭାଷାରେ ବହୁ ସ୍ଥଳରେ ସମାନ ଭାବରେ ଦେଖାଯାଏ । ଓଡ଼ିଆରେ ଦେଶୀ ଶବ୍ଦ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିତ ବହୁ ଶବ୍ଦାବଳୀ ହୁଏତ ସଉରା ଭାଷାରୁ ପ୍ରଥମେ ଆହୃତ ହୋଇଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ବୋଧେ ଓଡ୍ରୀ ବିଭାଷାର ପରିଚୟ ଦେବାପାଇଁ ମାର୍କଣ୍ଡେୟ କହିଛନ୍ତି— 'ଶବର୍ଯ୍ୟାଂ ଏବୌଡ୍ରୀ ଯୋଗାନ୍ ତଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସୌର ସେନ୍ୟାଦେଃ'' (ପ୍ରାକୃତ ସର୍ବସ୍ୱମ୍) ।

ସଉରା ଭାଷାର ବିବିଧ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ, ବାକ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ ଓ ବ୍ୟାକରଣିକ ସଂରଚନା ସ୍ତରରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ସଉରା ଭାଷାରେ ଓଡ଼ିଆଠାରୁ ଅଧିକ ତିନୋଟି ସ୍ୱରଧ୍ୱନି ଦେଖାଯାଏ, ଯଥା :- ଅତିହ୍ରସ୍ୱ 'ଇ' ଏବଂ 'ଅ', ତଥା ଏକ ନିମ୍ନ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୱନି 'ଅ୍ୟାୟ' । ସେହିପରି ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନି ମଧ୍ୟରେ ସଉରାରେ କେବଳ ଦେଖାଯାଏ ପ, ବ, ତ, ଡ଼, ସ, ଜ, କ, ଗ, ମ, ନ, ଞ, ଙ, ଲ, ର, ଡ଼, ୟ ଏବଂ ଗୋଟିଏ କାକଲ୍ୟ ଧ୍ୱନି । ଏହି ଧ୍ୱନିତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଶେଷତା ଯୋଗୁଁ ସଉରାରୁ ଓଡ଼ିଆକୁ ଆହୃତ ଶବ୍ଦାବଳୀ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆରୁ ସଉରାକୁ ଗୃହୀତ ଶବ୍ଦାବଳୀ ଭିନ୍ନ ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ସଉରା ଭାଷାର ବ୍ୟାକରଣିକ ସଂରଚନାରେ ମୁଣ୍ଡା ଭାଷା ପରିବାରର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ଦେଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ଯେ ସଉରା କ୍ରିୟାପଦରେ କାଳଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ କେବଳ ଅତୀତ ଓ ଅଣ-ଅତୀତ । ଏପରି ଦୁଇଟି କାଳରେ ଦେଖାଯାଏ, ଅର୍ଥାତ୍— ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଅଣ-ଅତୀତ କାଳ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ ।

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ସମୂହ କଥିତ ଭାଷା । ପ୍ରଥମେ ମିଶନାରୀମାନେ ରୋମାନ ଲିପିରେ ଲେଖିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ କେତେ ଭାଷା ବିଭିନ୍ନ ଭାରତୀୟ ଲିପିରେ ଲେଖିବାର ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଇଛି । ମାତ୍ର ୧୯୩୦ ଦଶକରେ ଓଡ଼ିଶାର ଦୁଇଟି ଆଦିବାସୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ନିଜସ୍ୱ ଲିପି ଉଦ୍ଭାବନ କରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ପଣ୍ଡିତ ରଘୁନାଥ ମୁର୍ମୁ କୃତ ସାନ୍ତାଳୀ ଲିପି 'ଅଲ୍ଚିକି' ଓ ଅନ୍ୟଟି ହେଲା ଗୁରୁ ମଙ୍ଗେଇ ଗମାଙ୍ଗୋ ଉଦ୍ଭାବିତ ସଉରା ଲିପି 'ସୋରାଙ୍ଗ୍ ସୋମ୍ପେଙ୍ଗ୍' ।

ସଉରା ଧର୍ମଧାରଣାର ୨୪ଟି ପ୍ରଧାନ ଦେବତାଙ୍କ ନାମର ମୂଳ ଅକ୍ଷର ଧରି ଏହି ଲିପିର ୨୪ଟି ଅକ୍ଷର ପରିକଳ୍ପିତ । ଏହି ସଉରା ଲିପିର ବର୍ତ୍ତମାନ ବହୁ ବହି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏଥିପାଇଁ ପଦ୍ମପୁର (ଗୁଣ୍ଡୁପୁର) ବ୍ଲକ ଅନ୍ତର୍ଗତ 'ଡ଼ମ୍ବସରା' ଗ୍ରାମରେ ଏକ ଛାପାଖାନା ରହିଛି । ଏହି ଲିପିକୁ ସଉରାମାନେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ "ଅଛର ବ୍ରହ୍ମ" ରୂପରେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ମରିଚଗୁଡ଼ା ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଏକ ମନ୍ଦିରରେ ଏହି ଲିପି ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି । ଗୁରୁ ମଙ୍ଗେଇ ଗମାଙ୍ଗୋ ସଉରା ଜାତିକୁ ସଭ୍ୟ, ଶିକ୍ଷିତ ଓ ଉନ୍ନତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ନବଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ, ଯାହାର ଭିତ୍ତି ଥିଲା ଏହି ଲିପି ଏବଂ 'ମଣ୍ଡର ବ୍‌ମ୍ ଡ଼ମ୍‌ର' ଧର୍ମ; ଅର୍ଥାତ୍ 'ଆଖି ମେଲି ଚାହିଁବା ଏବଂ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ଓ ଭଲ ମଣିଷ' ହେବାର ଧର୍ମ । ଗୁଣ୍ଡୁପୁର ଅଞ୍ଚଳର ସଉରାମାନେ ଏହି ଲିପି ମାଧ୍ୟମରେ ନିଜ ଭାଷାର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସୀ ।

● ପ୍ରଫେସର ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

SAURA LANGUAGE

The Saura is one of the major tribes of Orissa They are widely distributed all over the state and known by different names as Sabara, Saura, Sora, Saara, etc. They are found at different socio-economic levels of social change. Some are still primitive and live on shifting as well as terrace cultivation, where as others adopt agriculture as well as agricultural wage labour as the main mode of living. Sauras can be also categorised according to the spoken language Some say a district dialect of their own whereas others completely forgetting their original dialect speak Oriya. Oriya speaking categories are mainly called as Saara, Sabara, Sahara etc. who are found to be very much acculturated by the Oriya speaking peoples. The categories with their original dialect, although do not speak a uniform dialect, still they are commonly denoted as Sora or Saura. As per different techno-economic levels of living condition as well as socio-cultural integration, they are further categorised as Lanjia or Lamba Lanjia Saura Suddha Saura, Jadu, Mane, Raika, Sarda, Kindal, Arsi, Juari Kancher, Kurumba, Jati, Jara, and Kampo. Among all these types three major sections usually come to sight as Lanjia, the most primitive section, Sudha, the acculturated section and Kampo or Kapu. Linguistically Sudha and Kampo speak more or less a common dialect whereas in the dialect of Lanjia section a few changes are noticed.

In this Saura Dictionary, the above mentioned similarities as well as differences in the languages of Sudha and Lanjia have been pointed out categorically. In the first part of the dictionary, words have been cited from among the Sudha sections and in the second part only the differences with Lanjia words have been mentioned.

In the 1981 census, Sauras have been enumerated along with Sahara, Savara, Sahara, in one section and enumerated along with Shabar, Lodha in another. The first section shows a total population of 370061 and the second section shows a population of 329207 Their distribution in different districts of the state is as follows :

Districts of Orissa	**Saora, Savar Saura, Sahara**	**Shabar, Lodha**
Sambalpur	107697	4682
Sundergarh	1388	828
Keonjhar	7929	14540
Mayurbhanj	2903	8135
Balasore	1622	3334
Cuttack	22019	47473
Dhenkanal	20298	33983
Phulbani	3363	180
Bolangir	46587	9681
Kalahandi	5695	49901
Koraput	45941	29972
Ganjam	69201	112620
Koraput	35418	13878

Saura, in general speak an Austro-asiatic language of the Munda family. Saura language is said to be allied closely to Gutob and Parenga, and has some affinities with Kharia and Juang languages Along with Saura, Gadaba, Bonda, Parenga and Didayi are also associated under the common category as southern Munda family. The tribe 'Saura' in general has been pointed out as well as studied vividly by many a scholar in the past. Among than the most worthy of mention is the "Religion of an Indian Tribe" published in 1955 by Verrier Elwin. Besides this, some notable accounts have been also highlighted in Dr Bhupinder Singh's book" Saura Highlanders(1984) and THRTI'S (Tribal and Harijan Research-cum-Training Institute) publication on 'The Saura'

(1989). Apart from such books on the socio-economic and political issues of Saura, some specific linguistic studies also have been undertaken and published by G V. Ram Murti on Grammar and Dictionary (1931), Stanley Starsta (1967), H S Bilgiri (1965), Arlin Zaide (1971). In 1978, the notable writer of Orissa Gopinath Mohanty has also published a book on 'Saura language' in Oriya.

The study of the Saura language has been primarily attempted by the Christian missionaries who are trying to convert the Saura to Christianity. As the language had no script in such primary attempts, it was noted down in Roman script. In 1930s, two tribal communities of Orissa had invented specific scripts of their own. One is the Santali script known as 'Olchiki' by Pandit Raghunath Murmu and Saura script "Sorang Sompeng" by Mangei Gamango.

Lord Jagannath, is said to be originated from among the Sabara society and culture. Along with the assimilation of Jagannath cult in the life and culture of Oriya caste people, some Saura or Sabara linguistic terms are also said to be diffused into Oriya glossary of words. In the temple of Lord Jagannath, so many linguistic usages have been also recognised to come from Saura or Sabara dialect. Thus Oriya language has been found to be influenced by Saura dialect. Some say that in the term ' Oddisa" the part 'Odda' has been possibly taken from a Saura root 'Ada' which means 'to cultivate'. In this way, most of the Oriya terms are believed to be taken from the Saura dialect.

The Saura dialect has a distinct phonetic, syntactic and semantic structures of its own. Besides certain phonetic specialities, the Saura grammar conforms mostly to the basic qualities of Munda family. In their 'Verb' structures, two major tenses are found as - Past and non-Past tense. Present and Future have been fused under the non-Past category.

In the present Saura script, 24 alphabets have been devised, mainly with reference to first letters of their 24 deities. Using such alphabets, so many books have already

been published for the new generation Saura In the Padmapur block of Gunupur, there is a printing press in 'Dombsara' village. The Sauras in general accept such scripts as their 'Akshara Brahma'. In a temple of Marichiguda village, the alphabets are being worshipped as 'Akshara Brahma', at present. Although such attempts have been made chiefly by the Sudha Sauras the most acculturated section of the Saura in Gunupur area, the purpose was mainly to develop all the sections of the generic Saura tribe in general.

As mentioned earlier, the 'Saura Dictionary' here has been framed mainly upon the words collected from among the suddha Sauras As most of the words are found common among Lanjia and Suddha categories, in the second part of the Dictionary, only specific differences in Lanjia category have been depicted. However, it is commonly recognised that in Saura area, the words as well as their phonetics not only very regionally, that is, from Gunupur area (Koraput District) to Parlakhemundi area (Ganjam District) but also vary from block to block and village to village. Keeping in view such minute differences, care has been taken to cite mostly the accepted common words of both the districts In the dictionary, the words have been arranged alphabetically, under specific subject headings. In addition to all these phonetic script in Oriya and English has been also mentioned for the convenience of readers. In order to popularise the Saura language among the non-Saura speaking both English and people of the state and outside, Hindi translations of the words have been made in the dictionary.

PART - I

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

Translation of "Mattarbɔnɔm Praimer Bibil Jramɔr"

"ମାତ୍ତାରବନମ୍ ପ୍ରାଇମେର ବିବିଲ ଜ୍ରାମର"ର ଅନୁବାଦ

Mattarbɔnɔm Praimer
Bibil Jramɔr

ଲେଖକ :

ଏସ୍. ପି. ମାଙ୍ଗାଇ ଗମାଙ୍ଗ,

ସୃଷ୍ଟି ଗୁରୁ, ମରିଚଗୁଡ଼ା

ପ୍ରକାଶକ :

ଶ୍ରୀ ପାଲକା ବଈଁଶାର ଶବରମ୍

(ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ମୁଦ୍ରିତ)

ମୁଦ୍ରକ :

ଶ୍ରୀ କାମୋ ଅର୍ଜୁନ ଶବରମ୍

ଶ୍ରୀ ବଜସ୍ତ ଶବରମ୍

ମାଷ୍ଟର ବନମ୍ ଛାପାଖାନା, ଡମ୍ସର, ପୁଛସାହୁ

ସୂଚୀପତ୍ର

ମୁଖବନ୍ଧ

ମହାଶୟ୍

ଶ୍ରୀ ମାତ୍ତାରବନମ୍ ପାଠକ ପାଠିକା ଏବଂ ଗବେଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ, ଏହି ଶବରକୁଳରେ ଜନ୍ମିତ ତଥା ଦେବଲୋକରୁ ଆସିଥିବା ଅକ୍ଷର ଉଦ୍ଭାବକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଯାଇ 'ବ୍ୟାକରଣ' ଲିଖିତ ହେଲା ।

ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅଜ୍ଞାନତା ଓ ଅପାରଗତା ହେତୁ ଅନେକ ମୁଦ୍ରଣ ଜନିତ ତ୍ରୁଟି ରହିଛି । ତ୍ରୁଟି ଥିଲେ ସଂଶୋଧନ କରି ଆମମାନଙ୍କର ଦୋଷ କ୍ଷମା କରିବେ ବୋଲି ଆଶା କରୁଛୁ ।

ମୁଦ୍ରକ :- **ଶ୍ରୀ କାମ୍ପୋ ଅର୍ଜୁନ ଶବରମ୍ ଓ**
ଶ୍ରୀ ବିଜୟ ଶବରମ୍, ୧୯୮୨

Jramɔr Anara

ବ୍ୟାକରଣର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ ବା ଉପାଦାନ

1-	Brel	—	ଭାଷା
2-	Ber	—	ବାକ୍ୟ
3-	Birnaŋ	—	କଥା
4-	Sɔn	—	ଅକ୍ଷର
5-	Tran	—	ବିବଧ
6-	Sraŋ	—	ସ୍ୱର
7-	Briŋ	—	ବ୍ୟଞ୍ଜନ
8-	Jaribil	—	ବିଶେଷ୍ୟ
9-	Jrel	—	ବିଶେଷଣ
10-	Ling	—	ଲିଙ୍ଗ
11-	Biŋ	—	ବଚନ
12-	Bɔbiŋ	—	ଏକ ବଚନ
13-	Labiŋ	—	ବହୁବଚନ
14-	Binis	—	ବିଭକ୍ତି
15-	T-nal	—	କାରକ
16-	Jru-e	—	କ୍ରିୟା
17-	Bnɔŋ	—	କର୍ମ
18-	Tubeŋ	—	କର୍ତ୍ତା
19-	Subɔŋ	—	ସକର୍ମକ କ୍ରିୟା

20-	Er-Subɔŋ	—	ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟା
21-	Klem	—	କାଳ
22-	Puraŋ	—	ପୁରୁଷ
23-	Aneyai	—	ଅବ୍ୟୟ
24-	Traŋ	—	ସନ୍ଧି
25-	Asariŋ	—	ସମାସ
26-	Tatpuraŋ Sariŋ	—	ତତ୍ ପୁରୁଷ ସମାସ
27-	Enel	—	ବର୍ଣ୍ଣ
28-	Tɔmrub	—	ରୂପ
29-	Pajdɔn	—	ପଦ
30-	Pañit Klem	—	ଭୂତ କାଳ
31-	Paña Klem	—	ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ
32-	Pañaya˜i~	—	ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ
33-	Baŋ	—	ବୃଦ୍ଧି
34-	Gayaŋ	—	ଘୃଣା
35-	Parsutper	—	ପରସ୍ପର
36-	Nikalbɔlntiŋ	—	ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ
37-	Ubayaŋ	—	ଉଭୟ
38-	Pɔmbartin	—	ପରବର୍ତ୍ତୀ
39-	Gɔŋliŋ	—	କ୍ଲୀବ ଲିଙ୍ଗ
40-	Erɔm Liŋ	—	ନପୁଂସକ

Jramɔr Er Gɔmtɔm

ବ୍ୟାକରଣ   ପ୍ରଥମ ପାଠ

Sɔr-raŋ jarɔm gakailuŋ seŋnjeŋ len jramɔr nanil.

ସ୍ୱର ଓ ଶବ୍ଦର ଜନ୍ମରୁ ବ୍ୟାକରଣର ଉତ୍ପତ୍ତି ।

Brel-leŋ nijjana ners nerdelɔbi nabirtinbiŋna birna jrɔl glam.

ଭାଷାରେ କୌଣସି ଭୁଲ ନ ଥାଇ କହିବାର ବା ପ୍ରକାଶ କରିବାର କଥାକୁ ଭାଷା ବୋଲାଯାଏ ।

Sɔr brel-leŋ sa, ta, ba, cha, da, ga, neb dele yai, mraidaŋdi~ 25 sɔmphe daku.

ସର ଭାଷାରେ ସ୍, ତ୍, ବ୍, ଚ୍, ଡ୍, ଗ୍ ମୂଳ ହୋଇ ଐ ମ୍ରାଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୨୫ଟି ଅକ୍ଷର ଅଛି ।

Kɔtiliŋ sa, ta ba, cha, da, ga, ma, ŋ, la, na, wa, pa, ya, ra, ha, ka, ja, n, kɔn 18 sɔmphe briŋ ganɔm de. Adkuŋ a, e, i, u, ɔ, x, mrai, kɔn 7 sraŋ ganam de Sraŋ leŋ a, e, i, u, ɔ kɔn 5 duŋesɔd. 'e'-kɔn bɔy diŋs mraisɔd. x kɔm bɔy sla-el saed sɔd.

ସେଥିରୁ ସ, ତ୍, ବ୍, ଚ୍, ଡ୍, ଗ୍, ମ୍, ଙ୍, ଲ୍, ଓ୍, ପ୍, ୟ୍, ର୍, ହ୍, କ, ଜ୍, ଣ ଏହି ୧୮ଟି ଅକ୍ଷରକୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ ବୋଲାଯାଏ । ବଳକା ଆ, ଏ, ଇ, ଉ, ଅ, ଐ, ମ୍ରାଇ ଏହି ୭ଟିକୁ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ବୋଲାଯାଏ । ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣରେ ଆ, ଏ, ଇ, ଉ, ଅ ଏହି ୫ଟି ଦୀର୍ଘ ସ୍ୱର । '୧' ବା ମ୍ରାଇ— ଗୋଟିଏ ଅର୍ଦ୍ଧ ସହାୟକ ଶବ୍ଦ । 'ଐ' - ଏହା ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବିତ ତଥା ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇ ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଉଥିବା ଶବ୍ଦ ।

Briŋ-le sraŋ nermai—ŋe sɔd-daŋ nerdo. Sraŋ taŋsɔi sad-da de.

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣରେ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ନ ମିଶିଲେ ଶବ୍ଦ ହୁଏ ନାହିଁ । ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ଏକାକୀ ଶବ୍ଦ ଗଠନ କରିପାରେ ।

Briŋ sraŋ mai uyuŋ. Kɔneleŋ u+y+u+ŋ kɔŋ 4 sɔmphe maileŋ uyuŋ dele. Etnele briŋ, sraŋ maileŋ sɔd-da. Arɔŋ, nijja, ŋe, sɔd-da nerde. Gim, bedu, gedu, Kɔn-sɔb-bi~, sɔd-da nerde.

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ମିଶି 'ଉଯୁଙ' ବା ସୂର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ । ଏଠାରେ ଉ+ୟ+ଉ+ଙ ଇତ୍ୟାଦ ୪ଟି ଅକ୍ଷର ମିଶି 'ଉଯୁଙ' ବା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗଠିତ ହେଲା । ଏହିପରି ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ମିଶି ଶବ୍ଦ ହୁଏ । ମା, ଅଜା, ପାଣି, ଗଛ, ନିର୍ମଳ, ମୟୂର— ଏ ସବୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ । ଅର୍ଥ ନଥିଲେ ଶବ୍ଦ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଗିମ୍, ବେଡ଼ୁ, ଗେଡ଼ୁ ଏହାସବୁ ଶଵ୍ଦ ନୁହେଁ ।

—※—

Bɔt Gɔmtɔn : Ber

ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ : ବାକ୍ୟ

Arin ni-idum lai. Kɔtneleŋ ariŋ bɔy sɔd-da. Ni-idum lai bɔy sɔd-da. Kɔn bagun maile ber dele. Gnur gurle. Kɔtneleŋ gnur bɔy sɔd-da gurle bɔy sɔd-da. Kɔn bagun maileŋ ber dele.

ହରି ଆସିଅଛୁ । ଏଥିରେ 'ହରି' ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ । 'ଆସିଅଛୁ' ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ । ଏହି ଦୁଇଟି ମିଶି ବାକ୍ୟ ହେଲା । ବର୍ଷା ବର୍ଷିଲା । ଏଥିରେ 'ବର୍ଷା' ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ । 'ବର୍ଷିଲା' ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ । ଏହି ଦୁଇଟି ମିଶି ବାକ୍ୟ ହେଲା ।

Arin gnamden ber nerde-e. Arin ni-idum, kɔn ber dele. Nit ber leŋ arɔŋ bari-i deŋ ber dete. Arɔŋ er bari-i deŋ ber ner dei.

'ହରି' କହିଲେ ବାକ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । 'ହରି ଆସିଛୁ', ଏହା ବାକ୍ୟ ହେଲା । ଯେଉଁ ବାକ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥ ଥାଏ, ତାହା ବାକ୍ୟ ହୁଏ । ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ ହେଲେ ବାକ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ ।

Ber blan :— 'Ra-aŋ ni-ite', Kɔn abɔy ber. Kɔtneleŋ baga sɔd-da dɔku. **Pɔrɔsden** yaŋgamna ra-a

naŋi-i te ? **Aud**—Tlaiba ra-a~ ŋa~ni-ite. **Pɔrɔs**—Butiŋna tlaiba ra-a~ na~ni-ite ? **Aud**—Rajaŋji atlai bara-a a-ŋi-i ni-ite. **Pɔrɔs**— wan sleŋ na-ni-ite ? **Aud**— 'Rajaŋjina tlaiba ra-a albaŋ na~ni-ite **Pɔrɔs**— Wan sleŋ alɔŋ na~dum-ni-i ? **Aud** — Rajaŋjina tlaiba ra-a ra-aguŋ sleŋ alɔbaŋ na~dum ni-i. Kna sun berleŋ alɛŋ alaŋ sɔd-da blaleŋ n~nar badumle.

ବାକ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି 'ହାତୀ ଯାଉଛି', ଏହା ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟ । ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଟି ଶବ୍ଦ ଅଛି । ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲା— କେଉଁ ପ୍ରକାର ହାତୀ ଯାଉଛି ? ଉତ୍ତର— ବୁଢ଼ା ହାତୀ ଯାଉଛି । ପ୍ରଶ୍ନ— କାହାର ବୁଢ଼ା ହାତୀ ଯାଉଛି ? ଉତ୍ତର — ରାଜାଙ୍କ ବୁଢ଼ା ହାତୀ ଯାଉଛି । ପ୍ରଶ୍ନ — କେଉଁଠାକୁ ଯାଉଛି ? ଉତ୍ତର - ରାଜାଙ୍କ ବୁଢ଼ା ହାତୀ ନଦୀ ଆଡ଼କୁ ଯାଉଛି । ପ୍ରଶ୍ନ — କେଉଁଠାରୁ ନଦୀକୁ ଯାଉଛି ? ଉତ୍ତର— ରାଜାଙ୍କ ବୁଢ଼ା ହାତୀ ହାତୀଶାଳରୁ ନଦୀ ଆଡ଼କୁ ଯାଉଛି । ଏହା କ୍ଷୁଦ୍ର ବାକ୍ୟରେ ଅଧିକ ଅଧିକ ଶବ୍ଦ ବୃଦ୍ଧି କରି ବଢ଼ାଇ ଦିଆଗଲା ।

Rajaŋji atlaiba ra-a ra-aguŋ sleŋ na~dum-ni-i. Kɔn bcdub ber dele. Kɔn bɔdub ber leŋ dajiŋ pad dɔku Bar knaŋch-i bɔdub ijjaleŋ sɔnna berleŋ dijiŋ dijiŋ pad dɔkute, kɔt-tileŋ ayeŋ ayeŋ apra leŋ pad aglambi n~nam lurɔn.

ରାଜାଙ୍କର ବୁଢ଼ା ହାତୀ ହାତୀଶାଳ ଠାରୁ ଯାଉଛି । ଏହା ବଡ଼ ବାକ୍ୟ ହେଲା । ଏହି ବଡ଼ ବାକ୍ୟରେ ଯେତେ ପଦ ଅଛି, ଆଉ ଏହିପରି ବଡ଼ (ବାକ୍ୟ) ନ ହେଲେ (ମଧ୍ୟ) କ୍ଷୁଦ୍ର ବାକ୍ୟରେ ଯେତେ ଯେତେ ପଦ ଥାଏ, ସେହି ସବୁ ପଦ ଜାଣିବାକୁ ଶିକ୍ଷା ଆବଶ୍ୟକ ।

—※—

Yɔp Gɔmtɔn : Jaribil

ତୃତୀୟ ପାଠ ବିଶେଷ୍ୟ

Nambiŋ— Rama na~ni-itai. Kɔn berleŋ Rama bɔy sɔd-da nanum. Urmi Kneŋteŋ Kɔtnele Urmi bɔy slɔŋ nanum. Kumgr'ŋ gi-idumte. Tetne kumgriŋ bɔy bru (bɔru) nanum. Udaŋ gu-urle. Tetne udaŋ bɔy jɔ̈ndrat ajɔŋ nanum Yaŋ'taŋ ambɔ gamte. Tetne yaŋtaŋ bɔy pnus nanum. Rama, Urmi, Kumgriŋ, Udaŋ kɔn sɔb-bi~ bɔy abɔy nanum kniji jaribil gnam dete.

ନାମବାଚକ:— ରମା ଆସୁଅଛି । ଏହି ବାକ୍ୟରେ ରମା ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ବା ନାମ । ଊର୍ମି ଗୀତ ଗାଉଛି । ଏଥିରେ ଊର୍ମି ଗୋଟିଏ ଝିଅର ନାମ । କୁମ୍ବ୍ରିଂ ପର୍ବତ ଦେଖାଯାଉଛି । ଏଠାରେ କୁମ୍ବ୍ରିଂ ଗୋଟିଏ ପର୍ବତର ନାମ । ଆମ୍ବ ପାଚିଲା । ଏଠାରେ ଆମ୍ବ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ଫଳର ନାମ । ଗାଈ ବୋବାଏ । ଏଠାରେ ଗାଈ ଗୋଟିଏ ପଶୁର ନାମ । ରମା, ଊର୍ମି, କୁମ୍ବ୍ରିଂ, ଆମ୍ବ, ଗାଈ, ଏହି ସବୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନାମ । ଏହି ଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶେଷ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

Sunna, rupa, da-a, areŋ mruk kniji bɔy nabɔy jɔndrati nanum chɔn Kniji jɔndrati ber nejjaleŋ jaribil gnam dete. Jaribil par 5 tra. (1) Jɔndratbil (2) Mjibil (3) Jtibil (4) Jɔbil (5) Jrubil.

(1) Jɔndratbil :— Jɔndratiŋ nanuŋ dɔŋ jɔndratbil. Sunnaŋ, rupaŋ, pilaŋ, gnɔs, kɔn sab-bi~ jɔndratibil de

ସୁନା, ରୁପା, ପାଣି, ପଥର, ମାଟି ଏହିଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷର ନାମ ପାଇଁ । ଏହିଗୁଡ଼ିକ ଜାତି ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ୍ୟ ବୋଲାଯାଏ । ବିଶେଷ୍ୟ ୫ ପ୍ରକାର । (୧) ବସ୍ତୁ ବାଚକ, (୨) ନାମ ବାଚକ, (୩) ଜାତି ବାଚକ, (୪) ଗୁଣ ବାଚକ, (୫) କ୍ରିୟା ବାଚକ ।

(୧) ବସ୍ତୁ ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ :— ବସ୍ତୁର ନାମକୁ ବସ୍ତୁବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ସୁନା, ରୁପା, ପେଡ଼ି, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଏହି ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ ବସ୍ତୁବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ ।

(2) Mjibil :— Tŋsɔn tŋsɔn anum mɔr ejjaleŋ pɔrdɔr— neb, alɔn, bruŋ, sudjaŋ, sabtraŋ tŋsɔn tŋsɔn ji ejjaleŋ abcy abɔy jɔndratiji anumdŋ mjibil gnam de.

(୨) ନାମ ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ :— ଏକଲା ଏକଲା ବ୍ୟକ୍ତିର କମ୍ବା ପ୍ରାଣୀର ନାମ · ଗଛ, ନଦୀ, ପର୍ବତ. ପାହାଡ଼, ବାସନ କୁସନ ଏକଲା ଏକଲା ନ ହେଲେ ବି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଜନସର ନାମକୁ ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

(3) Jtibil :— Teganji anusdŋ jtibil gnam do alɔŋ, taŋ ni-i ɔŋtit, mɔndra, srɔba gɔrjaŋ kɔn sɔb-bi-i jtibil gnam de.

(୩) ଜାତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— ଦଳ ଗୁଡ଼ିକର ନାମକୁ ଜାତିବାଚକ କୁହାଯାଏ । ନଦୀ, ବଳଦ, ପକ୍ଷୀ, ମଣିଷ, କ୍ଷେତ, ଗାଁ ଏହି ଗୁଡ଼ିକୁ ଜାତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ ବୋଲାଯାଏ ।

(4) Jɔbil :— Gnul nanum nej j-ɔ nanum dŋ jɔbil gnamde (jrel) bɔntɔŋ umaŋ dɔ'ɔn, bɔsŋa, kunagin.

(୪) ଗୁଣବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— ଗୁଣର ନାମକୁ ନଚେତ୍ ଅବସ୍ଥାର ନାମକୁ ଗୁଣ ବାଚକ କୁହାଯାଏ । ଯଥା — ଭୟ, ସାହାସ, ଭଲ, ଉତ୍ତମ, ଖରାପ ଇତ୍ୟାଦି ।

(5) Jrubil:— Kril ejjale baraŋji anum dŋ jrubil gnam de. Gnam, gagana, jer, ganijɔn, barirɔn, dkimɔt, gnrɔt, naniyɔn kɔn sɔb-bi-i~ jarubil gnam de.

(୫) କ୍ରିୟାବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— କ୍ରିୟା କମ୍ବା କାମର ନାମକୁ କ୍ରିୟା ବାଚକ ବୋଲାଯାଏ । ଦୋଳିବା, ଖାଇବା, ଯିବା, ଦେଖିବା, କଥା କହିବା, ଶୋଇବା, ବୁଲିବା, ଗୁଲିବା ଏହି ସବୁକୁ କ୍ରିୟା ବାଚକ ବୋଲାଯାଏ ।

—*—

Uŋ Gɔmtɔm— ଚତୁର୍ଥ ପାଠ

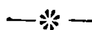
Liŋ — ଲିଙ୍ଗ

Bimaŋ bɔy ger nem, gɔbin, arjun, gɔpal, madhu, kɔn sɔbbi-i dum abɔy nabɔy aŋgermɔr nanum. Sabetri, bɔy aŋslɔ num. Durga, Bimɔla Umaŋ, Sitaŋ, Kniji dum bɔy abɔy slɔnum. Gadaŋ kɔn gernum, nijjaleŋ usgɔdɔn, rana, dyi, agal, sŋdri, pat-trabɔn, tarba, knijidum gernum nejjaleŋ slɔnum nijjale chɔn kni jribil padji.

ବିମା ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷର ନାମ, ଗୋବିନ୍ଦ, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ, ଗୋପାଳ, ମଧୁ ଏହି ସବୁ ମଧ୍ଯ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷର ନାମ । ସାବିତ୍ରୀ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀର ନାମ । ଦୁର୍ଗା, ବିମଳା, ଉମା, ସୀତା ଏହିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ଯ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀର ନାମ । ବଣ ଏହା ଏକ ପୁରୁଷ ନାମ, ପଣା, ଲହୁଣୀ, ଦହି, ଚହ୍ଲା, ଲୁଗା, ବାସନକୁସନ, ଫୁଲ ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ଯ ପୁରୁଷ ନାମ ନହେଁଡ଼ ସ୍ତ୍ରୀ ନାମ । ଏସବୁ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ।

E—rɔm jaribil padleŋ aeŋte ger nanum kɔt-ti aŋliŋ Slɔnum a-iŋ aŋliŋ a-iŋte gernum slɔnum nerde yuŋti e-rɔm liŋ gɔnliŋ Tɔgɔln, tulɔb, mɔt-tiŋ, budhi, blai~, gɔndrɔi, sarel, sɔnaŋ par krud sɔb-biyɔn dijiŋ dijiŋ pad gɔnliŋ gnam de.

ନପୁଂସକ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦରେ ଯେଉଁଟା ପୁରୁଷ ନାମ ତାହା ପୁଂଲିଙ୍ଗ । ସ୍ତ୍ରୀ ନାମ ଯେଉଁଟା ତାହା ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ । ଯେଉଁଟା ପୁରୁଷ ନାମ ବା ସ୍ତ୍ରୀ ନାମ ହୁଏନା ତାହା ନପୁଂସକ ବା କ୍ଳୀବଲିଙ୍ଗ । ରାଗ, ବଣ, ମୋଟା, ବୁଦ୍ଧି, ଗୁଣ (ବଳ), ଲାଜ, ପ୍ରେମ, ଲୁଚିବା ସବିନ ଏହି ପଦଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ଳୀବଲିଙ୍ଗ କୁହାଯାଏ ।

Mɔŋ Gɔmtɔn : Bir

ପଞ୍ଚମ ପାଠ : ବଚନ

Jaribil leŋ bagu bir dɔku. A-eŋna jaribil-leŋ dariŋ abɔygam galɔm dete, nin bɔy bir, bar a-eŋna darileŋ

bɔyleŋ bagu gam galɔm deŋ nin labir deṭe. Kurṭaŋ jirṭine. Teṭne kurṭaŋ bɔybir ṭeṭne kurṭəŋ jaribil pad bɔy bir. Kurṭanji jirṭinji. Teṭne kurṭanji kɔn jaribil pad labir. Bɔbir labir jaiṭa gi-iba.

ବିଶେଷ୍ୟରେ ଦୁଇପ୍ରକାର ବଚନ ଅଛି । ଯେଉଁ ବିଶେଷ୍ୟରେ ସଂଖ୍ୟା ଏକ ବୋଲି ଜଣାଯାଏ, ତାକୁ ଏକ ବଚନ, ଆଉ ଯେଉଁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଏକରୁ ଦୁଇ ବୋଲି ଜଣାଯାଏ ତାହା ବହୁ ବଚନ ହୁଏ । ଘୋଡ଼ା ଦୌଡ଼େ । ଏଠାରେ ଘୋଡ଼ା ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ଏକ ବଚନ । ଘୋଡ଼ାଗୁଡ଼ିକ ଦୌଡ଼ନ୍ତି । ଏଠାରେ ଘୋଡ଼ାଗୁଡ଼ିକ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ବହୁବଚନ । ଏକବଚନ ବହୁବଚନର ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ଦେଖ ।

Bɔbir	Labir
ଏକ ବଚନ	ବହୁ ବଚନ
Mandra	Mandraŋji
ମନୁଷ୍ୟ	ମନୁଷ୍ୟମାନେ
Taŋ-nin~n	Taŋ-ninnji
ବଳଦ	ବଳଦଗୁଡ଼ିକ
Srɔbaŋ	Srɔbaŋji
କ୍ଷେତ	କ୍ଷେତଗୁଡ଼ିକ

—✱—

Tɔp Gɔmṭɔn : Binim

୬ଷ୍ଠ ପାଠ : ବିଭକ୍ତି

Par, bɔr, yɔr, ur, mɔn, ṭur, gu, kɔn guljiŋ binimdum perbɔy (abɔy-abɔyleŋ) binimleŋ bɔbir labir dɔku. Binimɔnji ran jaŋ (jaiṭaŋ) aṭ-ṭui jirɔn.

ପ୍ରଥମା, ଦ୍ୱିତୀୟା, ତୃତୀୟା, ଚତୁର୍ଥୀ, ପଞ୍ଚମୀ, ଷଷ୍ଠୀ, ସପ୍ତମୀ ଏହି ସାତଟି ବିଭକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଟି ବିଭକ୍ତିରେ ମଧ୍ୟ ଏକବଚନ ବହୁବଚନ ଅଛି । ବିଭକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକର ଆକାର ନିମ୍ନରେ ଦେଖାଇ ଦିଆଗଲା ।

Binim ବିଭକ୍ତି	Bɔbir ଏକବଚନ	Labir ବହୁବଚନ
Pɔrnim ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତି	E, n~en ମୁଁ, ମୋତେ	Ji, Ki-i~ ଆମ୍ଭେମାନେ
Bɔrnim ଦ୍ୱିତୀୟା ବିଭକ୍ତି	Dɔŋ କୁ	Jaṭdɔŋ ମାନଙ୍କୁ
Yɔrnim ତୃତୀୟା ବିଭକ୍ତି	Bɔṭ-ṭu, Chɔn ଦ୍ୱାରା, ପାଇଁ	Jabɔṭ-ṭu, Lareŋ ମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା, ମାନଙ୍କଦେଇ
	Lara, Leŋ ଦେଇ, ରେ	Jabɔṭ-ṭu chɔn ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
Urnim ଚତୁର୍ଥୀ ବିଭକ୍ତି	Naŋ କୁ, ଙ୍କୁ	Jinaŋ ମାନଙ୍କୁ
Mɔn-nim ପଞ୍ଚମୀ ବିଭକ୍ତି	Muŋ, sluŋ ରୁ, ଠାରୁ	Jamu~, Jisluŋ ମାନଙ୍କଠାରୁ
Turnim ଷଷ୍ଠୀ ବିଭକ୍ତି	Te, na ର, ଙ୍କର	Jaṭe, Jina ମାନଙ୍କର
Gunim ସପ୍ତମୀ ବିଭକ୍ତି	Le, Leŋ ରେ, ଠାରେ	Muŋleŋ ମାନଙ୍କଠାରେ

Binna binna abinim leŋ mɔndraŋ nanum sɔd-da rupleŋ jaŋ tnuidele.

ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବିଭକ୍ତିରେ 'ମନୁଷ୍ୟ' ଶବ୍ଦ ରୂପଟି ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶା ଯାଇଛି ।

Binim ବିଭକ୍ତି	Bɔybir ଏକ ବଚନ	Labir ବହୁ ବଚନ
Pɔrnim ପ୍ରଥମା	Mɔndra ମନୁଷ୍ୟ	Mɔndranji ମନୁଷ୍ୟମାନେ

Bɔrnim	Mɔndraŋdɔŋ	Mɔndraŋjadɔŋ
ଦ୍ୱିତୀୟା	ମନୁଷ୍ୟକୁ	ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ
Yɔrnim	Mɔndraŋ bɔṭ-ṭule	Mɔndraŋja bɔṭ-ṭule
ତୃତୀୟା	ମନୁଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା	ମନୁଷ୍ୟ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
Urnim	Mɔndraŋ-nadɔŋ	Mɔŋdraŋjinadɔŋ
ଚତୁର୍ଥୀ	ମନୁଷ୍ୟକୁ	ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ
Mɔn-nim	Mɔndraŋ-muŋ	Mɔndraŋ jamuŋ
ପଞ୍ଚମୀ	ମନୁଷ୍ୟ ଠାରୁ	ମନୁଷ୍ୟ ମାନଙ୍କଠାରୁ
Turnim	Mɔndraṭe	Mɔndraŋjaṭe
ଷଷ୍ଠୀ	ମନୁଷ୍ୟର	ମନୁଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର
Gunim	Mɔndraleŋ	Mɔndraliŋleŋ
ସପ୍ତମୀ	ମନୁଷ୍ୟ ଠାରେ	ମନୁଷ୍ୟ ମାନଙ୍କଠାରେ

Gur Gɔmtɔn : Tnal

ସପ୍ତମ ପାଠ : କାରକ

Tnalɔnbi ṭur pra dɔku – Tubeŋ, Banɔŋ, Sayɔn, Srɔpṭiŋ Ichchṭiŋ, Lasayan.

କାରକ ଛଅ ପ୍ରକାର ଅଛି କର୍ତ୍ତା, କର୍ମ, କରଣ, ସମ୍ପ୍ରଦାନ, ଅପାଦାନ ଓ ଅଧିକରଣ ।

(1) Tubeŋ Tnal :– Harin ni-idumṭai. Teṭne Harin aiṭane~n abara sɔbjaṭe. Chɔn kɔn birleŋ Harin ṭubeŋ ṭnal. Ra-a yudumtin. Kni aberleŋ ra-a yunabara sɔbjaṭe gam ra-aŋ ṭubeŋ ṭnal. Tubeŋ ṭnal leŋ pɔrnim dɔkuṭe.

(୧) କର୍ତ୍ତା କାରକ :—ହାରନ୍ ଆସୁଅଛୁ । ଏଠାରେ ହାରନ୍ 'ଆସିବା' କାମ କରୁଛୁ । ସେଥିପାଇଁ ଏହି ବାକ୍ୟରେ ହାରନ୍ କର୍ତ୍ତା କାରକ । ହାତୀ ଝୁଲୁଛୁ । ଏହି ବାକ୍ୟରେ ହାତୀ ଝୁଲିବା କାମ କରେ ବୋଲି ହାତୀ କର୍ତ୍ତା କାରକ । କର୍ତ୍ତାକାରକରେ ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତି ହୁଏ ।

(2) Banɔŋ Tnal :— Banɔŋ ṭnal-leŋ bɔrnim dɔkuṭe. Ramaŋ kuduŋ galedɔku Teṭne kuduŋ banɔŋ ṭnal Sumɔṭi kundileŋ wabɔn raṭ-ṭe. Teṭne wabɔn banɔŋ ṭnal. A-eŋṭe gɔnaŋ. pəŋnaŋ. gani-i, sɔb-bin~n banɔŋ ṭnal deṭe.

(୨) କର୍ମ କାରକ :—କର୍ମ କାରକରେ ଦ୍ୱିତୀୟା ବିଭକ୍ତି ହୁଏ । ରାମ ଭାତ ଖାଉଅଛୁ । ଏଠାରେ ଭାତ କର୍ମ କାରକ । ସୁମତି କାଠରେ ଶାଗ କାଟେ । ଏଠାରେ ଶାଗ କର୍ମ କାରକ । ଯେଉଁଟା ଖାଇବା, ନେବା, ଦେଖିବା ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ବୁଝାଏ ତାହା କର୍ମ କାରକ ହୁଏ ।

(3) Sayɔn tnal :— Mɔndraŋji duŋgaleŋ al paṭleji. Teṭne apɔṭleŋji abara duŋgaleŋ delegam galɔmdum. Sɔraŋji ṭaŋnin~n bɔṭ-ṭule raɔŋ ṭaŋṭeŋji. Teṭne ra-ɔŋ ṭaŋṭeŋji abara ṭaŋnin~n abɔṭ ṭule gadilṭə gam galɔm. Kundileŋ, duŋgaleŋ ṭaŋni-ileŋ kɔnji sayɔn tnal. Yɔr nimleŋ dɔkuṭe.

(୩) କରଣ କାରକ :—ମନୁଷ୍ୟମାନେ ନୌକାରେ ନଦୀ ପାର ହେଲେ । ଏଠାରେ ପାରହେବା କାମ ନୌକାଦ୍ୱାରା ହେଲା ବୋଲି ଜଣାଯାଏ । ଚଷୀମାନେ ବଳଦ ସାହାଯ୍ୟରେ ଚାଷ କରନ୍ତି । ଏଠାରେ ଚାଷ କରିବା କାମ ବଳଦ ସାହାଯ୍ୟରେ ହେଉଛୁ ବୋଲି ଜଣାଯାଉଛୁ । କାଠରେ, ନୌକାରେ, ବଳଦ ସାହାଯ୍ୟରେ ଇତ୍ୟାଦି ସବୁ କରଣ କାରକ ତୃତୀୟା ବିଭକ୍ତିରେ ହୋଇଥାଏ ।

(4) Srɔptiŋ tnal :— Gagarmarɔn dɔŋ garɔn ṭi-iba. Regɔm marɔn rugamarɔndɔŋ regamɔn ṭi-iledɔku. Kɔn bagubirleŋ gagarmarɔn, rugamarɔn niṭiŋ niṭiŋ aṭni-i galɔm dum. Gagarmarɔn, rugamarɔn kniji srɔpṭiŋ ṭnal. Srapṭiŋ ṭnal uŋnimleŋ dɔkuṭe.

(୪) ସମ୍ପ୍ରଦାନ କାରକ :—ଭିକାରୀକୁ ଭିକ୍ଷା ଦିଅ । ବୈଦ୍ୟ ରୋଗୀକୁ ଔଷଧ ଦେଇଅଛି । ଏହି ଦୁଇ ବାକ୍ୟରେ ଭିକାରୀକୁ ଓ ରୋଗୀକୁ କିଛି କିଛି ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଜଣାଯାଏ । ଭିକାରୀକୁ, ରୋଗୀକୁ ଏଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପ୍ରଦାନ କାରକ । ସମ୍ପ୍ରଦାନ କାରକ ଚତୁର୍ଥୀ ବିଭକ୍ତିରେ ହୁଏ ।

(5) Ichchtiŋ tnal :— Ara neb sliŋ ɔla glule. Teṭne aglulenna bara anebleŋ sliŋ delegam glamdum. Bruleŋ sliŋ jrambeŋ pele dɔku. Anebluŋ bruluŋ kniji ichchṭin ṭnal. Kɔn ichchṭin ṭnal mɔn-nimleŋ dɔkuṭe.

(୫) ଅପାଦାନ କାରକ :—ଗଛରୁ ପତ୍ର ପଡ଼ିଲା । ଏଠାରେ ପଡ଼ିବାର କାମ ଗଛରୁ ହେଲା ବୋଲି ଜଣାଯାଏ । ପର୍ବତରୁ ଝରଣା ବୋହିଅଛି । ଗଛରୁ ଓ ପର୍ବତରୁ ଏଗୁଡ଼ିକ ଅପାଦାନ କାରକ । ଏହି ଅପାଦାନ କାରକ ପଞ୍ଚମୀ ବିଭକ୍ତିରେ ଥାଏ ।

(6) Lasayɔn Tnal :— Bunumleŋ ṭakuŋ dɔku. Ginnaleŋ min~ lɔn dɔku. Sneŋleŋ da-a dɔku. Nɔmi ṭagɔldaŋ gnrɔn aduyayṭin. Daga iŋ udaŋ gu-urṭe. Kɔn lɔk-kaŋ giran gnaṭ adeleŋ jɔrue padji amreŋna bunum, ginna, sleŋ, ṭagaldaŋ, dagaiŋ. Kɔnsɔb lasayɔn ṭnal. Lasayɔn ṭnal gunimleŋ dɔkuṭe. Gaṭleŋ padji ṭurnim dɔkuṭe.

(୬) ଅଧିକରଣ କାରକ ;—ଡୁଙ୍କାରେ ଭାତ ଅଛି । ଗିନାରେ ତେଲ ଅଛି । ହାଣ୍ଡିରେ ପାଣି ଅଛି । ଆଜି ସକାଳେ ବର୍ଷା ଆସିଲା । ଖରାଦିନେ ଆମ୍ବ ପାଚେ । ଉପରଲିଖିତ କ୍ରିୟା ପଦଗୁଡ଼ିକର ଆସ୍ଥାନ ହେଉଛି—ଡୁଙ୍କା, ଗିନା, ହାଣ୍ଡି, ସକାଳ ଓ ଖରାଦିନ । ଏଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକରଣ କାରକ । ଅଧିକରଣ କାରକ ସପ୍ତମୀରେ ଥାଏ ।

Mɔlgijɔn— E Rama, E Keṭuŋ.

ଉଦାହରଣ — ହେ ରାମ, ହେ କୃଷ୍ଣ ।

Psijɔn (ପିଲା)

Tnal — କାରକ	Bɔybir — ଏକବଚନ	Labir — ବହୁବଚନ
Tubeŋ କର୍ତ୍ତା	Psi-i ପିଲା	Psijɔnji ପିଲାମାନଙ୍କ
Banɔŋ କର୍ମ	Psijɔndɔŋ ପିଲାକୁ	Psijɔnjadɔŋ ପିଲାମାନଙ୍କୁ
Sayan କରଣ	Psijɔn abɔṭ-ṭuleŋ ପିଲା ଦ୍ୱାରା	Psijɔn jabɔṭ-ṭuleŋ ପିଲାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
Srɔpṭin ସମ୍ପ୍ରଦାନ	Psijɔn nadɔŋ ପିଲାଙ୍କୁ	Psijɔnji nadɔŋ ପିଲାମାନଙ୍କୁ
Ichchṭin ଅପାଦାନ	Psijamuŋ ପିଲାଠାରୁ	Psijajamuŋ ପିଲାମାନଙ୍କ ଠାରୁ
Lasayɔn ଅଧିକରଣ	Psi-iliŋleŋ ପିଲାଠାରେ	Psi-iluŋleŋji ପିଲାମାନଙ୍କଠାରେ

TAM GƆMTƆN— SABARNUM

ଅଷ୍ଟମ ପାଠ—ସର୍ବନାମ

Padnum— Sa-edɔn pse bud-ḍimar. Saedɔn mɔyna baṭ-ṭin rudiŋ aṭ-ṭube, ejjaleŋ nerap-puŋlbi mɔyna ajɔndraṭi nerpadeŋ Saedɔndɔŋ sɔbmandra sarmɔnegi-ii. Kna birleŋ sa-edɔn apad barɔn barɔn ni-iidɔkuŋ, chɔn aŋdɔŋbiŋ sarmɔn ad-deyay. Eṭile erap-puŋlbi, Saedɔn pse bud-dimar nin mɔyjabaṭ-ṭiŋ rud'ŋ aṭ-ṭube. Nejjaleŋ nerpuŋlbi mɔyjaja ajɔndraṭi appadeŋ. Nanin sɔb-bi-ii~ mandra sarmɔnegi-ii.

ଅନ୍ୟନାମ—ସାଏଡନ୍ ଭଲ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଟେ । ସାଏଡନ୍ କାହା ସହିତ କଳି କରେ ନାହିଁ, ନ ହେଲେ ନ କହି କାହାର କ୍ଷତି ନିଏ ନାହିଁ । ସାଏଡନ୍‌କୁ ସବୁ ଲୋକ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଏହି ବାକ୍ୟରେ ସାଏଡନ୍ ପଦ ବାରମ୍ବାର ଆସୁଅଛି, ତେଣୁ ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଏପରି ନ କହି, ସାଏଡନ୍ ଭଲ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଟେ । ସେ କାହା ସହିତ କଳି କରେ ନାହିଁ । ନ ହେଲେ ନ କହି କାହାର କ୍ଷତି ନିଏ ନାହିଁ । ତାକୁ ସବୁ ଲୋକ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । (ଏପରି କହିଲେ ଭଲ ଲାଗେ) ।

Knaŋchɔy (Baerana) birnaŋdeŋ aŋdɔŋbiŋ sɔrdadaṭai. Delen (yandeleŋ) pɔrṭm-maŋ aberleŋ Saedɔn pad darɔkpar ni-ii (eiṭan~n aberleŋ) berleŋ Saedɔn bar Saedɔn (ada) ṭuble (se-eṭṭe). Niŋbar naniŋ bɔnɔmbɔm ṭnṭubdele. Niŋbar naniŋbar knaŋchɔii bariŋ (binna) pad-dɔŋ Sabarnum gnamde.

ଏହିପରି ବାକ୍ୟାଳାପ ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ । ଯାହାହେଉ ପ୍ରଥମ ବାକ୍ୟରେ ସାଏଡନ୍ ପଦ ଆସିବା ପରେ ବାକ୍ୟରେ ଆଉ ସାଏଡନ୍ ନ ରଖି ଅନ୍ୟ ପଦ ରଖାଯାଏ । ଏଠାରେ 'ସେ' ଆଉ 'ତାକୁ' ଲଗାଇ ବାକ୍ୟ କରାହେଲା । 'ସେ' ଓ 'ତାକୁ' ଏହିପରି ଭିନ୍ନ ପଦକୁ ସର୍ବନାମ କୁହାଯାଏ ।

Berleŋ jaribil pad ṭnarɔs a-eŋ pad bral ṭnubdeŋ kṭadɔŋ padŋum pudɔŋdŋ. Padnum padleŋ lin, bir puran bar ṭnal dɔku. Padnum pad aeŋ jaribil pad ṭnarsgɔb, katṭniŋ aliŋ leŋ, abir padnum luŋleŋ. Mɔnleŋ pɔrpuraŋ (bɔypuraŋ), ambiŋ ṭɔrpuraŋ (bagupuraŋ), barɔn digiŋ padnum dɔku kɔṭ-ṭiji julpuraŋ (yagipuraŋ). Bin bin ṭnal bar bin imleŋ jaribilṭe yangam drubde padnum luŋleŋ katṭchɔy dɔruk de-e rup jaŋ. Bɔy padnumṭe dɔrub naṭui sele—

ବାକ୍ୟରେ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯେଉଁ ପଦ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ, ତାହାକୁ ସର୍ବନାମ କୁହାଯାଏ । ସର୍ବନାମ ପଦରେ ଲିଙ୍ଗ, ବଚନ, ପୁରୁଷ ଓ କାରକ ଅଛି । ଯେଉଁ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସର୍ବନାମ କୁହାଯାଏ, ତାର ଲିଙ୍ଗ ଅନୁସାରେ ସର୍ବନାମ ପଦର ଲିଙ୍ଗ ହୋଇଥାଏ । 'ମୁଁ' ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ, 'ତୁମେ' ମଧ୍ୟମ ବା ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ ଓ ଅନ୍ୟ ଯେତେ ସର୍ବନାମ ଅଛି ସେଗୁଡ଼ିକ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କାରକ ଆଉ ବିଭକ୍ତିରେ ବିଶେଷ୍ୟର ଯେପରି ରୂପ ରହିଥାଏ, ସର୍ବନାମରେ ସେହିପରି ରୂପ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ସର୍ବନାମର ରୂପ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

Tnal	—	**Bɔybir**	**Labir**
କାରକ	—	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
Tubeŋ	—	Mɔnleŋ, men	Mɔnleŋji
କର୍ତ୍ତା	—	ମୁଁ	ଆମ୍ଭେମାନେ
Banɔŋ	—	Mɔnleŋ dɔŋ, mendɔŋ	Mɔnleŋjadɔŋ
କର୍ମ	—	ମୋତେ	ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ
Sayɔn	—	Mɔn bɔṭ-ṭuleŋ	Mɔnleŋ baṭ-ṭuleŋ
କରଣ	—	ମୋ ଦ୍ୱାରା	ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
Srɔpṭin	—	Mendɔŋ, Mane~n	Manleŋjadɔŋ
ସମ୍ପ୍ରଦାନ	—	ମୋତେ	ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ
Iichchṭin	—	Muŋ luŋleŋ	Muŋbaluŋleŋji
ଅପାଦାନ	—	ମୋ ଠାରୁ	ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଠାରୁ
Lasayɔn	—	Muŋ leŋ	Muŋbaliŋleŋ
ଅଧିକରଣ	—	ମୋ ଠାରେ	ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଠାରେ

Kɔn saraleŋ abrel udiyaŋ abrel baṭ-ṭeŋ sarisɔb padnum—

ଏହି ସର୍ବରେ କହିବା କଥା (ସର୍ବନାମ) ଓଡ଼ିଆ କଥା ସହ ସମାନ ।

Sɔraŋ ସର		Odia ଓଡ଼ିଆ
Ambiŋ, am, mɔn	—	ତୁମେ, ତୁ
Nin, naŋ	—	ସେ, ତାହା
Buṭ, buṭin	—	ସେ, ଯାହା
Kɔn, Kni	—	ଏ, ଏହା
Buṭ, baṭ-ṭiŋ, eṭ	—	କେ, କେହି, କ'ଣ
Ans, bar, bin	—	ଅନ୍ୟ, ଆଉ,ଆନ

TIM GƆMTƆN— JRUE

(A)

ନବମ ପାଠ—କ୍ରିୟା

(କ)

Hariŋ iy dɔkuŋ. Kɔn berleŋ iy dɔkuŋ pad bɔybar ijjaleŋ brue gɔṭlɔm dɔku. Aɔŋmedɔn urjaŋle dɔkuṭine. Uarjaŋle dɔku. Bɔy bara ij leŋ jrue gɔṭlɔm dɔku. Turubɔn gureṭin. Teṭne gureṭin bɔybara ijjaleŋ jrue gɔṭlɔm dɔku. Ni-idɔku, urdɔku, gnurle kniji jrue pad.

Eb jrue— 'Tarɔn kuduŋ gale' di-ine nanapuŋdeŋ ber bari-i nerdele chɔn 'gale' kɔn jrue pad dɔŋ eb

jrue gnamde. Laŋgarijɔŋ kuduŋ gale dimṭŋe ṭin. Gale ṭen kɔn jrue padleŋ ber sɔb bari-i dele. Chɔn reŋgale dimɔṭneṭin 'bajrue'. Aeŋ jrue ber sɔb bari-i de-e nanin dɔŋ 'bajrue' gnam de.

ହର ଆସୁଅଛୁ । ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ଆସୁଅଛୁ' ପଦଟି ଗୋଟିଏ କାମ ବା କ୍ରିୟାକୁ ବୁଝାଉଛୁ । ଛେଲକୁଆଟି ଡେଉଁଅଛୁ । 'ଡେଉଁଅଛୁ' ଗୋଟିଏ କାମ ବା କ୍ରିୟାକୁ ବୁଝାଉଛୁ । ମେଘ ବର୍ଷିଲା । ଏଠାରେ 'ବର୍ଷିଲା' ଗୋଟିଏ କାମ ବା କ୍ରିୟାକୁ ବୁଝାଏ । ଏହିପରି 'ଆସୁଅଛୁ', 'ଡେଉଁଅଛୁ', ବର୍ଷିଲା', ଏଗୁଡ଼ିକ ସବୁ କ୍ରିୟାପଦ ।

ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା— 'ତାରନ୍ ଭାତ ଖାଇ' ଏତକ କହିଲେ ବାକ୍ୟ ପୂରା ନ ହୋଇ ଥିବା ଯୋଗୁଁ 'ଖାଇ' କ୍ରିୟା ପଦକୁ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା କୁହାଗଲା । 'ଲଙ୍ଗାରଜନ୍' ଭାତ ଖାଇ ଶୋଇଲା । 'ଖାଇ' ଏହି କ୍ରିୟାପଦରେ ବାକ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା, ତେଣୁ ଖାଇସାର ଶୋଇଲା । ଯେଉଁ କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ବାକ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ, ତାକୁ ସମାପିକା କ୍ରିୟା କୁହାଯାଏ ।

Subanɔŋ bar ersubanɔŋ— Graŋ kuduŋ gale dɔku. Kɔn berleŋ kuduŋ gale dɔku ajrue dabanɔŋ. Ramiŋ babɔnsɔr eŋdɔku. Teṭne babɔnsɔr eŋdɔku ajrue dabanɔŋ. Aeŋ ajrueleŋ banɔŋ dɔkuṭe anin subanɔŋ naṭpuŋde. Mɔedɔŋ dineṭin. Teṭne adineṭin jrue dadɔŋ banɔŋ nejja.

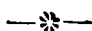
ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ—ଗାଙ୍ ଭାତ ଖାଇଅଛୁ । ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ଭାତ' ଖାଇଅଛୁ କ୍ରିୟାର କର୍ମ । ରମିଂ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଉଡ଼ୁଛୁ । ଏଠାରେ 'ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ' ଉଡ଼ୁଛୁ କ୍ରିୟାର କର୍ମ । ଯେଉଁ କ୍ରିୟାର କର୍ମ ଥାଏ ତାକୁ ସକର୍ମକ କୁହାଯାଏ । ମଏଡନ୍ ଉଠିଲା । ଏଠାରେ 'ଉଠିଲା' କ୍ରିୟାର କର୍ମ ନାହିଁ ।

Madirin dimɔṭ-ṭin. Teṭne dimɔṭ jrue nabanɔŋ nijja. Aeŋna jrue banɔŋ nerdɔku nanindŋ ersubanɔŋ jrue gnamde. Kni kadumarɔŋ Jɔdudɔŋ bɔy sindri garle dɔku. Teṭne garle dɔku ajrue bɔy banɔŋ. Sindriŋ bar bɔy banɔŋ. Jɔdudɔŋ sindriŋ pɔn banɔŋ. Jɔdudɔŋ epɔn banɔŋ.

Aeŋ ajrue 'ka' banɔŋ ad-dɔkue aṭe dɔŋ bak banɔŋ jrue gnamde. Banɔŋ bagu liŋ leŋ. Bɔy pɔn banɔŋ. Bar bɔy epɔn banɔŋ.

ମାଢ଼ିରନ୍ ଶୋଇବ । ଏଠାରେ ଶୋଇବା କ୍ରିୟାର କର୍ମ ନାହିଁ । ଯେଉଁ କ୍ରିୟାର କର୍ମ ନ ଥାଏ, ତାହାକୁ ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟା କୁହାଯାଏ । ଏହି ଅନ୍ଧ ଲୋକଟି ଯଦୁକୁ ଗୋଟିଏ ଲୁଗା ମାଗିଅଛି । ଏଠାରେ ମାଗିଅଛି କ୍ରିୟାର ଗୋଟିଏ କର୍ମ 'ଲୁଗା'। ଆଉ ଗୋଟିଏ କର୍ମ 'ଯଦୁକୁ' । ଲୁଗା ପ୍ରଦାନ କର୍ମ । ଯଦୁକୁ ଅପ୍ରଦାନ କର୍ମ ।

ଯେଉଁ କ୍ରିୟାରେ 'କା' କର୍ମ ନ ଥାଏ, ତାକୁ କର୍ମକ୍ରିୟା ବୋଲାଯାଏ । କର୍ମ ଦୁଇ ପ୍ରକାର । ଗୋଟିଏ ପ୍ରଦାନ କର୍ମ । ଅନ୍ୟଟି ଅପ୍ରଦାନ କର୍ମ ।

(B) JRUE KLEM

(ଖ) କ୍ରିୟାର କାଳ

Jrue dijiŋ klem dɔku. Rama iydum ṭaii. Banmali gagaṭin. Rɔŋgin uṭ ṭɛ. Kɔn berlɛŋ iydumṭai, gagaṭin, uṭ-ṭe **'Pba'** klem jrue. Madabɔn niyaiṭin. Alɔŋ adu yaiṭin. ɔŋṭidɔn gueṭin. Kɔn berlɛŋ yaiṭiŋ. Aduyaiṭin, gueṭin, pani~ṭ klem jrue.

କ୍ରିୟାର ଅନେକ ପ୍ରକାର କାଳ ଅଛି । ରାମା ଆସୁଅଛି । ବନମାଳୀ ଖାଉଅଛି । ପବନ ବହୁଛି । ଏହି ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ଆସୁଅଛି, ଖାଉଅଛି, ବହୁଛି ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ କ୍ରିୟା । ମାତାବନ୍ ଆସିଲା । ନଦୀରେ ପାଣି ପହଞ୍ଚିଲା । ପକ୍ଷୀ ରାବିଲା । ଏହି ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ଆସିଲା, ପହଞ୍ଚିଲା, ରାବିଲା ଭୂତକାଳ କ୍ରିୟା ।

Pdasɛŋ gu-urṭe. Madabɔn ṭɔŋṭe. Ja-adɔn kɔ˙ṭe. Sɔi~ṭaŋ si-iṭ-ṭe. Jalgan dimɔṭ-ṭin. Kɔŋ berji gu-urṭe, ṭɔŋṭe, kɔiṭe, si-iṭ-ṭe, dimɔṭ-ṭ˙in, pana~i klem jrue.

ପଶସ ପାଚବ । ମାଡ଼ବନ୍ ନାଚବ । ସାପ ମରବ । ହାଟ ଭାଙ୍ଗିବ । ଜାଲ୍‌ଗାନ୍ ଶୋଇବ । ଏହି ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ପାଚବ, ନାଚବ, ମରବ, ଭାଙ୍ଗିବ ଓ ଶୋଇବ ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ କ୍ରିୟା ।

Bɔranaŋ jrue klem pani~ṭ deŋ niŋ purbariṭ jrue parpani~ṭ nappuŋdeyɔn. Arubyuŋŋ gnurle. Agriyuŋŋ dagale. Tiṭneleŋ pani~ṭ klemleŋ jrue dele. **Praŋ pani~t Klem Jrue :—** Bɔy jrue ṭəṭne klem pana~ deleŋ deŋ naniŋ purbariṭ jrueṭe klem dɔŋ pɔrpana~ gnamde.

Yuŋṭar din Madabɔn iyṭai. Nanab muŋŋ Makabɔn iydum ṭai. Teŋ iydumṭai pana~i klem jrue. Iydum daṭai prapana~i klem jrue. Aeŋna jrueleŋ aŋdisɔn asaibadɔn bar prarṭɔŋ galde-e anindɔŋ anaŋna~ gnəmdeṭe.

Duliymar dɔŋ sindriŋ ṭi-iba. Digaŋ jiyɔŋ de-eba. Keṭuŋ dɔŋ bɔe ṭŋka ṭi-iba. Kɔn ber leŋ ji ṭi-iba, de-eba, ṭi-ibaji knıji jrue anan-na~.

କ୍ରିୟାକାଳ ଗତ ହେଲେ ସେହି ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କ୍ରିୟାକାଳକୁ ପ୍ରାଗ୍‌ଭୂତ କାଳ କୁହାଯାଏ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ବର୍ଷା ହେଲା । ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ଝଡ଼ ହେଲା । ଏଠାରେ ଭୂତ କାଳରେ କ୍ରିୟା ହେଉଛି । ପ୍ରାଗ୍‌ଭୂତ କାଳ କ୍ରିୟା —ଏଠାରେ କ୍ରିୟାର କାଳ ଗତ ହେଲେ ହେଁ ତାର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କ୍ରିୟାର କାଳକୁ ପ୍ରାଗ୍‌ଭୂତ କୁହାଯାଏ ।

ରବିବାର ଦିନ ମାଡାବନ୍ ଆସିବ । ତା ଆଗରୁ ମାକାବନ୍ ଆସିବ । ଏଠାରେ 'ଆସିବ' (ପ୍ରଥମ) ଭବିଷ୍ୟତ କାଳକ୍ରିୟା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆସିବ' (ଦ୍ୱିତୀୟ) ପ୍ରାଗ୍ ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ କ୍ରିୟା । ଯେଉଁ କ୍ରିୟାରେ କହିବା, ଆଶୀର୍ବାଦ ଏବଂ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଏ ତାହାକୁ ଅନୁଜ୍ଞା କୁହାଯାଏ ।

ଗରିବ ଲୋକଙ୍କୁ ଲୁଗା ଦିଅ । ଦୀର୍ଘାୟୁ ହୁଅ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଏକ ଟଙ୍କା ଦିଅ । ଏହି ବାକ୍ୟ ମାନଙ୍କରେ ଦିଅ, ହୁଅ, ଇତ୍ୟାଦି କ୍ରିୟା ଗୁଡ଼ିକ ଅନୁଜ୍ଞା ସୂଚକ ଅଟେ ।

(C) JRUE, PURAŋ, BAR BIR

(ଗ) କ୍ରିୟା, ପୁରୁଷ, ବଚନ

Juete yagi pura bar bagubir dɔku. **n~nleŋ**, n~n ijjaleŋ n~nleŋji aiŋna jrue leŋ tubeŋ. yunti urtumɔn (pɔrtɔmma) puraleŋ jrue. Mɔnleŋ, ambiŋ, men, biŋ. mɔnleŋji, ambiŋji, kniji binna bar padɔn aiŋ jrueleŋ tubeŋ yuntiji yaryaŋ puraŋ jrue mɔnleŋ ap-puŋlai. Titne ap-puŋlai urtumɔn puraŋleŋ jrue. Ambiŋ agi-idumte. Titne agi-idumte traŋtɔmɔn puraleŋ jrue. Madabɔn gɔrɔtdumte. Tetne gɔrdumte yaryaŋ puraŋ jrue. Tubetin bɔybiŋ deldeŋ juete bɔy biŋ deyɔn. Tubeŋte bar bir deŋ juete babiŋ deyɔn.

Yaŋtaŋ jumjumtin. Tetne jumjumtin bɔy binimleŋ jrue. Taŋnin~nji jumjumteŋ ji. Tetne jumjumtinji babiŋleŋ jrue.

କ୍ରିୟାର ତନଟି ପୁରୁଷ ଓ ଦୁଇଟି ବଚନ ଅଛି । ମୁଁ, ଆମ୍ଭେ ବା ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେଉଁ କ୍ରିୟାର କର୍ତ୍ତା, ତାହା ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷର କ୍ରିୟା । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ, ଆମକୁ, ମୁଁ (ମୋତେ) ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ, ତୁମମାନଙ୍କୁ, ଇତ୍ୟାଦି ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ କର୍ତ୍ତାର କ୍ରିୟାମାନଙ୍କୁ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ କ୍ରିୟା ବୋଲି ଆମେ କହିଲୁ । ଏଠାରେ ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷର କ୍ରିୟା କହି ସାରିଛୁ । ତୁମେମାନେ ଦେଖି ଯାଉଛ । ଏଠାରେ 'ଦେଖି ଯାଉଛ' ଦ୍ୱିତୀୟ (ମଧ୍ୟମ) ପୁରୁଷ କ୍ରିୟା । ମାଡ଼ାବନ୍ ଭୁଲି ଯାଉଛି । ଏଠାରେ 'ଭୁଲି ଯାଉଛି' ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ କ୍ରିୟା । ସେହିପରି କର୍ତ୍ତା ଏକ ବଚନ ହେଲେ କ୍ରିୟାର ମଧ୍ୟ ଏକ ବଚନ ହୁଏ । କର୍ତ୍ତାର ବହୁ ବଚନ ହେଲେ କ୍ରିୟାର ବହୁ ବଚନ ହୁଏ ।

ଗାଈ ଚରୁଅଛି । ଏଠାରେ 'ଚରୁଅଛି' ଏକ ବିଭକ୍ତି (ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷରେ 'ବଚନ')ର କ୍ରିୟା । ଗାଈମାନେ ଚରୁଛନ୍ତି । ଏଠାରେ 'ଚରୁଛନ୍ତି' ବହୁ ବଚନର କ୍ରିୟା ।

Pana~ Klem
ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ

Puraŋ ପୁରୁଷ		Bɔybir ଏକ ବଚନ	Labir ବହୁ ବଚନ
Urṭamɔn	—	Ti-iṭai Aṭi-i dumṭai Ti-i dumṭai	Aṭi-i ṭaiji
ପ୍ରଥମ	—	ଦିଏ ଦିଅଇ	ଦେଉ
Tarṭamɔn	—	Ti-iṭe, Ti-idumṭe Ti-ile	Aṭi-iṭe Aṭi iṭaji Aṭi-idumṭaji
ମଧ୍ୟମ (ଦ୍ୱିତୀୟ)	—	ଦିଅ	ଦିଅ
Yaryaŋ	—	Ti-idumṭe Ti-iṭə	Ti-iṭji
ତୃତୀୟ	—	ଦିଏ	ଦିଅନ୍ତି

Pani~t Klem
ଭୂତ କାଳ

Puraŋ ପୁରୁଷ		Bɔybir ଏକ ବଚନ	Labir ବହୁ ବଚନ
Urṭamɔn	—	Ti-ilam, Ti-ilai	Aṭi-ilaiji
ପ୍ରଥମ	—	ଦେଲି	ଦେଲେ
Tarṭamɔn	—	Ti-ile, Ti-idumle	Aṭi-ilji
ଦ୍ୱିତୀୟ	—	ଦେଲ	ଦେଲେ
Yaryan	—	Ti-ile, Ti-idumle	Ti-ilji
ତୃତୀୟ	—	ଦେଲା	ଦେଲେ

Par Pani~t Klem

ପ୍ରାଗ୍ ଭୂତ କାଳ

Puraŋ		Bɔybir	Lanir
ପୁରୁଷ		ଏକ ବଚନ	ବହୁ ବଚନ
Urṭamɔn	—	Ti-i laibi-i~	Aṭi-ilaijibi-i^
ପ୍ରଥମ	—	ଦେଇଥିଲି	ଦେଇଥିଲୁ
Tarṭamɔn	—	Ti-ile bi-i~ Ti-i dumle bi-i~	Aṭi-i lji bi-i^
ଦ୍ୱିତୀୟ	—	ଦେଇଥିଲ	ଦେଇଥିଲ
Yaryaŋ	—	Tie ṭin bi-i~	Tie ṭinji bi-i^
ତୃତୀୟ	—	ଦେଇଥିଲା	ଦେଇଥିଲେ

Pana~na~i Klem

ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ

Puraŋ	—	Bɔybir	Labir
ପୁରୁଷ		ଏକ ବଚନ	ବହୁ ବଚନ
Urṭamɔn	—	Ti-i ṭɔm, Ti-idum ṭɔm	Aṭi-iṭɔbiŋji
ପ୍ରଥମ	—	ଦେବି, ଦେବୁ	ଦେବୁ
Tarṭamɔn	—	Ti-iṭe, Ti-idumṭe	Aṭi-iṭeji
ଦ୍ୱିତୀୟ	—	ଦେବ,	ଦେବ
Yaryaŋ	—	Ti-iṭe, Ti-idumṭe	Ti-iṭɔji
ତୃତୀୟ	—	ଦେବ	ଦେବେ

Parpana~i Klem

ପ୍ରାଗ୍ ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ

Puraŋ	—	**Bɔybir**	**Labir**
ପୁରୁଷ		**ଏକ ବଚନ**	**ବହୁ ବଚନ**
Urṭamɔn	—	Tie, Tiedum	Tie dumji
ପ୍ରଥମ	—	ଦିଅନ୍ତୁ	ଦିଅନ୍ତୁ
Tarṭamɔn	—	Ti-i, Ti-i~	Tiyaji
ଦ୍ୱିତୀୟ	—	ଦିଅନ୍ତୁ	ଦିଅନ୍ତୁ
Yaryaŋ	—	Ti-ibinṭe	Ti-ibinṭiji
ତୃତୀୟ	—	ଦିଅନ୍ତୁ।	ଦିଅନ୍ତୁ

Gɔr Gɔm Tɔn— Prelnaŋ Jrue

ଦଶମ ପାଠ— ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟା

Mlarɔn n~nleŋ dɔku. Madirin mlarɔn dɔŋ n~nle dɔkuji. Kɔṭneleŋ abmuda berleŋ bɔymɔn baraṭeŋ gam glamdele. 'Bɔyaŋ' birleŋ bɔy mandra bara sɔbjaṭji gamle glamdeṭe bɔyaŋbirleŋ n~nle dɔkuji.

Prelnaŋ jrue knaŋchɔy aeŋna jrueleŋ buṭin-na bɔṭ-ṭu gam galɔmde. Aŋṭaŋchɔy ajru dɔŋ prelnaŋ jrue deṭe.

Sumayɔn psijɔn dɔŋ adubɔn ag-gaṭe. Kɔn birleŋ ag-gaṭe prelna jrue jaiṭan ṭujɔn.

ମ୍ଳାରନ୍ ପଢୁଅଛି । ମାଡ଼ିରନ୍ ମ୍ଳାରନ୍‌କୁ ପଢ଼ାଉଅଛି । ଏଠାରେ ଆଗ ବାକ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଲୋକ କାମ କରୁଛି ବୋଲି ଜଣାଯାଏ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ବାକ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଲୋକ କାମ କରୁଛି ବୋଲି ଜଣାଯାଏ ।

ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟା:— ଏହିପରି ଯେଉଁ କ୍ରିୟାରେ କାହା ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ କାହାର କ୍ରିୟା ହେଉଥିବାର ଜଣାଯାଏ, ସେହି କ୍ରିୟା ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟା ହୁଏ ।

ସୁମାୟନ୍ ପିଲାକୁ କ୍ଷୀର ପିଆଉଛି । ଏହି ବାକ୍ୟରେ ପିଆଉଛି ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟା । ନିମ୍ନରେ ଏହିପରି କେତେଗୁଡ଼ିଏ କ୍ରିୟା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

Nebjrue	Prelnajrue
ମୁଖ୍ୟ କ୍ରିୟା	ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟା
Id-dumṭe	Ab-bidiṭ-ṭe
ଲେଖିବ	ଲେଖାଇବ
Appuŋṭe	Ababpuŋṭe
କହିବ	କୁହାଇବ
Gagaṭeŋ	Ag-gagaṭe
ଖାଇବ	ଖୁଆଇବ

Tɔŋduŋṭe ଝିଙ୍କେ	Aṭ-ṭɔŋduŋṭe ଝିଙ୍କାଏ
Baṭɔŋṭe ଡରେ	Ab-baṭ-ṭɔŋṭe ଡ଼ରାଏ
Ti-iṭe ଧାଏ	Aṭ-ṭi-i-ṭi-iṭe ଧାଆଏ
Agi-iṭe ଦେଖେ	Ag-gi-i-gi-iṭe ଦେଖାଏ
Gi-i-daṭe ଧୁଏ	Ag-gi-idaṭe ଧୁଆଏ
Tɔdeŋṭin ନାଚିଲା	Aṭ-ṭɔdeŋṭin ନଚାଇଲା
Dimɔṭba ଶୋଇବା	Ad-dimɔṭba ଶୁଆଇବା

Bin bin klem puraŋ bar binimleŋ big-gadaŋ jrue jileŋ yaŋgam rupnadeye, prelnaŋ jrueleŋja yunṭichɔy de-e. Subanɔŋ jrue leŋdɔŋ prelnaŋ ṭubde yunṭi babanɔŋ de-e. Ersubanɔŋ jruedɔŋ prelnaŋ ṭubde fubanɔŋ deṭe.

ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କାଳ, ପୁରୁଷ ଓ ବିଭକ୍ତିରେ ଅନ୍ୟ କ୍ରିୟାରେ ଯେପରି ରୂପ ହୁଏ, ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟାରେ ସେହିପରି ହୁଏ । ସକର୍ମକ କ୍ରିୟାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଲେ ତାହା ଦ୍ୱିକର୍ମକ ହୁଏ । ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଲେ ତାହା ସକର୍ମକ ହୁଏ ।

Mijɔn Gɔmtɔn— Jrel

ଏକାଦଶ ପାଠ— ବିଶେଷଣ

Dana~ṭmɔr sɔb-bi-i~ mɔndra aṭiyupairɔn ṭubeŋ. Kɔn birleŋ mɔndraŋ bɔyna jrel pajadɔn 'dana~ṭ' kɔn pajadɔn mɔndraŋdɔŋ bɔynaŋ gna~ŋ puŋgiŋ ṭubɔn.

Suŋṭar ṭarɔn gi-ile. Amadɔn jarɔm deyɔn. Kɔn birleŋ suŋṭar pajadɔn ṭarbaŋ dɔŋ bɔyna gna~ŋ puŋgiŋ ṭubɔn. Agurɔn-na padasa mnaṭe. Kɔn birleŋ 'agurɔn' kɔn pajadɔn padasaŋdɔŋ abilnaŋ puŋgiŋ ṭubdɔkuŋ. 'Ɔbɔl' mnaŋ kni pajadɔn padasaŋdɔŋ gɔna~ŋ puŋgiŋ ṭubdɔku gɔna~ŋ puŋgiŋ ṭubdɔku.

ଦୟାଳୁ ଲୋକ ସମସ୍ତଙ୍କର ଉପକାର କରେ । ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ଲୋକ'ର ବିଶେଷଣ ପଦ 'ଦୟାଳୁ । ଏହା ଲୋକର ଏକ ଗୁଣକୁ ବୁଝାଉଛି ।

ସୁନ୍ଦର ଫୁଲ ଦେଖି ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଯାଏ । ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ସୁନ୍ଦର' ପଦ ଫୁଲର ଗୋଟିଏ ଗୁଣକୁ ବୁଝାଏ । ପାଚିଲା ପଣସ ମଧୁର । ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ପାଚିଲା' ଏହି ପଦ ପଣସର ଅବସ୍ଥାକୁ ବୁଝାଏ ଏବଂ 'ମଧୁର' ଏହି ପଦ ପଣସର ଗୁଣକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ ।

Kaṭ-ṭi kadumarɔn dɔŋ gnarɔn ṭiya. Kɔn birleŋ 'kadu' kɔn pajadɔn mandraŋdɔŋ abilnaŋ puŋgiŋ ṭubdɔku.

Gulji dinnaleŋ bɔyṭar deṭe. Teṭne 'gulji' kɔn padɔn dinnaŋdɔŋ sɔnkliŋ puŋgiŋ ṭubṭe. Bɔpuṭ-ṭi buṭ srɔbaleŋ srɔŋ srɔŋ gusɔr dele. Kɔn birleŋ bɔpuṭ-ṭi buṭ srɔbaŋ palmɔṭ puŋgiŋ ṭubṭe. Lɔkkaŋ nidɔn birleŋji dana~ṭ, suŋṭar, agurɔn, mnaŋ, kaduŋ, gulji, bɔpuṭ-ṭibuṭ kniji jrel pajadɔn.

ସେହି ଅନ୍ଧ ଲୋକକୁ ଭିକ୍ଷା ଦିଅ । ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ଅନ୍ଧ' ଏହି ପଦ ଲୋକର ଅବସ୍ଥାକୁ ବୁଝାଏ ।

ସାତ ଦିନରେ ଏକ ସପ୍ତାହ ହୁଏ । ଏଠାରେ 'ସାତ' ଏହି ପଦ ଦିନର ସଂଖ୍ୟାକୁ ବୁଝାଏ । ଫୁଟିଏ ବୃଷ୍ଟି ହେବା ବଳରେ ଧାନ ବୁଆ ହେଲା । ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ଫୁଟିଏ ବୃଷ୍ଟି'

ବଳର ପରମାଣକୁ ବୁଝାଏ । ଉପରେ ଲେଖା ବାକ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ଦୟାଳୁ, ସୁନ୍ଦର, ପାଚିଲା, ମଧୁର, ଅନ୍ଧ, ସାତ, ଫୁଟିଏ ଦୁଣା ଏଗୁଡ଼ିକ ସବୁ ବଶେଷଣ ପଦ ।

Bimmaŋ sigduŋ iydum ṭai. Kni birleŋ sigduŋ—kɔn pajadɔn ɔiṭan~n-na bara gɔna~ puŋgiŋ sɔbjaŋdɔku. Teṭne sigduŋ jrel pajadɔn.

Ra-aŋ lirɔn yudumṭeŋ. Kɔn birleŋ 'lirɔn' kɔn pajadɔn yunabara gɔna~ŋ puŋgiŋ ṭubdɔku. Tiṭne lirɔn jrel pajadɔn. Jɔsṭerɔm alaŋ mnaŋ deyɔn. Kɔn berleŋ 'mnaŋ' kɔn pajadɔn baṭ-ṭuleŋ aeŋ gɔna~ŋ puŋgiŋ. puṭneṭeŋ (alan) kɔn pajadɔn aniŋdɔŋ paṭmarɔṭnaŋ galɔmṭe. Teṭne ɔṭirsayɔn jrel pajadɔn. Aiŋna pajadɔn bin pajadɔn bɔṭ-ṭuleŋ gani-i jɔndraṭ-ṭiŋ, prarɔn barɔn gɔna~ŋ parbɔrɔṭia gɔɔna~ŋ ab bilnaŋ sɔŋlkiŋ bar pɔlmɔṭ puŋgiŋ ṭubɔn, yunṭaŋ jrel pajadɔn ap-puŋ deṭe.

ରମା ଶିଘ୍ର ଆସୁଅଛି । ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ଶିଘ୍ର' — 'ଏହି ପଦ ଆସିବା କାମର ଗୁଣକୁ ବୁଝାଏ । ଏଠାରେ 'ଶିଘ୍ର' ବଶେଷଣ ପଦ ।

ହାତୀ ଧୀରେ ଝୁଲେ । ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ଧୀରେ' ଏହି ପଦ ଝୁଲିବା ଗୁଣକୁ ବୁଝାଉ ଅଛି । ଏଠାରେ 'ଧୀରେ' ବଶେଷଣ ପଦ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ମଧୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମଧୁର ହୁଏ । ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ମଧୁର' ଏହି ପଦଟି ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଗୁଣକୁ ବୁଝାଏ, 'ଅତ୍ୟନ୍ତ' ଏହି ପଦଟି ତାହାର ପରମାଣକୁ ବୁଝାଏ । ଏଠାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବଶେଷଣ ପଦ । ଯେଉଁ ପଦ ଦ୍ୱାରା ଦେଖାଯାଉଥିବା ଜିନିଷ, ପ୍ରାଣୀ ଇତ୍ୟାଦିର ଗୁଣ, ଅବସ୍ଥା, ସଂଖ୍ୟା ଓ ପରମାଣକୁ ବୁଝାଏ, ତାହାକୁ ବଶେଷଣ ପଦ କୁହାଯାଏ ।

Dana~ṭmarɔn sɔb-bi-i~ mɔndradɔŋ 'upɔpyarɔn' ṭuble. Teṭne dana~ ṭ kɔn pajadɔn mɔndraŋ kɔn jarbilṭe gɔn~ dɔŋ. Talaiba marɔnji asudum gaṭji. Teṭne 'ṭalaiba' kɔn pajadɔn mandraŋji klem jaribilṭe jrel.

Aŋ mɔñen yagiṭɔŋka ṭi-i~ṭin. Teṭne 'Yagi' kɔn ɔajadɔn ṭɔŋkaŋ kɔn jaribilṭe jrel deṭ. 'Pɔmda' udaleŋ ɔddiṭ gu-urle. Teṭne 'Pɔmda' kɔn pajadɔn udaleŋ ɔludɔŋ kni jaribilṭe jrel.

ଦୟାଳୁ ଲୋକ ସବୁ ଲୋକଙ୍କର ଉପକାର କରେ । ଏଠାରେ 'ଦୟାଳୁ' ଏହି ପଦ ଲୋକ' ଏହି ବିଶେଷ୍ୟର ଗୁଣ ଅଟେ । ବୁଢ଼ା ଲୋକମାନେ ଅଳ୍ପ ଖାଆନ୍ତି । ଏଠାରେ 'ବୁଢ଼ା' ଏହି ପଦ 'ଲୋକମାନେ' ବିଶେଷ୍ୟର ବିଶେଷଣ ।

ଆଂ ମୋତେ ଦଶ ଟଙ୍କା ଦେଲା । ଏଠାରେ 'ଦଶ' ଏହି ପଦ 'ଟଙ୍କା' ଏହି ବିଶେଷ୍ୟର ବିଶେଷଣ ହୁଏ । ଆମ୍ବ ଫଳ ଗଛରେ ଅଧିକ ପାଚିଲା । ଏଠାରେ ଫଳ ଏହି ପଦ 'ଗଛରେ' ବିଶେଷ୍ୟର ବିଶେଷଣ ।

Ra-aŋ lirɔn yuṭine. Tiṭne 'lirɔn' kɔn pajadɔn yuṭine. Kni jrue jrel. 'Jɔsṭerɔm' ɔṭisayŋ mnaŋdeṭe. Kɔn jaribilṭe jrel deṭe. Siŋgarɔn aṭluŋ fiŋgirɔn laŋ suŋṭar deṭ. Teṭne 'laŋ' kɔn pajadɔn 'suŋṭar' kni jaribilṭe jrel deṭe.

ହାତୀ ଧୀରେ ଚାଲେ । ଏଠାରେ 'ଧୀରେ' ଏହି ପଦ 'ଚାଲେ' ଏହି କ୍ରିୟାର ବିଶେଷଣ । କୋଷ୍ଠ ମଧୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମଧୁର ହୁଏ । ଏହା ବିଶେଷ୍ୟର ବିଶେଷଣ ହୁଏ । ସିଂହଠାରୁ ସିଂହୀ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ଅଟେ । ଏଠାରେ 'ଅଧିକ' ଏହି ପଦ 'ସୁନ୍ଦର' ଏହି ବିଶେଷଣର ବିଶେଷଣ ଅଟେ ।

Jrel yagi praŋ, niŋji— (1) Jaribilṭe Jrel, (2) Jrueṭe Jrel, (3) Jrelṭe Jrel.

Aeŋ jrel pajadɔn jaribil pajadɔn bɔṭ-ṭuleŋ gi-iṭaŋ prarɔn, jɔndraṭiŋ, gɔñy baraṭin, gy~, abilna, sɔnlɔki bar palmɔṭ galɔmṭe, naniŋdɔŋ jaribilṭe jrel ap-pu? deṭ. Aiŋ jaribil pajadɔn aiŋgɔŋ jrue barṭi gɔñŋ, pal palmɔṭ bar abilna puŋgiŋ ṭube, kɔṭ dɔŋ jrue jrel pudɔŋde. Jiŋ

jrel anɔŋ jrel bɔṭ-ṭuleŋ sugi-iṭ gayŋ pra bɔlneṭin palmɔṭ glame, ṭadɔŋ jaril bilṭe jrel puŋde.

ବିଶେଷଣ ତିନି ପ୍ରକାର, ଯଥା— (୧) ବିଶେଷ୍ୟର ବିଶେଷଣ, (୨) କ୍ରିୟାର ବିଶେଷଣ ଓ (୩) ବିଶେଷଣର ବିଶେଷଣ । ଯେଉଁ ବିଶେଷଣ ପଦ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ସାହାଯ୍ୟରେ ଦେଖା-ଯାଉଥିବା ପ୍ରାଣୀ, ଜିନିଷ, ଗୁଣର କାମ କରେ, ଗୁଣ, ଅବସ୍ଥା, ସଂଖ୍ୟା ଆଉ ପରିମାଣ ବୁଝାଏ, ତାହାକୁ ବିଶେଷ୍ୟର ବିଶେଷଣ କୁହାଯାଏ । ଯେଉଁ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ କୌଣସି କ୍ରିୟାର ଗୁଣ, ପରିମାଣ ଆଉ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରକାଶ କରେ, ତାହାକୁ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ କହନ୍ତି । ଯେଉଁ ବିଶେଷଣ ଅନ୍ୟ ବିଶେଷଣ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ଗୁଣ, ଅବସ୍ଥା ଓ ପରିମାଣ ବୁଝାଏ, ତାକୁ ବିଶେଷଣର ବିଶେଷଣ କୁହାଯାଏ ।

Mui Gɔmṭɔn— Aneyay

ଦ୍ୱାଦଶ ପାଠ— ଅବ୍ୟୟ

Jaribil, sɔrpinum, jru ɔnaŋ jreldɔŋ achuṭ barɔn jin pajadɔn dɔku aŋṭiji aneyay. Ɔnaŋ, ɔibɔm, pilniṭ krai, barɔn, barɔnna, kɔnji sujuina aneyay. Kɔlɔṭŋ manṭɔrɔn maṭaṭ, ɔŋcheṭ binjulna aneyay. Aha, ɔhɔ, ɔ?, ay kɔnji baŋkleda gi-iṭaŋ neyay. Dɔŋ, leŋ, ṭeŋ, ṭɔlun, bɔṭ-ṭun, parbɔlnaṭŋ dɔŋ binim sɔbrubɔn aneyay. Tin (kaṭ-ṭi), ṭɔ jiṭ, ji, praŋ gijɔn aneyay. Ha, sina, ṭɔ, niŋ, abɔlsai, kniji nisai aneyay. Kɔn achuṭ barɔn dijiŋde puraŋ aneyay dɔku.

ବିଶେଷ୍ୟ, ସର୍ବନାମ, କ୍ରିୟା ଓ ବିଶେଷଣକୁ ଛାଡ଼ି ଆହୁରି ପଦ ଅଛି ଯାହାକୁ ଅବ୍ୟୟ କୁହାଯାଏ । ଓ, ଏବଂ, ପୁଣି, ଆଉ, ଆହୁରି ଏଗୁଡ଼ିକ ସଂଯୋଜକ ଅବ୍ୟୟ । କିନ୍ତୁ, ମାତ୍ର, ନଚେତ୍ ବିଯୋଜକ ଅବ୍ୟୟ । ଆହା, ଅହ, ଅ, ହାୟ ଏଗୁଡ଼ିକ ବିସ୍ମୟାଦି ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ । କୁ, ରେ, ର, ମଧ୍ୟ, ଦ୍ୱାରା, ପରବର୍ତ୍ତୀ ଇତ୍ୟାଦି ବିଭକ୍ତି ସ୍ୱରୂପ ଅବ୍ୟୟ । ସେହୁ, ତ, ଠିକ, ଟି,

ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ । ହଁ, ସିନା, ତ, ତାକୁ, ଅବଶ୍ୟ, ଏହିପରି ନିଶ୍ଚୟ ବାଚକ ଅବ୍ୟୟ । ଏସବୁ ଛଡ଼ା ଆହୁରି ଅନେକ ପ୍ରକାର ଅବ୍ୟୟ ଅଛି ।

Ber Bar ɔŋyay

ବାକ୍ୟର ଅନ୍ୱୟ

Bir ṭraŋleŋ bɔyna pajadɔn sutni anirbɔyna pajadɔnṭi sɔmmɔi dumdɔŋ ɔŋyay puŋde. Baguleŋ asuleŋ deŋ urna pajadɔnleŋ bir ergadel deṭ. Kni bɔṭ-ṭuleŋ sluŋ bɔyna pajadɔnṭe nanum ṭubeŋ. ɔpalṭun nanum jrue. Bilnaŋ dimɔṭneṭe. Teṭne 'Bilnaŋ' ṭubeŋ 'dimɔṭneṭe' jrue.

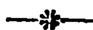
ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ପଦ ସହିତ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପଦର ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ଅନ୍ୱୟ କୁହାଯାଏ । ଦୁଇରୁ କମ୍ ପଦରେ ବାକ୍ୟ ହୁଏନା । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ପଦର ନାମ କର୍ତ୍ତା ଅପରଟିର ନାମ କ୍ରିୟା । ବିଲ୍‌ନାଂ ଶୋଇଲା । ଏଠାରେ 'ବିଲ୍‌ନାଂ' କର୍ତ୍ତା, 'ଶୋଇଲା' କ୍ରିୟା ।

Turubɔn gurle. Kni birle, ṭurubɔn ṭubeŋ, gurle jrue. 'Iyai' kni birleŋ 'ambiŋ' kɔnmɔn pajadɔn dele dɔku. Iya jrue pajadɔn birleŋ pdadŋ ɔŋsai jrue. Jrue pajadɔn sɔndiŋi ṭubeŋ ɔnaŋ ɔnnir ṭnal baṭ-ṭin abɔy jrel jrelṭe ɔŋya dakae ṭube sɔn-niə ninṭi jarelɔṭ aybmɔn pajadɔnṭi purbari-i sŋmaidum pajadɔnṭi ɔŋniyay dɔkye.

ମେଘ ବର୍ଷିଲା । ଏହି ବାକ୍ୟରେ ମେଘ କର୍ତ୍ତା, ବର୍ଷିଲା କ୍ରିୟା । 'ଆସ' ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ତୁମେ' କର୍ତ୍ତା ପଦ ହୋଇଅଛି । ଆସ କ୍ରିୟା ପଦଟି ବାକ୍ୟରେ ଅଂଶ କ୍ରିୟା । ଏହିପରି କ୍ରିୟା ଶବ୍ଦଟିର କର୍ତ୍ତା ସହିତ ଓ କାରକ ଦ୍ୱାରା ବାକ୍ୟର ଅନ୍ୟ ବିଶେଷଣ ପଦ ସହ ସମ୍ବନ୍ଧ ରହେ । କର୍ତ୍ତା ବା ବିଶେଷ୍ୟ ପଦଟିର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦମାନଙ୍କ ସହ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ନେଇ ଅନ୍ୱୟ କରାଯାଏ ।

Rajaŋji aṭalaiba ra-a ra-agudŋdŋ sluŋ al baŋ lirɔn lirɔn ñadum ni-iṭe. Kɔn bileŋ ra-aŋ ɔbɔl ñadum ni-iṭe. Kɔn bagun pɔdnum aŋsai. Ra-aŋ ṭubeŋ, ñadumni-i jrue. Ra-aŋ kɔn mani pajadɔn ni-i jrel ṭalaiba ɔbɔl sammaidum pajadɔn. 'Rajaŋjaṭe' kɔn bagu pajadɔnṭe ɔŋyay dɔku. ñadumi-i jrue pajadɔn ; ŋn-ni-i ṭubeŋ, ṭnal ra-aŋ, apde ṭnal ra-a gluŋ slɔŋ banɔŋ ṭnal albaŋ, ɔbɔl, jrue jrel, 'lirɔn lirɔn', kɔn pajadɔnji ɔŋniyay dɔku.

ରାଜାଙ୍କ ବୁଢ଼ା ହାତୀ ହାତୀଶାଳରୁ ନଦୀ ଆଡ଼କୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲି ଯାଉଛି । ଏହି ବାକ୍ୟରେ ହାତୀର ଅବସ୍ଥା, ଚାଲି ଯାଉଛି, ଏହି ଦୁଇଟି (ସର୍ବନାମ) ଅଂଶରେ ହାତୀ କର୍ତ୍ତା, ଚାଲି ଯାଉଛି କ୍ରିୟା । ହାତୀ ଏହି ପଦଟିର ବିଶେଷଣ ବୁଢ଼ା ଅବସ୍ଥା । 'ରାଜାଙ୍କର' ଏହି ପଦର ଅନ୍ୱୟ ଅଛି । ଚାଲିଯାଉଛି କ୍ରିୟା ପଦ ସହିତ କର୍ତ୍ତାକାରକ ହାତୀ, ଅପାଦାନ କାରକ ହାତୀଶାଳଠାରୁ, କର୍ମ କାରକ ନଦୀକୁ ଓ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ 'ଧୀରେ ଧୀରେ' ଏହି ପଦ ଗୁଡ଼ିକର ଅନ୍ୱୟ ଅଛି ।

PART - II

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

Saura Grammar

ସଉରା ବ୍ୟାକରଣ

ବର୍ଣ୍ଣମାଳା
ALPHABETS

ମାନବ ସମାଜରେ ଭାବର ପରିପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଭାଷାର ସୃଷ୍ଟି ଓ ବ୍ୟବହାର ହୋଇ ଆସିଛି । ସେହିପରି ଭାଷାର ପରିପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଅକ୍ଷରର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ତେବେ ଭାଷାର ମୌଖିକ ପରିପ୍ରକାଶ ସାଙ୍ଗକୁ ଲିଖିତ ପରିପ୍ରକାଶ ବା ଲିପିର ପ୍ରଚଳନ ସମସ୍ତ ମାନବ ସମାଜ ବା ଭାଷା ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଇ ନ ଥାଏ । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆକୃତି ବିଶିଷ୍ଟ ଅକ୍ଷର ବା ବର୍ଣ୍ଣକୁ ନେଇ ଲିପିର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ହୋଇଥାଏ । ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଭେଦରେ ଭାଷାର ଭିନ୍ନତା ସାଙ୍ଗକୁ ଲିପିର ଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ । ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଭାଷାଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ଅକ୍ଷର ବା ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଓ ଗଠନରେ ତାରତମ୍ୟ ଦେଖା ଯାଇଥାଏ । ସେହିପରି ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କର ସଂଯୋଜନାରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ଓ ସେମାନଙ୍କର ସମଷ୍ଟିରେ ଯେଉଁ ଭାବବୋଧକ ବାକ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଭାଷାଗୋଷ୍ଠୀ ଭେଦରେ ତାରତମ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଅକ୍ଷର, ଶବ୍ଦ ଓ ବାକ୍ୟର ଗଠନ ସାଙ୍ଗକୁ ଅକ୍ଷର ଗୁଡ଼ିକର ଆକୃତି ଓ ଉଚ୍ଚାରଣରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ବିଭିନ୍ନତା ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ । ତେବେ ଯାହା ପୂର୍ବରୁ କୁହାଯାଇଛି, ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ମାନବ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଲିଖିତ ଭାଷାର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । କେତେକ ଆଦିମ ସମାଜରେ ଭାଷାର ବ୍ୟବହାର କେବଳ ମୌଖିକ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲିପି ନ ଥିଲେ ବି ଏସବୁ ଭାଷାରେ ବର୍ଣ୍ଣ ସଂଯୋଜନା ଓ ଉଚ୍ଚାରଣ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟାକରଣଗତ ନିୟମରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ଏଭଳି ଭାଷା-ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର 'ସଉରା ଭାଷା' ଅନ୍ୟତମ । ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଦିମ ଗୋଷ୍ଠୀ ମାନଙ୍କ ଭଳି ସଉରାମାନଙ୍କର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲିପି ପୂର୍ବରୁ ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଓ ବିଜ୍ଞ ମାଙ୍ଗେଇ ଗମାଙ୍ଗୋଙ୍କର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ବଳରେ ସଉରା ଭାଷାର ଲିପି ୧୯୩୦ ଦଶକରୁ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଛି । ଏହାକୁ "ସୋରାଂ ସୋମ୍ପେ" (ସୋରାଙ୍ଗ ସୋମପେଙ୍ଗ) ନାମରେ ନାମିତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଲିପି ସମଗ୍ର ସଉରା ସମାଜ ପାଇଁ ଅଭିପ୍ରେତ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ କେବଳ 'ଶୁଦ୍ଧ ସଉରା' ମାନେ ଏହାକୁ ଅଦ୍ୟାବଧି ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ସଉରା ଜନଜାତିର ଆଦିମ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭାବରେ ପରିଚିତ 'ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରା'ମାନେ ପୂର୍ବପରି ମୌଖିକ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ହେଁ ଏବଂ ଉଭୟଙ୍କ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିରେ କିଛିଟା ତାରତମ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିଲେ ହେଁ, ଶିକ୍ଷାଦାନ ମାଧ୍ୟମରେ ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହାର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଓ ଚେଷ୍ଟା ଚାଲୁ ରହିଛି । ଉଭୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ପାଇଁ ଅଭିପ୍ରେତ ହୋଇଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ସଉରା ବର୍ଣ୍ଣମାଳା କ୍ରମରେ ଏହି ନୂତନ ଭାବରେ ଉଦ୍ଭାବିତ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ବା "ସୋରାଙ୍ଗ ସୋମ୍ପେଙ୍ଗ" ଏଠାରେ ଅବତାରଣା କରାଯାଉଛି ।

ନୂତନ ଭାବରେ ଉଦ୍ଭାବିତ ସଉରା ଲିପି (ସୋରାଙ୍ଗ ସୋମ୍ପେଙ୍ଗ)ରେ ମୋଟ ୨୪ଟି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଅକ୍ଷର ରହିଛି । ସଉରା ଭାଷାର ପ୍ରଚଳିତ ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ଶବ୍ଦ ସଂଯୋଜନାକୁ ନେଇ

ବର୍ଣ୍ଣଗୁଡ଼ିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷା ଭଳି ଏଥିରେ ସ୍ୱର ଓ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ବିଭାଗୀକରଣ ଓ ବର୍ଗର ରହିଛି । ସାଧାରଣତଃ ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣର ସାହାଯ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ କୁହାଯାଇ ଥାଏ ଏବଂ ଯେଉଁ ସବୁ ବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣର ସାହାଯ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ ସେ ସବୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପରିଚିତ । ସଉରା ଲିପିରେ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ଓ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ ସଂରଚନାରେ ଏକ ବିଶେଷତ୍ୱ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ବର୍ଣ୍ଣଗୁଡ଼ିକର କ୍ରମଭଳି ଏଥିରେ ସେପରି କ୍ରମ ଆଦୌ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏନାହିଁ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ନେଇ ସଉରା ଲିପି ଏହିପରି ଆଉ କେତେକ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ଭଳି ଏଥିରେ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ ପୂର୍ବରୁ ରଖାଯାଇ ନାହିଁ । ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣଗୁଡ଼ିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଏଗୁଡ଼ିକର କ୍ରମ ହେଉଛି—ସା, ତା, ବା, ଚା, ଡ଼ା, ଗା, ମା, ଙ୍ଗା, ଲ, ନା, ଓ୍ୟା, ପା, ଯ୍ୟ/, ରା, ହା, କା ଜା ଏବଂ ଞା । ଏହିପରି ୧୮ଟି ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ ପରେ ୬ଟି ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଏଗୁଡ଼ିକର କ୍ରମ ହେଉଛି ଆ, ଏ, ଇ, ଉ, ଅ ଏବଂ ଐ । ପରିଶେଷରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣର ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଛି । ଏହାକୁ 'ମ୍ରାଇ' ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ତେବେ ଏହାକୁ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ନ ଯାଇ ସମୁଦାୟ ୨୪ଟି ବର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥାଏ ।

ସଉରା ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣରେ ଯୁକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଫଳାଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ଦୁଇ ବା ତତୋଧିକ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ ମିଳିତ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ, ତାହାକୁ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ କୁହାଯାଇଥାଏ । ଏଠାରେ ସଉରା ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାରେ 'ଙ୍ଗା' (ଙ + ଗା) ଏକ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ । ସେହିପରି 'ଓ୍ୱା' ବା 'ଓ୍ୟା' ମଧ୍ୟ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ 'ଓ' ସହ 'ବ' ଫଳା-ଯୁକ୍ତ (ବା 'ଯ' ଫଳାଯୁକ୍ତ) ହୋଇ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ସଉରା ଭାଷାର ୬ଟି ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୪ଟି ବର୍ଣ୍ଣ (ଯଥା:—ଏ, ଇ, ଉ ଏବଂ ଅ) ହ୍ରସ୍ୱ ସ୍ୱର ବିଶିଷ୍ଟ ଓ ୨ଟି ବର୍ଣ୍ଣ (ଯଥା :—ଆ ଏବଂ ଐ) ଦୀର୍ଘସ୍ୱର ବିଶିଷ୍ଟ ଅଟନ୍ତି । ସଉରା ଲିପିର ବର୍ଣ୍ଣମାଳାରେ ଆଉ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଏଥିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କୁ 'ଆ' କାର ଯୁକ୍ତ କରି ଉଚ୍ଚାରଣ କରାଯାଏ । ଏହା ସମ୍ଭବତଃ ବହୁକାଳରୁ ପ୍ରଚଳିତ ସଉରା ଶବ୍ଦ ଗଠନ ବା ସଂଯୋଜନା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖି କରାଯାଇଛି । ବ୍ୟବହାରିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମଧ୍ୟ ସଉରା ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କରେ ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର—ଖ, ଘ, ଛ, ଝ, ଟ, ଠ, ଢ଼, ଣ, ଥ, ଦ, ଧ, ଫ, ଭ, ଶ, ଷ ଇତ୍ୟାଦି ନ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ସେହିପରି ଓଡ଼ିଆ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣର—ଈ, ଊ, ଋ, ଌ, ଓ ଏବଂ ଔ ମଧ୍ୟ ସଉରା ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣରେ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ପରି ସଉରା ବର୍ଣ୍ଣମାଳାରେ କ୍ରମ ଅନୁସାରେ ପ୍ରଥମେ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ଓ ତା ପରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ ରହି ନ ଥିବାର ପୂର୍ବରୁ କୁହାଯାଇଛି । ସଉରା ଭାଷାର ସୁଦାୟୁାଦମାନଙ୍କ ମତରେ ଏସବୁ ବର୍ଣ୍ଣ ସମୂହକୁ ଅକ୍ଷର ବ୍ରହ୍ମ ହିସାବରେ ବିଚାର କରାଯାଇ ତଦନୁସାରୀ କ୍ରମ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଛି । ଗୁଣ୍ଡୁପୁର ଠାରୁ

କିଛି ଦୂରସ୍ଥ ମରେଚଗୁଡ଼ା ଗ୍ରାମରେ ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପାହାଡ଼ ମୁଣ୍ଡିଆ ଉପରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏକ ନିଜସ୍ୱ ମନ୍ଦିର ବା ପୂଜାସ୍ଥଳୀରେ ଏ ସବୁ ଅକ୍ଷର ବ୍ରହ୍ମ ପୂଜା ପାଉଛି । ଏହି ମନ୍ଦିର ୧୯୫୬ରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି । ଏ ସବୁ ଅକ୍ଷର ହୃଦୟାକୃତି ଏକ କଳା ପଥର ଉପରେ ଖୋଦିତ ହୋଇ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏହା ମନୁଷ୍ୟକୃତ ନୁହେଁ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥାଏ ।

ସଉରା ବର୍ଣ୍ଣମାଳା

Saura Alphabets

𑃐 ସା Sa	𑃑 ଟା Ta	𑃒 ବା Ba	𑃓 ଚା Cha	𑃔 ଡ଼ା Da	𑃕 ଗା Ga
𑃖 ମା Ma	𑃗 ଙ୍ଗା Nga	𑃘 ଲା La	𑃙 ନା Na	𑃚 ୱା Wa	𑃛 ପା Pa
𑃜 ୟା Ya	𑃝 ରା Ra	𑃞 ହା Ha	𑃟 କା Ka	𑃠 ଜା Ja	𑃡 ଞା Yan
𑃢 ଅ A	𑃣 ଏ E	𑃤 ଇ I	𑃥 ଉ U	𑃦 ଅ O	𑃧, 𑃨 ଐ, ମ୍ରାଇ X, Mrai

𑃱	𑃲	𑃳	𑃴	𑃵	𑃶	𑃷	𑃸	𑃹	𑃰
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୦
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ସ୍ୱନିମ୍
PHONEME

ପୂର୍ବରୁ ସଉରା ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ଓ ଲିପି ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ଯେକୌଣସି କଥିତ ବା ଲିଖିତ ଭାଷାକୁ ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ବା ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ପଦ୍ଧତି ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । କୌଣସି ଭାଷାର ଧ୍ୱନି ସମୂହକୁ ଏହିପରି ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କଲେ ଅର୍ଥ ବିଭେଦକାରୀ ଧ୍ୱନି ଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥାଏ । ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନ ଅନୁଯାୟୀ ଏସବୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଙ୍କେତ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ସଙ୍କେତ ବା ଅର୍ଥବିଭେଦକାରୀ ଧ୍ୱନି ଗୁଡ଼ିକୁ ସାଧାରଣତଃ ଆଲୋଚ୍ୟ ଭାଷାର ମୂଳବର୍ଣ୍ଣ ବା ସ୍ୱନିମ୍ (Phoneme) ବୋଲି କୁହାଯାଇଥାଏ । ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ବ୍ୟବହୃତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ୱନିମ୍ ବା ସଙ୍କେତ ଗୁଡ଼ିକୁ ପୂର୍ବରୁ ସୂଚନାରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

'ସଉରା ବର୍ଣ୍ଣମାଳା' ଆଲୋଚନାରେ କଥିତ ତଥା ଲିଖିତ ସଉରା ଭାଷାରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭଳି ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ଓ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ ଥିବାର ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭଳି ସଉରା ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱନିମ୍ ସମୂହର ଧ୍ୱନିତାତ୍ତ୍ୱିକ ବର୍ଗୀକରଣ ସମ୍ଭବ । ଅଗ୍ର, କେନ୍ଦ୍ରିକ ଓ ପଶ୍ଚ ଅବସ୍ଥିତି କ୍ରମରେ ସ୍ୱରଧ୍ୱନି ଗୁଡ଼ିକୁ ଉଚ୍ଚ, ମଧ୍ୟ ଓ ନିମ୍ନ ଭାବରେ ବର୍ଗୀକରଣ କରାଯାଇପାରେ । ସେହିପରି ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନି ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଦ୍ୱ୍ୟୋଷ୍ଠ୍ୟ, ଦନ୍ତ୍ୟ, ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ, ତାଳବ୍ୟ, କଣ୍ଠ୍ୟ ଓ କଣ୍ଠମୂଳୀୟ ଅବସ୍ଥିତି ଅନୁଯାୟୀ ସ୍ପର୍ଶ (ଅଘୋଷ, ସଘୋଷ, ସଘର୍ଷୀ, ନାସିକ୍ୟ) ଓ ପ୍ରବାହୀ (ପାର୍ଶ୍ୱିକ୍ୟ, ଗଡ଼ିତ, କମ୍ପିତ, ଅର୍ଦ୍ଧ ବ୍ୟଞ୍ଜନ) ଭାବରେ ବର୍ଗୀକରଣ କରାଯାଇପାରେ । ଯଥାଃ—

ସ୍ୱରଧ୍ୱନି

	ଅଗ୍ର		କେନ୍ଦ୍ରିକ		ପଶ୍ଚ
ଉଚ୍ଚ	i				u
ମଧ୍ୟ		e	ɔ	o	
ନିମ୍ନ			a		

ବ୍ୟଞ୍ଜନଧ୍ୱନି

		ଦ୍ୱ୍ୟୋଷ୍ଠ୍ୟ	ଦନ୍ତ୍ୟ	ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ	ତାଲବ୍ୟ	କଣ୍ଠ୍ୟ	କଣ୍ଠମୂଳୀୟ
ସ୍ପର୍ଶ	ଅଘୋଷ	p	ṭ	t	c	k	?
	ସଘୋଷ	b	ḍ	d	j	g	
ଘର୍ଷୀ			s				h
ନାସିକ୍ୟ		m	n	n	ñ	ŋ	
ପ୍ରବାହୀ ପାର୍ଶ୍ୱିକ			l				
ତାଡ଼ିତ				r			
କମ୍ପିତ			r				
ଅର୍ଦ୍ଧ ବ୍ୟଞ୍ଜନ		w		y			

ଭାଷା ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସଉରା ଭାଷାରେ ଦୁଇସ୍ୱର ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ୱର ଅନୁକ୍ରମ ରହିଛି । ଓଡ଼ିଆରେ ଥିବା ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର ପରି ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ ଦୁଇ ବା ତିନୋଟି ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନିର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ସଂଯୁକ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ (consonant clusters) ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ସଂଯୁକ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଦୁଇ ଧ୍ୱନି ବିଶିଷ୍ଟ, ତିନି ଧ୍ୱନି ବିଶିଷ୍ଟ ଓ କେବେ କେବେ ଚାରି ଧ୍ୱନି ବିଶିଷ୍ଟ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ସଉରା ଶବ୍ଦ ଗଠନରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ବିଶେଷତ୍ୱ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଅନେକ ସ୍ୱନିମ୍ ବା ଅକ୍ଷରକୁ ନେଇ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଆକାରର ହୋଇଥାଏ । ତେବେ ଓଡ଼ିଆ ବା ଅନ୍ୟ ଭାଷାର ମୂଳ ଶବ୍ଦରୁ ସଉରା ଶବ୍ଦ ଅନୁବାଦ କଲାବେଳେ ମୂଳ ସଉରା ଭାଷାରେ ଏପରି ଶବ୍ଦ ନ ଥିବାରୁ ତାହାକୁ ଅବିକଳ ବୁଝାଇବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଏହିପରି କେତେକ ବଡ଼ ଆକାରର ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାପରି ସଉରା ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ମୌଳିକ, ଯୌଗିକ, ଯୁଗ୍ମ ଓ ଜଟିଳ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଯାଏ । ଶେଷୋକ୍ତ ତିନିପ୍ରକାର ଶବ୍ଦକୁ ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ଶବ୍ଦ କୁହାଯାଇଥାଏ । ଯୁଗ୍ମ ଶବ୍ଦଗଠନ ପୁନଶ୍ଚ ସମାର୍ଥକ, ବିପରୀତାର୍ଥକ ଓ ସହ-ସମ୍ବନ୍ଧାନ୍ୱିତ ଓ ପ୍ରତିଧ୍ୱନ୍ୟାତ୍ମକ ଭାବରେ ହୋଇଥାଏ । ଯେହିପରି ଜଟିଳ ଶବ୍ଦ ଗଠନ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାତିପାଦିକ ଓ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ଏବଂ ଏକାଧିକ ବିଶେଷ୍ୟ ବା କିମ୍ବା ପ୍ରାତିପାଦିକ ସହ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସହ ତୁଳନା କରି ବିଚାର କଲେ, ସଉରା ଭାଷାରେ ଅନେକ କିଛି ବିଶେଷତ୍ୱ ଥିବାର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ନିମ୍ନରେ ସଉରାଭାଷାରେ କେତୋଟି ବିଶେଷତ୍ୱ ପ୍ରଦତ୍ତହେଲା ।

୧) ସଉରାଭାଷାକୁ ସାଧାରଣତଃ 'ସରା' / Sɔra / ଭାଷା ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

୨) ସଉରା ଭାଷାରେ 'ଦ' / ḍ / ର ବ୍ୟବହାର ପ୍ରାୟ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

୩) ସାଧାରଣତଃ ସଉରା ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକ ଶେଷରେ ହଲନ୍ତର / ୍ / ବ୍ୟବହାର ବହୁଳ ଦେଖାଯାଏ । ହଲନ୍ତପରି ଅନେକ ସଉରା ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ବିସର୍ଗ (ଃ) or / ? / ରହେ ।

୪) କେବଳ ଶୁଦ୍ଧ ସଉରା ଉଚ୍ଚାରଣରେ ଅନୁନାସିକ ଉଚ୍ଚାରଣ ରହେ ।

Example :— Lanjia— Tare e-ten

Suddha— Tare-e te~

୫) ସଉରା ଭାଷାରେ ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣ 'ଠ' /tha/ ର ବ୍ୟବହାର ଆଦୌନାହିଁ । ସେହିପରି 'ଟ'/t/ର ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ ବହୁତ କମ୍ ଦେଖାଯାଏ । ମାତ୍ର 'ତ'/ṭ/ର ବ୍ୟବହାର ବିଶେଷ ହୋଇଥାଏ । 'ଖ'/Kha/ର ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

୬) ସଉରା ଭାଷାରେ 'ଙ'/ŋ/ ଏବଂ 'ଞ'/ñ/ର ବ୍ୟବହାର ବହୁଳ ଦେଖାଯାଉଥିବା ବେଳେ, 'ଙ୍ଗ'/ngɔ/ର ବ୍ୟବହାର କ୍ୱଚିତ ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ଶୁଦ୍ଧ ସଉରା ଭାଷାରେ 'ଙ୍ଗ' ଭଳି ଉଚ୍ଚାରଣ କେହି କେହି ଦର୍ଶାଇଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ମୂଳତଃ 'ଙ'/ŋ/ଭଳି ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥାଏ ।

୭) ସଉରା ଭାଷାରେ 'ଣ'/n/ର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ, ମାତ୍ର 'ନ'/n/ର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଯାଏ । ତେବେ 'ଣ୍ଡ'/nd/ର ବ୍ୟବହାର ବିଶେଷ ଦେଖାଯାଏ ।

୮) ସେହିପରି ସଉରା ଭାଷାରେ 'ଳ' ବଦଳରେ 'ଲ'/ ɔ/ର ବ୍ୟବହାର ବହୁଳ ଦେଖା ଯାଇଥାଏ ।

୯) ସଉରା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ବେଗରେ (speed)ରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥାଏ ବା କୁହା ଯାଇଥାଏ ।

୧୦) ସଉରା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ 'ଇ'/i/ ବା ଇଃ/i?/ର ବ୍ୟବହାର ବହୁଳ ଦେଖାଯାଏ ।

୧୧) ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ସଉରା ଭାଷାରେ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ କଲାବେଳେ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ 'କାଳ' ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରାଯାଇ ନଥାଏ । ନିମ୍ନୋକ୍ତ ତିନି ପ୍ରକାର ଉଚ୍ଚାରଣକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉ :—

(i) Ani ? tal = ଲେଖିସାରିଲି / Past tense

(ii) I ? tal = ଲେଖୁଛି / Present tense

(iii) Idital = ଲେଖୁଛି ଓ ଲେଖିବି / Present and Future tense

ଉପରୋକ୍ତ ଭାବରେ ସଉରା ଭାଷାରେ ଲେଖିବା 'ଶବ୍ଦ'ଟିର 'କାଳ' ଭେଦରେ ତିନି ପ୍ରକାର ବ୍ୟାକରଣଗତ ଅର୍ଥ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ଏହା ଏକପ୍ରକାର ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥାଏ ।

ବିଶେଷ୍ୟ

NOUN

JARIBIL (S), ARBIR (L)

''କାହା ବିଷୟରେ କିଛି କହିବାକୁ ହେଲେ ତାହାର ଗୋଟିଏ ନାମ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ଯେଉଁ ପଦ କୌଣସି ନାମ (ପ୍ରାଣୀ, ସ୍ଥାନ, ତଥା ବସ୍ତୁ) ପ୍ରକାଶ କରେ, ତାହାକୁ ବିଶେଷ୍ୟ କହନ୍ତି'' (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ) । ବିଶେଷ ଭାବରେ ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ କହିବାକୁ ଗଲେ—''ଲିଙ୍ଗ, ବଚନ ଏବଂ କାରକ ବିଭକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦର ରୂପଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଥାଏ ଏବଂ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ରୂପ ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦ ସହିତ ସଂପର୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରେ, ତାହା ବିଶେଷ ପଦ ନାମରେ ନାମିତ'' (G. Dash, 1990 : 12) ଏଠାରେ ଛଅ ପ୍ରକାର ବିଶେଷ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି ।

(1) ବସ୍ତୁବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— Material Noun— Jɔndraṭbil (s), Janaban Aglɔmṭen Abirna (L)

(2) ବିଶେଷ ବସ୍ତୁବାଚକ ବା ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— Proper Noun— Mɔjibil (s), Mandran Aglɔmṭen Abirna (L)

(3) ସାଧାରଣ ବସ୍ତୁ ବାଚକ ବା ଜାତି ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— Common Noun- Jaṭibil (s), Jatin Aglɔmṭen Abirna (L)

(4) ଗୁଣ ବା ଅବସ୍ଥାବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— Abstract Noun— Jɔbil (s), ṭaramṭaman Aglɔmṭen Abirna (L)

(5) କ୍ରିୟାବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— Jɔrubil (s), Lɔnumɔŋ Aglɔmṭen Abirna (L)

(6) ସମୂହ ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ—Collective Noun— Jaruruk Abirnan (L).

(1) **ବସ୍ତୁବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— Material Noun**
Jɔndraṭbil (s), Janaban Aglɔmten Abirna (L)

ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ କହିଲେ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ, ଧାତୁ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ବୁଝାଏ, ତାହାକୁ ବସ୍ତୁବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ଯଥା :—

ପଥର—	Stone—	areŋ (S&L)
ସୁନା	Gold—	rna (S&L)
ଜଳ—	Water—	da-a (S&L)
ଦୁଗ୍ଧ—	Milk—	adub (S&L)
ପେଡ଼ି—	Basket—	Pe-la (S), Pi-la (L)
କାଠ—	Wood—	aŋɔl (S&L)

(2) **ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— Proper Noun**
Mɔjibil (s), Mandran Aglɔmṭen Abirna (L)

"ଯେଉଁ ନାମ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁକୁ ବୁଝାଏ, ତାହାକୁ ବିଶେଷ ବସ୍ତୁବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ ବା ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ କହନ୍ତି" (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ) । ଏହା ଯେ କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟ, ସ୍ଥାନ, ତଥା ବସ୍ତୁର ନାମକୁ ବୁଝାଏ ।

ରାମ –	Rama—	Ramɔ	(S&L)
ହରି—	Hari—	Hɔri	
ଦାଶରଥୀ—	Dasharathi—	Dashɔrɔthi	,,
ଗଙ୍ଗା—	Ganga—	Gɔnga	
ଯମୁନା—	Yamuna—	Yɔmuna	
ଗୁଣୁପୁର -	Gunupur—	Gunupur	,,
ଆଗ୍ରା—	Agra—	Agra	
ଭୁବନେଶ୍ୱର—	Bhubaneswar—	Bhubɔneswɔr	

(3) ଜାତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— **Common Noun**
Jaṭibil (S), Jaṭin Aglɔmṭen Abirna (L)

"ଯେଉଁ ନାମ ଏକାଧିକ ବସ୍ତୁର ସାଧାରଣ ନାମ ଅଟେ, ତାହାକୁ ସାଧାରଣ ବସ୍ତୁବାଚକ ବା ଜାତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ କହନ୍ତି" (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ) । ଯଥା : –

ପର୍ବତ—	Hill—	bru or bɔru (S&L)
ମନୁଷ୍ୟ—	Man—	mɔndra (S&L)
ବୃକ୍ଷ—	Tree—	aneb (S), ara & aneb (L) (Aneb:- Plants or trees in general, Ara:- only big trees)
ଦେଶ—	Country—	desa (S), disa (L)
ଗୋରୁଗାଈ—	Cattle—	ṭaŋnai (S), ṭaŋglienji (L)
ପକ୍ଷୀ—	Bird—	ɔnṭiṭ (S&L) or ɔnṭid (L)
ଗାଁ—	Village—	gɔrjaŋ (S&L)
ସ୍ଥଳ—	Land—	srɔba (S&L)
ନଦୀ—	River—	alɔ (S&L)
ପୁରୁଷ—	Male—	ɔnger (S&L)
ସ୍ତ୍ରୀ—	Female—	ansɔlo (S), inslo (L), or anslɔ (L)

(4) ଗୁଣ ବା ଅବସ୍ଥା ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— **Abstract Noun**
Jɔbil (s), ṭaramṭaman agalamṭen Abirna (L).

'ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ' ଅନୁସାରେ—ମନଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧ ବସ୍ତୁମାନଙ୍କ ନାମକୁ ଗୁଣ, ଅବସ୍ଥା ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ଭେଦରେ ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ଏଠାରେ କେବଳ ଗୁଣ ଓ ଅବସ୍ଥାର ଅବତାରଣା କରାଯାଉଛି । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ କଏ ଗୁଣର ନାମ ଓ କଏ ଅବସ୍ଥାର ନାମ, ତାହା ଜାଣିବା କଠିନ ହୋଇଥିବାରୁ ସାଧାରଣତଃ ଗୁଣ ଓ ଅବସ୍ଥାର ନାମକୁ ଗୁଣବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ । ଏଣୁ ଯେଉଁ ନାମ ବା ବିଶେଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଗୁଣ ବା ଅବସ୍ଥା ଉଭୟ ବୁଝାଯାଇଥାଏ, ତାହାକୁ ଗୁଣ ବା ଅବସ୍ଥା ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ—	Beauty—	langa or dɔlɔ (S&L) ('langa' refers to all things, dɔlɔ refers to females)
ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ –	Wiseness—	panditan(S), bɔnuddi(L)
ନମ୍ରତା—	Modesty—	lɔgaṭ (S&L)
ଧୈର୍ଯ୍ୟ—	Patience—	Umaŋ (S), Uyub (L)
ଉତ୍ସାହ—	Encouragement—	Uṭchharɔm (S), Manɔ-ɔŋin (L)
ଭୟ—	Fear—	bɔnṭoŋ (S&L)
ସାହାସ—	Bravery—	umɔŋ (S), anumaŋ (L)
ଭଲ—	Good—	dɔlɔn (S), bɔŋsa (L)
ମନ୍ଦ—	Bad—	khinagin (S), irbɔŋsa, irsi, or erbaŋsa (L).

(5) କ୍ରିୟା ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ—
Jɔrubil (S), Lɔnumɔn Aglɔmṭen Abirna (L)

ଗୁଣବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମନଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧ ବସ୍ତୁମାନଙ୍କ ନାମ ମଧ୍ୟରୁ ଗୁଣ ଓ ଅବସ୍ଥାର ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ଏହାର ତୃତୀୟ ବିଭାଗଟି ହେଉଛି କାର୍ଯ୍ୟ । ଯେଉଁ ବିଶେଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ନାମକୁ ବୁଝାଏ, ତାକୁ କ୍ରିୟା ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ଭୋଜନ— Eating— Gagana (S&L)

ଦର୍ଶନ— Observation—Gijɔn or Ganijɔn (S),
Gigijɔn (L)

ଭାଷଣ— Speech— Barirɔn (S), ñanaŋbir (L)

ଶୟନ— Sleeping— Danimɔd (S&L) or
Dimadnan (L)

ଭ୍ରମଣ— Travel— Gɔnrɔt (S), Gɔrɔt (L)

ଗମନ— Going— Yrna (S) ñana (L)

(6) ସମୂହ ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ— Collective Noun, Jaruruk Abirnan (L)

ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ କହିଲେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ, ପଦାର୍ଥର ସମୂହ ଗୁଣର ସୂଚନା ମିଳିଥାଏ, ତାକୁ ସମୂହ ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ କହନ୍ତି । ଯଥା :—

ଶ୍ରେଣୀ— Class— Klax (S), Yŋna agrɔbgɔb (L)

ପରିବାର— family— Kutummi (S),
Keja or Si-iŋ maranji (L)

ସର୍ବନାମ— PRONOUN

Sɔbɔrnum (S)

Kudub-añiman Agalamten Abirna (L)

ଯେଉଁ ପଦ ଅନ୍ୟ ପଦ ପରିବର୍ତ୍ତରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ତାହାକୁ ସର୍ବନାମ କୁହାଯାଏ । ସାଧାରଣତଃ ଏହା ବିଶେଷ୍ୟ, ବିଶେଷଣ ଓ ବାକ୍ୟାର୍ଥ ବା ଖଣ୍ଡ ବାକ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

(1) ବିଶେଷ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତେ (For Noun), Anin-ate (L) :-

କାମାକ୍ଷା ପ୍ରସାଦ ଢେଙ୍କାନାଳର ରାଜା ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଦୁଇପୁଅ ଥିଲେ

(i) Kamakshya Prasad Dhenkanalɔna rajadeɔ dakubunete. Anin unji anŋngen dakboleji (S).

(ii) Kamakshya Prasad Dhenkanal araja dakule. Anin unji ɔnger ɔnan dakule (L).

(2) ବିଶେଷଣ ପରିବର୍ତ୍ତେ (For Adjective), ɔnti-ati (L).

ଉଇନାରବ୍ରିମ ବହୁ ରଗୀ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ କାଞ୍ଚନ ତାହା ନ ଥିଲା ।

(i) Uinarbrim kɔrraŋ brb-dale mɔntrɔm, kanchɔn kɔtija (S).

(ii) Uninarbrim bɔi bɔi brabmɔr dakule, bin-dɔ kanchɔnɔn anin ɔmbritid (L).

(3) ବାକ୍ୟାର୍ଥ ବା ଖଣ୍ଡ ବାକ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତେ (For a sentence or clause) Kɔniati (L).

ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ବଡ଼ କୃପଣ, ଏହା କିଏ ନ ଜାଣେ !

(i) Laxmidhɔrɔ lobidŋm, kɔn budhen eryɔlɔm (S).

(ii) Laxmidhɔrɔ bɔi bɔi irsu-amɔr, Kɔniati buten irgalam (L)

ସର୍ବନାମର ଉପରୋକ୍ତ ଛଅ ପ୍ରକାର ସାଧାରଣ ବ୍ୟବହାର ସାଙ୍ଗକୁ ଏହାର ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାର ବିଶେଷ ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସଉରା ଭାଷାରେ ପୁରୁଷବାଚୀ ସର୍ବନାମ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଥିବାରୁ ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାର ବା ଶ୍ରେଣୀର ସର୍ବନାମକୁ ପୁରୁଷ ବାଚକ ଓ ଅନ୍ୟ ଚାରି ପ୍ରକାର ବା ଶ୍ରେଣୀର ସର୍ବନାମକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଅପୁରୁଷବାଚକ ସର୍ବନାମ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥାଏ ।

(1) ପୁରୁଷ ବାଚକ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ବାଚକ ସର୍ବନାମ, **Purɔŋbir(S)**

୧ମ ପୁରୁଷ — ମୁଁ ଖେଳେ— ñen diṭsiŋ (S)

ñen gɔṭasiṭinai (L)

ଆମ୍ଭେମାନେ— Mɔnlen (S). Anlen (L)

୨ୟ ପୁରୁଷ— ତୁମେ ଯାଅ— Mɔn niya (S)

Amɔn yira (L)

ତୁମ୍ଭେମାନେ— Ambiŋji (S)

Ambin or Ambinji (L)

୩ୟ ପୁରୁଷ— ସେ ଦୌଡ଼େ – Anin jirṭɘn (S)

Anin Yirṭ n cr yirṭin (L)

ସେମାନେ— Aninji (S), Aninji (L)

(2) ଅପୁରୁଷ ବାଚୀ ସର୍ବନାମ

ବ୍ୟାକରଣ ଗତ ବ୍ୟବହାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅପୁରୁଷବାଚୀ ସର୍ବନାମକୁ ପୁନଶ୍ଚ ଚାରି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ଯଥା:— ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ, ସମ୍ବନ୍ଧବାଚକ ଓ ସମୁଚ୍ଚୟୀ ସର୍ବନାମ ।

2.1 ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ସର୍ବନାମ, **Interrogative Pronoun Walpɔŋbir (S), Anoalbir (L)**

କିଏ ଯାଉଛ ? — Baṭen ñiṭe (S) ?

Buṭin yerṭe (L) ?

କଅଣ ପଗ୍ଗୁରୁଛ ? — Eṭin Opunṭe ? (S)

Iṭindɔ Walṭe ? (L)

କାହାକୁ ପଗ୍ଗୁରୁଛନ୍ତ ? —Boṭin Opunṭe ? (S)

Buṭin əŋwalṭe ? (L)

2.2 **ନଦେ୍ଦଶାତ୍ମକ ସର୍ବନାମ, Demonstrative Pronoun Anu ? Puŋbir (S), Banaibir (L)**

ତାହା—	Kɔṭ (S)	ଯାଅ—	Ya (S),
(ନକଟବର୍ତ୍ତୀ)—	Anṭe (L)		Yira (L)
(ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ)—	Kuni (L)		
ଏହା—	Kɔn (S)	କର—	ṭuba (S),
(ନକଟବର୍ତ୍ତୀ)	Kɔni (L)		Luma (L)
ଏହ—	Kɔn (S)	ଢଅ—	ṭia (S)
(ନକଟବର୍ତ୍ତୀ)	Kani (L)		ṭiyeŋ (L)

2.3 **ସମ୍ବନ୍ଧ ବାଚକ ସର୍ବନାମ— Relative Pronoun Sɔmaiṭum (S), Ayaŋṭben Abirna. (L)**

(a) ଯେ ମୂଳଧନ ଖଟାଏ, ସେ ବାଣିଜ୍ୟ କରିପାରେ ।

Buṭe ṭɔbṭene, anin bepara rɔpṭiṭuṛṭe (S)

Buṭinte abbɔŋ ṭɔnkan ṭile rɔpṭiṭe, anin bebaran rɔptilumṭe (L)

(b) ଯାହାକୁ ପୋଲିସ ଧରେ ତାହାର ସମ୍ମାନ ଗୁଲିଯାଏ ।

Boṭin adna poleseyɔmṭe anina gɔndraisoṭe (S)

ṭuṛkan baṭe yenɔm- yɔmɔn amɔndra akudub ṭɔrɔmṭɔmɔn yirte.

(ଙ) ଯିଏ ପାଠ ପଢ଼ିବ ସିଏ ମଣିଷ ହେବ ।

Buṭin ñaṭine anin mandradeṭo. (S)

Buṭiŋṭe yɔŋyɔŋṭe anin mɔndra gɔdiyɔlṭe. (L)

୨.୪ ସମୁଚ୍ଚୟୀ ସର୍ବନାମ—**Conjunctive Pronoun**

ଏପରି ଲୋକ ନାହିଁ ଯିଏ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ନାମ ନ ଶୁଣିଛି ।

Engam amɔndɔra ija boṭe keṭuŋ naiyom arida daŋṭ. (S)

Enogob amɔndra ija buṭinṭe Jɔgɔnnathɔ anim yiramdaŋ.

ବିଶେଷଣ— **ADJECTIVE**

Jarel (S)

ଯେଉଁ ପଦ ଅନ୍ୟ ପଦର ଗୁଣ, ଅବସ୍ଥା, ସଂଖ୍ୟା, ପରିମାଣ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରକାଶ କରେ, ତାକୁ ବିଶେଷଣ କହନ୍ତି । 'ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ' ଅନୁସାରେ ବିଶେଷଣକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି; ଯଥା— ନାମ ବିଶେଷଣ ଓ ଭାବ ବିଶେଷଣ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସର୍ବନାମର ବିଶେଷଣ ଏବଂ କ୍ରିୟାର ବିଶେଷଣ ଭାବରେ ଆଉରି ଦୁଇ ପ୍ରକାର ବିଶେଷଣ ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରାଯାଏ । ସଉରା ଭାଷାରେ ବିଶେଷଣର ବ୍ୟବହାର ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ଦେଖାଯାଏ ।

(1) **ନାମ ବିଶେଷଣ** — ଯେଉଁ ବିଶେଷଣ ପଦ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ବା ସର୍ବନାମ ପଦର ଗୁଣ, ଅବସ୍ଥା, ସଂଖ୍ୟା, ପରିମାଣ ଆଦି ପ୍ରକାଶ କରେ, ତାହାକୁ ନାମ ବିଶେଷଣ କହନ୍ତି (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ) । ନିମ୍ନମତେ ଏହା ଦୁଇଭାଗରେ ବିଚାର କରାଯାଇଥାଏ ।

(a) ବିଶେଷ୍ୟର ବିଶେଷଣ—

ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ — Langidum ansɔl ? (S)

Langi Boi (L)

ରକ୍ତ ବସ୍ତ୍ର — Je-e Kab (S)

Mia~m Kab (L)

ନୀଳ ଆକାଶ — Niedu ruaŋ (S)

Kuluj riaŋ (L)

ଅନ୍ଧ ବାଳିକା — Kadu ansɔlsei (S)

Kadu ansalsiyɔɿ (L)

(b) ସର୍ବନାମର ବିଶେଷଣ—

ତୁମେ ଦୁଷ୍ଟ — Aman ɔṭis (S)

Amɔn duai~ (L)

ସେମାନେ ମୂଢ଼ — Aniŋji ergɔlɔm (S)

Aninji ergalɔm (L)

ଆମ୍ଭେମାନେ ଦରିଦ୍ର — ɔnlen dolai (S)

Anlen dulai banaggi (L)

(2) ଭାବ ବିଶେଷଣ—

ଏହାକୁ ଗୁଣବାଚଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଏ । କେହି କେହି ଏହାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିଥାଆନ୍ତି ।

(a) ବିଶେଷଣର ବିଶେଷଣ—

ଯେଉଁ ବିଶେଷଣ ପଦ ଅନ୍ୟ ବିଶେଷଣ ପଦର ଗୁଣ, ଅବସ୍ଥା, ପରିମାଣ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରକାଶ କରେ, ତାହାକୁ ବିଶେଷଣର ବିଶେଷଣ କହନ୍ତି (ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ) । ଯଥା :—

ଅତି ମନୋହର ପ୍ରକୃତି— Alaŋ Mɔi~dum pɔrkuṭin (S).

Aṭaramṭaman boi boi langa dɔman abirna.

ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ ଝିଅ — ɔṭisɔdum aŋsel.

Boi boi duaŋidam aŋsalo sei

ନତାନ୍ତ ଛକ୍ତ ଫୁଲ — Kasaŋlidɔm aṭərba (S)

Boi boi iŋrbɔnsa ṭər.

(b) ଅବ୍ୟୟର ବିଶେଷଣ—

ଯେଉଁ ବିଶେଷଣ ପଦ ଅବ୍ୟୟ ପଦର ଅର୍ଥକୁ ବିଶେଷ କରି ଦେଖାଏ, ତାହାକୁ ଅବ୍ୟୟର ବିଶେଷଣ କହନ୍ତି (ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ) ।

ଯଥା :—

ମୋତେ ଲାଗିଲା ଠିକ୍ ଯେପରି ଗୋଟିଏ ଭୂତ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଆସୁଥିଲା ।

Men deli-id sɔri yaŋgamṭe abɔikulba muŋve~ ayayɔṭi ɔmsɔi. (S)

Yen agan dilai egaŋle maŋbayen aboi kulman ayera iṭin amri (L).

(c) କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ—

ଯେଉଁ ବିଶେଷଣ ପଦ କ୍ରିୟାର ସମୟ, ସ୍ଥାନ, ପ୍ରକୃତି, ପରିମାଣ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରକାଶ କରେ, ତାହାକୁ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ କହନ୍ତି ।

ଯଥା:—

ରାମ ଧୀରେ ଚାଲୁଛି— Ramɔn lirɔn lirɔn andiṭi (S).

Ramɔn lisa lisa andiṭin (L).

ଶିବ ଚଞ୍ଚଳ ଆସୁଛି— Shibn sig-gɔduŋ i~ṭəi (S).

Shibɔn umeŋ umɛŋ iraiṭin (L).

ଠେକୁଆଟି ବେଗରେ ପଳାଉଅଛି— Pɔnder rin rin yi~ɪṭe (S)

Panderan umɛŋ umɛŋ yirɛṭe (L)

ଦୀପଟି ମିଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜି ଜଳୁଛି—Dipam aji aji gyeypṭi (S).

Dribiŋ ṭaɪ ṭar logi gepṭe. (L)

(d) ବାକ୍ୟର ବିଶେଷଣ—

ଯେଉଁ ବିଶେଷଣ ପଦ ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥକୁ ବିଶେଷିତ କରେ, ତାହା ବାକ୍ୟର ବିଶେଷଣ । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା :—

ଅବଶ୍ୟ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ହେବ ।

Yaŋgamdegam amben ailebege. (S)

Delei jɔnɔm ambin yirbin deṭena. (L)

ନିଶ୍ଚୟ ସେ ଦୋଷୀ ।

Nisai ani dusa. (S)

E~ga jɔnaŋden anin dusa. (L)

(3) ସର୍ବନାମର ବିଶେଷଣ— **Sɔbɔrnum Jarel (S)**

ପୂର୍ବରୁ ସର୍ବନାମ ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । କେତେକ ସର୍ବନାମ ପଦ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କଲେ ଏମାନଙ୍କୁ 'ସର୍ବନାମର ବିଶେଷଣ' କୁହାଯାଏ ।

ସମସ୍ତ ସମୟରେ ସର୍ବନାମ ପଦ ସହିତ 'ପରି', 'ମିତ', 'ମନ୍ତ' ପ୍ରଭୃତି ଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା: —

ସେପରି ଛିଅ— Eṭgam ansel. (S)

Anin ambhariṭ apasei. (L)

ଏମନ୍ତ ଗାଁ— Enegam agɔrjaŋ (S)

Enegoi agɔrjaŋ (L)

ଏପର ଦିନ— Enegam aṭinə. (S)
—— Enegai adina (L)

କେତେକ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ କ୍ରିୟା ପଦରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । (ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା—

ଉଡ଼ନ୍ତା ଚଢ଼େଇ— Anabeŋ ɔnṭiṭ (S)

E~gda anṭiṭ (L)

ଚଳନ୍ତା ଗାଡ଼ି— Aya~na bɔŋgaṭ (S)

Aya~na gal L)

ଜଳନ୍ତା କାଠ— Ageb angɔl (S)

Ageyep aŋg (L)

ଖାଇଲ ଭାତ— Agɔraga Kul (S)

Aŋgaṭen adaren (L)

ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ମଧ୍ଯ ବିଶେଷଣ ପଦରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ (ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ) ।

ଯଥା—

ଶୀତ ଦିନ— Dranga eŋ (S)

Rɔngan ayam (L)

ଖରା ଦିନ— Daga ɛŋ (S)

Dagan ayɔm (L)

ବର୍ଷା କାଳ—	Gɔnu riŋ (S)
	Gɔnur dina (L)
ସୁନା ମାଳ—	Rɔna ṭŋ (S & L)
	Rɔnana aṭɔngɔm (L)
ଲୁହା କଣ୍ଟା—	Lɔaŋ eb (S)
	Luaŋ eb (or ib) (L)

(4) **ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ବିଶେଷଣ—**

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବ, ବସ୍ତୁ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣନା ନକରି ଏସବୁକୁ ଯେଉଁ ବିଶେଷଣ କେବଳ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିଥାଏ, ତାହାକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ବିଶେଷଣ କୁହାଯାଏ । ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଏହାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ, ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ, ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଓ ପରିମାଣ ବାଚକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ ।

(a) **ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ ବିଶେଷଣ—**

ଏହା, ଏହିଟା —	Kɔni, Kani (S&L)
ସେହି, ସେଇଟା—	Kɔṭe (S), Kuni (S&L)
ତାହା—	Kun (S), ɔnṭe (L)
ଏହି ବୃକ୍ଷ—	Kɔn aneb (S), Kɔni aneb (L)
ସେହି ପିଲାଗୁଡ଼ିକ —	Kun apasiji (S) Kuni apsiji (L)

(b) **ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ anualbir (L)—**

ଏହାକୁ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଓ ପରିମାଣ ଭେଦରେ ୩ ପ୍ରକାର ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।

(i) **ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ersɔri—(S), irgɔlɔm (L)?—**

କେଉଁଟି ? — Uan ? (S&L)

କେଉଁଠି ? – Uaŋ ? (S) ɔngan (L)

(ii) **ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ Sɔri?, Sɔrigɔe (L)—**

କଣ କଣ ? — Iṭiŋ iṭiniŋ (S), iṭin iṭin (L)
କଣ ? — Iṭen, iṭin (s), iṭin (L)
କଣରେ ? — Iṭen gai (S), iṭiliŋ (L)

(iii) **ପରିମାଣ Pɔrmai (S), dejiŋ or ateŋ (L)—**

କେତେ ? — Dia~, dakəŋ (S)
Dejiŋ (L)

(c) **ସଂଖ୍ୟା ବାଚକ Sɔŋkɔŋliŋ (S)—**

ଏକ — Abɔi, aboi (S&L)
ଦୁଇ — Bago (S), Bagu (L)
ତିନି — Yagi (S)
ଚାରି — Punji (S), Unji (L)
ପାଞ୍ଚ — Mɔnlɔe (S), Mɔnloi (L)
ଛଅ — ṭur ru (S&L)
ସାତ — Gulji (S&L)
ଆଠ — Tɔmji, Tamji (S&L)
ନଅ — Tinji (S&L)
ଦଶ — Gɔlji (S), Galji (L)
ଏଗାର — Mi~l (S), galmui (L)
ବାର — Mu~il (S), Migal (L)
ତେର — Yail (S), Migal-boi (L)

ଷୋଳ — Uil (S), Migal-bagu (L)

ପନ୍ଦର — Mɔel (S), Migal Yagi (L)

ଷୋହଳ — Tuil (S), Migal-Unji (L)

ସତର — Gail (S), Migal Manloi (L)

ଅଠର — Pail (S), Migal-tur-ru (L)

ଊଣେଇଶ — Ti-il (S), Migal-gulji (L)

କୋଡ଼ିଏ — ବାଲ୍ (S), Bokodi (L)

ତିରିଶ — Yal (S), Bɔkodi galji (L)

ଚାଳିଶ — Ul (S), Bakodi (L)

ପଚାଶ — Mɔl (S), Bakodi-galji (L)

ଷାଠିଏ — Tul (S), Yakodi (L)

ସତୁରି — Gul (S), Yakodi-galji

ଅଶି — Tal (S), Unji-kodi (L)

ନବେ — Til (S), Unji-kodi-galji (L)

ଶହେ — Al (S), Bɔsɥa (L)

ଉପରୋକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକରେ 'ଏଗାର'ଠାରୁ 'କୋଡ଼ିଏ' ଓ ତାହାର ପରବର୍ତ୍ତି ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ଶୁଦ୍ଧ ସଉରା ଭାଷାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦରେ ପରିପ୍ରକାଶ ହେଉଥିବା ବେଳେ, ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରା ଭାଷାରେ 'ବାର' ସଂଖ୍ୟା ଯାଏଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ 'ବାର + ଏକ', 'ବାର + ଦୁଇ' ଏହିପରି 'ବାର'ର ମିଶ୍ର ସଂଖ୍ୟା ଭାବରେ ଗଣନା କରାଯାଇଥାଏ । 'କୋଡ଼ିଏ' ପରେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଏହି ଭାବରେ ମିଶ୍ର ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗଣନା କରାଯାଇଥାଏ ।

(d) ପରିମାଣାତ୍ମକ **Pɔrma~i/Plamɔt (S)**—

୪୦ କିଲୋଗ୍ରାମ ପରିମାଣ ଗୃହଭିତ

Ul-Keji Pɔrma~i runko (S).

Bakudi Keji runkun (L)

ଆଠ ଘାଟୁ ତେଲ୍ଲିକ

ṭamji ṭɔnudi ṭ'ṭin (S)

ṭamji paṭu ṭiṭin (L)

ବୋଟେଁ ଙଜୁଷ୍ଟି— Bogenṭra (or bɔjidi) sindi (S)

Bɔpenṭra sindi (L)

ସବୁ ଲୋକ— Sɔdi mɔndra (S&L)

Kudub mɔndra (L)

କେତେକ ପକ୍ଷୀ— Dijiŋ ɔnṭiṭ (S)

Dejiŋ ɔnṭiṭ (L)

—※—

ଲିଙ୍ଗ GENDER

Liŋ (S)

ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ, ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ପୁରୁଷ ଜାତୀୟ ପ୍ରାଣୀ, କେତେକ ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତୀୟ ପ୍ରାଣୀ ଓ କେତେକ ଅପ୍ରାଣୀ ବାଚକ ଶବ୍ଦକୁ ବୁଝାନ୍ତି । ଏହି ଭେଦ ଅନୁସାରେ ବିଶେଷ୍ୟର ୩ ପ୍ରକାର ଲିଙ୍ଗ, ଯଥା:— ପୁଂ ଲିଙ୍ଗ, ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ ଓ କ୍ଲୀବ ଲିଙ୍ଗର ବିଚାର କରାଯାଇଥାଏ । ମାତ୍ର ଉଭୟ ସଉରା ଭାଷାରେ ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ସମାପିକା କ୍ରିୟା, କର୍ତ୍ତାର ଲିଙ୍ଗ ଅନୁସାରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ନଥାନ୍ତି । ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଶବ୍ଦଗତ ହୋଇଥାଏ ।

ସଉରା ଭାଷାରେ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ, କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ଅନ୍ୟ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବ୍ୟବହାର ହୋଇ ଲିଙ୍ଗ ପ୍ରଭେଦ ଦର୍ଶାଯାଇଥାଏ । 'ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ'ରେ ପୁଂ ଲିଙ୍ଗ ବାଚକ ଶବ୍ଦକୁ ତିନି ପ୍ରକାର ଉପାୟରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ ବାଚକ ଶବ୍ଦରେ ପରିଣତ କରାଯିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦିଆଯାଇଛି—

ଯଥା :- –(୧) ପୁଂ ଲିଙ୍ଗ ବାଚକ ଶବ୍ଦରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା ।

(୨) ଭିନ୍ନ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ।

(୩) ପୁଂ ଲିଙ୍ଗ ବାଚକ ଶବ୍ଦର ପୂର୍ବେ ବା ପରେ ସ୍ତ୍ରୀ ବାଚକ ଶବ୍ଦ ଯୋଗ କରିବା ଦ୍ୱାରା ।

(1) ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା :—

ବାପା— Waŋ (S&L)	ମାଆ— Yaŋ (S&L)
ସ୍ୱାମୀ— Jɔnaṭa (S) ṭɔnŋba (L)	ସ୍ତ୍ରୀ— Janasi (S) Dukri, ɔnsɔl (L)
ପୁଅ— ɔɔŋ (S) angerɔn (L)	ଝିଅ— Slɔɔŋ (S) Insalɔɔn (L)
ଅଜା— Jujuŋ (S&L)	ଆଈ— Yuyuŋ (S&L)
ଭାଇ— Ubba (S) Ubaŋ (L)	ଭଉଣୀ— Yayi, tɔnaŋ (S) Aiŋ (L)
ହରିଣ— Pɔrɔgdab (S&L)	ହରିଣୀ— Alip (S&L)

(2) **ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ଶବ୍ଦ ଦ୍ୱାରା :—**

ଘୋଡ଼ା—	Kurṭa (S&L)	ଘୋଡ଼ୀ—	Yaŋkur, Ayaŋkur (S&L)
କୁକୁର—	Kun-chɔṭ (S&L)	କୁତୀ—	Ayaŋ-chɔt (S&L)
ବାଘ—	Kunna (S) Kinna (L)	ବାଘୁଣୀ—	Ayaŋ-Kunna (S) Ayəŋ-Kuṭ (S) Ayaŋ-Kiṭ (L)
ଅଣ୍ଡିରା ଛେଳି—	Kummet (S) Kimmen (L)	ମାଈ ଛେଳି—	Ayaŋ-Kummet (S) Ayaŋ-me ? (L)
ମେଣ୍ଢା—	Mendha-me~ (S) Murkund-da (L)	ମେଣ୍ଢି—	Landi-me~ (S) Murkunda-me~ (L)
ଘୁଷୁରି —	Kɔm buŋ (S&L)	ମାଈ ଘୁଷୁରି —	Ayaŋ-bon (S&L)
ଗଞ୍ଜା—	Kɔmsim (S&L)	କୁକୁଡ଼ା—	Ayəŋ-sim (S&L)
ରାଜହଂସ—	Gmaŋpar (S)	ରାଜହଂସୀ—	Gmiŋpar (S)
ହଂସ—	Papara (S) Kapara (L)	ହଂସୀ—	Ansel-Papara (S) Ansel-Kapara (L)
ମୟୂର—	Mara (S&L)	ମୟୂରୀ—	Ayəŋ-mar (S&L)

ସଉରା ଭାଷାରେ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ପୁରୁଷ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଭେଦ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥାଏ ।

ପୁରୁଷ ପାଇଁ— /-mar/ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ / bɔy/ or /-boi/boi/

ଯଥା:—

ଡାକ୍ତର— Regɔm-mar (S&L)
ଡାକ୍ତରାଣୀ— Regɔm-bɔy (S&L)
ନର୍ତ୍ତକ— tɔŋseŋ-mar
ନର୍ତ୍ତକୀ — tɔŋseŋ bɔy
ପୁରୁଷ-ଗୁଣିଆ— Kudan-mar (S&L)

ସ୍ତ୍ରୀ-ଗୁଣିଆ—	Kudan-bɔy (S&L)
ସାଆନ୍ତ—	Baramar (S), Susaramar (L)
ସାଆନ୍ତାଣୀ—	Bara-bɔy (S), Susarabɔy (L)
ଗୃହୀ—	Ɔr-rɔmar (S), Ɔrromar (L)
ଗୃହୁଣୀ—	Ɔr-rɔbɔy (S), Ɔrrobɔy (L)

ସଉରା ଭାଷାରେ ଏପ୍ରକାର /maɪ/ଓ/bɔy/କମ୍ବା/boi/ ପ୍ରତ୍ୟୟ-ଯୋଗ ବହୁଳ ଭାବରେ ଦେଖାଯାଏ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଭିନ୍ନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗରେ ମଧ୍ୟ ଲିଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା—

ପ୍ରତ୍ୟୟ— /-i/

ମାମୁଁ— Mamaŋ (S&L)
ମାଇଁ— Mamiŋ (S), Awaŋ (L)
ଭାଇ— Buyaŋ (S&L)
ଭଉଜ— Buniŋ (S&L)
ଶ୍ୱଶୁର— Mamaŋ (S), Kuyaŋr (L)
ଶାଶୁ— Mamiŋ (S), Kinar (L)

ପ୍ରତ୍ୟୟ— /-sel/

ଭଣଜା—Mɔnsix (S)
Amɔŋsi, Amosai (L)
ଭଣିଜ— Mɔnsel (S)
Amɔŋsel, Amolsel (L)
ନାତି— Uṭleŋ (S), Uleŋ (L)
ନାତୁଣୀ—Uṭleŋsel (S), Inslɔ-Uleŋ (L)

କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦରେ ଶୁଦ୍ଧ ସଉରା ଭାଷାରେ ଏକ ପ୍ରକାର ପ୍ରତ୍ୟୟ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିଲା ବେଳେ, ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରା ଭାଷାରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ପ୍ରତ୍ୟୟ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

ମୋଟା— Doka (S)
Jeljel (L)

ମୋଟୀ— Doki (S)
Jeljel-boi (L)

ଏଠାରେ ଶୁଦ୍ଧ ସଉର ଭାଷାରେ /-i/ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ଲଞ୍ଜିଆ ସଉର ଭାଷାରେ /-boi/ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଛି ।

(3) କ୍ଲୀବ ଲିଙ୍ଗ, Gɔnliŋ (S)

ବୃକ୍ଷ—	Aneb (S&L), Ara (S&L)
ବାଟ—	ṭangor (S&L)
ଡଙ୍ଗା—	Dunga (S&L)
ପର୍ବତ—	Bɔru (S&L)
ବିଲ—	Shrba (S&L)
ଗ୍ରାମ—	Gɔrjaŋ (S&L)

(4) ବିଶେଷଣ ଓ ସର୍ବନାମର ଲିଙ୍ଗ —

ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ ବାଚକ କେତେକ ବିଶେଷଣରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ ସୂଚକ ଚିହ୍ନ ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ସେହିପରି ସର୍ବନାମ ପଦ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ପରିବର୍ତ୍ତିରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ, ସେହି ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ଲିଙ୍ଗ ଗ୍ରହଣ କରେ (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ) । ନିମ୍ନରେ ବିଶେଷଣର ଲିଙ୍ଗସୂଚକ ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦିଆଯାଉଛି ।

ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ—	Langidum ɔnsɔl? (S) Langi-boi (L)
(ସୁନ୍ଦର ପୁଅ—	Langadum ɔnger)
ସୁନ୍ଦର—	Langidɔm (S)
ଅତି ସୁନ୍ଦର ଅର୍ଥରେ—	Langidum (S)

—*—

ବଚନ, NUMBER
Bir(s), Danisam(L)

ଯାହାଦ୍ୱାରା ବସ୍ତୁର ବା ବ୍ୟକ୍ତିର ସଂଖ୍ୟା ଜଣାପଡ଼େ, ତାହାକୁ 'ବଚନ' କହନ୍ତି (ସଂସାର ବ୍ୟାକରଣ) । ବସ୍ତୁର ବା ବ୍ୟକ୍ତିର ସଂଖ୍ୟା ଏକ ହେଲେ ତାହା ଏକବଚନ ଓ ଏକରୁ ଅଧିକ ହେଲେ ତାହା ବହୁବଚନ ହୁଏ ।

ସଉରା ଭାଷାରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକବଚନ ଓ ବହୁବଚନର ରୂପ ପ୍ରକାଶ ଦେଖାଯାଏ । ଦ୍ୱିବଚନରେ ଦ୍ୱିବୋଧକ ଶବ୍ଦ ସଂଯୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସଉରା ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକର ଏକବଚନ ଓ ବହୁବଚନ ରୂପକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମନୁଷ୍ୟ ଜାତୀୟ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ବହୁବଚନ ରୂପ ମନୁଷ୍ୟେତର ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ରୂପଠାରୁ ଭିନ୍ନ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ । ସେହିପରି ନିର୍ଜୀବ ବା ଅପ୍ରାଣୀ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ବହୁବଚନ ରୂପ ସାଧାରଣତଃ ବହୁତ୍ୱବୋଧକ ଶବ୍ଦ ଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ପରିପ୍ରକାଶ ହୋଇଥାଏ ।

(1) ମନୁଷ୍ୟ ବିଶେଷ ପ୍ରାଣୀ :—

ଏକ ବଚନ	ବହୁ ବଚନ
Bɔbir (S)	**Labir (S)**
Aboi (L)	**Alagapber (L)**
ମନୁଷ୍ୟ— Mɔndra (S&L)	ମନୁଷ୍ୟମାନେ— Mɔndraŋji (S&L)
ପୁରୁଷ— Anger (S&L)	ପୁରୁଷମାନେ— Angerenji (S&L)
ସ୍ତ୍ରୀ— Ɔnselɔ (S&L) or Anselɔ (S&L)	ସ୍ତ୍ରୀମାନେ— Ɔnselɔnji (S&L) or Anselɔnji (S&L)
ମାଆ— Yaŋ (S&L)	ମାଆମାନେ— Yaŋji (S&L)
ବାପା— Waŋ (S&L)	ବାପାମାନେ— Waŋji (S&L)
ଭଉଣୀ— Buniŋ (S&L)	ଭଉଣୀମାନେ— Buninji (S&L)
ଭାଇ— Buyaŋ (S&L)	ଭାଇମାନେ— Buyaŋji (S&L)

ଉପରୋକ୍ତ ମନୁଷ୍ୟ ଜାତୀୟ ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କରେ ବହୁବଚନ ରୂପରେ କେବଳ/ -ji / ବା / -aniŋji / ଲଗିଛି ।

(2) ମନୁଷ୍ୟେତର ପ୍ରାଣୀ:—

ଏଠାରେ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ / ji/ ଲଗି ବହୁବଚନ ରୂପ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲାବେଳେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଭିନ୍ନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲଗିଥାଏ ।

ଯଥା :—

ଚଢ଼େଇ—	Anṭiṭ (S&L)	ଚଢ଼େଇମାନେ—	Anṭiṭ jakiŋ (S) Anṭiṭji (L)
କଙ୍କଡ଼ା—	Kinnad (S&L)	କଙ୍କଡ଼ାମାନେ—	Kinnadaŋji (S&L)
ଭାଲୁ—	Salua (S&L)	ଭାଲୁମାନେ—	Saluan jakiŋ (S) Aṭeŋ salua (L)
ବଗ—	Kɔŋkɔda (S&L) kɔ-ɔdɔn (L)	ବଗମାନେ—	Kɔŋkɔdanji (S&L) Kɔ-adɔnji (L)
ହଂସ—	Papara (S) Kapara (L) or (ɔngɔs (L))	ହଂସଗୁଡ଼ାକ—	Paparanji (S) Kaparanji (L) or (ɔngɔsɔnji (L))
ସାପ—	Ja-adɔn (S&L)	ସାପଗୁଡ଼ାକ—	Ja-adɔnji (S&L)

(3) ଅପ୍ରାଣୀ ବାଚକ ଶବ୍ଦ :—

ବସ୍ତ୍ର—	Bɔŋgɔṭ (S) Basu (L)	ବସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ—	Bɔŋgɔṭ jakiŋ (S) Aṭeŋ basu (L)
ଘର—	Siŋ-iŋ (S) Suŋ (L)	ଘରଗୁଡ଼ିକ—	Siŋ-iŋ jakiŋ (S) Siŋnganji (L)
କଲମ—	Ripan (S) Aridɔl (L)	କଲମଗୁଡ଼ିକ—	Ripan jakiŋ (S) Aridɔlanji (L)

(4) ଦ୍ୱିବଚନ ଶବ୍ଦ :

ମନୁଷ୍ୟ ଦୁହେଁ— Bagu Mɔndra (S&L)
ବସ୍ତ୍ର ଦୁଇଟି— Bagu Rɔme~ (S), Bagu Rɔmeŋ (L)
ଘର ଦୁଇଟି— Bagu si-iŋ (S), Bagu Suŋ (L)

—※—

ପୁରୁଷ, PERSON

Puraŋ (S)

ପୂର୍ବରୁ 'ସର୍ବନାମ' ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ 'ପୁରୁଷ' ସମ୍ପର୍କରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଆଲୋକପାତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ନିଜକୁ ବ୍ୟକ୍ତ ବା ପ୍ରକାଶ କଲାବେଳେ 'ମୁଁ' 'ଆମ୍ଭେ' 'ଆମ୍ଭେମାନେ' ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦ ସାଧାରଣତଃ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ । ସେହିପରି ଅପରକୁ ସମ୍ବୋଧନ କଲାବେଳେ 'ତୁ', 'ତୁମ୍ଭେ', 'ତୁମ୍ଭେମାନେ' ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ । ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ ହୁଏ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସର୍ବନାମ ପଦ ଯଥା—ସେ, ଯେ, କିଏ, ଏହା, ତାହା, ସେମାନେ, ଯେଉଁମାନେ ଇତ୍ୟାଦି ଓ ଯାବତୀୟ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ହୋଇଥାଏ ।

(1) ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ, Urṭamɔnpuraŋ (S)

ଏକ ବଚନ, Bɔbir (S)	ବହୁ ବଚନ, Labir (S)
ମୁଁ	ଆମ୍ଭେମାନେ
ñen (S&L)	Mɔnlen (S) anlen (L)

(2) ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ, ṭɔrṭamɔn Puraŋ (S)

ଏକ ବଚନ, Bɔbir (S)	ବହୁ ବଚନ, Labir (S)
ତୁ, ତୁମ୍ଭେ	ତୁମ୍ଭେମାନେ
Mɔn, amɔn (S) Mɔn, ambin (L)	Ambinji (S&L)
ଆପଣ	ଆପଣମାନେ
Amɔn (S) Ambin (L)	Ambinji (S&L)

(3) ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ, **Yaryaŋ Puraŋ**

ସେ	—	Anin (S&L)
ସେମାନେ	—	Aninji (S&L
ସେ, ଯିଏ	—	Buṭin (S&L)
ଏହା, ଏହି	—	Kɔn, Kɔni (S&L)
ତାହା	—	K̄ɔṭ Kun, Kɔṭe (S) Anṭə (L)
କିଏ	—	Buṭin (S&L)
ରାମ	—	Ramɔn (S&L)
ହରି	—	Harin (S&L)

—※—

କାରକ, CASE

ṭnal (S)

ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରିୟା ସହିତ ପଦର ସମ୍ବନ୍ଧକୁ 'କାରକ' କହନ୍ତି (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ) । ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧ ଛଅ ପ୍ରକାର ହୋଇପାରେ । ଏହି ଅନୁସାରେ କାରକ ଛଅ ପ୍ରକାର ହୁଏ ;
ଯଥା— କର୍ତ୍ତା କାରକ, କର୍ମ କାରକ, କରଣ କାରକ, ସମ୍ପ୍ରଦାନ କାରକ, ଅପାଦାନ କାରକ ଓ ଅଧିକରଣ କାରକ ।

(1) **କର୍ତ୍ତା କାରକ, ṭubeŋ ṭnal** (S)

ଯେ କ୍ରିୟା ସମ୍ପାଦନ କରେ ବା କରାଏ ତାହାର କର୍ତ୍ତା କାରକ ହୁଏ (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ) । କର୍ତ୍ତା ମୁଖ୍ୟ ବା ପ୍ରକୃତ୍ୟ ଓ ପ୍ରଯୋଜକ ହୋଇପାରେ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ : —

ଲୁଲର ଶବର ବଣକୁ ଗଲା ।

Kular Sabɔrɔn gaṭan nieṭin (S)

Kular Sabɔrɔn ṭolabaŋ iyeṭin (L)

ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସାରର ରକ୍ଷକ ।

Jɔgɔnnathɔ sɲsarsɔ'na rɔɲnamɔr

Jɔgɔnnathɔ ɔdarɔn anɔblo mɔr.

ଏଠାରେ 'କୁଲର ଶବର' ଓ 'ଜଗନ୍ନାଥ' ମୁଖ୍ୟ ବା ପ୍ରକୃତ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରୁଥିବାରୁ 'କର୍ତ୍ତା କାରକ' ଅଟନ୍ତି । ମାତ୍ର କର୍ତ୍ତା ନିଜେ ସିଧାସଳଖ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ନ କରି ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା କରାଇଲେ ତାହା ପ୍ରଯୋଜକ ବା ହେତୁ କର୍ତ୍ତା ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂସାର ପାଳିତ ହୁଏ ।

Jɔgɔnnathɔ abɔṭu ? Sɔɲsarɔɲ palɔṭɔɲṭeṭ

ବିଶେଷ୍ୟ, ସର୍ବନାମ କିମ୍ବା ବିଶେଷଣ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ଯେ କୌଣସି ପଦ ବା ସମଷ୍ଟି ବାକ୍ୟରେ କର୍ତ୍ତା ହୋଇ ପାରନ୍ତି (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ) ।

ଯଥା :—

ବିଶେଷ୍ୟ, Jaribil (S) :

ପକ୍ଷୀଟି ଗଛରେ ବସିଛି :— Anṭidɔn araliɲ gᶜpseṭe (S)

Anṭidɔn araleɲgan gɔbbeṭin (L).

ସର୍ବନାମ, Sabarnum (S) :—

ମୁଁ କାଲି ଆଦୌ ପଢ଼ି ନଥିଲି ।

ñen rubɔn ɔji ṭaj ɔyɲlenai (S).

ମୁଁ ଗତକାଲି ଗଲିନାହିଁ ।

ñen ruban iraniy (L).

କୃଦନ୍ତ :

ତାର ଗୃଲ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ।

Anin Ayanɛŋ dɔbudɔm (S).

Anin ayənaŋ boi boi langadɔm (L).

ଖଣ୍ଡ ବାକ୍ୟ, Daina Beɔr (S), Ansetbir (L)

ସେ ଆଜ ଆସିବେ କ ନାହିଁ ପାଗ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

Anin lami iṭe nai~ pɔeja.

Anin nɔmi yirtai ɔde ijja; bɔŋsa uyongan baṭi gɔlɔmṭabi.

ବାକ୍ୟାଂଶ, Bera-iŋsɔ (S), ṭɔṭubɔn (L)

ଦାଲୁଙ୍କର ହସିବା କାନ୍ଦିବା ଜଣାପଡେ ନାହିଁ ।
Kupulinṭe amɔnaŋ ayedana jɔnaja adaye ? (S)
Kurpeji bɔjan manaŋ edana agalambir. (L)

——❊❊❊❊——

କର୍ମକାରକ

Banɔŋ ṭnal (S), Baralɔnum (L)

କର୍ତ୍ତାର ଈପ୍‌ସିତତମ ପଦାର୍ଥ ତଥା ଅନୀପ୍‌ସିତ ପଦାର୍ଥର 'କର୍ମ କାରକ' ହୁଏ । (ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା:—

ମା ଦୁର୍ଗା ମହିଷାସୁରକୁ ମାରିଥିଲେ ।

Durgaŋyɔŋ yŋbŋsurɔ nɔ tukhabete. (S)

Yɔŋ Durga mɔhisasurɔ adɔŋ kɔbyi deṭen. (L)

ଶିକ୍ଷକ ଛାତ୍ରକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଇଥିଲେ ।

Madira(or yɔŋyɔŋmar) yɔŋna seidɔŋ dɔndɔŋ ḍieṭe(S).

Yɔŋyɔŋmarɔn yɔgnasija-an adɔŋ pɔnar-rɔdɔn (or pɔd-drɔ) deiṭin. (L)

ଉପରୋକ୍ତ ବାକ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ଦୁଇଟି କର୍ମର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଯାଇଛି । ପ୍ରଥମ ବାକ୍ୟରେ 'ମହିଷାସୁରକୁ' । ଏହି ପଦଟି ମୁଖ୍ୟ କର୍ମ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ । ମାତ୍ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ବାକ୍ୟରେ 'ଛାତ୍ରକୁ' ଓ 'ଦଣ୍ଡ' ଏହି ଦୁଇଟି ପଦ ମଧ୍ୟରୁ 'ଦଣ୍ଡ' ମୁଖ୍ୟ କର୍ମ ଓ 'ଛାତ୍ରକୁ' ଗୌଣ କର୍ମ ଅଟେ । ସାଧାରଣତଃ କ୍ରିୟା ଦ୍ୱିକର୍ମକ ହୋଇଥିଲେ ଯେଉଁ କର୍ମଟି ଅନ୍ୟ କାରକ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ତାହା ଗୌଣ ବା ଅପ୍ରଧାନ କର୍ମ ଓ ଅପରଟି ମୁଖ୍ୟ ବା ପ୍ରଧାନ କର୍ମ ।

ବାକ୍ୟର କର୍ମ ପଦ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର,
Berṭe Bɔnŋ Rupna Kral (S)
Birnam-Baran ambɔri agana lɔman (L)

ଯଥା:—

ସେ କାହିଁକି ବସନ୍ତି ମୁଁ ଜାଣେ ।

Anin iṭinachɔn gɔbeṭin ñen/galɔm. (S)

Anin iṭin asɔn gɔbṭe ñen gɔlɔm. (L)

ଏଠାରେ 'ସେ କାହିଁକି ବସନ୍ତି' ଏହି ବାକ୍ୟଟି 'ଜାଣେ' କ୍ରିୟାର କର୍ମ ଅଟେ ।

କରଣ କାରକ
Sayɔn ṭnal (S), Sɔnajɔn ajnɔb abirna (L)

କ୍ରିୟା ସାଧନାରେ ଯେ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ, ତାହାର କରଣ କାରକ ହୁଏ । (ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା :— ସେ ଲଞ୍ଚରେ ସମୁଦ୍ର ପାର ହେଲେ ।

Ani poṭuaṭuŋ leŋ gunuŋ pɔɖṭin. (S)

Anin dunga lingan gɔniŋɖan pɔdeten. (L)

ମୁଁ ଯନ୍ତ୍ରାରେ ବୁଇଟି ନେଉଳ ଧରିଛୁ ।

ñen anoṭeŋ leŋ bagu kɔmpɔdi ? Yɔmlai. (S)

ñen jɔnṭranbaṭin bagu mugus yɔmlai. (L)

ସମ୍ପ୍ରଦାନ କାରକ
Srɔpṭin ṭnal (S), Baran Aṭnapkut (L)

ଯାହାକୁ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ସମ୍ୟକରୂପେ ଦାନ କରାଯାଏ, ତାହାର ସମ୍ପ୍ରଦାନ କାରକ ହୁଏ । (ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା :— ରାଜା ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥଦାନ କଲେ ।

Raja କମ୍ବା ṭauṭu erdɔko mɔrɔnji lebu dana dieṭin. (S)

Rajan bɔnaginji (bɔnagimɜraŋji) adɔŋ libun batisay medenji କହ୍ଲା asoiŋman tileji. (L)

ଅପାଦାନ କାରକ,

Ichtiŋ tnal (S), Anɔpgɔdilbir (L)

କିଯ୍ଵା ଦ୍ଵାରା ଗୋଟିଏ ବସ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେବା ଜଣାଗଲେ, ଯେଉଁ ବସ୍ତୁଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୁଏ, ତାହାର 'ଅପାଦାନ କାରକ' ହୁଏ । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା :—

ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ହିମାଳୟରୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇଛି (ବା ବାହାରି ଅଛି)

Brɔhmɔputra Himalɔyɔseliŋ pele dako. (S)

Brɔmɔputraŋ Himalɔyɔn sariŋ duŋnaiten. (L)

ବୃକ୍ଷରୁ ଫଳ ପଡ଼ିଲା ।

Aranepsɔleŋ jɔ ? laitile galule. (S)

Aralingɔn aj galuli. (L)

ବିରାମ, ରକ୍ଷା, ମୁକ୍ତି, ଉତ୍ପତ୍ତି, ପରାଜୟ, ଆରମ୍ଭ ଇତ୍ୟାଦି ଅର୍ଥରେ ମଧ୍ୟ ଅପାଦାନ କାରକ ହୁଏ । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା :—

ସମସ୍ତେ କର୍ମରୁ ବିରତ (ବା ଛୁଟି) ନେଲେ ।

Sɔbiŋji bɔnŋ sɔliŋ (baraluŋ) lulubeŋji. (S)

Sabiŋ mandra baran sɔri ? kadabliŋji. (L)

କମ୍ୱା Sɔbimɔndra baran lo-lo-nelenji. (L)

ଭଗବାନ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷାକଲେ ।

Ketuŋ apɔṭṭi sɔleŋ dɔrɔŋna ṭuban. (S)

Keṭuŋgan tɔnuŋjiŋgan scriŋablu aiṭin. (L)

କମ୍ୱା keṭuŋgan kɔnlkɔl lingasɔriŋ

rɔb-rɔb-lɔŋṭen. (L)

ରାଜା ଶତ୍ରୁଠାରୁ ପରାଜିତ ହେଲେ ।

Raja berusaluŋ arabale. (S)

Rajan beramɔrɔn sɔriŋ are-eṭen କମ୍ୱା arili. (L)

ଅଧିକରଣ କାରକ,

Lasayɔn ṭnal (S), Anɔpdanebirna (L)

କ୍ରିୟା ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ବା ଯେଉଁ ସମୟରେ ସାଧିତ ହୁଏ, ସେହି ସମୟର ବା ସ୍ଥାନର 'ଅଧିକରଣ କାରକ' ହୁଏ । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଏହାର ଦୁଇ ପ୍ରକାର ବିଚାର କରାଯାଇଥାଏ । ଯେଉଁ ପଦଦ୍ୱାରା କ୍ରିୟାର ସ୍ଥାନ ବା ଅବସ୍ଥିତି ସୂଚିତ ହୁଏ, ତାହା ସ୍ଥାନାଧିକରଣ ବା ଆଧାରାଧିକରଣ ଓ କ୍ରିୟାର ସମୟକୁ ସୂଚିତ ହେଲେ ତାହା କାଳାଧିକରଣ କାରକ ହୁଏ । ପୁନଶ୍ଚ ଆଧାରାଧିକରଣ କାରକକୁ ଐକଦେଶିକ, ବୈଷୟିକ ଓ ଅଭିବ୍ୟାପକ ଭେଦରେ ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ଏଠାରେ କେତେକ ଐକଦେଶିକ ଉଦାହରଣ ଦିଆଯାଇଛି ।

ମାଙ୍କଡ଼ଟି ଗଛରେ ବସିଅଛି ।

Kɔruŋ araleŋ gɔbleseṭ. (S)

Arsin aralingan gɔbeṭin. (L)

ନଦୀରେ କୁମ୍ଭୀର ବାସ କରନ୍ତି ।

Al-leŋ gɔya˜l basɔṭe. (S)

Al-lingan ṭayalaŋ dakuṭinji. (L.

ବାଘଟି ଜଙ୍ଗଲରେ ରହୁଅଛି ।

Knaga ṭɔleŋ dakuṭiŋ (S)

Kinan tulɔp le~gan dakuṭin. (L)

ଚଢ଼େଇଟି ଆକାଶରେ ଉଡ଼ୁଛି ।

ɔnṭidɔɿ rualeŋ abeŋ. (S)

ɔnṭidaŋ ruaŋlingam e~daṭin. (L)

ବିଭକ୍ତି
INFLECTION, Binim (S), ṭnup (L)

ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପଦଗୁଡ଼ିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଦେଖାଯିବ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦ କୌଣସି ଶବ୍ଦ ବା ଧାତୁର କେତେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ । ଯାହା ଦ୍ୱାରା ସଂଖ୍ୟା ଓ କାରକର ପ୍ରତୀତ ଜନ୍ମେ, ତାହାକୁ 'ବିଭକ୍ତି' କହନ୍ତି । ଏ, ମାନେ, କୁ, ଙ୍କୁ, ମାନଙ୍କୁ, ମାନଙ୍କରୁ, ର, ମାନଙ୍କର, ମାନଙ୍କରେ ଏଗୁଡ଼ିକ ଶବ୍ଦ ବିଭକ୍ତି । (ସଂସାର ବ୍ୟାକରଣ) । ଆଉ କେତେକ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ବିଭକ୍ତି ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଯଥା—ଦ୍ୱାରା, ଦେଇ, କର୍ତ୍ତୃକ, ଠାରୁ, ଠାରେ ଇତ୍ୟାଦି । 'ସଂସାର ବ୍ୟାକରଣ' ପୁସ୍ତକରେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ 'ବିଭକ୍ତି ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ' କୁହାଯାଇଛି ।

ବିଭକ୍ତି ସାଧାରଣତଃ ୭ ପ୍ରକାରର, ଯଥା:—ପ୍ରଥମା, ଦ୍ୱିତୀୟା, ତୃତୀୟା, ଚତୁର୍ଥୀ, ପଞ୍ଚମୀ, ଷଷ୍ଠୀ ଓ ସପ୍ତମୀ । ଏକବଚନ ଓ ବହୁବଚନ ଭେଦରେ ବିଭକ୍ତିର ଆକାର ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି ।

ବିଭକ୍ତି Binim (S) ṭnup (L)	ଏକବଚନ Bɔbir (S) Abɔye Anamɔṭ (L)	ବହୁବଚନ Labir (S) Aṭeŋ Aramɔṭ (L)
ପ୍ରଥମା:- Pɔrnim (S) Amɔŋ (L)	—	ଏ, ମାନ, ମାନେ, ଗୁଡ଼ିକ, ଗୁଡ଼ାକ kɔn aninji, ji, ki-iŋ (S) Aniŋji, jakiŋ, kan kuṭub (L)
ଦ୍ୱିତୀୟା Bɔrnim (S) Bagu (L)	କୁ, ଙ୍କୁ, କ, ଙ୍କ, ଠାରୁ, —ŋ (S) କୁ, ଙ୍କୁ-aŋ (L), କ, ଙ୍କ, pɔ (L), ଠାରୁ- ṭiṭin (L)	ଙ୍କୁ, ମାନଙ୍କୁ, ମାନଙ୍କଠାରୁ —Jaŋ, Jabɔtu (S) Jaṭɔŋ Aŋ (ଙ୍କୁ), ମାନଙ୍କୁ (aniŋji), ମାନଙ୍କଠାରୁ (Aniŋjisɔriŋ (L)

ତୃତୀୟା :-	ରେ, ଦ୍ୱାରା, ଦେଇ, କର୍ତ୍ତୃକ, ଏ,	ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା, ମାନଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃକ,
Yɔrnim (S)	chɔn or leŋ, bɔṭu,	ମାନଙ୍କ ଦେଇ
Anɔb yagi (L)	Lara (S)	Jabɔṭ ṭu, Lareŋ,,
	Lingan, baṭin,	Jabɔṭu-chɔn (S)
	baṭin, baṭin, baṭin,	Baṭin, Aniŋjibaṭi (L)
	kan (L)	
ଚତୁର୍ଥୀ :-	କୁ, ଙ୍କୁ, କ, ଙ୍କି	ଙ୍କୁ, ମାନଙ୍କୁ
Urnim (S)	—Naŋ (S)—	—Jinaŋ (S)—
Anɔbunji (L)	Anin (କୁ, ଙ୍କୁ,) (L)	Aninji (L)
ପଞ୍ଚମୀ :-	ରୁ, ଠାରୁ ଉଁ, ହୁଁ, ଠଉଁ,	ମାନଙ୍କରୁ, ମାନଙ୍କଠାରୁ, ମାନଙ୍କଠୁଁ,
Mɔn-nim (S)	ତହୁଁ, ଠୁଁ	ମାନଙ୍କଠଉଁ
Anɔb-	Muŋ (ରୁ), Sluŋ (ଠାରୁ) (S)	Jamu~, Jisluŋ. (S)
mɔnlɔi (L)	sɔrim, sɔrim, hɔ~, o?,	sɔrim, sɔrim, amaŋ
	kɔṭin, kɔṭin, sariŋ (L)	scɪim, amaŋ sɔrim (L)
ଷଷ୍ଠୀ :-	ର, ଙ୍କ, ଙ୍କର	ମାନଙ୍କ, ମାନଙ୍କର
ṭurnim (S)	ṭe, na	Jaṭe, Jina (S)
Anɔp-ṭur-	aṭe, aṭe, aṭe (L)	Aninji-aṭe,
ru (L)		Aninji-aṭe (L)
ସପ୍ତମୀ :	ରେ, ଠାରେ, ଏ, ଠାଇଁ, ଠି,	ମାନଙ୍କରେ, ମାନଙ୍କଠାରେ,
Gunim (S)	ଠେଇଁ, ତହିଁ	ମାନଙ୍କଠାଇଁ, ମାନଙ୍କଠି,
Aɔp-gulji (L)	Le(ରେ), Leŋ(ଠାରେ) (S)	ମାନଙ୍କଠେଇଁ
	Lingan, Lingan,	Muŋ, Leŋ (ମାନଙ୍କଠାରେ) (S)
	U~, baṭim, ṭiṭin,	Amaŋli, Amayli,
	amaŋliŋ, kɔṭin (L)	Amaŋliŋ, Amayliŋ,
		Amaŋliŋ (L)

ବିଭକ୍ତିର ବ୍ୟବହାର :—

1. ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତି :- ନିମ୍ନଲିଖିତ ସ୍ଥଳରେ ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତି ହୋଇଥାଏ ।
Pɔrnim (S),
Amɔŋ (L)

(a) **କର୍ତ୍ତାକାରକରେ ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତି**

ରାମ ଯାଉଅଛି :— Ramɔ nia~nei (S)

Pamɔn iyeɹ ṭen (L)

(b) **ସମ୍ବୋଧନରେ—**

ଗମାଙ୍ଗୋ ଯାଆନ୍ତୁ :— Gɔmango iyeṭi or ieṭi (S)

Gɔmangon ieṭi (L)

(c) **କ୍ରିୟା ପଦ ନଥାଇ କେବଳ ପଦାର୍ଥ ବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିବାପାଇଁ :—**

ମାଛ,	ଗଛ,	ଫୁଲ
Ayɔ (S)	Arneb (S)	ṭarba (S)
Ayɔ (L)	Neb (L)	ṭarba (L)

(d) **ସଂଖ୍ୟା ବାଚକ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗରେ :—**

ଲବ ଓ କୁଶ ଦୁହେଁ ଯାଆଁଳା ଭାଇ ଥିଲେ ।

Lɔbɔ Kushɔ jɔda banuyaŋ dakuleji (S)

Lɔbɔ ṭɔ kushɔn labɔda bagu obaŋ dakuleji.(L)

ବାଳକ, ବାଳିକା, ବୃଦ୍ଧ, ବୃଦ୍ଧା ସମସ୍ତେ ମୃତ୍ୟୁର ଅଧୀନ ।

Seigula tɔlɔiba dukuribdy sɔbiŋjiŋ kridɔnte ajina (S)

Angersei ansalesei Kudup Kɔraidɔn dɔko (L)

(e) **କେତେକ ଅବ୍ୟୟ ଯୋଗେ :—**

ତୁମ ଗାଁରେ କାଳି ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଅଛି ।

Ambiŋ gɔrjəŋ bi-iŋ kadi gamle aboi ɔŋsel daku ? (S)

Ambin gɔrjəŋ liŋben aboi kadi gamle amsalesei dəko. (L)

(f) **କର୍ମବାଚ୍ୟରେ ବାକ୍ୟର କର୍ମର ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତି :—**

ରାମଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରାବଣ ନିହତ ହେଲା ।

Rama abɔṭu Rabɔnɔ keile. (S)

Raman baṭi Rabɔnɔn aŋ kɔrbyedɔn deli. (L)

2. **ଦ୍ୱିତୀୟା ବିଭକ୍ତି :—**

Bɔrnim (S), Bagu tɔnup (L)

ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ଦ୍ୱିତୀୟା ବିଭକ୍ତି ହୁଏ ।

(a) **କର୍ମ କାରକରେ ଦ୍ୱିତୀୟା ବିଭକ୍ତି :—**

ଚୋରକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରନାହିଁ

Jimbɔrɔŋ bisasɔ ṭubgɔŋ. (S)

Jumbur Mɔran aṭimyumṭɔm. (L)

(b) ଧ୍ୱନିକ ଶବ୍ଦ ଯୋଗେ :—

ଝୁମାକୁ ଧ୍ୱନି :— ṭuɔp-Mɔrɔŋ si-ir (S)

Chhi ? - ṭubab Mɔraŋ. (L)

(c) ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଂଯୋଗ ବା ବ୍ୟାପ୍ତି ଅର୍ଥରେ ମାର୍ଗ ଓ କାଳ ବାଚକ ଶବ୍ଦର :—

ଏହି ସ୍ତ୍ରୀଟି ଗୋଟିଏ ମାଇଲ ।

Kɔn aṭɔngɔr yalɔmṭɔreŋ. (S)

Kani aṭangɔr bɔkudi galji mail sŋgai. (L)

(d) ନିକଟାର୍ଥକ ଓ ଦୂରାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ ଯୋଗରେ :—

ପୁଟି ସାହିରୁ ଡମସରା ଦୁଇ କିଲୋମିଟର ଅଟେ ।

Putisaluŋ Dɔmsɔra bagu kilomitɔr. (S)

Putisahi sɔrim Dɔmsɔra bagu kilomitɔr sŋgai. (L)

(e) 'ଅନୁସାରେ' ଏହା ଅର୍ଥ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ :—

ତା କର୍ମକୁ ଏହି ଫଳ ।

A kɔrmaŋ kɔna ajɔ. (S)

Anṭi ɔbəra Kani ajɔn (L)

(f) ବୀପ୍ସା ବା ଦ୍ୱିରୁକ୍ତ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ :—

ଘରକୁ ଘର ଲାଗି ରହିଲେ ଗାଁ କୁହାଯାଏ ।

Siŋ-iŋ siŋ-iŋ kalle ṭake leneṭen gɔrjaŋ gɔnamṭe. (S)

Siŋ-i anɔd siŋan jablen den gɔrjaŋ gamṭeji, (L)

(g) କର୍ମ ବାଚ୍ୟରେ ଓ ଭାବ ବାଚ୍ୟରେ ସମୟେ ସମୟେ ଦ୍ୱିତୀୟା ବିଭକ୍ତି ହୋଇଥାଏ ।

ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଏହା କରିବାକୁ ହେବ ।

Ambiŋ jadɔŋ kan asɔbjabin deṭe. (S)

Ambin kɔni ṭubin deṭi. (L)

ତୃତୀୟା ବିଭକ୍ତି :

Ycrnim (S)

Anɔbyagi tɔnup (L)

ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ତୃତୀୟା ବିଭକ୍ତି ହୁଏ ।

(a) କରଣ କାରକରେ ତୃତୀୟା ବିଭକ୍ତି ହୁଏ ।

ଶବରଟି ଶରଦ୍ୱାରା ବାଘକୁ ମାରିଲା ।

Sɔbɔrɔŋ sɔrɔŋbaṭem Knandŋ duyeṭeŋ. (S)

Sɔuramaran yanganbatin kinan duyeṭin.

କିମ୍ବା yedeten. (L)

(b) କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣରେ :

ଯଥା :—

ହାତକୁ ଅତି ସହଜରେ ଏହା କରିପାରେ ।

Arɔdu liardɔm kɔn rɔpṭi-ṭupṭe. (S)

Hadurun bɔibɔi sɔjdaŋ kɔni rapṭi-ṭupṭe.

(c) ଅନୁକ୍ତ କର୍ତ୍ତାରେ :—

ଯଥା :—

ତା ଦ୍ୱାରା ଶାଗ ସିଝିବ ନାହିଁ ।

Asiliŋ ɔabɔn asine (S)

Anin baṭi oabɔn anasine. (L)

କିମ୍ବା Anin baṭe iṭeja agadeile. (L)

(d) ମୂଲ୍ୟ ଅର୍ଥରେ :—

ଯଥା :—

ଦୁଇ ଟଙ୍କାରେ ଚାଉଳ ଏକ ମାଣ ।

Baruṭɔnkaleŋ runko bɔmani. (S)

Baguṭɔnkalingan bɔma diŋ runkun. (L)

(e) ବେଶୀ, ଊଣା, ହୀନ, ପ୍ରୟୋଜନ ବୋଧକ ଶବ୍ଦ ଯୋଗରେ :—

ଯଥା :—

ସେ ବୟସରେ ମୋ ଠାରୁ ସାନ ।

Aniŋ bɔi~sleŋ men sɔloŋ sɔna. (S)

Anin yensɔri minumlingɔn san-na. (L)

(f) ନାମ, ଗୋତ୍ର, ଜାତି, ବର୍ଣ୍ଣ ବୁଝାଇବାପାଇଁ :—

ଯଥା :—

ମୁଁ ଜାତିରେ ଶବର ।

ñen jaṭileŋ Sɔbɔrɔ. (S)

ñen jaṭiye~n Sɔra. (L)

କିମ୍ବା ñen jaṭilingan Sɔramɔr. (L)

(g) ଅଙ୍ଗ ବିକାର ବୁଝାଇଲେ ବିକୃତ ଅଙ୍ଗରେ :—

ଯଥା :—

କୋଶଲା ପିଠିରେ କୁଜ ଅଛି ।

Kosɔla Kɔndoŋleŋ Kunjaŋ dako (S)

Kosɔlan akɔnduŋ Kuja li. (L)

or, Kosɔlɔnan aka doŋ li~n Kuja le. (L)

(h) କ୍ରିୟା ସମାପ୍ତି ବା ଫଳପ୍ରାପ୍ତି ବୁଝାଇଲେ କାଳ ଓ ମାର୍ଗ ବାଚକ ଶବ୍ଦରେ :—

ଯଥା !—

ଦୁଇ ବର୍ଷରେ ସ୍କୁଲଟି ହେଲା ।

Bagu meinumleŋ imasiŋ dele. (S)

Bagu minumlingan iskulin (yŋnasingan) gɔdeli. (L)

(i) ହେତୁ ଅର୍ଥରେ—

ଯଥା :—

ବ୍ରହ୍ମ ଶାପରେ କୁଡ଼ୁମି ପରିବାର ଧ୍ୱଂସ ହେଲ ।

Bɔnmsaipɔleŋn puriante kudumi sidailej. (S)

Bramɔn anaimliŋ kudumin abirinda si-itli. (L)

କମ୍ବା Bramɔn anəŋbaṭe kudumin akudub dega rasumleji. (L)

(j) ପ୍ରକୃତି, ସ୍ୱଭାବ, ଗୁଣ ପ୍ରଭୃତି ବୋଧକ ଶବ୍ଦରୁ—

ଯଥା :—

ସେ ସ୍ୱଭାବେ ଖୁବ ଖରାପ ।

Ani jɔrɔm-meṭum kangalidɔm. (S)

Anin bɔi bɔi irṭɔruŋna. (L)
କମ୍ବା Ani abaran aṭamṭamlingan erbɔŋsa. (L)

(4) ଚତୁର୍ଥୀ ବିଭକ୍ତି, **Urnim (S), Anɔbunji (L) :—**

ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ଚତୁର୍ଥୀ ବିଭକ୍ତି ହୋଇଥାଏ ।

(a) ସମ୍ପ୍ରଦାନ କାରକରେ :—

ଯଥା :—

ଦରିଦ୍ରକୁ ବସ୍ତ୍ର ଦାନ କର ।

Toleimardɔŋ sindri ṭia. (S)

Bɔnagimaran adŋ sindrin ṭiba. (L)

କମ୍ବା Bana-at gimɔrɔn sindrin ṭeiba. (L)

(b) ନିବାରଣ ଅର୍ଥରେ :—

ଯଥା :—

ମଶାକୁ ଧୂଆଁ ଦିଅ ।

Sɔmɔidɔŋ Umudia. (S)

Samajan adŋ abumudba. (L)

କିମ୍ବା Samajan Omodba. (L)

(c) ନିମିତ୍ତାର୍ଥରେ :—

ଯଥା :—

ତୁମେ କାହିଁକି ପଢ଼ିବାକୁ ଯାଉଅଛ ।

Tarai aiyɔm nɔbinchɔn eidako ? (S)

Tarain kinɔlban irṭe. (L)

କିମ୍ବା Tarain yŋuaban iaṭin. (L)

(5) ପଞ୍ଚମୀ ବିଭକ୍ତି, **Mɔn-nim(S), Anɔb-mɔnlɔi Tɔnub(L)**

ନିମ୍ନଲିଖିତ ସ୍ଥଳରେ ପଞ୍ଚମୀ ବିଭକ୍ତି ହୋଇଥାଏ ।

(a) ଅପାଦାନ କାରକରେ :—

ଯଥା :—

ଗଛରୁ ପତ୍ର ପଡ଼ିଲା ।

Anebsolo ɔla galule. (S)

Niblingan (or Neblingan) sarim ɔlan gɔlole. (L)

(b) ଭିନ୍ନାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ ଯୋଗରେ :—

ଯଥା :—

ରାମର ମତ ମୋ ମତ ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ।

Ramɔna nijaiṭi me~ nijaitie~ sɔlo bin-na. (S)

Ramɔn anpandi ñensari bigada. (L)

କମ୍ବା Ramɔn aṭubna ṭumna y ñensɔriŋ bis-ṭa. (L)

(c) ହେତୁ ବା କାରଣ ବୁଝାଇଲେ :—

ଯଥା :—

ତାଙ୍କ ବେକ ମାଳରୁ ବୈଷ୍ଣବ ଜଣାପଡ଼ିଲା ।

Anin asɔnkɔ ṭɔngɔmloŋ baisnɔba gɔlɔmtɔle ? (S)

Aṭŋgɔmɔn sɔriŋ pur pur mɔrgamle gɔnlamɔn dele. (L)

(d) ଦୁଇ ବାସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିକର ଉତ୍କର୍ଷ ବା ଅପକର୍ଷ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ :—

ଯଥା :—

ସୁନାଠାରୁ ଲୁହା ବେଶୀ ଦରକାରୀ ।

Rɔnslo lɔaŋ ala brara. (S)

Rɔnan sɔrim lɔangɔn boi boi sɔnai-saiḍam. (L)

କମ୍ବା Rɔnansɔrim loangan sɔnai-saidɔm. (L)

(e) ଦିଗ୍‌ବାଚକ ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗରେ ଯେ ସ୍ଥାନଠାରୁ ଦିଗ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ହୁଏ, ତାହାର :—

ଯଥା :—

ସ୍କୁଲଟି ଆମ ଘରଠାରୁ ଉତ୍ତରରେ ।

Imaŋsiŋ siŋlosɔlo uryuŋle. (S)

Yaŋnasiŋdəŋn siŋglen sɔriŋ ṭaruŋyuŋ amaneŋ dɔko. (L)

କିମ୍ବା Yɔgnasingan siŋglen scriŋ jɔndrum siba daku. (L)

(f) ମାର୍ଗ ଓ କାଳର ପରିମାଣ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ :—

ଯଥା :—

ଗୁଣୁପୁରରୁ କୋରାପୁଟ ୧୭୬ କିଲୋମିଟର ।

Gunupurusɔluŋ Koraputu algulṭur kilomitɔr. (S)

Gunupurusɔriŋ koraput bɔsua-yakudi-migɔl-Unji kilomitɔr. (L)

(g) ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଲୋପ ହେଲେ ସେହି କ୍ରିୟାର କର୍ମ ଓ ଅଧିକରଣ ସ୍ଥାନରେ :—

ଯଥା :—

ମୁଁ ବିନ୍ଦୁକୁ ଦୂରରୁ ଦେଖିଲି ।

ñen (or men) Bindu saŋai gi-ikɔlai (S)

ñen Bindun aŋ sɔngai sɔriŋ gilai. (L)

କମ୍ନା ñen Bindun aŋ sangaidɔm gilɔm. (L)

(6) ଷଷ୍ଠୀ ବିଭକ୍ତି :—

କାହାର ଅନ୍ୟ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ଥିଲେ ଯାହାର ସମ୍ବନ୍ଧ ଥାଏ, ତାହାକୁ 'ସମ୍ବନ୍ଧ ପଦ' କହନ୍ତି । ସମ୍ବନ୍ଧ ପଦର ଷଷ୍ଠୀ ବିଭକ୍ତି ହୁଏ । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା :—

କାଳି ଗାଈର ଦୁଧ ମିଠା ।

Yaga ayŋ-ṭangna aṭob mɔna ? (S)

Sɔibŋ ayaŋ ṭaŋg adup mɔnadɔm (L).

ସମ୍ବନ୍ଧ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ହୋଇପାରେ । ଯଥା :—କାରକ ସମ୍ବନ୍ଧ, ସେବ୍ୟସେବକ ସମ୍ବନ୍ଧ, ଜନ୍ୟଜନକ ସମ୍ବନ୍ଧ, ଆଧାରାଧେୟ, କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ ସମ୍ବନ୍ଧ, ବିଶେଷଣ ସମ୍ବନ୍ଧ, ରୂପକ ସମ୍ବନ୍ଧ, ବ୍ୟାପ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧ ଇତ୍ୟାଦି । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

(a) କର୍ତ୍ତୃ ସମ୍ବନ୍ଧ :—

ଯଥା :—

ସମୟର ଗତି ଅତି ଶୀଘ୍ର ।

Ayɔmɔna ya~na bɔyaṭɔm. (S)

Ayɔman aiya~na boi boi bɔya (କମ୍ନା aridɔm). (L)

(b) କର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧ :—

ଯଥା :—

ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଉପାସନା କରିବା ଦରକାର ।

Irparna jɔringna ṭuba lurɔn. (S)

Kiṭungan amaŋ garbirdin sɔnaisai. (L)

କମ୍ବା Kiṭungan asiɔŋ kimbin sɔnaisai. (L)

(c) **କରଣ ସମ୍ବନ୍ଧ** :—

ଯଥା:—

ବାରମ୍ବାର କୁରାର ଆଘାତରେ ସେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କଲା ।

Barmbaran Kundina aghaṭɔrleŋ ani Peile. (S)

Barki barki Kundimbaṭi apanɔp liŋ asɔn anin Kɔile. (L)

କମ୍ବା Dandɔng dapdɔng pɔnkun - bate anin kayedli (L)

(d) **ସମ୍ପ୍ରଦାନ ସମ୍ବନ୍ଧ** :—

ଯଥା:—

ପୁରୋହିତଙ୍କୁ ବସ୍ତ୍ର ଦିଅ ।

Purɔnṭɔna sindrinṭeiba. (S)

Sirum maran aŋ sindriŋg ṭiba. (L)

କମ୍ବା Kudanam aŋ sindri ṭeiba. (L)

(e) **ଅପାଦାନ ସମ୍ବନ୍ଧ** :—

ଯଥା :—

(ଏଠାରେ) କୁକୁରର ଭୟ ଅଛି ।

Kusṭna bɔntɔm dako. (S)

Kinsdɔn abanɔṭŋ daku. (L)

(7) ସପ୍ତମୀ ବିଭକ୍ତି :—

ଯଥା :—

(a) ଅଧିକରଣ କାରକରେ :—

ବନ୍ୟ ଜନ୍ତୁ ଜଙ୍ଗଲରେ ବାସ କରନ୍ତି ।

Gadanaŋ jɔnṭu gadale ngen dakuṭinji. (S)

ṭulɔp jɔnṭun ṭulɔblingɔn dakuṭinji. (L)

କମ୍ବା Kɔndringan ajɔnṭu Kɔndringan dakubɔṭe. (L)

(b) ଭାବେ ସପ୍ତମୀ :—

ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସୂଚିତ ହେଲେ ।

ଯଥା :—

ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦୟରେ କଇଁ ଫୁଟେ ।

ɔngai duŋnaiṭinden lumbeṭa draṭe. (S)

Angai dungailinden ṭumpeda ṭarŋ dakuṭinji or rat-ṭe. (L)

(c) ବୀପ୍‌ସାର୍ଥରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ବିଷୟ ପୁନଃ ପୁନଃ ଉଲ୍ଲେଖ ସ୍ଥଳରେ :—

ଯଥା :—

ସମସ୍ତେ ଘରେ ଘରେ ଗଣେଶ ପୂଜା କରନ୍ତି ।

Sɔbinji jilisiŋleŋ gayepur ṭupṭeji. (S)

Sɔb~i~ siŋlingɔn gɔnesɔ pur-ran lumṭeji (or purṭeji). (L)

(d) ପ୍ରୟୋଜନାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ ଯୋଗରେ :—

ଯଥା :—

ଦରିଦ୍ରର ଜୀବନରେ କି ଲାଭ ?

ṭolaina jiulen iti alda ? (S)

Bɔnagil lengan itin alabam ? (L)

କିମ୍ବା Bɔnagin aprada iṭin alabɔn ? (L)

(e) ଅନ୍ୟୋଽନ୍ୟ ସାଦୃଶ୍ୟ ବା ଅସାଦୃଶ୍ୟ ଅର୍ଥରେ :—

ଯଥା :—

ନରସୁର ଘରେ ବାହାରେ ସବୁଆଡ଼େ ନିନ୍ଦା । (ଅସାଦୃଶ୍ୟ ଅର୍ଥରେ)

Nɔrɔsuna si-iŋ-lɔng-lɔng-leŋ sɔbi~le kana~i~. (S)

Nɔrɔsu irmaneŋ dɔno sangin amɔndra. (L)

—O—

ଅବ୍ୟୟ, ANEYAYI (S)
ANɔBGɔTAL BIR (L)

ଯେଉଁ ପଦମାନଙ୍କର ଲିଙ୍ଗ, ବଚନ ଓ ବିଭକ୍ତି ଭେଦରେ କୌଣସି ବ୍ୟୟ ଅର୍ଥାତ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କୁ ଅବ୍ୟୟ କହନ୍ତି । ଅବ୍ୟୟ ନାନା ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ ସହଜ ନୁହେଁ । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ) ନିମ୍ନରେ କେତକ ଶ୍ରେଣୀର ଅବ୍ୟୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି ।

(1) ପଦାନ୍ୱୟୀ ଅବ୍ୟୟ, Pɔjɔṭsɔn Aneyayı (S)—

ବିନା, ପ୍ରତି, ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରଭୃତି କେତକ ଅବ୍ୟୟ ପଦ ଯୋଗରେ ଶବ୍ଦ ବିଶେଷ ବିଭକ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ହୁଏ । ସେହି ସେହି ବିଭକ୍ତ୍ୟନ୍ତ ପଦ ସହିତ ସେ ଅବ୍ୟୟ ପଦ ମାନଙ୍କର ଅନ୍ୱୟ ଥାଏ । ତେଣୁ ଏମାନଙ୍କୁ 'ପଦାନ୍ୱୟୀ ଅବ୍ୟୟ' କୁହାଯାଏ । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା :—

ରାମ ଧନ ଉପାର୍ଜନ ନିମିତ୍ତ ବିଦେଶ ଗଲା ।

Ramɔ ? dɔrba araei ? achɔn binde sayi~ṭe ? (S)

Ramɔn biṭin ayaŋbin asɔn begda disan ireṭin (L)

ରାମଙ୍କ ବିନା ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଚଳି ପାରୁ ନ ଥିଲେ ।

Ramɔna birja Lɔkshmɔn rɔpehie aṭa konɔb (S)

Ramɔn erdakulbe Lɔknɔm rabṭi ad-da kune (L)

କିମ୍ବା Ramɔn sadan sale Lɔknɔm ansɔn dɔkule araptile (L)

କେତେକ ଅବ୍ୟୟ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

ନିମିତ୍ତ—agan (S), asɔn (L)

ବିନା—birja (S), irdakul be (L)

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—yan or dɔŋṭiŋ (S), sikija (L)

ତୁଲ୍ୟ—amsai (S), sɔrigɔi (L)

ପ୍ରତି—dilṭi (S), amaŋ (L)

ଛଡ଼ା—chhdṭa or achhuṭ (S), sadle (L)

ପରି—sɔi (S), enegɔi (L)

(2) ବିଭକ୍ତିସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ, Binim Sɔbrebɔn (S)

ଦ୍ୱାରା, ଠାରୁ, କର୍ତ୍ତୃକ, ଦେହ୍ୱ, ଦେଇ ପ୍ରଭୃତି କେତେକ ଅବ୍ୟୟ ପଦ ଠିକ୍ ବିଭକ୍ତି ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଆନ୍ତି । ଏପରିକି ଅନେକ ପଣ୍ଡିତ ଏମାନଙ୍କୁ ବିଭକ୍ତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଏମାନେ ପ୍ରକୃତରେ 'ବିଭକ୍ତି ସୂଚକ' ଅବ୍ୟୟ ଏବଂ ଏମାନଙ୍କ ଯୋଗରେ ପୂର୍ବପଦ ବିଭକ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା :—

ରାମ ଦେହ୍ୱ ଶାଗ ସିଝିବ ନାହିଁ।

Ramɔ asiley ɔab a-asɪŋ-ṭeŋ. (S)

Ramɔŋ baṭei oaban anasine. (L)

ତୁମ୍ଭଠାରୁ କିଏ ଲୁଗା ନେଇଛି ?

Munɔm sɔlo buṭin sindra paeŋṭi ? (S)

Mɔnnɔm-sɔriŋ buṭin sindrin pargeṭin ? (L)

(3) ସଂଯୋଜକ ଅବ୍ୟୟ, Sujulɔna (S), Anɔbjodibir (L)

'ସଂଯୋଜକ ଅବ୍ୟୟ' ଦୁଇଟି ପଦର ବା ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥକୁ ସଂଯୋଗ କରେ । (ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଯଥା :—

ରାମ ଓ ମୁଁ ଗାଧୋଇବାକୁ ଯାଉ ।

Ramɔ ? ɔnaŋ ⁻nen umana aiṭe ? (S)

Ramɔn dɔ ⁻nen umanaban aite. (L)

କେତକ ସଂଯୋଜକ ଅବ୍ୟୟ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା :—

ଓ—ɔnaŋ (S), dɔ (L)

ଏବଂ—aibŋm (S), bar (L)

ପୁଣି—pilniṭkɔrai (S), ɔkei (L)

ଆଉ—Barɔn (S), bar-ɔkei (L)

ଆହୁରି—Barɔnna (S), bar-ɔke (L)

ମଧ୍ୟ—Jɔnaŋ (L)

ବି—den (L)

(4) **ବିଯୋଜକ ଅବ୍ୟୟ,** Biŋjulnam, Anap-kil-kil-bir (L)

ଏହା ଦୁଇଟି ପଦର ବା ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥକୁ ବିଚ୍ଛେଦ କରେ ।

ଯଥା :

କିନ୍ତୁ—Kɔlɔṭŋ (S), biŋd (L)

ମାତ୍ର—Maṭaṭ (S), ma-a-i (L)

ଅଥଚ—ɔŋhɔget (S), delei (L)

ତଥାପି—ṭelija (S), jɔnam (L)

ପରନ୍ତୁ—Bin-dɔ (L)

(5) **ପରିମାଣ ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ,** Pɔrmai (S),
Janɔŋ jɔjɔngan abirna (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ପରିମାଣ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ ।

ଯଥା :—

ଏତେ—diye~ (S), dine (L)
ଯେତେ—jijinṭi (S), dadiŋṭi (L)
ସେତେ—diṭe (S), dikṭe (L)
ଏତିକ—diyen~na (S), dine (L)
ଯେତିକ—Jijin-na (S), dadiŋganṭe (L)
ସେତିକ—di-iṭina (S), diṭen (L)

(6) **କାଳବୋଧକ ଅବ୍ୟୟ,** Klem(S), ayɔman-agɔnɔb-lɔmbir (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ କାଳ ବା ସମୟକୁ ବୁଝାଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

ଯେବେ—a-aŋṭıki (S), anganṭe (L)
ଏବେ—Lɔmi (S), naminen (L)
କେବେ—a-ŋa (S), a-ŋa (L)
ସର୍ବଦା—arjɔi (S), sɔbei (L)
ଅଧୁନା—nɔmi (L)
ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍—bayale (L)
ବର୍ତ୍ତମାନ—Lɔmiŋ yeneŋ (S). naminen (L)
ଆଜକାଲ୍—Lɔmibiyɔn (S), nami (L)
ଏହିକ୍ଷଣି - Lɔmiŋyen (S), Kansɔriŋ (L)

(7) **ସମ୍ଭାବନା ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ,** An-ɔgɔl (S), Ir-dir-dir—gcnlɔm bir (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ସମ୍ଭାବନା କରିଥାଏ ।

ଯଥା :—

କାଲେ—Sɔmai (S), bɔgad (L)

ସେବେ—A-aŋṭe (S), ɔngaɒṭe (L)
ଯଦ—Sɔleyeṭe (S), bɔgad (L)

(8) **ନିଷେଧାର୍ଥକ ଅବ୍ୟୟ,** Abeija (S), eija aglɔmten abirna (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା ନିଷେଧ ବା ବାରଣ ସୂଚିତ ହୁଏ ।

ଯଥା :—

ନା—Ja (S), eija (L)
ନଚେତ୍—ɔnchet̤ (S), ejaden (L)
ନାହିଁ—Ija (S), agasa (L)

(9) **ସାଦୃଶ୍ୟାର୍ଥକ ଅବ୍ୟୟ,** Sɔŋgjɔn (S), Sɔrigɔi-aglɔmṭen abirna (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ସାଦୃଶ୍ୟ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

ଯେପରି—Yaŋgmṭe (S), yanṭegamle (L)
ସେପରି—eṭegam (S), ɔnṭeambari (L)
ଏମନ୍ତ—eɒegam [S], eɒegai [L]
ଯେମନ୍ତ—amsɔi [S], yanṭigamle [L]
ଯଥା—gɔlma [L]
ତଥା etigɔi [L]
ପ୍ରାୟ—daṭiŋṭe [L]
ଏପରି—Kaɒiɔmbɔri [L]

(10) **ବୀପ୍ସାର୍ଥକ ଅବ୍ୟୟ,** Birṭɔmdraŋ (S), Bar-ɔkɔi-ɔkɔi-aglɔmṭen abirna [L]

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ପୌନଃପୁନ୍ୟ ବା ବୀପ୍ସା ପ୍ରକାଶ କରେ ।

ଯଥା :--

ବାରମ୍ବାର—Barɔmbarɔn [S]
Barokei-barokei (L)

ପୁନଃପୁନଃ—Yɔreŋ-yɔreŋ (S)
Barkei-barkei (L)

(11) **ବୈକଳ୍ପିକ ଅବ୍ୟୟ,** Binkɔlraŋ (S), Anɔb-jɔŋ-jɔŋ-agalɔmṭen abirna (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା ବିକଳ୍ପ (alternative) ସୂଚିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

ନଚେତ୍—ɔŋcheṭ (S), eijaden (L)

ନହୁବା—deŋgɔm (S), ijjasɔiḍen (L)

ନୋହିଲେ—ad-dele (S), eijaden (L)

ବା—baroki (L)

ଅବା— barokei (L)

କିମ୍ବା—ijaden (L)

(12) **ସମ୍ମତିସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ,** Mai~mɔn-chijɔn (S), Biṭṭin agalemṭen abirna (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତି ବା ସମ୍ମତି ପ୍ରକାଶ ପାଏ ।

ଯଥା :—

ହଁ—ɔ-ɔ (S), o-o (L)

ଆଜ୍ଞା—añan (S), oŋ (L)

ହେଉ—deyeṭi (S), de ye-iṭi (L)

(13) **କ୍ରମବୋଧକ ଅବ୍ୟୟ,** Sergijɔn (S), Anɔp-scrigɔe-birna (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟର କ୍ରମ ବୁଝାଯାଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

କ୍ରମେ କ୍ରମେ—Duruku duruku (S
Le-esa loge le-esa loge (L)

ଧୀରେ ଧୀରେ—Lisa Lisa (S&L)

ଶନୈଃ ଶନୈଃ—ɔse ɔse (S)
Lisa lisa (L)

(14) **ନିଶ୍ଚୟ ବୋଧକ ଅବ୍ୟୟ,** Nisai (S),
Yɔngajɔnɔm-ɔglɔmṭen-abirna (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ନିଶ୍ଚୟ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ଯଥା :—

ସିନା—Sina ?, paŋ (L)
ନିଶ୍ଚୟ—ṭɔ (S), Niŋ S , Haŋ (S), yɔgajɔnaŋ (L)
ଅବଶ୍ୟ Abolsai [S], delijɔnaŋ [L]

(15) **ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକାରୀ ଅବ୍ୟୟ,** Sɔtajɔn (S), Sɔninsin (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ଧ୍ୱନିକୁ ଅନୁକରଣ କରିଥାଏ ।

ଯଥା :—

ଠଣ୍ ଠଣ୍—deng deng (S), ding ding (S),ting ting (L)
ଠକ୍ ଠକ୍—tɔk tɔk (S&L), dub dab (S)
ମଟ୍ ମଟ୍—ret ret (S), mɔt mɔt (L), jub jab (S)
ଭଡ୍ ଭଡ୍—rɔsul (S)
ମଡ୍ ମଡ୍—dre dre (L)

(16) **ହେତୁବୋଧକ ଅବ୍ୟୟ,** Gɔlɔmdɔmna (S) Anabaim bir (L)

ଏହି ଅବ୍ୟୟ ହେତୁ ବା କାରଣ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ ।

ଯଥା :—

ଏଣୁ—Login (S), asɔn (L)

ତେଣୁ—ṭaksɔn (S), asɔn (L)

ସୁତରାଂ—ṭechhan (S), delijɔnaŋ (L)

ଯେଣୁ—ṭaṭsɔn (S), asɔn (L)

ଅତଏବ—ɔnṭin (S), eṭeden (L)

ଯେହେତୁ—jinchan (S), inṭen-asɔn (L).

[17] **ସମ୍ବୋଧନ ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ,** Bɔnoyimbir [S], Anɔbgurbir [L]

ଏହି ଅବ୍ୟୟ କାହାରିକୁ ସମ୍ବୋଧନ ବା ଡାକିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

ହେ— e [S], gɔe [L]

ଆହେ— ahe ? [S], gai [L]

ଆରେ— egei [S], gai [L]

ରେ— gei [S], re [L]

ଗୋ— Mɔŋ [S], go [L], goi manra [L]

ଲୋ— gele [S], yɔŋ [L]

ଆଗୋ— jaigɔ [S], ycŋ gai [L]

ଇଲୋ— agoi [S], ilo [L]

ବେ— Nɔng [S], gɔi [L]

ଆବେ— jainɔng [S], yɔra-egai [L]

ହଇଗୋ— Aumŋ [S], egaiyɔŋ [L]

[18] **ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ଅବ୍ୟୟ,** Walpungɔr S], ɔnualbir [L]

ଏହି ଅବ୍ୟୟ କାହାକୁ କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ସମୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

କି— Pɔ [S&L]
କଅଣ— iṭin [S], iṭe ? [S], iṭin-dɔ [L]
ପରି— de [S], aṭei~ [L]
ତ— ṭɔega [S], ṭɔ [L]
କାହିଁକି— iṭinsaŋ [S], yando [S], eṭindɔ-asan [L]

[19] **ପଦବିକାର ମୂଳକ ଅବ୍ୟୟ,** Pɔjɔṭbilna (S),
Anɔbsudabir (L)

କେତେକ ପଦ ବିକୃତ ଆକାରରେ ମୂଳ ପଦ ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ସେହି ପଦର ଅର୍ଥକୁ ନୂତନ ରୂପ ଦିଅନ୍ତି । ମାତ୍ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଏମାନଙ୍କର କିଛି ଅର୍ଥ ନ ଥାଏ । ଏମାନଙ୍କୁ 'ପଦବିକାର ମୂଳକ' ଅବ୍ୟୟ କୁହାଯାଏ । (ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ)

ଗଳ୍ପ ସଳ୍ପ—Khaṭa paṭa (S), Kɔṭa pɔṭa (L)

ଜମି ଫମି—Lɔbɔ pɔbɔ (S), sɔrbajɔnaŋ (L)

ଗାଆଁ ଗଣ୍ଡା—Gɔrjaŋ mɔrjaŋ (S), gɔrjaŋ-dɔrkura (L)

ଘୁଙ୍କର ବାଙ୍କର—Kambari dɔmbani (S),
Kambari mambari (L)

ପିଲ ଝିଲ—Pɔsei-gula (S), Pɔsei-gulad (L)

ବାସନ କୁସନ—Paṭraban (S), yandram (L)

କନ୍ଦା କଟା—Aneganu (S), edana gudana (S& L)

[20] ଆଳଙ୍କାରିକ ଅବ୍ୟୟ, Dɔmdrɔl (S), Ganarlɔmbir (L)

ଏ ପ୍ରକାର ଅବ୍ୟୟ ବାକ୍ୟର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବଢାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭଳି ସଉରା ଭାଷାରେ ଏ ପ୍ରକାର ଆଳଙ୍କାରିକ ପ୍ରୟୋଗ ବିଶେଷ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଯଥା :—

ରାମ ତ ମନୁଷ୍ୟ ନୁହେଁ ଦେବତା !

Ramɔ tɔ mɛndra nijja sɔnum ! (S)

Ramɔn mɔndratit mɔpru sɔnum ! (L)

ଆଗୁ କହିଲ ତୁମ୍ଭେ କାହିଁକି ଗଲ ନାହିଁ ?

Agoi ambin yando aniyɔb ? (S)

Birnla (abarden) aman etin (itin) asan aniad ? (L)

ତୁମେ ଯେ ଅଦ୍ଭୁତ କଥା କହୁଛ !

Ambiŋ anyubyɔ abɔrtin ! (S)

Amɔnla drumŋ dogi abirna ɔblingte ! (L)

[21] କାରଣ (ଓ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚକ) ଅବ୍ୟୟ, Nɔgan suchɔn (S)
Itinasɔn agalɔmten abirna (L)

କେତେକ ଅବ୍ୟୟ ପଦ ବାକ୍ୟରେ ବା ବାକ୍ୟ ସମଷ୍ଟିରେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ଓ ପ୍ରଥମ ଅବ୍ୟୟଟି 'କାରଣସୂଚକ' ବାକ୍ୟ ପୂର୍ବରେ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟଟି 'କାର୍ଯ୍ୟସୂଚକ' ବାକ୍ୟ ପୂର୍ବରେ ବସେ ।

ଯଥା :—

ଯେ ହେତୁ ସେଠାରେ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହେଉଥିଲା; ତେଣୁ ମୁଁ ସେଠାରେ ଠିଆ ହେଲିନାହିଁ ।

Jiŋɔhɔn ṭeṭe ruṭina dele; ṭaṭchhɔn ñen aṭnaŋlai, (S)

Iṭin asɔn gamlenden ṭiṭi rudibangi deliji (କମ୍ବା ṭeṭe rodembamgin de-eṭin); inṭen asɔn ñen ṭiṭi (କମ୍ବା ṭeṭe) irṭanɔŋ, (L)

କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଥମ ଅବ୍ୟୟଟି ଉହ୍ୟ ରହେ । ଯଥା :—ସେ ସାଧୁ ବ୍ୟକ୍ତି; ଅତଏବ ତାଙ୍କଠାରେ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ।

[22] **ଉପମାବାଚକ ଅବ୍ୟୟ,** Arumse suchɔn (S), Ambari Abarden (L)

ଯଥା :—

ତୁମ ପରି ଆଉ କିଏ ହେବ ?

Ambi-nengɔn buṭ in ṭeṭe ? (S)

Amɔn-nɔmbri boṭin deṭe ? (L)

ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ତୁମ ଜିନଷ ପହଞ୍ଚିବ ।

Aseŋ jagaleŋ jangadinɔm aduṭe. (S)

Aṭnɔm diŋlingan jɔnɔbnɔb adoṭe. (L)

[23] **ସ୍ଥାନ ବାଚକ ଅବ୍ୟୟ,** Pɔanam suchɔn (S), Jagan agalamṭen abirna (L)

ଯଥା :—

ବୋତଲ ଭିତରେ ପାଣି ଅଛି ।

Kach leŋ~ ṭanṭako ?

Kaŋs lingan da-an dɔko (L)

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ :—

ସାମନାରେ—Pamunle (S), amŋliŋ କମ୍ବା amukalingan(L)
ପଛରେ—Juloleŋ (S), aṭiki କମ୍ବା aknɔdongban (L)
ଉପରେ—Lakan (S), Lankan (L)
ତଳେ—Jaiṭan (S), Jaṭan (L)
ଚାରିଆଡ଼େ—Aṭayar (S), iramnegan (L)
ଭିତରେ—Alungɔn (S&L)

ତୁମ ସାମନାରେ ମୁଁ ବସିଛି ।

Pamunɔm meŋ (ñen) gɔbɔlai. (S)

Mukabanɔm ñen agɔbgɔb. (L)

ତୁମ ପଛରେ ବନ୍ଧୁ ଥିଆ ହୋଇଛି ।

Kandum-banɔm kambo andanako ? (S)

Kanduŋ-nanɔm kambol-ɔn a-danako. (L)

24. ଗୁରୁତ୍ୱ ବୋଧକ ଅବ୍ୟୟ, Gurgurlɔŋ suchan (S), Muda-anɔbliŋbir abirna (L)

ତାହାହେଲେ—Antiden (S), Abarden (L)
କର—Ao-ṭuben (S), ṭuble (L)
ପ୍ରଥମେ/ଆଗ—Pɔrṭɔm/pɔrmɔnṭa (S), Amŋ (L)
ବିନା—Sɔna (S), Anaŋ (L)

ନିଶ୍ଚୟ—Nishai (S), Ajadiṭen (L)

ସମ୍ଭ.—degɔn (S), Jɔnaŋ (L)

କି—P ? (S), Pŋ (L)

ତାହାହେଲେ ସେ ଆସିଛି ।

Ajṭeŋ ani ıaiṭeŋg. (S)

Eṭeden anin yrnaiṭin. (L)

ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବୁ ।

Amɔŋ nishai ailɔbe. (S)

Amɔn jadigamle yerae.

25. ନିର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୟାତ୍ମକ ଅବ୍ୟୟ, Sɔṭaŋ aneyai (S), arapsu-bir (L)

ଇଏ—Kɔn (S&L)

ସେହି—Anin (S), Kuni (L)

ଏହି—Kɔniŋ (S), Kɔni (L).

କେଳକି—Mɔndraŋd (S), Mɔndran (L).

ତାକୁ—Arin (S&L)

ବାଡ଼ିକୁ—Dangod (S), Dangun (L)

26. ବିଭକ୍ତି ଅର୍ଥରେ ଅବ୍ୟୟ, Angan ṭengan (S),
Arapsui ṭnup.

ସହ—Wan-ṭe-ṭe (S), Oŋgajɔnaŋ (L)

କୁହ—Wan (S), Uan (L)

ଇତସ୍ତତଃ—Ankoi (S), Kɔdikɔṭa (L)

ଯହିଁ—Wanjɔn (S), ṭiṭin (L)

ତହିଁ—Kɔṭele˜ (S), Kɔṭin (L)

କ୍ରିୟା, VERB

JERUE (S) (JɔRUE), BARAN (L)

ଯେଉଁଥିରୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ହେବା ବା କରିବା ପ୍ରକଟ ହୁଏ, ତାହାକୁ କ୍ରିୟା କୁହାଯାଏ । ସର୍ବସାର ବ୍ୟାକରଣ ଅନୁଯାୟୀ, "କ୍ରିୟାର ମୂଳପିଣ୍ଡକୁ ଧାତୁ ବୋଲାଯାଏ । ଯଥା :—ହସ୍, କର୍ । କ୍ରିୟାପଦ ଲାଗି ଧାତୁରେ ଇଲା, ଇଥିଲା, ଇଛି, ଉଥିଲା, ଉଛି, ଇଅଛି, ଉଅଛି, ଇବ, ଇଥିବ, ଉଥିବ ଇତ୍ୟାଦି ଯେ ସବୁ ଯୋଗ କରାଯାଏ, ସେ ସବୁକୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ କହନ୍ତି (1943 : 68)

ସଉରା ଭାଷାରେ ଅନୁରୂପ କ୍ରିୟାର ମୂଳପିଣ୍ଡ ବା ଧାତୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ବିଶେଷତଃ ମୂଳ ବା ମୌଳିକ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ (ବିଶେଷ୍ୟ ବା ବିଶେଷଣ) ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ଅନ୍'/ ɔŋ/ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରକାର ଭେଦରେ ସଉରା ଧାତୁ ବା କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ ତିନି ପ୍ରକାର । ଯଥା :—୧) ସରଳ ୨) ଯୌଗିକ ଓ ୩) ଜଟିଳ । "ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରା ଭାଷାରେ କ୍ରିୟାର ପ୍ରୟୋଗରେ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ" । 'ଖାଇବା' କ୍ରିୟା ବା 'ଖା' ଧାତୁ ଯାହାକି ସଉରା ଭାଷାରେ 'ଗାଗା' /gaga/ ବା 'ଗା' /ga/ ଅଟେ, ତାହା କେବଳ ମନୁଷ୍ୟ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷର ଭାତ ମାଣ୍ଡିଆ ଇତ୍ୟାଦି ଖାଇବାକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ମାନଙ୍କର ଖାଇବା ଓ ଫଳ ଇତ୍ୟାଦି ଖାଇବାକୁ ଜୋମ /Jom/ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ (Patel & Nayak, 1991 : 19) ।

ଉତ୍ପତ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଧାତୁକୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଦୁଇ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ; ଯଥା ମୌଳିକ ଓ ବୈକୃତିକ (Ibid.) । ପୁନଶ୍ଚ ବୈକୃତିକ ଧାତୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜକ ଧାତୁ, ନାମ ଧାତୁ, ସନନ୍ତ ଧାତୁ ଓ ଯଙନ୍ତ ଧାତୁ ଭେଦରେ ୪ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ମାତ୍ର ଅର୍ଥ ଭେଦରେ କ୍ରିୟା 'ସକର୍ମକ' ଓ 'ଅକର୍ମକ' ଏହି ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇପାରେ । ପୁନଶ୍ଚ କ୍ରିୟାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବ ପ୍ରକାଶ ଭେଦରେ, କ୍ରିୟାକୁ 'ସମାପିକା' ଓ 'ଅସମାପିକା' କ୍ରିୟା ଏହି ଦୁଇ ଭାଗରେ ମଧ୍ୟ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ ।

1. ସକର୍ମକ କ୍ରିୟା (Transitive verb), Subɔŋ Jɔrul (S), Baramɔrɔn Abara (L) ଓ ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟା (Intransitive Verb)

ସାଧାରଣତଃ ଯେଉଁ କ୍ରିୟାର କର୍ମ ଥାଏ, ତାହା ସକର୍ମକ କ୍ରିୟା ହୁଏ ।

ଯଥା :—

ମୁଁ ଭାତ ଖାଉଛୁ ।

ῆen kuduga lodko (S)

ῆen daraijɔn gaṭai (or juŋgṭɔe) (L)

ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ କ୍ରିୟା କର୍ମ ଉହ୍ୟ ଥାଏ ।

ଯଥା :—

ମୁଁ ଖାଉଅଛୁ ।

ῆen galɔdko (S), ῆen gaṭai (L)

ଅପର ପକ୍ଷରେ—

ଯେଉଁ କ୍ରିୟାର କୌଣସି କର୍ମ ନ ଥାଏ, ତାହାକୁ ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟା କୁହାଯାଏ ।

ଯଥା :—

ମୁଁ ଯାଉଅଛୁ ।

ῆen ni-idɔku (S), ῆen yirṭe. (L)

ସାଧାରଣତଃ କୌଣସି ବାକ୍ୟରେ କ୍ରିୟାକୁ କରିବା ବାଲା ବା କର୍ତ୍ତା ଏବଂ କ୍ରିୟାର ଫଳ କୌଣସି ଦ୍ୱିତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ନ ପଡ଼ି କର୍ତ୍ତାର ଉପରେ ପଡ଼େ ତେବେ ସେହି କ୍ରିୟାକୁ ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟା କୁହାଯାଇଥାଏ ।

ନିମ୍ନରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକର ଉଦାହରଣ ଦିଆଗଲା ।

ସକର୍ମକ କ୍ରିୟା :—

ଆଣିବା—Paŋ (S), Apaŋba (L)

କରିବା--ṭub (S), Lumba (L)

ଉପାଡ଼ିବା—Pi (S), Piba (L)

କାଟିବା—Gagṭ / dydy (S&L)

କହିବା—Birna / gam (S&L)

କାମୁଡ଼ିବା—Kurkur / ramrm (S&L)

ଗୁନ୍ଧିବା—Gijɔn (S), Gigiba (L)

ଖେଳିବା—Andi (S&L)

ଡାକିବା—Gnudiŋ (S&L)

ଦେଖିବା—Gix (S), Giba (L)

ମାରିବା—ṭuṭ (S), Tuda, yaŋṭa (L)

ଶୁଣିବା—Andɔŋ (S&L)

ହାଣିବା—idid (S), idiba (L)

ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟା :—

ଉଡ଼ିବା—abeŋ (S), abeŋba (L)

କାଶିବା—Kuku (S&L)

ଗୁଳିବା—ñana (S&L)

ହସିବା—Mnaŋ (S&L)

ଖେଳିବା—Andi (S&L)

ମରିବା—Kayiṭ (S), Karaŋji (L)

ପଢ଼ିବା—ñŋna (S&L)

ଦଉଡ଼ିବା—Jirna (S), yirna (S&L), Ayinaba (L)

ନାଚିବା—ṭɔŋba, ṭɔŋseŋ (S&L)

ପାଚିବା—Guur (S&L)

ଫଳିବା—Jɔɔ (S&L)

କାନ୍ଦିବା – Eda (S), Eda (L)

ରାଗିବା—Brabda (S&L)

ମିଳିବା—ñaŋ (S&L)

ଓହ୍ଲାଇବା—lṭchɔ (S), Lɔchh (L)

ଉପରଲିଖିତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ ଭେଦରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲେ ହେଁ ବ୍ୟବହାର ଅନୁସାରେ ସକର୍ମକ କ୍ରିୟା ଅକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟା ସକର୍ମକ ହୋଇପାରନ୍ତି । (ସବସାର ବ୍ୟାକରଣ, 1988 : 80)

ଯଥା :

ପିଲାଟି ଖେଳୁଛି (ଅକର୍ମକ) ।

ସେ ମୋ ସାଥିରେ ବହୁତ ଖେଳ ଖେଳିଲା (ସକର୍ମକ)

ଏହାବ୍ୟତୀତ କେତେକ ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟା ମଧ୍ୟ ତଦର୍ଥକ କର୍ମପଦ ଗ୍ରହଣ କରି ସକର୍ମକ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ଏହାକୁ 'ଧାତ୍ୱର୍ଥକ କର୍ମ' ବା 'କ୍ରିୟାର୍ଥକ କର୍ମ' କୁହାଯାଇପାରେ (Ibid.) ।

ଯଥା :—

ଖେଳ ଖେଳିବା, ହସ ହସିବା, ଗୀତ ଗାଇବା, ପଢ଼ା ପଢ଼ିବା ଇତ୍ୟାଦି ।

2. (a) **ସମାପିକା କ୍ରିୟା** (Finite Verb), ɔi~ bir Jɔrue (S)
Aṭkudlin Abara (L)

ଯେଉଁ କ୍ରିୟାର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ଏବଂ କ୍ରିୟାର ଆକାଙ୍କ୍ଷା ରହେ ନାହିଁ, ତାହାକୁ 'ସମାପିକା କ୍ରିୟା' କହନ୍ତି (Ibid : 78)

ଯଥା :—

ଶିଶୁଟି ଶୋଇଅଛି ।

Jolkaŋ si-i dimɔn neṭi (S)
Resa sijan digaṭneṭin (L)

ମୁଁ ଖାଉଁ କଲି ।

n̄en jɔjli na-e~ (S)
n̄en jojlai (L)

ସେ ଜଙ୍ଗଲରୁ କାଠ ଆଣିଲା ।

Ani gada sɔŋlo angal panga-iṭi (S)
Anin ṭulban sariŋ angalan pangaiṭin (L)

b. ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା (Infinite Verb)
Eryi~ṭ bir (S), Irṭakud abara (L)

ଯେଉଁ କ୍ରିୟା ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପ୍ରକାଶ ପାଏନାହିଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କ୍ରିୟାର ଅପେକ୍ଷାରେ ରହେ, ତାକୁ 'ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା କୁହାଯାଏ (Ibid.) ।

ଯଥା :—

ସେମାନେ ଅସ୍ତ୍ରଧରି ଜଙ୍ଗଲକୁ ଗଲେ ।

Aninji brarayɔmle gadaileji (S)

Aninji yandrɔmɔn yamle ṭulban yereji (L)

କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା କେବଳ ସମାପିକା କ୍ରିୟାଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ କାର୍ଯ୍ୟର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ବୁଝାଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

ବରମ୍ ଓ ଗାଏ ବଣକୁ ଯାଇ ପକ୍ଷୀ ଶୀକାର କଲେ ।

Bɔrim ɔnaŋ ga-e gada ni-i~le anṭibinṭ le-iji (S)

Bɔrim dɔgai ṭulban yanile anṭidan ṭubliji

(or binṭa-e ṭin) (L)

ଏ ପ୍ରକାର ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଗଢିବା ପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ମୂଳ କ୍ରିୟାରେ 'ଇ' ଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ (Ibid.) ଉଭୟ ସଉରା ଭାଷାରେ (ଇ) ଯୋଗ ସ୍ଥାନରେ 'ଲେ' ସାଧାରଣତଃ ଯୋଗ କରାଯାଏ ।

ସମୟ ସମୟରେ ସମାପିକା ଓ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଦ୍ୱୟର କାର୍ଯ୍ୟ ଏକ ସମୟରେ ସାଧିତ ହେବାଭଳି ଜଣାଯାଏ (Ibid.) ।

ଯଥା :—

ସେ ଯାଉ ଯାଉ ଝୁଣ୍ଟିଲା ।

Ani iṭa ? iṭa ? ṭaŋa deṭin (S)

Anin ayana ayana pɔb-bale (L)

ଜନ୍‌କା ପନ୍ଥୁ ପନ୍ଥୁ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

Jɔnki yŋne yŋna dimɔr ṭale (S)

Jɔnkin ayaŋna yaŋna dimad neṭ in (L)

or (Puttasing area)
Jɔnki kenɔl kenɔl-len dima neiṭe (L)

(R. Udaygiri area)
ସେ ଆସୁ ଆସୁ ପଡ଼ିଗଲା ।

Aniŋ iṭa iṭan usuŋgɔle. (S)

Anin yiraṭa yiraṭa guŋli (L)

(Puttasing area)
Anin yiraiṭe yiraiṭin osogle (L).

(R. Udaygiri area).

ଏଠାରେ ମୂଳକ୍ରିୟାରେ 'ଉ' ଯୋଗ କରି ତାହାକୁ ଦ୍ୱିତ୍ୱ କରାଯାଇ ଏପରି ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ସମ୍ଭବ ହେଲା । ସଉରା ଭାଷାଦ୍ୱୟରେ ସାଧାରଣତଃ 'ଆ' /-a/ ବା (ଏ /-e/ ସଂଯୋଗରେ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଓଡ଼ିଆରେ 'ଉ' ସଂଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଭଳି ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ପୂର୍ବରୁ 'ଇ' ଯୋଗପୂର୍ବକ କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ଦ୍ୱିତ୍ୱ କରାଯିବାର କମ୍ବା ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଗଠିତ ହେବାର ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଛି । ସଉରା ଭାଷାରେ 'ଲେ' / le/ 'ଲେନ୍'/-len/ ସଂଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ଏପ୍ରକାର ଦ୍ୱିତ୍ୱ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

ପିଲାମାନେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଘରକୁ ଗଲେ ।

Pɔsijɔnji etedale siŋ-i-ŋan ilenji (S)

Pɔsijɔnji edalen edalen singan

(or si-igan) yireji. (L)

ସେହିପରି :—

ହସି ହସି — Maŋr—Maŋgle (S)

Maŋ—Maŋle (L)

ଆଣି ଆଣି— Paŋg—Paŋgle (S)

Paŋle—Paŋle (L)

ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ନିମିତ୍ତ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ (Ibid : 79) ।

ଯଥା :—

ପିଲାଟି ପାଠ ପଢ଼ି (ପଢ଼ିବା ପାଇଁ) ଯାଉଅଛି ।

Pɔsijɔn gɔmṭɔm aynɔbi sɔng ieṭe (S).

Pɔsijɔn ya~naban yerṭen or yireṭin) (L).

ଲୋକଟି ଭିକ ମାଗିବା ପାଇଁ ଆସିଅଛି ।

Mɔndra gɔnar agɔrbin iyaṭen (S)

Mandran gargarnabin asɔn yirai (L)

ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟ ଉପରେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ଭର କରୁଥିବା ଅର୍ଥରେ ମୂଳ କ୍ରିୟା ସହିତ 'ଲେ', 'ଇଲେ', 'ଇଥିଲେ', 'ଉଥିଲେ' ପ୍ରଭୃତି ଯୋଗ କରାଯାଇ ଗଢ଼ା ହୋଇଥିବା ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ସଉରା ଭାଷାରେ ଏପରି ସ୍ଥଳେ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତେନ (/-ten/), 'ଡେ' /-de/ ଡେନ୍ /den/ ଇତ୍ୟାଦି ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥାଏ । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ଇଂ' (/-iŋ), 'ଡେଂ' /deŋ/'ତେଂ'/teŋ/ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

ସେ ମାଗିଲେ କଣ୍ଟୁଶ୍ରୀ ଦେବ ।

Ani ? gareṭeŋ kundiṭɔya ? (S)

Anin garenden kundin ṭi?ṭe (L)

(R. Udayagiri area)

or

Anin garamṭinden kɔlaman ṭiba (L)

(Puttasing area)

ରାମ ଶୋଇଥିଲେ ତାକୁ ଉଠାଇବ ନାହିଁ ।

Ramɔ diba ? neṭ'ŋ ani aṭ-ṭegɔn (S)

Ramɔn adimɔnaden ṭarṭarɔd (L)

(R. Udayagiri area)

or

Ramɔn diman-ne ṭin den apddŋ (L)

(Puttasing area).

ଉପରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଅସମାପିକା କ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣତଃ କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ ବା ମୂଳ ଧାତୁ ସହ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ, ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକରେ କେତକ ସ୍ଥାନରେ କେତକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗ ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଏହା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ସଂରଚନାର ସୂତ୍ର ହେଉଛି—

ଏହି ଅନୁସାରେ ସରଳ, ଯୌଗିକ ଓ ଜଟିଳ କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ + ବିଭକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୟ । ଏହି ଅନୁସାରେ ପୂର୍ବୋକ୍ତ କ୍ରିୟାପଦ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଅସମାପିକା କ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଏଠାରେ ଆଉ କେତେକ ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

ସମ୍ପନ୍ନତା ମୂଳକ ପ୍ରାତିପଦିକ :—

ପଠାଇବା	ପଠାଇଲା
Anɔp pae (S)	Apaeṭe (S)
Apaxba (S)	Apayeṭin (L)
Appaiba (L)	

ଶୋଇବା	ଶୋଇଲା
Dim-nna (S)	Dimn-neṭe (S)
Dimana (L)	Dimaṭɔn-neṭin (L)

ଜଗିବା	ଜଗିଲା
ṭiṭi, ɔrɔl (S)	ṭiṭi-yɔṭe (S)
ṭurṭurba (L)	ṭurṭur ereṭin (L)
Dumṭa (L)	

ତୋଳିବା (ଫଳ,ଫୁଲ ଇତ୍ୟାଦି)	ତୋଳିଲା
Roru (S), ṭudi (S)	Ruyɔṭe (S)
Rorod (L), ṭude (L)	Rodeṭe (L)

ଏଠାରେ ପ୍ରତ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକ ସବୁଠାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ରହୁ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ /-ṭe/, /-ṭin/ ଏଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହୁଛି ।

କୃଦନ୍ତ ବିଶେଷଣ :—

'ପିଇବାରୁ', ପିଇବା ଫଳରେ—

Agaṭanaṭe ɔṭsɔn (S)

Agalen asɔn (L)

'ଗଲାରୁ', ଯିବା ଫଳରେ—

Ayɔṭene asɔn (S)

Ayeren asɔn (L)

'ଖୋଜୁଥିବାରୁ'; ଖୋଜିବା ଫଳରେ

Asajeṭe asɔn (S)

Asailen asɔn (L)

ଉପରୋକ୍ତ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟାରେ ମୁଖ୍ୟତଃ /-asɔn/ ପ୍ରତ୍ୟୟ କୃଦନ୍ତ ବିଶେଷଣ ସହି ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇଛି । କ୍ରିୟାର ନାମ ସହିତ ମଧ୍ୟ ସେହି /asɔn/ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା COMPOUND VERB

Jɔnud jɔrue (S), Maina bara (L)

ଏକାଧିକ କ୍ରିୟାର ସଂଯୋଗରେ ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଯୌଗିକ କ୍ରିୟାର ପ୍ରଥମ କ୍ରିୟା ମୂଳଧାତୁ ବା ନାମ ପଦ ହୋଇପାରେ, ମାତ୍ର ଶେଷ କ୍ରିୟାଟି ବିଶେଷତଃ ଧାତୁଜ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଥମଟି ଅସମାପିକା କ୍ରିୟାପଦର ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ବେଳେ ଶେଷ କ୍ରିୟା (ପ୍ରାତିପଦିକର ସମାପିକା କ୍ରିୟାପଦର ରୂପବର୍ଗ ଗ୍ରହଣ କରେ । ଏହି ଯୌଗିକ କ୍ରିୟାରେ ପ୍ରଥମ ଧାତୁ ବା କ୍ରିୟାର ଅର୍ଥ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରେ ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ କ୍ରିୟା କେବଳ ସେଇ ଅର୍ଥର ସହାୟକ ବା ଅନୁପୂରକ ହୋଇଥାଏ । (Dash, 1990 : 33) । ଯୌଗିକ ପ୍ରାତିପଦିକରେ ସାଧାରଣତଃ ନିମ୍ନଲିଖିତ କ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକ ଶେଷ ପ୍ରାତିପଦିକ ରୂପେ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା :—

ଦେବା— ṭeiba (S), aṭeiba (L)

ଆସିବା— Eiba (S), yiraiba (L)

ପାରିବା— Rpṭi (S), arpṭiba (L)

ଥିବା— Dɔku (S&L)

ଯୌଗିକ ପ୍ରାତିପଦିକର ଉଦାହରଣ :—

କହିବା+ଦେବା = କହିଦେବା
Upuŋ + ṭeiba = Upuŋseiba (S)
abliŋ or anɔbliŋ+aṭeiba = anɔbliŋba (L)

ଯିବା+ପାରିବା = ଯାଇପାରିବା
Aiba+rpṭi = Rpṭiaiba (S)
Aıba + arpṭiba = Ilerpṭiba (L)

ଖାଇବା+ପାରିବା = ଖାଇପାରିବା
Gaba + rpṭi = Rpṭigaba S)
Gaga naba + arpṭiba = Galerpṭiba

ଜଗିବା+ମନା କରିବା = ଜଗିବାକୁ ମନା କରିବା
Ɔrɔl + abijja = Ɔrɔlabijja (S)
ṭurṭurba + asa/ijjagamba = ṭurṭurbiŋ-asale
ṭurṭurbin-asan-ijjagamba (L)

ମୁଁ କାଲି ଏତେ ବେଳକୁ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଯାଇଥିବି ।

ñen biɔ biŋye-aymleŋ gadaŋ iṭ-ṭedeṭe. (S)

ñen biɔ କମ୍ଭା biɔde kɔna-ayɔm-lingan ṭulbɔn yrdeṭe. (L)

ମାତ୍ର ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରା ଭାଷାରେ 'ଥିବା' /dɔku/ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ବ୍ୟବହାର ହେବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଯଥା :—

ବ୍ରମ କାଲି ଆସିଥିବ ।
Brimn biɔ idai-deṭe. (S)
Brim biɔ କମ୍ଭା biɔde iṭenai (L)

—*—

ଜଟିଳ କ୍ରିୟା, COMPLEX VERB
RU-U Jɔrue (S), Kɔlkɔlbira (L)

ଜଟିଳ ବା ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ କ୍ରିୟାର ପ୍ରାତିପଦିକ, କ୍ରିୟାର ପ୍ରକୃତି (base) ସହିତ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗେ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ (Dash, 1990 : 34) । ଏହି ପ୍ରକାର ପ୍ରାତିପଦିକ ହେଲା

(a) ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ (causative)

(b) ଗତି ଓ କୃତି ସୂଚକ (motion-action)

ଏ ସବୁକୁ 'କ୍ରିୟାର ରୂପାନ୍ତରଣ' ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇପାରେ ।

(a) ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ପ୍ରାତିପଦିକ :—

ସଂରଚନାର ସୂତ୍ର :—

ସଉରା ଭାଷାରେ ସାଧାରଣତଃ /ɔ/ କିମ୍ବା /a/ ପୂର୍ବ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟା ନିଷ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ । କେତେକ ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରା ଶବ୍ଦରେ /An/ ପୂର୍ବ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ହେବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ଯଥା :—

ଉଠିବା—Dena (S)
Dena (L)

ଉଠାଇବା—Addi (S)
Anɔbde (L)

ଶିଖିବା—Yaŋgna (S)
Yaŋgna (L)

ଶିଖାଇବା—Ɔyaŋba ? (S)
Cyanŋyŋ (L)

ଚଢ଼ିବା—Daiba (S)
Daiba (L)

ଚଢ଼ାଇବା—Andaiba (S)
Anɔmdai କିମ୍ବା
Adaiba (L)

ଭେଟିବା—Rɔbaŋ (S&L)
Ranabaŋ (L)

ଭେଟାଇବା—Arabbaŋ (S)
Anɔbrabaŋ (L)

ଖାଇବା—Gagana (S)
Gagana (L)

ଖୁଆଇବା—Aggaba (S)
Anbga (L)

ଧାଙ୍ଗଡ଼ି ଶୋଇସାରି ଉଠିଲା ।

Dangdi dimṭa dimale dineṭe (S).
Dangadın dimadan dimarlin dineṭin (L).

ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ଧାଙ୍ଗଡ଼ିକୁ ନଦରୁ ଉଠାଇ ଦେଲା ।

Dangda dangdiŋ dɔnimrɔle~ adiyeṭe~ (S).
Dangda danginadŋ dimɔnna sɔriŋ abdiyeṭin (L).

(b) ଗତି ଓ କୃତି ସୂଚକ ପ୍ରାତିପଦିକ :—

ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରାତିପଦିକ କାର୍ଯ୍ୟର ସୂଚନା ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କର୍ତ୍ତାର ଗତିକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝାଇ ଥାଏ । କ୍ରିୟାର ସରଳ ପ୍ରକୃତି ସହିତ ଗତି ସୂଚକ ରୂପିମ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଏ ପ୍ରକାର ଜଟିଳ ପ୍ରାତିପଦିକର ଗଠନ ହୁଏ (Ibid : 35) ମାତ୍ର ସଉରା ଭାଷାରେ ଏ ପ୍ରକାର ଜଟିଳକ୍ରିୟା ବିଶେଷ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଦୁଇଟିଯାକ କ୍ରିୟା ନ ମିଶି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ସରଳ ହୋଇ ବାକ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ଯଥା :—

ଯିବା ଓ ମାଗିବା—ଯାଇକରି ମାଗିବା

ସେ ଯାଇକରି ମାଗିବ—Ani yanile garṭe (S).
Anin yanile garṭe (L)

ଯିବା ଓ ଖାଇବା—ଯାଇକରି ଖାଇବା

ସଉରା ଯାଇକରି ଖାଇବ—Saoranaŋ iyanile gaṭe ? (S)
Sɔran yanile gaṭe (L).

ନାସ୍ତିବାଚକ କ୍ରିୟା, NEGATIVE VERB
Abeja jɔrue (S),

ସଉରା ଭାଷାରେ ସାଧାରଣତଃ /a/ବା/a ?/ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ନାସ୍ତିବାଚକ କ୍ରିୟା ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ :—

ସୁଗ୍ନି ଜଙ୍ଗଲକୁ ଗଲାନାହିଁ ।
Sugni gadaŋ aayap. (S)
Sugni ṭulban aniyeṭe or adnieṭin. (L)

ବଗ୍ରିଂ ଘୃତ ଖାଇଲା ନାହିଁ ।
Bɔgriŋ kudu agaycp (S).
Bɔgriŋ darejɔn agaeṭin (L).

ଡ଼ସ୍ମି (ଝିଅ) ନଦରୁ ଉଠିଲା ନାହିଁ ।
Dismi adinɔp (S).
Dismin dimnasɔriŋ adeneṭe (L)

ବିନ୍ଦୁ ଯାଉନାହିଁ ।
Binḍu a-ae (S)
Bindun adnie (L).

ପୁନଶ୍ଚ :—

ବେଶି ନଖାଇବା ଭଲ ।
Alaŋ agabenaṭe dɔlɔ ? (S)
Aṭeŋ agabin baŋsa କିମ୍ବା baŋsaṭid (L)
ଜଙ୍ଗଲରୁ ଗଛ ନ କାଟିବା ଭଲ ।
Gadaŋsɔle aranep aibin dɔlɔ ? (S)
ṭulbɔn sɔriŋ aran aglɔbiŋben bɔŋsa (L)
କିମ୍ବା ṭulab lingan ṭɔnɔb agadbin baŋsadeṭ (L)
ପାଣି ନ ପିଇଲେ ହଜମ ହେବ ନାହିଁ ।
Da-a agalbinde jirup aṭeye (S).
Da-an agalabinden aradɔn puŋ laŋne (L).
କିମ୍ବା Da-an agalbinden kɔm puŋ lingan aleme (L).
ସେ ଯିବ ନାହିଁ ।
Ani a-aye (S)
Anin adnie କିମ୍ବା anie (L).
କିମ୍ବା Anin ayere (L).

ସେ ଖାଇବ ନାହିଁ ।
Ani agaganl (S)
Anin agagane (L) କିମ୍ବା Anin agae/ajume (L)

କ୍ରିୟାର କାଳ, TENSE
Klem (S), Ayɔmɔn. Ayɔm (L)

'କ୍ରିୟାର ଘଟିବା ସମୟକୁ କାଳ କହନ୍ତି' । କାଳ ସାଧାରଣତଃ ୩ ପ୍ରକାର, ଯଥା :— ବର୍ତ୍ତମାନ, ଅତୀତ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ।

(1) ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ—pañña କିମ୍ବା Paya~man Klem (S)
——————— Kani Agam (L)

'ଯେଉଁ କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ଘଟିଥିବା ଜଣାଯାଏ ତାହାର ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ ହୁଏ' ।

(2) ଅତୀତ କାଳ—Pañit କିମ୍ବା Pɔi~rat Klem (S)
——————— Atkolen Amɔŋ Ayɔm (L)

'ଯେଉଁ କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟ ଅତୀତ ସମୟରେ ଘଟିଥିବା ଜଣାଯାଏ, ତାହାର ଅତୀତ କାଳ ହୁଏ' ।

(3) ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ—Pañai କିମ୍ବା Peya~e Klem (S)
——————— Tiki Ayɔm (L)

'ଯେଉଁ କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତ କାଳରେ ହେବ ବୋଲି ଜଣାଯାଏ, ତାହାର ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ ହୁଏ' (Mohapatra R. Das, 1988 : 81) ।

(1) ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ PRESENT TENSE
Pañña, Paya~man Klem (S), Kani Ayam (L)

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ

Urtaman Puraŋ (S), Apɔr maŋta (L)

ଏକ ବଚନ

Bɔbir (S), Abɔybir (L)

ବସ୍ତୁର ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ

ମୁଁ ଯାଉଅଛୁ
ñen niedɔku (S)
ñen yirṭe (L)

ବସ୍ତୁର ସମୀପଭୂତ କାଳ

ମୁଁ ଯାଇଛୁ
ñen anei (S)
ñen yir-re (L)

ଦ୍ୱି ବଚନ

Babir (S), Bagubir (L)

ଆମେ ଦୁହେଁ ଯାଉଅଛୁ ।
Mɔnle bagule yile dɔku (S)
Anlen bagunlen ayirṭe (L)

ଆମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଅଛୁ ।
Mɔnle bagu~nle aneyile (S)
Anlen bagunlen ayir~re (L)

ବହୁ ବଚନ

Labir (S). Aṭeŋbirna (L)

ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାଉଅଛୁ ।
Mɔnleji eyıdɔko (S)
Anlen ayirṭe (L)

ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାଇଅଛୁ ।
Mɔnleji aniṭele (S)
Anlen ayir-re (L)

ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ

ṭarṭaŋ Puraŋ (S), Anɔb bagumar (L)

ବିଶୁଦ୍ଧ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ	ବିଶୁଦ୍ଧ ସମୀପଭୂତ କାଳ
ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାଉଅଛ ।	ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାଇଅଛ ।
Ambheŋji ni-itoku (S)	Ambhiŋ aile (S)
Ambhin airɔjir dako (L)	Ambhin ai-ir dɔgu (L)

ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ

Yaryaŋ Puraŋ (S), Aanɔb Yagimar (L)

ଏକ ବଚନ

Bɔbir (S), Abɔybir (L)

ସେ ଯାଉଅଛି ।	ସେ ଯାଇଛି ।
Ani yilidɔku (S)	Ani ieṭᵊm (S)
Anin yirṭe (L)	Anin yireṭen (L)

ଦ୍ୱି ବଚନ

Babir (S), Bagubir (L)

ସେ ଦୁହେଁ ଯାଉଛନ୍ତି ।	ସେ ଦୁହେଁ ଯାଇଛନ୍ତି ।
Aniŋ ba~guju yiṭji (S)	Aniŋ bagujiŋ yilji (S)
Aniŋji baguñi yerṭeji (L)	Aniŋji baguñi yirneṭinji (L)

ବହୁ ବଚନ

Labir (S), Aṭeŋbirna (L)

ସେମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି ।	ସେମାନେ ଯାଇଛନ୍ତି ।
Aneŋji yiṭeji (S)	Aneŋji yileji (S)
Aniji yerṭeji (L)	Aniji yerji (L)

(a) ଆନୁମାନିକ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ

ମୁଁ ଯାଉଥିବି — ñen yil-le dɔkubɔṭi (S).
ñen jɔraiyirṭe କିମ୍ବା ñen yerṭenai (L)

ଆମେ ଦୁହେଁ ଯାଉଥିବୁ— Mene bagule~ ilai aṭkoṭem (S).
Anlen bagunlen ayirṭen (L).

ଆମେମାନେ ଯାଉଥିବୁ— Mɔnlenji aile dakubɔṭen (S).
Anlen jɔrai ayirṭen (L).

ତୁ ଯାଉଥିବୁ— Amɔn il dɔkoṭe (S).
Amɔn jara yirṭe (L) କିମ୍ବା yira.

ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଉଥିବ— Ambiŋ bagumbi yile dɔkubɔṭe (S)
Ambin bagunbin jarai ayirṭe କିମ୍ବା yirba (L)

ତୁମେମାନେ ଯାଉଥିବ— Ambiŋji yile adkode (S)
Ambin jɔrai yirba (L)

ସେ ଯାଉଥିବ— Ani il dɔkoṭi (S)
Anin jɔrai yirṭe (L)

ସେ ଦୁହେଁ ଯାଉଥିବେ— Ani bagunji ili dɔkoṭenji (S)
Aninji bagunji jɔrai yirṭeji (L)

ସେମାନେ ଯାଉଥିବେ— Aninji il dɔkobɔṭeji (S)
Aninji jarai yirṭeji (L)

(b) ସାମ୍ପ୍ରତ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ

ମୁଁ ଯାଇଥାନ୍ତି — ñen iṭ-ṭebiŋ (S)
ñen iyiṭe bɔdiŋ (L) କିମ୍ବା yirṭebiŋ (L)

ଆମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥାଆନ୍ତୁ--Mɔnle bagule aiṭebiŋ (S)
Anlen bagulen ayerṭebiŋ (L)

ଆମେମାନେ ଯାଇଥାଆନ୍ତୁ —Mɔnknji aiṭebiŋ (S)
Anlen ayiṭe bɔdiŋ (L) କମ୍ବା
ayerṭebiŋ (L)

ତୁ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତୁ— Amjɔi iṭebeiŋ (S)
Amɔn iṭe bɔdiŋ (L)

ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥାଆନ୍ତ—Ambiŋ bagunbiŋ ayiṭɔbiŋ (S)
Ambin bagunbin a iṭebɔdiŋ (L)

ତୁମେମାନେ ଯାଇଥାଆନ୍ତ—Ambiŋji ayiṭɔbiŋ (S)
Ambin ayiṭe bɔdiŋ (L)

ସେ ଯାଇଥାନ୍ତା — Ani iṭebii (S)
Anin yirṭe bɔdiŋ (L)

ସେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥାଆନ୍ତେ Aninji bagunji iṭejebi i (S)
Anin bagunji yirṭeji bɔdiŋ (L)

ସେମାନେ ଯାଇଥାଆନ୍ତେ—Aninji yiṭe jibi-i (S)
Aninji yirṭeji bɔdiŋ (L).

(2) **ଭୂତ ବା ଅତୀତ କାଳ, PAST TENSE**

Pañiṭ କମ୍ବା Pɔi~ raṭ Klem (S), Amcŋ Ayɔm (L).

(a) ବିଶୁଦ୍ଧ ଭୂତ କାଳ :

ମୁଁ ଗଲି — ñen ni-ile (S).
ñen yerle (L).

ଆମେ ଦୁହେଁ ଗଲୁ — Mɔle baguleŋ aile (S).
Ambin bagube~ ayerle (L).

ଆମ୍ଭେମାନେ ଗଲୁ — Mɔleji aile (S).
Anlen ayerle (L).

ତୁମେ ଗଲ — Am ne~ile (S).
Aman yerle (L).

ତୁମେ ଦୁହେଁ ଗଲ — Ambiŋ bagumbiŋ aile (S).
Ambin bagunbin ayerle [L].

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଗଲ — Ambinjiŋ ɔile (S).
Ambin ayerle (L)

ସେ ଗଲା -- Ani yieṭe (S)
Ani yerṭe (L).

ସେମାନେ ଦୁହେଁ ଗଲେ—Aninji bagumji yileji (S).
Anin bagunji yereṭeji (L)
କିମ୍ବା yereji (L).

ସେମାନେ ଗଲେ — Aninji yileji (S).
Aninji [କିମ୍ବା Aniŋji] yereji [L].

(b) ପ୍ରାଗ୍‌ଭୂତ କାଳ

ମୁଁ ଯାଇଥିଲି — ñen yile (S)
ñen yile (L)

ଆମ୍ଭେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲୁ— Mɔnle bagule aile (S)
Anle bagunlen ile (L)

ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାଇଥିଲୁ — Mɔnlenji ayile (S)
Anlen ayirle (L)

ତୁମେ ଯାଇଥିଲ — Amne yile (S)
Aman yile L)

ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲ— Ambin bagumbi ayileŋ (S)
Ambin bagunbin ayile (L)

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାଇଥିଲ — Ambinji ayile (S)
Ambin ayireṭin କିମ୍ବା ayeṭin (L)

ସେ ଯାଇଥିଲା — Ani yieṭe (S)
Anin yieṭin (L)

ସେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲେ — Anin bagunji yileji (S)
Anin bagunji yileji (L)

ସେମାନେ ଯାଇଥିଲେ — Aninji yileji (S)
Aninji yileji (L)

(c) ଅସମ୍ପନ୍ନ ଭୂତ କାଳ

ମୁଁ ଯାଉଥିଲି — ñen yile dɔkole (S)
ñen yilibiy (L)

ଆମ୍ଭେ ଦୁହେଁ ଯାଉଥିଲୁ — Mɔnle bagulem ayile dɔkubɔle (S)
Anleŋ bagunlen ayilebiŋ (L)

ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାଉଥିଲୁ — Mɔnlenji ayile dɔkubɔle (S)
Anlen ayilɔbiŋ (L) କିମ୍ବା ayiren (L)

ତୁମେ ଯାଉଥିଲ — Amɔnyile dɔkubɔle (S)
Aman yile biŋ (L)

ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଉଥିଲ — Ambiŋ bagumbiŋ yile dɔkubɔle (S)
Ambin bagumbin ayilebiŋ (L)

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାଉଥିଲ — Ambinji yile dɔkubɔle (S)
Ambin ayeṭinbiŋ (L)

ସେ ଯାଉଥିଲା — Anin yile dɔkubɔle (S)
Anin iyeṭin bin (L)

ସେ ଦୁହେଁ ଯାଉଥିଲେ — Anin bagunji yile dɔkubɔleji (S)
Anin bagunji yilejibiŋ (L)

ସେମାନେ ଯାଉଥିଲେ — Aninji yile dɔkubɔleji (S)
Aninji yilejibiŋ [L]

(3) ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ, **FUTURE TENSE**

Pañai କିମ୍ବା Peya~e Klem (S), Tiki Ayɔm (L)

(a) ବିଶୁଦ୍ଧ ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ :—

ମୁଁ ଯିବି — ñen yiṭe (S)
ñen yiṭe (L) କିମ୍ବା yirṭe (L)

ଆମ୍ଭେ ଦୁହେଁ ଯିବୁ — Mɔnle bagunle ayiṭe (S)
Anlen bagunlen ayiṭe (L)

ଆମ୍ଭେମାନେ ଯିବୁ — Mɔnlenji ayiṭe (S)
Anlen ayrṭe କିମ୍ବା ayiṭe (L)

ତୁ ଯିବୁ — Mɔn yiṭe (S)
Amɔn yiṭe କିମ୍ବା yerṭe (L)

ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯିବ — Ambin bagum bin ayiṭe (S)
Ambin bagunbin aiyiṭe (L)

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯିବ — Ambiŋji ayiṭe (S)
Ambin aiyiṭe (L)

ସେ ଯିବ — Ani niṭe (S)
Anin yi-iṭe (L)

ସେ ଦୁହେଁ ଯିବେ — Ani bagunji yiṭeji (S)
Aninji bagunji yirṭeji (L)

ସେମାନେ ଯିବେ — Aninji yiṭeji (S)
Aninji yirṭeji [L]

(b) ପ୍ରାଗ୍ ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ

ମୁଁ ଯାଇଥିବି — ñen ile dɔkuṭin [S]
ñen eyiṭe କିମ୍ବା ñen jarai yirṭe [L]

ଆମ୍ଭେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିବୁ — Mɔnle bagule ayile dɔkubɔṭen [S]
Anlen bagunle (jarai) ayirṭe [L]

ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାଇଥିବୁ — Mɔnlenji ayile dɔkubɔṭen [S]
Anlen [jarai] ayirṭe [L]

ତୁ ଯାଇଥିବୁ — Amɔn yilŋ dɔkubɔṭɔine [S]
Amɔn yiṭe [L]

ତୁମ୍ଭେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିବ— Ambiŋ bagum yile aṭkoṭen [S]
Ambin bagunbin aiyiṭe [L]

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାଇଥିବ — Ambiŋji ayile aṭkoṭen [S]
Ambin jarai yairṭe [L]

ସେ ଯାଇଥିବ — Ani yiṭedeṭe [S]
Anin yineṭin କିମ୍ବା jɔrai yirṭe [L]

ସେମାନେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିବେ—Ani bagunji yiṭedeṭe [S]
Aninji bagunji jarai yirṭeji [L]

ସେମାନେ ଯାଇଥିବେ — Aninji yiṭeji adiŋ [S]
Aninji jarai yirṭeji [L]

ବାକ୍ୟ, SENTENCE
Ber (S), Birna (L)

କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଶବ୍ଦ ମିଳିତ ହୋଇ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ମନର ଭାବ ପ୍ରକାଶ କଲେ ତାହାକୁ ବାକ୍ୟ କୁହାଯାଏ (Mohapatra & Das, 1988 : 191) ।

ପ୍ରକାର ଭେଦ ଅନୁସାରେ ବାକ୍ୟକୁ ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଏ ।

ଯଥା—i) ସରଳ ବାକ୍ୟ ii) ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ ଓ iii) ଜଟିଳ ବାକ୍ୟ ।

(1) **ସରଳ ବାକ୍ୟ,** Rɔṭjaŋber [S], Liarbir [L]

ଯେଉଁ ବାକ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସମାପିକା କ୍ରିୟା ଥାଏ, ତାହାକୁ ସରଳ ବାକ୍ୟ କହନ୍ତି ।

ଯଥା :—

ସେ ଶୋଇଛି — Anin dimn-neṭe [S]
Anin dimaṭin [L]

ବ୍ରିମ ଯାଉଛି — Brim niṭe ? [S]
Brim yereṭin କିମ୍ବା yereṭen (L)

ରାମ ଖାଉଛି — Ramŋ gagaṭe [S]
Ramɔn gagaṭin କିମ୍ବା Jumṭe(L)

ଷାଲୁ ଭାତ ଖାଉଛି — Salua ṭekun jumṭe (S)
Saluan ṭakun jumṭe (L)
କିମ୍ବା Kambudɔn Karmalen jun.ṭe (L)

ସେ ମଦ୍ଯ ଧରୁଛି (ସଂଗ୍ରହ କରୁଛି)— Ani bɔr yɔmṭe (S)
Anin adangan ye~ṭe କିମ୍ବା yemṭe (L)

ଗୋପାଳ କାଠ ହାଣୁଛି— Gopal angɔl yiṭe (S)
Gopalɔn angalan yiṭe (L)

ଲାଲ୍‌ସି ସ୍କୁଲରୁ ଫେରୁଛି— Lalsi imaŋsiŋ selo dayɔrtɔe (S)
Lalsin ya~gnaban sɔriŋ yarnaiṭin L)
କିମ୍ବା Lalsin iskuliŋ sɔriŋ yerṭenae (L)

ଉତ୍ତମ ଆଜି ଯାଉଛି — Uttɔm lɔme iyeṭe S)
Uttɔmɔn nami yireṭin (L)
କିମ୍ବା Uttɔmɔn laye~ iyere (L)

ପିଲାଟି ଦୌଡ଼ୁଛି — Pɔsijɔn yerṭen (S)
Pasijan yerneṭin (L । କିମ୍ବା yirṭe (L).

ପାହାଡରେ ନିଆଁ ଜଳୁଛି— Bɔruleŋ ṭɔgi junṭoṭe (S)
Bɔruŋ ṭɔgen daṭe (L) କିମ୍ବା ge-epṭiŋ (L)

(2) ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ, Jɔnuṭi ber (S), Maina bir (L)

ଦୁଇ ବା ତତୋଽଧିକ ପରସ୍ପର ନିରପେକ୍ଷ ସରଳ ବାକ୍ୟର ସଂଯୋଗରେ ଯେଉଁ ବାକ୍ୟ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ, ତାହାକୁ 'ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ' କହନ୍ତି ।

ଯଥା :—

ରାମି ଗୀତ ବୋଲୁଛି, ଲୁଗ୍‌ଡ଼ି ନାଚୁଛି ।

Rami kaningan kinṭe, Lugṭi tɔngṭe (S)
Ramin kinknan kinṭe, Lugṭi tɔŋṭe (L)

ରାମଡୁର ଦେହ ଖରାପ ଥିଲା, ସେ କାଠ ଆଣି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

Ramɔduṅa anasu dɔkubɔle, ane angal rɔṭi
apha aiṭe (S)

Ramɔdun adɔŋ irbaŋsa dakule,
anin angalan drapṭi apaŋgaiṭin (L) କିମ୍ବା
(paŋgle adrpṭile (L))

ରାମ ହରି ଦୁହେଁ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଗଲେ ଓ ପକ୍ଷୀ ଶୀକାର କଲେ ।

Ramɔŋ Hari bagunji gadan nileji ɔnaŋ ɔnṭi
benṭalji (S).

Ramɔŋdɔ Harin bagunji ṭulaban yireji dɔ ɔnṭidan
binṭaleji (L)

ସେ ଟଙ୍କା ଆଣିଲା, ତଥାପି ମୋତେ ପରିଶୋଧ କଲାନାହିଁ ।

Anin tɔnka pangayɔṭe, jelija me~n asujiṭin (S)

Anin libun (lebun) pangaiṭin, delijɔnaŋ (bin-dd)
yen aṭɔp kudinṭin (or aduliŋ) (L)

ମୁଁ ଗଲି ଓ ସେ ଆସିଲା ।

ñen yil-le anin aniyaiṭe (S)

ñen yile dɔ anin yiraiṭin (L)

(3) **ଜଟିଳ ବାକ୍ୟ**

Ru-u Ber (S), Kɔl kɔl mainabir (L)
କିମ୍ବା Kɔlkɔl birɔn (L)

"ପରସ୍ପର ସାପେକ୍ଷ ଦୁଇ ବା ତତୋଽଧିକ ଖଣ୍ଡ ବାକ୍ୟର ମିଳନରେ ଯେଉଁ ବାକ୍ୟ ଗଠା ହୋଇଥାଏ, ତାହାକୁ 'ଜଟିଳ ବାକ୍ୟ' କହନ୍ତି (Ibid : 204)

ଯଥା :—

ଯେତେବେଳେ ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସେ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ଯାଆନ୍ତି ।

Angaṭe ɔrup eiṭɔe Uyuŋ gɔnṭibe (S)
Anganṭi ɔrubaṭe yirṭai anṭi aiam Uyuŋan ganṭe
କିମ୍ବା bupṭe (L

ମୁଁ ଜାଣି ନଥିଲି, ତୁମେ ଏମିତ ବିଶ୍ୱାସ ଘାତକତା କରିବ ।

ñen nɔrgɔlɔm amaŋ enegam dirnagɔṭ ṭubṭegam (S)
ñen ergɔlɔm amɔn enegɔe dirdirṭin gamle
କିମ୍ବା ñen ergalɔm amɔn enegɔe yir dirna baran
lumṭe (L)

ଯେତେବେଳେ ବର୍ଷା ଆସେ, ମୟୂର ନାଚେ ।

Aŋaṭe gɔnurikṭe, maraŋ ṭɔŋṭe (S)
Angaṭe gɔnuran yirṭai maraŋ ṭɔŋṭe (L)

ଯେଉଁମାନେ ଚୋର, ତାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ଦିଅ ।

Ayena mɔnraje jumbɔr, aniŋ dɔng ṭɔndba (S)
Buṭiŋṭi jumburdɔm (କିମ୍ବା jumburmar),
anin panaradan ṭiba (L) କିମ୍ବା pɔnnraɔ ṭeiba (L)

ସେ ଯିବ କି ନଯିବ, ମୁଁ ଜାଣି ନାହିଁ ।

Aniŋ iṭepija, ñen ergɔlɔm (S)
Anin yiṭe ɔd aniye (or ɔdeija), ñen agalamae

ସେ ଯଦି କାନ୍ଦେ ତାହେଲେ ତାକୁ ବୁଝାଇଦେବେ ।

Aniŋ yɔdiga edaṭen den anin-dɔ siyomba (S)
Anin bɔgad edaniṭden anin gaṭlamba (L)

ସେ ସାପ ଦେଖି ନଦେଖୁଣୁ ଭୟରେ ଛନଆ ହୋଇଗଲା ।

Anin jadɔn gija ergija, bɔnṭŋleŋ baŋkledale (S)
Anin ja-adɔn gile irgeılebe baṭiŋ bate rumŋdɔm deli (କମ୍ବା akasaka dele) (L)

ଯେତେବେଳେ କୁକୁର ଭୁକଲେ, ଚୋର ଆସିଲେ ବୋଲି ଆମେ ସନ୍ଦେହ କଲୁ ।

Aŋganṭe kunsɔṭ bobleji, jumbur ilaiji gamle mɔnlen anglɔm lenae (S)
Anganṭe kinsdan babeṭin ɔnṭyanaŋ (ɔnlen) jumbur mɔrɔn iyaiṭin gagle ɔgandilai (L)
(କମ୍ବା yiraji gamle gɔlɔm lai)

ସେ ବଳୁଆ ବୋଲି ଆମେ ଜାଣିଛୁ ।

Ani ṭuljɔm gamle mɔnle ɔgɔlɔm (S).
Anin raduɔɔm (କମ୍ବା puradadɔm) gamle anlen agalam (L),

ସୁନା ଚୋରି କରିଥିବା ଲୋକକୁ ମୁଁ ଜାଣେ ।

Drɔna jumunṭe amɔndra ñen galɔm (S).
Ranan ajumburṭen (କମ୍ବା -ren) amɔnra ñen galɔm (L).

ସେ ଖାଇବା ଫଳରେ ମୋଟା ହୋଇଛୁ ।

Ani agayɔṭe nasɔn ṭukale (S).
Anin agaṭen asan jele jele dam deṭe (କମ୍ବା dele) (L).

ମୁଁ ଯେମିତି ଭାବିଲି ସେମିତି କହିଲି ।

ñen yangamṭe agllaiycṭe gɔmbir lenai (S).
ñen yaŋṭigam agandilai eṭigɔe oblinglae (L).

— ● —

ଶରୀରର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ, **Body Parts**

ଶରୀର	Sɔriṭrŋ (S), Dɔŋ (L)	Body	शरीर
ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ	Dŋyen (L)	Body Limbs	अंग
ଅସ୍ଥି	Ajaŋ (S&L)	Bone	हड़डी
ଅଣ୍ଟା	Dia (S&L)	Waist	कमर
ଅନ୍ତ	Pudiŋ (S&L)	Intestine	अंत
ଅଶ୍ରୁ	Emṭda (S , amada (L)	Tear	आँसू
ଓଷ୍ଠ ଉପର ତଳ	Lklapn (S), Usalṭɔm (L) jax lapn (S), Usalji (L)	Lip Upper Lip Lower	ओठ अधर
ଅଙ୍ଗୁଳି(ହାତର)	Kndersi (S), ɔndersi (L)	Finger	अँगुली
ବୁଢ଼ା ଅଙ୍ଗୁଳି	Abbsi (S&L)	Thumb	अंगुठा
ଦ୍ୱିତୀ ଅଙ୍ଗୁଳି	Aṭṭuxsi (S&L)	Second finger	दूसरा अगुँली
ମଧ୍ୟମା	ṭraŋdisi (S), Aṭraŋdisi (L)	Middle finger	मध्य अगुँली
ଅନାମିକା	Dersi (S), ṭadyarsi (L)	Third finger	तीसरा अगुँली
କନିଷ୍ଠ	Andersi (S&L) Sanasi (L)	Little finger Iengic between	कानी अगुँली
ଅଙ୍ଗୁଳିର ପବ	Kumṭsi (S) Kumbpsi (L)	finger joints	पोर
ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଗ୍ର (ଟିପ)	Gɔdɔŋsi (S) Agnɔdeŋsi (L)	Tip finger	नोक
ଅଣ୍ଡ କୋଷ	Sareŋkuṭ (S), aresaṭ (L)	Serotum, testiele	अण्डकोष

PART - III

ତୃତୀୟ ଭାଗ

Saura Dictionary

ସଉରା ଅଭିଧାନ

ଅନ୍ତ ନଳୀ	ɔŋlɔxda (S&L) apudiŋ (L)	intestine tube	अँतडियाँ
ଅସୁସ୍ଥ	Asu (S&L), Ersamaŋ (L)	Sick	बिमार
ଅସୁନ୍ଦର	Erlaŋ (S&L)	Ugly	असुन्दर
ଆଖି	Mɔṭ (S), Amaṭ, Amad (L)	Eye	आँख
ଆଖି ଡୋଳା	Abaxmɔṭ (S&L) Abaxmɔd (L)	Pupil	आँख का तारा
ଆଖି ପତା	Usalmɔṭ (S&L)	Eye lid	पलक
ଆଖି ପିତୁଳା	Kɔndada (S), Saibomaṭ (L)	Eye ball	आँखकी पुतली
ଆଖିର ବାଳ	Udṭermɔṭ (S), Kurumar, Udirmaṭ (L)	Eye lash	आँखका बाल
ଆଖି କୋରଡ଼	Lu-uŋmɔt (S), Kandidimaṭ (L)		आँखका कोटर
ଆଖି ମଇଳା	Asɔŋmɔṭ (S&L)	Depositions in the Eye	आँखका मैला
ଆଖିର କଜଳ	Gɔyemɔṭ (S&L) Maneŋmaṭ (L)	Collyoium	काजल, सुरमा
ଆଣ୍ଠୁ	Mandadi (S) Mandidi (L)	Knee	घुटना
ଆଣ୍ଠୁଚକ	Mandadijaŋ (S), Siṭrijaŋ (L)	Knee cap	घुटने की चक्की
ଆବୁ	Pudde (S), Bɔɔṭr (L)	Tumour	सुजन
ରୂପି	Dnal (S), Adilɔb, Gudra (L)	dandruff	रुपी
କପାଳ	ṭniŋkax (S), Idada (L)	Forehead	ललाट

କଣା	Kadu (S&L)	One-eyed	काना
କପାଳ ରେଖା	ṭɔni kayagɔna (S) Aṭininkai (L)	Lines of Forehead	कपाल का रेखा
କପାଳର	ṭɔmpur (S)	sides of	कपाल के दोनों
ଦୁଇପାଖ	Anidada (L)	forehead	बगल
କାନ	Luṭ (S&L)	Ear	कान
କାନ ମୂଳ	Kɔnluṭ (S), ṭanaluṭ (L)	Ear root	कान का जड़
କାନ ଗିର	Puṭṭarluṭ (S), Ajluṭ (L)	Hollow part of the ear	कान के भीतर
କାନ ମଇଳା	Asɔŋluṭ (S&L)	Ear wax	कानको मैला, खूटँ
କଚଟି	Dadkka (S) Mandṭisi (L)	Wrist	कलाई
କାଖ	Gaṭi (S), Lupad, Lupaṭ (L)	Armpit	कोख
କାନ୍ଧ	Sŋka (S), Kapada, pakada (L)	Shoulder	कन्धा
କହୁଣୀ	Kuŋsi (S&L)	Elbow	कहुनी
କୁଜ	Kumjaŋ (S , Kubaduŋ (L)	Hump, Hunch	कुबड़
କଣ୍ଠ	Marda (S), Saraŋ (L)	Gullet	गला
କୋଳ	Ballm (S), Radɔŋ (L)	Lap	गोद, पल्ला
କଫ, ଖଙ୍କାର	Kharip (S), Kharek, Karijɔn (L)	Phlegm	खखार
କଟି ଦେଶ	Dia (S&L)	Waist	कटि
କେଶ ଗୁଚ୍ଛ	Uyu (S&L)	Hair on Head	केश

କଣ୍ଠସ୍ୱର	Seraŋ (S), Saraŋ (L)	Voice	स्वर, आवाज़
ଖାଦ୍ୟ ନଳୀ	Mordu (S), Mordula (L)	Food tube	पाक नली
ଖୋସା	Kuy kuy (S&L)		जोडा
ଗ୍ରନ୍ଥି	ɔle (S), gragana murdoka (L)	Glands	ग्रन्थि
ଗ୍ରହଣ ଖଣ୍ଡିଆ	Raŋji (S), ṭɔdanṭan-dɔ (L)	Cleft lip	
ଗୋଡର ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି	Ababjiŋ (S&L)	Great toe	अंगूठा (पैरका)
ଗର୍ଭ	Kɔmpuŋ (S&L) ṭurkur (L)	Womb	गर्भ
ଗର୍ଭାଶୟ	Banilɔx (S) Kɔmpuŋɔn (L)	Ovary	गर्भाशय
ଗର୍ଭାବସ୍ଥା	Gangurɔng (S), turkur (L)	Pregnancy stage	गर्भावस्था
ଗାଲ	Kulbab (S) Kumaptɔm (L)	Cheek	गाल
ଗଳା	Mroda (S), Saŋka (L)	Throat	गर्दन
ଗଣ୍ଠି	Jikɔṭ (S), Mandedi (L)	Joint	जोड़
ଗୋଡ଼	Ji-iŋ (S), Jieŋ (L)	Leg	पैर
ଗୋଇଠି	Kandadijiŋ (S), ṭanukudijiŋ (L)	Heel	एड़ि
ବେକ	Saŋka (S&L)	Neck	ग्रीवा
ଘଣ୍ଟିକା	Grɔŋda (S), ṭiniṭulaŋ (L)	Glottis	गलेकी गिलटी

ଚମ	Usal (S&L)	Skin	चमड़ी, खाल
ଚିବୁକ	Sitɔm (S), Gɔluṭam (L)	Chin	चिवुक, ठुड्दी
ଚନ୍ଦା	Paṭabɔb (S), Dengubab, Gajaŋbab (L)	Bald	गंजा
ଚୁଟି	Re-edu (S), Suŋsi (L)	Pigtail	बाल
ଛୁଢପଟା	Mayɔŋ (S&L)	Chest	छती
ଛଉ	ṭarṭarmux (S), ṭarṭamɔyi (L)	Leucosis	स्वेत कुष्ठ
ଛାତି	Mayɔŋ (S&L)	Chest	छती, वक्षःस्थल
ଛେପ	Bujɔl (S&L)	Spit	थुक
ଜଂଘ	Bulu (S&L), Bu-ul (L)	Thigh	जाँघ
ଜିଭ	Alaŋ (S&L) La-aŋ (L)	Tongue	जिह्वा
ଜଟା	Rekkuy (S), Bibidu (L)	Maṭted hair	चोटी, जटा
ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ	Angɔn (S), Dɔŋ (L)	Genitals	जननेन्द्रीय
ଜରାୟୁ	Banilɔx (S), Kɔmpuŋɔn (L), aṭarba (L)	Uterus	गर्भाशय
ଝାଡା	Mɔda (S), Asŋ (L)	faeces	टटी
ଝାଳ	Uñul (S), Unyul (L)	Sweat	पसीना
ଟେରା	Lɔmda, Kay~r (S), Radradmar (L), Senkɔr (L)	Squint	

ଡାହାଣହାତ	Gersi (S), Gendrɔmusi (L)	Right hand	दाहिने हाथ
ଡିମ୍ବକୋଷ	Artarba (S), Prapangɔn (L)	Ovary	
ଡେଙ୍ଗା	Lɔnka (S&L), Lɔnkamar (L	tall	लम्बा
ତଳପା	Aṭaljiŋ (S&L)	Sole	
ତଳପେଟ	Bnipuŋ (S), abni?l? (L)	Lower abeomen	निम्नोदर, पेडु
ତାଳୁ	ṭnadu (S), ṭanadia (L)	Palate	तालु, तलवा
ତିଳ (ଜାଇ)	Gdi (S), Gdri (L)	Mole	तिल चिह्न
ତନ୍ତୁ	ɔlŋyŋja (S), Ulda (L)	tissue	तन्तु
ଦାନ୍ତ	Ji-i (S), Ji (L)	Tooth	दाँत
ଛାମୁ ଦାନ୍ତ	Suṭaji (S), Raŋṭalji (L)	Ineisors	सामना दाँत
ଶ୍ୱାନ ଦାନ୍ତ	Dɔngji (S), ṭraŋdiji (L)	Canine tooth	
ପେଷଣ ଦାନ୍ତ	ṭanada (S), Ranɔmdaji (L)	Molars	चबने वाला दाँत
ଦାନ୍ତ ମୁକୁଟ	Arupji (S), Aniṭalji (L)	Enamel	
ଦାନ୍ତ ମୂଳ	Kabebji (S), Ababji (L)	Tooth Root	मसोडा
ଦୁଧ ଦାନ୍ତ	Belɔṭji (S), Adupji (L)	Milk teeth	दुध दाँत
ଧମନୀ	Ugar (S), Aglre (L) Saṭar (L)	Artery	नस
ଦାନ୍ତ ମାଢ଼ି	Jelumi (S), Aṭanduajiŋ (L)	Gum	मसुढा

ଦାଢ଼ି	Kuruṭɔm [S&L]	Beard	दाढी
ନାକ	Mu-u (S&L)	Nose	नाक
ନାକଦଣ୍ଡା	Bɔndɔrmu [S&L]	Nose bridge	नाक टोला
ନାକପୁଡ଼ା	Puṭṭarmu [S&L)	Nostrils	नथका
ନାଡ଼ି	Saṭar [S&L]	Nerves	नाड़ी, नस
ନଖ	Akkar [S], Akarsi [L]	Nail	नाखुन
ନାଭି	Pudi [S], Apudı [L]	Navel	नोल, तोंद
ନିଶ	Sıŋgɔ [S], Limnib [L], Kuruṭam [L]	Moustache	मुछ
ନିଶ୍ୱାସ	ṭnɔŋñum [S&L]	Breath	साँस
ପଞ୍ଜରା	Uruntajaŋ [S?L]	Rib	पसली
ପାକସ୍ଥଳୀ	Ansa [S] Luṭepuŋ [L]	Stine	
ପାଦ	Pajeŋ [S], Aṭaljiŋ [L]	Foot	पग, पैर
ପାଟି	ṭɔɔṭ [S], ṭɔɔr [L], ṭɔɔḍ [L]	Mouth	मुहँ
ପାପୁଲି	Aṭalsi [S&L]	Palm	हथेली
ପାଚିଲାବାଳ	Guurbɔb [S], Bao [L], Bau bab [L]	Grey hair	पके बाल
ପାଗଳ	Baya mar [S&L]	Mad	पागल
ପାକୁଆ	Rŋtŋ, Kupla [S], Druṭatŋji [L]	Teeth less	पोपला
ପିଚ୍ଛ	Sambi	Hip	कुलहा
ପିଠି	Kɔnduŋ [S&L]	Back	पोठ
ପିତ୍ତ	Apsaŋ [S&L]	Bile	पित्त

ପେଶୀ	Puṭe [S], Kumbulsi [L]	Muscle	पुटटा
ପେଟ	Kɔmpuŋ [S&L]	Stomach	पेट
ପୂଜ	Gurda [S&L]	Pus	पोव
ପଞ୍ଝା	Derkud [S]	Palm	पंजा
ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍	Brɔ [S&L]	Lungs	फेफड़ा
ପେଣ୍ଡୁ।	Poejiŋ [S], Ajelujiŋ, Kumbuljiŋ [L]	Calf	
ବାଳ (ମୁଣ୍ଡ)	Uu [S&L]	head hair	बाल
(ଦେହ)	Upur [S&L]	body hair	बाल रोम
ବାମହାତ	Dersi [S], Kɔndrabiṭisi [L]	Left hand	बायाँ हाथ
ବାହୁର ଉପର ଅଂଶ	Kappada [S&L] pakda ? [L]	arm	बाहा
ବାହୁର ତଳ ଅଂଶ କାଖ।	Lupaṭ, Lopaṭ [S&L]	armpit	
ବର୍ଣ୍ଣି / ଝଉରୁଡ଼ି	Jɔɔ [S&L]	Wart	ससा
ବାହାଡ଼ା ଦାନ୍ତ	ṭɔmdiŋji [S], Janudeji [S], Kanṭaji [L]		
ବେକଷଣ୍ଟି	Kiŋjam [S], Lodɔnga [L]	Neck	गला
ମଳ	Mɔda [S], Asŋ [L]	Faeces, Stool	विष्ठा, दस्त
ମଳଦ୍ୱାର	Puṭṭarsam [S]	Anus	
ମୂତ୍ର	Añum [S&L]	Urine	पेसाव

ମୂତ୍ରଦ୍ୱାର	ñumdruŋ [S], Parañа [L]	Urethra	मूत्रद्वार
ମୂତ୍ରାଶୟ	Anɔdiṭ [S], anun [L]	Urinary bladder	मूत्राशय
ମୂତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥି	Abuṭi [S], Uldanyum [L]	Kidney	मूत्रग्रन्थि
ମୁଣ୍ଡ	Bɔb [S&L]	Head	सिर
ମାଂସ	Jelu [S&L]	Flesh	मांश
ମୁଖ	Muŋka [S], Mukan [L]	Face	मुख
ମୁଠା	Kundub [S]. Kunduk [L] Kundubsi [L]	Fist	मुट्ठी
ମେରୁଦଣ୍ଡ	Merujaŋ [S], Kijaŋdum [L]	Back bone	पीठ की रोढ
ମଜ୍ଜା	Olda [S], Undan [L]	Marrow	
ମାଂସପେଶୀ	Puṭe, Yɔjalɔ [S], Kuimbulsi [L]	Muscle	मांश पेशियाँ
ମୁଖମଣ୍ଡଳ	Muŋka [S], MuKan [L]	Face	मुख मन्ड़ल
ଯୋନୀ	Jɔruŋ (S)	Vagina	योनी. भग
ଯକୃତ	Ga-re (S), Agɔre (L)	Liver	
ରକ୍ତ	Miñam [S&L]	Blood	लहू
ଲିଙ୍ଗ (ପୁଂ)	Sreŋna [Alai] [S&L]	male genital	लिंग [पुं]
(ସ୍ତ୍ରୀ)	Sresɔm [Aṭɔi] [S&L]	female genital	स्त्री लिंग
ଲୋମ	Upur (S&L)	Body hair	महीन रोवें, रोवाँ
ଲାଳ	ɔle (S), ale ? (L)	Saliva	लार

ସିଙ୍ଘାଣୀ	ñelu (S), Mu?ṭe (L)	nasal mucus	श्लेष्मा
ସୁନ୍ଦର	Langa (S&L)	beautiful	सुन्दर
ସ୍ତନ	Meme, Muṭe (S&L)	breast	स्तन, पयोधर
ସ୍ତନାଗ୍ର	Gɔdɔŋme, amuṭme, gɔṭɔm-me˜ (S&L)	nipple	चुचुक
ହାତ	Si-i (S&L)	Hand	हाथ
ହାଡ଼	Ajaŋ (S&L)	bone	हड़्ड़ी
ହୃଦୟ	Anogal (S), Anogɔnde (L)	heart	दिल

ମଣିଷର ବିଭିନ୍ନ ଅବସ୍ଥା— **Stages of Life**

ଅନ୍ଧ	Kadu S&L)	blind	अन्धा
ଅନାଥ	Kundra (S&L)	orphan	अनाथ
ଅବିବାହିତ	Daŋgada (S), Irsiṭrum (L), ersiruŋna (L)	Unmarried	ब्रह्मचारी
ଅସୁସ୍ଥ	ersux (S), irsamaŋ, erbaŋsa (L)	Sick	बिमार
ଅସୁନ୍ଦର	erdɔlɔ (S), erlanga (L)	Ugly	कुरुप, असुन्दर
କଣା	Pɔy (S), kadu (L) Peŋsalmad (L)	One-eyed	काना
କାଲ	Kalla (S&L)	Deaf	
କିଶୋର	Rɔŋdaŋgda (S), Daŋda (L)	Young boy	जवान, किशोर

କଶୋରୀ	Rɔŋdaŋgdi (S), Daŋdi (L)	Young girl	किशोरी
କୁଜା	Kumjaŋ (S), Kubaduŋ	humped-back	कुवड़ा
କୁମାର	Panɔṭdu (S&L)	Bachelor	कुवाँरा
କୁମାରୀ	Panɔṭdi (S&L)	Virgin	कुवाँरी
ଖନା	Jɔlla (S), Mɔmɔ (L)	stammerer	हकलानेवाला
ଗର୍ଭାବସ୍ଥା	Paŋgurɔn (S&L) Kurṭur [L]	Pregnancy stage	गर्भावस्था
ଗେଡ଼ି	ṭimpidi (S), jaṭaboi (L)	Short height	नाटी
ଗେଡ଼ା	ṭimpada (S), jaṭamar (L)	Short height	नाटा
ଗୋଦରା	Raajiŋ (S), Punkpunk jingle (L)	Person suffering from Elephantasis	फीलपावाला
ଛୋଟ	Sɔtta (S), Gade (L)	lame	लगंडा
ଟେରା	Kañɔr (S), Senkɔr (L), Radradmar (L)	Squint	एँचा
ଡେଙ୍ଗା	Deŋgada (S), Lankamar (L)	tall	ऊँचा, लम्बा
ଦୁର୍ବଳ	erṭu-ul (S), irṭul (L), ajaŋ (L)	Weak	दुर्बल
ନପୁଂସକ	Erɔmliŋ (S), añа (L)	impotent	नपुंसक
ନାବାଳକ	Kursal (S), Pasoi (L)	minor	नाबालिक

ନାକଚେପଟା	Lanemu~ (S), ṭilmu~ (L)	Flat nose	नाक
ପତଳା	Riŋda, Sɔromar (S), Serudam (L)	thin	दुबला
ପାଗଳ	Birri (S), Bayamar (L)	Mad	पागल
ପାକୁଆ	Kupla (S), Kurpe (L), Druṭaŋji (L)	Toothless	बिना दाँत का
ପ୍ରୌଢ଼/ ସାବାଳକ	ṭiril daŋgada (S), Jadaŋmar (L)	Adult	बालिग, वयस्क
ପୀଡ଼ିତ	Drogapɔr (S), Ɔsumar, dukada (L)	Suffered	पिडीत
ବାଳକ	Rɔbal (S), Angersej (L)	Boy	बालक
ବାଳିକା	Rɔbil (S), Ɔnsɔlosejɔn (L)	Girl	बालिका
ବାମନ	ṭimpdu (S), Kajiŋmar (L)	Dwarf	बौना
ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା	Pɔseiṭ (S), Parasijɔn (L)	Child hood	बाल अवस्था
ବିବାହିତ	Sirgumneṭi (S), Serungmar (L)	Married woman	बिबाहिता, शादि सुदा
ବିବାହିତା	Chirsumboi (S), Seruŋboi (L)	Married man	बिबाहीत
ବିଧବା	Jɔar (S&L)	Widow	राँड
ବୋକା	Aŋka (S), irgilam	fool	मुर्ख
ବୁଢ଼ା	ṭalaxba (S&L)	Old man	बुड्ढा, वृद्ध

ବୁଢ଼ୀ	dukribɔx (S), ṭalɔxbaboi (L)	Old woman	बुड्ढी, वृद्धा
ଭୂଆସୁଣୀ/ସ୍ତ୍ରୀ	Kɔinbɔx (S), Rŋsirunna (L)	Young married woman	पत्नी, जोरू
ଜନ୍ମାନ୍ଧ	Kadun (S&L)	Blind	जन्मांध
ରାକ୍ଷସ	Dragsa (S), ɔsura	Demon	राक्षस
କ୍ଷୀଣ/କୃଶ	Riŋda, Sɔromar (S), Serudɔm (L)	Thin, Weak	दुबला, पतला
ଯୌବନ	Daŋgada (S&L)	Youth	यौवन, जवानी
ଶିଶୁ	Jɔlkaŋ (S), Pasik, Pasi (L)	Infant	बच्चा
ସବଳ	ṭuul (S), ṭradu, Samŋmar (L)	Strong	बलवान, सबल
ସୁସ୍ଥ	Sux (S), Baŋsa, Liardŋ (L)	Healthy	स्वस्थ
ସୁନ୍ଦର	Dɔlɔ (S), Langa (L)	Handsome	सुन्दर

ପରିବାର ଓ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପର୍କ
FAMILY & KINSHIP

ଅଣ୍ଡିରି ପିଲା	ɔŋgersix (S), ɔŋgersi (L)	Male child	लड़का
ଅଣନାତି	Ur-Uṭleŋ (S), Amnaruleŋ (L)	Great grand son	पोते का बेटा
ଅଜା	Jujuŋ (S&L)	Grand father	नाना
ଅତିଥି	Dɔyal (S), Daelmer (L), ṭnɔmyim (L)	Guest	मेहमान

ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ	Kutm (S), Kudu (L), Suŋmar (L)	Relatives	रिश्तेदार
ଆଈ	Yuyuŋ (S), Yuyu (L)	Grand mother	नानी
ଆଈଶାଶୁ	ɔwaŋ yuyu (S), Kinnar (L), yuyuŋ (L)	Grand Mother-in-law	नानी सास
ଉପପତ୍ନୀ	Bindraboi [S], Aṭikiboi (L)	Concubine	ऊपपत्नी
ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ	Harsim [S], Dyanemar (L)	Heir	उत्तराधिकारी
କକେଇ	Dada [S], Dadiŋ (L)	Uncle	चाचा
କନ୍ୟା	Sel [S], Insil [L]	Daughter	बेटी
ଖୁଡ଼ି	Yayaŋ [S&L]	Aunt	चाची
ଖୁଡ଼ୁଶାଶୁର	Aŋmamaŋ [S], Yayaŋ kinnar [L]	Uncle-in-law	चाचा श्वसुर
ଘରଜୋଇଁଆ	Kunarsuŋmr [S], Luṭa?pɔmar [L]	Domesticated son-in-law	घर जमाई
ଚାକର	Kambari [S&L]	Servant	नौकर
ଜ୍ୱାଇଁ	Ray-yam [S], Rɔyam [L]	Son-in-law	दामाद
ଜାରଜ ସନ୍ତାନ	ɔŋsel [S],	Bastard child	जारज सन्तान
ଝିଅ	Slɔɔŋ (S), Insil [L]	Daughter	पुत्री, कन्या
ଦାଦେଇ	ṭaṭaŋ [S&L]	Great uncle	ताया

ଧର୍ମ ବାପା	Jɔruwaŋ (S), Pasṭra waŋ [L]	God Father	धर्म पिता
ଧର୍ମ ମାତା	Jariya (S), Pasṭrayaŋ (L)	God mother	धर्म माता
ଧାଈ	Regamboi (S), Daiboi [L]	Mid-wife	नानी, धाइमाँ
ନାତି	Uṭleŋ [S&L]	Grand son	पोता
ନାତୁଣୀ	Uṭleŋsel (S), Insɔl uleŋ [L]	Grand daughter	पोती
ପୁଅ	Ɔŋger-Ɔŋ [S&L]	Son	बेटा
ପରିବାର	Kuṭummi (S) Kudilen, Birinda [L]	family	परिवार
ପଣିଆଈ	Ur-yuyuŋ (S&L)	Great grand mother	नानी की माँ
ପଣିଅଜା	Ur-jujuŋ (S&L)	Great grand father	दादाजी के पिता
ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର	Pusiɔŋ (S&L),	Adopted son	गोद लिया हुआ बेटा
ପୂର୍ବପୁରୁଷ	Puruba-jujuŋ [S&L]	Ancestor	पुर्वज
ପୁରୁଷ	Ɔŋger (S&L)	Male	आदमी
ବାପା	Waŋ [S&L]	Father	बाप, पिता
ବଡ଼ ବାପା	ṭaṭaŋ [S&L)	Father's elder brother	ताऊ
ବଡ଼ ମାଆ	Ɔnṭlai yaŋ [S&L]	Father's elder brother' s wife	ताई
ବଡ଼ଭାଇ	Kaku, Nana [S], Kakuŋ [L]	Elder brother	बडे भैया

ବୋହୂ	Kunarsuŋbɔx [S], Koyen [L]	Daughter-in-law	बहु
ବିଧବା	Jɔar [S&L]	Widow	राँड़, विधबा
ବାଳ ବିଧବା	Psixjɔar [S], Kundraboi jɔar [L]	Child-widow	बाल विधबा
ବନ୍ଧ୍ୟା	Anji [S], Aña [L]	Barren	बाँझ
ବର	Bɔynṭi [S], Sidrum-mar [L] Kinarsiŋmar [L]	Bridegroom	दुल्हा
ବିମାତା	Binyaŋ [S&L]	Step mother	सौतेली माँ
ଭାଇ	Ubba, buñaŋ (S) Ubbaŋ [L]	Brother	भैया
ଭଉଣୀ	Yayi, ṭɔnaŋ [S] Aiŋ [L]	Sister	बहन
ଭାଉଜ	Buniŋ [S], Kakiŋ, Boniŋ [L]	Sister-in-law	भाभी
ଭଣଜା	Mɔŋsix [S], Amosx [L]	Nephew	भांजा
ଭାଣିଜୀ	Mɔŋsel [S], Amolsil [L]	Niece	भाँजी
ଭାୟା ବା ଜ୍ଞାତି	Kulm [S&L]	Kins men	सम्बन्धी
ଭଦ୍ରଲୋକ	Jnalmar [S], Dirnamar [L]	Gentlemen	सज्जन
ରକ୍ତ ସମ୍ପର୍କୀୟ ବନ୍ଧୁ	Jiu~la-akulɔm [S], Birinda [L]	Consanguines	रिस्तेदार
ଭିଣୋଇ	Bau (S), Kakuŋ (L)	Brother-in-low	बहनोई

ମାତା	Yaŋ [S&L]	Mother	माँ
ମାମୁଁ	Mamaŋ [S], Mama [L]	Uncle	मामा
ମାଈଁ	Mamiŋ [S], Awaŋ [L]	Aunt	मामी
ଯାଆଁଳା	Jɔda [S], Jɔdakuṭ [L], Labda [L]	Twin	जुड़वा, यमज
ଶାଳା	Irisix [S], Irisi [L]	Brother-in-law	साला
ଶ୍ୱଶୁର	Mamaŋ [S], Kuñarmama [L]	Father-in-law	ससुर
ଶାଶୁ	Mamiŋ, Ɔaŋ [S], Awaŋmami, Kinar [L]	Mother-in-law	सास
ସନ୍ତାନ	Sixgulaṭ (S), ɔɔn (L)	Child	बच्चा
ସଉତୁଣୀ	Bindra [S&L]	Co-wife	सपत्नी
ସ୍ୱାମୀ	Janaṭa (S), ṭɔnoŋba (L)	Husband	पति, दुल्हा
ସ୍ତ୍ରୀ	Janasi (S), Dukuri (L)	Wife	पत्नी, विवी
ସାଙ୍ଗ	Gdi (S), Sɔjari (S), Gɔbeŋ (L), Gɔdiŋ (L)	Friend	दोस्त, मित्
ସହୋଦର ଭାଇ	Kakuŋ [S&L]	Own Brother	सगा भाई

—X—

ମଣିଷର ବିଭିନ୍ନ ପଦବୀ ଓ ବୃତ୍ତି

Designations & Occupations

ଅଭିନେତା	Aṭɔrman (S) ṭɔnamɔyim (L)	Actor	अभिनेता
ଅଭିନେତ୍ରୀ	Aṭɔrmni (S), ṭɔnamɔyimboi [L]	Actress	अभिनेत्री
ଅତିଥି	Dɔyal (S), Daelmer (L)	Guest	मेहमान
ଅପରିଚିତ	Eramɔṭ (S), Ergelem [L] Irnamamarmar (L)	Stranger	अनजान
ଅଭିଭାବକ	Aldrɔŋ (S), Waŋ [L]	Guardian	संरक्षक
ଅଂଶୀଦାର	Ɔŋn̄ner (S), Mandrayen [L]	Partner	सहभोगी
ଅଧ୍ୟାପକ	Scmcher [S], Dɔneimar [L]	Lecturer	अध्यापक
ଅତିଥି ସେବକ	Agɔṭa sebagɔṭ [S], Sanailummar (L)	Host	मेहमान का सेवक
ଅଧିବାସୀ	Gɔrjaŋmɔr [S], Kɔnede dɔkuṭine [L]	Inhabitants	रहिन्दा
ଅନୁଚର ବର୍ଗ .	Sanudumɔr [L]	Servants	अनुचर
ଅନୁଗ୍ରାହକ	Januyumṭumiŋ [S],	Patron	अनुग्रहक
ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରବିତ	Ittɔlgɔm (S)	Economist	अर्थशास्त्रवित

ଅମିତବ୍ୟୟୀ	Aso~ṭmɔr [S], Madaksoṭe [L]	Prodigal	बदखर्ची
ଅଭିଧାନକାର	Kibiŋ-itimar [S], Snɔr-mɔrji [L]	Lexicographer	अभिधान लेखक
ଅସ୍ତ୍ର ଚିକିତ୍ସକ	Srai~jɔm [S], Ɔpresɔnmar [L]	Surgeon	चिकित्सक
ଆଶ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତି	Rinapɔr [S], Bɔŋsamarṭe [L]	Refugee	शरणार्थी
ଆଶାବାଦୀ	Asamɔrɔṭ [S], dir dir naye~n [L]	Optimistik	आशावादी
ଆସ୍ତିକ	Loem-mɔr [S], Agɔndyemar [L]		आस्तीक
ଉଦ୍ୟାନ ବିଶେଷଜ୍ଞ	Gungarmar (S), Kuṭabarmar (L)	Horticulturist	
ଉଦ୍ଭିଦତତ୍ତ୍ୱବିତ୍	Sɔnaniprɔga- nmar (S)	Botamist	
ଐତିହାସିକ	Isarɔngɔi-mar (S)	Historian	ऐतिहासीक
ଔପନ୍ୟାସିକ	Kaṭamar (S), E~gdasiana- nya~nmɔr (L)	Novelist	
ଔଷଧ ବିକ୍ରେତା	Regamṭermar (S), Regamṭenmar (L)	Medicine seller	दवा बिक्रेता
ଋଣ ଦାତା	Ridaṭiyɔmar (S), Sahumar (L)	Money lender	रृणदाता

କପଟି	Isangamar (S), Bukaibirmar [L]	Hypocrite	कपटी
କାନକୁହା	Upunlumar (S) Aluban Aoṭeamanra (L)	Whisperer	फुसफुस करना
କ୍ରୀତଦାସ	Pɔnosiamar (S) Boanṭa (L)	Slave	बन्धवा नौकर
କାରିଗର	Baduñ (S), Sapsapmar (L)	Artisan	कारीगर
କିରାଣୀ	Klbar (S), idolmar (L)	Clerk	किराणी
କବି	Klbir (S), yŋnamar (L)	Poet	कवि
କର୍ମଚାରୀ	Appuŋbar (S) Chakirimar (L)	Officer	कर्मचारी
କନେଷ୍ଟବଳ	Pulesmar (S) ṭurka, ṭuduku(L)	Constable	सिपाही
ଖାତକ	Ridapaŋmar (S) Kinimar (L)	Debtor	रूणी
ଗଣକ	Pnjitmr (S) Dɔnisɔm-mar (L)	Astrologer	ज्योतिषी
ଗୁରୁ	Madir (S) yŋyŋmar (L)	Master	गुरु
ଗାୟକ	Kniŋmar (S) Kɔnnemar (L)	Singer	गायक

ଗୋଇନ୍ଦା	Guleŋka (S) Anodimar (L)	Detective	जासुस
ଗଉଡ଼	Gɔdumar, Gupamar (S&L)	Milkman	दुधवाला
ଗୁଡ଼ିଆ	Gudiamar (S) Uṭɔlmar (L)	Confectioner	तांतक
ଗାଣିତିକ	Magalsiṭimar [S]	Mathematician	गणितज्ञ
ଗଣ୍ଡମୂର୍ଖ	Nirgɔlɔmmar [S] Dua~imar [L]	Dunce	मूर्ख
ଗୃହିଣୀ	Siiŋbɔx [S&L]	House-wife	गृहीणी
ଗ୍ରନ୍ଥକାର	Sɔpanmar [S] Idɔlmar [L]	Writer	ग्रन्थकार
ଗୃହ ଶିକ୍ଷକ	Sunsɔmpchɔr [S] Siŋyanŋmar [L]	Family tutor	घर का शिक्षक
ଗ୍ରହିତା	Janamar (S) Insɔlɔn (L)	Receiver	ग्रहिता
ଗୁପ୍ତଚର	Dɔlbermar (S) Irgɔlɔm panaŋ Lŋbir (L)	Secret agent	गुप्तचर
ଗୃହସ୍ଥ	Jɔnɔg(S), Tɔnŋba(L)	Household	घरोड़
ଚିକିତ୍ସକ	Rɔgɔmmar (S&L)	Doctor	
ଘୁଡ଼ଲ ଡାଲି ବିକେତା	ṭɔnimnamar (S) Bebaramar (L)	Grocer	किराना
ଘୁଣ୍ଟବ୍ୟକ୍ତି	Sangatamar (S) Bɔlmanṭŋ bɔnaimar (L)	Flatterer	चमचा, चाटाकार

ଚଷା	ɔrrɔmr (S) ɔromar (L)	Peasant	किसान
ଗୃହକର	Kambari (S&L)	Servant	नौकर
ଚୌକିଦାର	Crɔlmrṭurda (S) Pisidia, Choukidar (L)	Watchman	चौकिदार
ଚୋର	Jumbur (S), Jumburmar (L)	Thief	चोर
ଚିତ୍ରକର	Iṭdrŋmr (S), Iṭalmar (L)	Artist	चित्रकार
ଛପାକର	Ladlemar (S), Anib ladlemar (L)	Printer	छपाई
ଛାତ୍ର	Psix (S), Pasai (L)	Boy, Student	छात्र
ଛାତ୍ରୀ	Yŋnasix (S), Insɔlosi (L)	Girl Student	छात्री
ଜମାଦାର	Jugendar (S), Jɔmadar (L)	Head constable	जमादार
ଜୁଆଡ଼ି	Gmlir (S), Juarimar (L)	Gambler	जुआरी
ଡକାୟତ	Rujdey (S), Jumburumar (L)	Robber, Docoit	डाकु
ଡାକ୍ତରାଣୀ	Regɔmboi (S&L)	Lady doctor	डाकहरानी
ଜଳଦସ୍ୟୁ	Daa-jumbɔr (S), Daa-lingɔn jumburmar (L)	Pirate	समुद्री लुटेरे

ଜନହିତୈଷି	Panusimar (S), Baŋsa jɔnim yɔmr (L)	Well wisher	शुभचिन्तक
ଜ୍ୟୋତିଷ	Pañiṭmar (S) Pañimar (L)	Astrologer	ज्योतिशी
ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍	Pañiṭmar (S) Panḍiṭmar (L)	Astronomer	ज्योतिर्विद
ଜହୁରୀ	Sunaṭemar (S)	Gold smith	सूनार
ତନ୍ତୀ	ṭañṭañmr (S), ṭai~iṭai~mar (L)	Weaver	जुलाहा
ତହସିଲଦାର୍	Arrxpaŋmr [S], Daneimar [L]	Tahasildar	तहसिलदार
ତାନ୍ତ୍ରିକ	Pasurumar [S] ṭɔneimar [L]	Exorcist	तान्त्रिक
ଦରଜି	Pppṭkabmr [S] ṭɔnimnmar [L]	Tailor	दरजी
ଦଳପତି	Aṭñnar [S] Sardar [L]	Leader	नेता
ଦାରୋଗା	Sawinṭr [S]	Inspector of police	दारोगा
ଦାତା	ṭiyṭiymr [S] ṭɔnɔmyummar [L]	Donor	दात्ता
ଦୂତ	Dualṭɔn [S] Pisidia [L]	Messenger	दूत, हरकार
ଟହଲିଆ	ṭanaudimar [S]	Waiter	सेवाकारी
ଟୀକାକାର	Anuphumar [S] Guṭamar [L]	Commentator	

ଟୀକାଦାର	ṭikamar [S] Pɔsimar [L]	Vaccinator	
ଡମ୍ଫା	Bakaimar [S] Jɔldamar [L]	Tall talker	ठग
ଡେପୁଟି	Abɔṭsular [S] Anɔb bagu anɔp yanamar [L]	Deputy	डेपुटि
ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ	Jaṭriamar [S]	Pilgrims	तीर्थयात्री
ତୀକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧି ବାଲା	Gɔlŋmar [S] Anogandiemar [L]	Intelligent	
ତୁରୀବାଦକ	ṭrɔyṭe Pemar [S] treṭepeṭmar [L]	Bugler	शहनाई वादक
ଦସ୍ୟୁ	Jumburmar [S&L]	Pirate	
ଦଲାଲ	Dalarimar [S] Anɔbbagu ṭanimar [L]	broker	
ଦର୍ଶକ	Gani-imar (S) Gyanech gxṭmɔrji [L]	Visitor	दर्शक
ଦପ୍ତରୀ	Jikɔmmar [S] Kambla aniṭen amɔnra [L]	Duftary, Book binder	दफ्तरी
ଧନୀ	Gamaŋmar [S&L]	Rich man	धनी
ନିବୋଧ	Nergalɔm [S] Dwai~mar [L]	Fool	बुद्धू

ନାବିକ	Suxduŋmr [S] Suiduŋmar [L]	Sailor	नाविक, मल्लाह
ନର୍ତ୍ତକ	ṭŋseŋmar [S&L]	Dancer Boy	नर्तक
ନର୍ତ୍ତକୀ	ṭŋsɛŋboi [S& L]	Dancer Girl	नर्तकी
ପଣ୍ଡିତ	Pmdiṭmar [S]	Wise	विद्वान
ପାଠକ	ñaŋnamr [S] Yŋnamar [L]	Reader	पाठक
ପୁରୋହିତ	Purnṭmar [S] Purpurmar [L]	Priest	पुरोहित
ପ୍ରଧାନ	Mudana [S] Dɔnemar [L]	Chief	मुखिया
ପେଟୁ	Kukur [S] Sudapuŋmar [L]	Glutton	भुकखड
ପିଶାଚ	Kolba [S], Kolma [L]	Ogre	पिसाच
ପଟ୍ଟାଦାର	Raiṭmar [S&L]	Lease Holder	
ପକ୍ଷୀ ଶିକାରୀ	Antibetamar [S] ṭwiŋ twiŋṭimar [L]	Bird hunter	पक्षी शिकारी
ପୁଟୁଳି ବଣିଆ	Ganɔrsun [S]	Spice Dealer	
ପୂର୍ବାଧିକାରୀ	Purbadŋ [S] Purban Sariŋ danemar [L]	Predecessor	
ପେସ୍କାର	Apeskarna [S] Ermarid [L]	Bench Clerk	पेस्कार

ପ୍ରତିନିଧି	Mulkamar [S] Mudamar	Representative	प्रतिनिधी
ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି	Mudamar [S] Sɔkxɔnopni- nmar [L]	Chief Person	मुख्य व्यक्ति
ପ୍ରତାରକ	Dua~imar [S] Irsəkaimar [L]	Cheat	
ପଡ଼ୋଶୀ	ṭxṭxsiŋ [S] ṭxṭxsummar [L]	Neighbour	पडोसी
ପୋଇଲି	Kambaribɔx [S] Barabɔx [L]	Maid Servant	नौकरानी
ପ୍ରଜା	Prja [S], Parja [L]	Tenant	प्रजा
ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା	Pmdir [S] Garbirsiŋ [L]	Founder	संस्थापक
ପ୍ରହରୀ	ɔrɔlmar [S] ṭurṭurmar [L]	Sentinel	संत्री
ଫେରିବାଲା	ṭnimkabmar [S] Sindriŋ ṭɔnyumɔnamar [L]	Hawker	फेरीवाला
ବରଯାତ୍ରୀ	Siṭdruŋ Prji [S] Sidruŋnamar [L]	Marriage party	वरयात्री
ବାଦ୍ୟକାର	Debdımmar [S] Debdiŋmar [L]	Drummer	फनकार
ବକ୍ତା	Virnamar [S] Baŋsa Anubɔliŋmar [L]	Speaker	वक्ता

ବସ୍ତ୍ର ବିକ୍ରେତା	Sindrimar [S] Sindriṭɔnyu- mnamar [L]	Cloth seller	वस्त्र वीक्रेता
ବିଦେଶୀ	Biŋdesh [S] Bigda disamar [L]	Foreigner	विदेशी
ବିଚାରକ	Agandemar [S] Bisarmar [L]	Judge	न्याय मुर्ती
ବୀରରମଣୀ	Bir-rudin [S] Ranaṭiboi [L]	Heroine	वीरा
ବନ୍ଦୀ	Bŋdisin [S] Kɔidmar [L]	Prisoner	बन्दी
ବେକାର ବ୍ୟକ୍ତି	Erbar [S] Papandua [S] Erbaramar [L]	Jobless person	बेकार
ବୈଜ୍ଞାନିକ	Bigyanamar [S] Kradamar [L] Gyanalamar [L]	Scientist	बैज्ञानिक
ବୀର	Birddu [S] Bisaramɔr [L] Rɔdumar [L]	Champion	वीर
ବେପାରୀ	ṭɔnimnamar [S] Bebaramar [L]	Merchant	व्यापारी
ବୋକା	Aŋka [S&L]	Booby	मुर्ख
ବେଶ୍ୟା	Aṭṭnur (S) Harluŋ [S]	Prostitute Harlot	वाराङ्गना
ଭଦ୍ରଲୋକ	Sudamar [S] Bŋksmar [L]	Gentleman	भद्रपुरुष

ଭଡ଼ୁଆ	Papaŋ [S]	Pirp	दलाल
ଭିକ୍ଷୁକ	Gargarmar [S&L]	Beggar	भिखमंगा
ଭରୁଆ	ṭnmbemr (S) Budarmar [L]	Low lifter	भारखाने वाला
ଭ୍ରମଣକାଙ୍କ୍ଷୀ	Gɔramar [S] Ganɔrmar (L)	Visitor, Tourist	दर्शनार्थी पर्यटक
ଭାଟ	Sainṭa (L)	Bard	भाट्ट
ଭୂଗୋଳ ଲେଖକ	Bhulim dan irɔl (S) Adar idɔr mar [L]	Geographer	भुगोल लेखक
ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍	Bhulim gule [S] Sɔldaliŋgan ganalamar [L]	Geologist	भुतवबित
ମଜୁରିଆ	Badimar (S&L)	Labourer	मजदुर
ମନ୍ତ୍ରୀ	Mannṭar, Sucub (S) Manṭrimara [L]	Minister	मन्त्री
ମିଥ୍ୟାବାଦୀ	Swɔpswɔpru- ṭimar (S) Jɔlṭamar (L)	Liar	मिथ्यावादी
ମିତବ୍ୟୟୀ	Ayopoimar (S) ṭanirṭumar [L]	Frugalist	स्वल्पखर्ची
ମୁନସଫ୍	Munisibi (S&L)	Munsiff	मुनसिफ
ମେଷରକ୍ଷକ	Lume~ (S) Murkundal gopamar (L)	Shephard	चरवाहा

ମରହୁଟିଆ	Pugrer (S)	Foggy	धँधुला, पुरानाढंग
ମହନ୍ତ	Smrañn (S)	Abbot	मठाधिकारी
ମାତାଲ	ṭaday (S)	Drunkard	मतबाला
ମୁକ୍ତିଆର	Mruxṭar (S)	Muktar	मुक्तार
ମୂର୍ଖ	Ergalɔrm (S)	dunce	स्थूलमति
ମାଲିକ	Agmaŋmar (S)	Lord	प्रभु
ଜାମିନଦାର	lɔbɔ, Simumr (S)	bailer	जमानदार
ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ	Sɔbjasuŋmar (S) Sodamanṭri (L)	Mason	राजगीर
ରାଜା	Raja (L) Kiŋgm S)	King	राजा
ରାଜପୁତ୍ର	Raja ɔŋsix (S) Rajanɔnger (L)	Prince	राजपुत्र
ରାଜକେମା	Rajaɔŋsel (S) Rajaboi (L)	Princess	राजकन्या
ରାଷ୍ଟ୍ରପତି	Kandrɔŋ Adardanxmar (L)	President of republic	राष्ट्रपति
ରାକ୍ଷସ	Daxmar (S)	Giant/Demon	राक्षास
ଲେଖକ	Kɔlṭub (S) Idɔlmar (L)	Writer	लेखक
ଶାସନକର୍ତ୍ତା	Yanaŋ yamar (L)	Administrator	शासक
ଶତ୍ରୁବର୍ଗ	Beru (S), Beramar (L) Sa?ngimar (L)	Enemy	दुश्मन

ସଂଗ୍ରାହକ	Sanṭ?mar (S) ṭanirṭumar (L)	Collector	संग्राहक
ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ	Sɔrkar Abarmar [S] Sɔrkar Sebarmar [L]	Government Servant	सरकारी कर्मचारी
ସର୍ବସାନ୍ତ	Sɔbiyusair Kudup sɔnapyumar	Pauper	सर्वशान्त
ସମ୍ପାଦକ (ପତ୍ରିକା)	Sɔmpɔdɔkɔl [S] Idmɔr [L]	Editor	संपादक
ସାମ୍ବାଦିକ	Barbir [S] Anɔblimar [L]	Journalist	साम्बादीक
ସର୍ବାଧିନାୟକ	Gamaŋmar (S&L) Mudamar [L]	Chief	नायक
ସାଆନ୍ତ	Baramar [S] Susaramar [L]	Master	प्रभु
ସାଆନ୍ତାଣୀ	Baraboi [S] Susaraboi [L]	Mistress	प्रभुआईन
ସେନାନାୟକ	Sanuŋmudamar [S]	Chief of Army	सेनानायेक
ସହରବାସୀ	Gɔrdan sɔniyaiṭi [S] taunbasimar	Urban People	शहरी
ସଭାସଦ	Sɔbkudɔb [S] Sɔbadarkuna [L]	Members of the Meeting	सभासद
ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ	Deleimɔrgi [S] Sanayinuŋmar [L]	Volunteers	स्वच्छा सेवक

ଶତ୍ରୁ	Beru (S) Sangi?mar [L]	Enemy	शत्रु
ଶିକାରୀ	Binṭamar (S&L)	Hunter	शिकारी
ଶିକ୍ଷକ	ñŋñŋmar (S) masṭra, yŋyŋmar [L]	Teacher	अध्यापक
ଶିଷ୍ୟ	nŋnamar (S) yaŋnasi, Pɔsx (L)	Disciple	चेला
ସେବକ	Selumer (S) Sanayiluŋmar, Ganŋkilmar (L)	Attendant	सेवक, नौकर
ସର୍ଦ୍ଦାର	Sɔrdar [S&L]	Chieftain	मुखिया
ସରକାର	Sɔrkar [S&L]	Government	सरकार
ସମ୍ରାଟ	Dewu (S) ɔdar (L) Suṭɔdraja (L)	Emperor	सम्राट
ସିପାହୀ	Snumar (S) ṭuduku [L]	Sepoy	सिपाही
ସାଧକ	Dabɔnsux (S) Sanɔbjamar (L)	Devotee	योगी, तपस्वी
ସନ୍ୟାସୀ	Sañnṭmer (S)	Ascetic	योगी
ସାଧୁ	Syumar (S) Suyuŋmar (L)	Saint	साधु
ସାରଥି	Suxrṭer (S)	Charioteer	सारथी
ସଭାପତି	Pɔsaxdrɔŋ (S)	President	सभापति
ହଳିଆ	Ɔrrɔmar [S&L]	Farm-hands	किसान

ବିଭିନ୍ନ ଜାତି

କଂସେଇ	ṭopṭaŋmar (S) Gɔmemar (L)	Butcher	कसाई
କାଠୁରିଆ	Gggṭramar (S) ṭimaŋmar (L)	Wood cutters	लकड़धरा
କୁମ୍ଭାର	Kumbix (S) Kumbhi?mar (L)	Potter	कुम्हार
କମାର	Lɔara (S) Pɔmpɔmmar (L)	Blacksmith	लुहार
କଂସାରି	Kɔnsber (S) ṭanimnamar (L)	Brazier	ठठरा
କେଉଟ	Layari (S) Nyɔmyɔmar (L)	Fisherman	मछुआ
କେଳା	Kellamar (S) Yadumar (L)	Gipsies	कन्जर
ଗୁଡ଼ିଆ	Gudiamar (S) Uṭɔlmar (L)	Confectioner	हलवाई
ଗାଈ ଜଗୁଆଳ	Yaŋtaŋmar (S) Gogamar (L)	Cow herder	ग्वाला
ଗଉଡ	Gɔdumar (S) Gɔdu (L)	Milkman	अहीर
ଘାଟିଆ	Parimar (S)	Ferryman	माँझी
ଚମାର	ṭalsber (S)	Shoe maker	मोची

ଚିତ୍ରକର	Iṭdrŋmar (S) Iṭalmar (L)	Artist	चित्रकार
ଜୁଆଡ଼ି	Gmłir (S) Juarimar (L)	Gambler	जुआडी
ଝାଡ଼ୁଦାର	Arj-jaŋmmr (S) Jojsiŋmr (L)	Sweeper	
ତନ୍ତୀ	ṭañ̃kabmar [S] ṭa~kamar (L)	Weaver	जुलाहा
ତେଲି	ṭeli (S), miñ̃ɔlmr [S] ṭimemar (L)	Oil man	तेली
ଧୋବା	Dubbamr [S] Dobamar (L)	Washerman	धोबी
ବ୍ରାହ୍ମଣ	Bambda (S&L)	Brahmin	ब्राह्मण
ପଥୁରିଆ	Palreŋmar [S] Areŋbaramar (L) ṭidar (L)	Stone Worker	संगतरांश
ବଣିଆ	Sunnamar [S&L]	Goldsmith	सुनार
ବଢ଼େଇ	Badux [S] Sapsapmar (L)	Carpenter	बढई
ଭଣ୍ଡାରି	Barbar [S] Kumkumbmar [L] Bɔndarimar [L]	Barber	नाई
ମାଳି	ṭmdrɔlmar [S] Baramar [L]	Gardner	माली

ଈଶ୍ୱର ଓ ଧର୍ମ

(Deities & Religion)

ଶୁଣ୍ଡି	Sundimar (S&L)	Wine Brewer	शराव वेचने वाला
ଈଶ୍ୱର	Kittung, Ketung [S&L]	God	इश्वर, देव
ଅବତାର	ɔblna [S]	Incarnation	अवतार
ଈଶ୍ୱରଦୂତ	Irpar buanṭ [S] Kiṭungan abarik [L]	Messenger of God	देवदूत
ଉପଦେବତା	Kandarsɔm [S] Sonum man [L]	Tutelary	देवता
ଇନ୍ଦ୍ର	Iraṭ [S]	Indra	इन्द्र
ଈଶ୍ୱର	Iparan (S)	God	देवता, परमेश्वर
ଜଳ ଦେବତା	Daasum [S&L]	Water Deity	जल देवता
ଦିଅଁ	Dewu (S) Sonum [L]	Deity, God	देवता
ଦେବୀ	Sunumbɔx (S) Yuyuŋboisum [L]	Goddess	देवी
ବନଦେବତା	Gadasum (S) Gɔda sonum [L]	Forest Deity	बन देव
ବିଧାତା	Banɔm (S) Kitung [L]	God	विधाता
ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା	Sruiṭ kɔlṭub [S] Jɔrmi kituŋ (L)	Creator	सृष्टी कर्ता

ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ	Sɔbţuul [S] Cdr denemr (L)	Omnipotent	सर्वशक्तिमान
ସର୍ବବ୍ୟାପି	Sɔbiŋya~du [S] ɔdrdenemr (L)	Omni present	सर्वव्यापी
ସର୍ବଜ୍ଞ	Sɔbgier [S] ɔdɔrŋ ajŋjŋmar (L)	Omniscient	सर्वज्ञ
ସର୍ବଗ୍ରାସୀ	Sɔb Gɔnan [S] Kud ban amɔn [L]	Omnirorus	सर्वग्रासी
ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବତା	Uyŋsu [S&L]	Sun God	सुर्य देवता
ଅନନ୍ତକାଳ	Ersiţ Kalɔm [S] ţŋdina [L]	Eternal	अनन्तकाल
ଅର୍ପଣ	ţi-pd [S] ţɔniya [L]	Offering	अर्पण
ଅପରାଧ	ţapaŋsi [S] Erbŋsa [L]	Crime	अपराध
ଅନ୍ତେଷ୍ଟିକ୍ରିୟା	Guar [S&L]	Mortuary Rites	अन्तीमक्रीया
ଅସୀମ	Ersiţ, Asiŋţi [S] Iţijeţe [L]	Unlimited	असीम
ଆଶା	A~yiŋsa [S] ya~ţa [L], Asaţin [L]	Hope	आशा
ଆନନ୍ଦ	Sɔdadm [S] Anasi [L]	Happiness	आनन्द
ଆଶ୍ରୟ	Sayiŋpa [S] Darakuna [L]	Shelter	आश्रय

ଅଧର୍ମ	Erdɔrmma [S] Irṭrmna [L]	Sin	अधर्म
ଅମୃତ	Erkriṭ [S] Sayubir [L]	nector	अमृत
ଅପବିତ୍ର	Erpɔbiti [S] Irmiri, Irbŋˢṭe [L]	Inhology	अपवित्र
ଆତ୍ମା	Uggr [S], Prada [L], Jɔngda [L]	Soul	आत्मा
ଉପାସନା	Selum [S] Purpurmr [L]	Propitiation	ऊपासना, पूजा
ଉପବାସ	Anumna [S&L]	Fasting	उपवास
ତର୍ପଣ	ṭɔrplesɔn [S]	Rites of offerring obletions of water	तर्पण
ତପସ୍ୟା	ṭɔpamsɔn [S] ṭunudimar [L]	Meditation	तपस्या
ତୀର୍ଥ	Haxpla, ṭirna [S]	Pilgrimage	तीर्थ
ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା	Milñana [S] Mailinñana [L]	Pilgrimage	तीर्थयात्रा
ଦୀକ୍ଷା	Ugṭi [S&L]	Initiation	दीक्षा
ଦୀପ	Dippa [S&L]	Lamp	दीप
ଧ୍ୟାନ	Maridn [S] Angandi [L]	Meditation/ contemplation	ध्यान
ଧୂପ	Dasada [S&L]	Incense	सुगन्धित धुप

ଧର୍ମ	Dɔrmma [S&L]	Religion	धर्म
ଦୁଃଖ	Asuda [S] Khanudi, Kɔlkɔl [L]	Sorrows	दुःख
ଧର୍ମପରାୟଣ	Darmanimar [S] Lɔgalbade [L]	Religious	धर्म परायण
ଧର୍ମଗୁରୁ	Darɔm-Madir [S] Lɔngaiy~y~ [L]	Preceptor	धर्म गुरू
ଧର୍ମଶିଷ୍ୟ	Darɔm-pɔrdi [S] Lɔngai-yaŋnaŋnasai	Disciple	धर्म शिष्य
ନରକ	Setsɔŋ [S]	Hell	नरक
ପରମାତ୍ମା	Panɔm-Danɔm [S&L]	Supreme Being	परमात्मा
ପାଦୁକ	Irs-irn [S] Ir-asiɔrn [L]	Water with which anidol has been bathed	पादोदक
ପ୍ରତିମା	Aimam [S] Laiman [L]	Image	प्रतिमा
ପୂଜା	Purpur [S&L]	Worship	पूजा
ପ୍ରାର୍ଥନା	Jariŋna (S&L)	Prayer	प्रार्थना
ପାପ	Pinţu (S) Pi-inţu (L)	Sin	पाप
ପୁଣ୍ୟ	Punna (S&L)	Virtue	पुण्य
ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ	Aţŋchiţ [S] Akanalkalan (L)	Atonement, Expiation	प्रायश्चित

ପାଦୂକକୁଣ୍ଡ	Pajiŋ Daku (S) Kiṭuŋgana apadɔr [L]	Pot for sacred water	पादोदक पात्र
ପ୍ରତିଷ୍ଠା	Gɔnarbir [L]	Installation	प्रतिष्ठा
ଇହଲୋକ	Nɔlpur [S] Papurmɔr [L]	Material World	इहधाम
ପରମସୁଖ	Pɔnmsup (S) Sɔrkɔi Irkudina (L)	Eternal pleasure	परमसुख
ପରଲୋକ	Pɔṭmandra [S] Kɔrɔi~ mɔr [L]	Death	परलोक
ବିଶ୍ୱାସ	Dirna [S&L]	Faith	विश्वास
ବିଧର୍ମୀ	Bidrmar [S&L]	Apostate	नास्तिक
ବିସର୍ଜନ	ɔjiuŋgɔṭ [S&L]	Quitting	त्याग
ବଳି	Jiupur [S] Kɔnau [L]	Offering	अर्पण
ବ୍ରତ	Birñan [S]	Voluntary religious observation	व्रत
ଭିକ୍ଷା	Gnar [S] Ganarɔgɔr [L]	Alms	भीक्षा
ଭକ୍ତି	Deṭsɔn [S] ṭnŋyiŋmr [L] Anapsiṭamr [L]	Reverence	भक्ति
ମର୍ତ୍ତ୍ୟ	Lɔbpura [S] ɔdɔr [L]	Earth	नरक

ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜକ	Kundai Selumr [S] Kundai purpurmar [L]	Priest	पुजारी
ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜା	Kundai selum [S] Kundai purmr [L]	Idol worship	मुर्ति पुजा
ମୃତ୍ୟୁ	Kariṭ [S] Kɔr~ni [L]	Death	मृत्यु
ମୃତ୍ୟୁବାର୍ଷିକ	Idaipur [S] Karja [L]	Death Anniversary	
ମଠ	Manɔnkud (S) Ganoṭulsiŋ [L]	Abbey	मठ
ମନ୍ଦିର	ṭanpur (S) Purpursiŋ (L)	Temple	देवालय
ମସ୍‌ଜିଦ୍	Mɔnkiu (S)	Mosque	मसजिद
ମୁକ୍ତି	Mruxna (S) Rŋdinamr (L)	Salvation	मुक्ति
ମୂର୍ତ୍ତି	Mɔrdɔl (S) Kundai (L)	Idol	मुर्त्ति
ସ୍ତୋତ୍ର	ɔprɔpeda (S) ɔlobapdape (L)	Hymn	स्तोत्र
ସନ୍ତୋଷ	Sɔrda (S) Sɔkai (L)	Satisfaction	सन्तोष
ସମାଧି	ṭurulluṭ (S) Manduajaŋ (L) ṭrilṭil (L)	Grave	समाधि

ସମାଧିସ୍ଥଳ	ṭuruljaŋ (S) ṭrilṭiljaŋ (L)	Burial ground	समाधि स्थल श्मशान
ସ୍ୱର୍ଗ	Sɔrger pura (S) Rudhaŋ (S)	Heaven	स्वर्ग
ସୁଖ	Sɔndruka (S) Bŋsa (L)	Happiness	सुखी, सुख
ଶାଳଗ୍ରାମ	areŋsiŋ S&L)	A/sacred polished stone	शालग्राम

ଗୃହ ଓ ତାର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ
(House & its parts)

ଅଗଣା	Gnɔŋdrɔ (S) Rɔndda [L] Bariada (L)	Countryward	आँगन
ଅନ୍ତପୁର	Aluŋsuŋ (S&L)	Harem	जनानखाना
ଅଫିସ୍	Appuŋsuŋ (S Apisiŋ [L]	Office	कार्यालय
ଅଶ୍ୱଶାଳା	Kuruṭaguŋ (S&L)	Stable	अस्तबल
ଅନାଥାଶ୍ରମ	Kundrasrɔm [S] Kundrasijeñi añaraŋnasi [L]	Orphanage	अनाथालय
ଅଟାକଳ	Gɔlmairik [S] Banrai Misin [L]	Flour Mill	आटा चक्की
ଅସ୍ତ୍ରାଗାର	Y~andrum Sɔrbja [S] Jɔnaban Adukuṭenasi [L]	Armoury	अस्त्रागार

ଅମାର	Kuxṭusung [S] Biṭisiŋ, Kuiṭuŋsi [L]	Granary	धान्यागार
ଅଳନ୍ଧୁ	Arñal [S&L]	Soot	जाला, कालिख
ଅଳିଆ	Kaŋgali (S) Adil [L], Uali [L]	Litter	मैला, कुडा
ଇଟା	Iṭa (S), Iṭasɔl (L)	Brick	इटाँ
ଇଟାଘର	Iṭasuŋ [S] Iṭasiŋ (L)	Brick built house	इटों का मकान
ଔଷଧାଳୟ	Regɔmsiŋ (S&L)	Medicine Store	दवा खाना
ଏକ ମହଲା	Bɔypura [S] Bɔṭdiŋ (L) Bɔypurasiŋ [L]	One storied	ऐक मंजिल
ଉପର ମହଲା	Lkkapura (S)	Up-stairs	मकान का उपरी खण्ड़
ଓଳି	Ajilŋ (S) Gɔnɔbiyɔl (L)	Eaves	ओरी
କୋଠାଘର	Medsiŋ [S&L]	Building	हवेली
କାରାଗାର	Bŋdsiŋ (S) Kaidsing (L)	Prison, Jail	कारागार
କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ	Barasiŋ [S&L]	Office	कायलय
କାଗଜକଳ	Kɔmbɔlsiŋ [S&L]	Paper Mill	कागज का कारखाना
କୁଡ଼ିଆଘର	Ɔŋsuŋ (S) Ɔnsiŋ (L)	Cottage, Hut	झोपड़ी
କାଠଘର	arasuŋ (S&L)	Wooden house	लक्डो का मकान

କଂସେଇଖାନା	Payɔbsuŋ (S) Gɔrmesiŋ (L)	Slaughter house	कसाईखाना
କୁମ୍ଭାରଶାଳ	Seŋbralsuŋ (S) Kumbiŋsiŋ (L)	Potter's workshop	कुम्हार का मकान
କାରଖାନା	Pmsuŋ (S)	Factory	कारखाना
କଳ	Kulan [S] Misin (L)	Machine/Mill	यन्त्र/जान्ता
କଲ୍ଲା	Pular [S], Kinla (L)	Fort	किला, गढ
କାଞ୍ଜିଆଗୁଡା	Banjarisuŋ [S] ṭaŋlijin , abrodisin [L]	Kinehouse	काँजीहौस
କାନ୍ଥ	Kunṭal [S] Kinṭal [L]	Wall	दीवार
କଲେଜ	Kɔlmaŋsuŋ [S] Yŋrŋnasuŋ [L]	College	कालिज
କବାଟ	Snaŋ [S&L]	Door	दरवाजा
କୋଠରୀ	Kunrum [S] Suŋ [L]	Room	कमरा
କାଠସିଢ଼ି	Prudu [S] Pɔnadu [L]	Ladder	सीढो
ଖଳା	ṭunul [S], ṭanil [L]	Threshing floor	अनाज पीटने का स्थान
ଖୁମ୍ବ	Kɔmbal [S] Sondaŋ [L]	Pillar	खम्भा

ଖୁଣ୍ଟି	Suŋdaŋ [S] Ku?diŋ [L]	Peg	खूँटी, कीला
ଖିଲ	Labɔṭ [S] ṭanŋaji [L]	Bolt	ढिबारी
ଖିଡ଼କି	Rŋña [S], Kidiki [L]	Window	झरोखा, खिड़की
ଖିଲ୍ଲଣ	Gedax [S] Ganeda [L]	Vault/Arch	मेहराव
ଖାଇବା ଘର	Gagana siŋ [S]	Dinning Room	खाने का घर
ଗୁହାଳ	Gungu [S] Gungusiŋ [L]	Cowshed	पशुशाला
ଗୁଲିଖଟି	Apidɔn [S] Jɔldabir [L]	Opium smoking den	अफीम सेवन की गन्दी कोठरी
ଗୋଦାମ	Gɔdɔm (S) Jenrumsiŋ [L]	Godown	गुदाम, गोदाम
ଗଡ଼ଖାଇ	Gadŋjuŋ (S) Gɔdŋjaŋ [L]	Moat	खाई
ଘରଚଟାଣ	Diasuŋ (S) Diasiŋ [L]	Floor	फर्श भुतल
ଚମଡ଼ା କାରଖାନା	Usalsiŋ (S)	Leather Factory	चमडा कारखाना
ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ପ୍ରେକ୍ଷାଳୟ	Yana unyulsiŋ (S) Senɔb jɔa siŋ [L]	Talkies	सिनेमाघर
ଚାଳ	Bliŋ [S&L]	Thatched roof	छप्पर पाखा

ଚଉକାଠ	Darnni [S&L]	Door frame	चौखट
ଚଉତରା	Guini, Eṭreŋ (S) Sailo [L]	Estrade	चबूतरा
ଛାତ	Bliŋ [S&L]	Roof	छत
ଛାଉଣୀ	Kapin (S) Alsiŋ (L)	Camp	डेरा
ଜେଲଖାନା	Bɔndisuŋ (S) Jɔylsiŋ (L)	Jail	कैदखाना
ଝରକା	Rŋñan (S) Kɔndalsaŋ (L)	Window	खिड़की
ଝାଟିମାଟି	ṭɔrṭɔrsuŋ (S) Ɔnsuŋ (L)	Wattled	डालियों से गुँथा हुआ
ଝୋଟକଳ	ṭeda ludɔn abrarasiŋ [S] Ualupdɔn asɔnpjanɔsin (L)	Jute Mill	रसिमिल
ଟାଇଲ୍	Garix [S] Jhiŋ Krɔ (L)	Tile	खपरैल
ଡାକବଙ୍ଗଳା	Guder bɔŋla [S] Bŋlasiŋ (L) Sud bŋla (L)	Bungalow	डाकबंगला
ଡାକଘର	Gudersuŋ [S] Pust siŋ (L)	Post office	डाकघर
ଡାକ୍ତରଖାନା	Regɔmsuŋ (S) Aspatrisiŋ [L]	Hospital	दवाखाना

ତପୋବନ	Herɔmsɔl [S] Anudsiŋ [L]	Hermitage	तपोवन
ତମ୍ବୁ	ṭɔmpiŋ (S) ṭambusiŋ	Tent	तम्बु
ତଳମହଲ	Jaxṭapura (S) Jaṭanasuŋ [L]	Down stair	नीचे का मकान
ଥାନା	Pulistɔn (S) Thanasiŋ [L]	Police Station	पुलिस चौकी
ଦୁଆର	Darnni (S) Garana [L]	Door	द्वार दरवाजा
ଧନାଗାର	Kuxṭusuŋ [S]	Treasury	खजाना
ଧର୍ମଶାଳା	Dɔrmmasuŋ [S] Snayamsiŋ (L)	Choultry	धर्मशाला
ନୀଅଁ	Gayjiṭ [S&L]	Foundation	नीवं
ପ୍ରାସାଦ	Medsuŋ [S] Sesŋ, ṭrajasiŋ [L]	Palace	महल
ପୁସ୍ତକାଳୟ	Kɔmbɔlsuŋ [S] Kamblan adarakusiŋ	Library	पुस्तकालय
ପରିସ୍ରାଗାର	Añrumnasuŋ [S]	Urinal	पेशावखाना
ପାଇଖାନା	Arasŋnasuŋ [S]	Latrine	पायखाना
ଫାଟକ	Grnna [S]	Gate	फाटक
ଫାଣ୍ଡି	Padgudɔn [S]	Out post	चौकी

ବାସଗୃହ	Daru Kuna Suŋ [S&L]	Dwelling house	निवास स्थान
ବେଶ୍ୟାଳୟ	Aṭṭnual (S) Draribɔisiŋ [L]	Brothel	वेश्यालय
ବସାଘର	Dɔrimtnasuŋ [S] Dɔrkunasiŋ [L]	Lodging	अस्थायी वासस्थान
ବାରଣ୍ଡା	Duara [S] Pind [L], Rɔndda [L]	Verandah	वरामदा
ଭଡ଼ାଘର	Adiasuŋ [S] Bɔdasiŋ [L]	Rented house	किराये का मकान
ଭଣ୍ଡାର	Jɔndrumsuŋ [S] Jendrŋman Adarakusiŋ	Store	भण्डार
ମନ୍ଦିର	ṭanpur [S] Prur prursiŋ [L]	Temple	मन्दिर
ମଦ ଦୋକାନ	Alisuŋ [S] Alisiŋ [L]	Wine shop	शरावखाना
ମାଟିଘର	lɔbsuŋ [S] Sɔldasiŋ [L]	Mud house	मिट्टी का मकान
ମଂଚ	Jiraŋ (S&L)		मचान
ମଠ	Srmañ [S] Sɔnɔmsiŋ, Saninpursiŋ [L]	Abbey	मठ
ଲୁଗାକଳ	Siŋdri pɔmnasiŋ [S] Siŋdri Misinisiŋ [L]	Textile Mill	कपड़ा का कारखाना

ଶବଗୃହ	Sibul ṭɔmpur [S] Kri Mɔrana Adkuṭe jiasuŋ		शव गृह
ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଗୃହ	Drŋngedrŋ siŋ [S] Puŋjuŋm siŋ (L)	Air conditioned House	बातानुकुल गृह
ଶୀତଳ ଭଣ୍ଡାର	Seyubiṭɔndɔr [S] Sɔyusiŋ (L)	Cold Storage	शीतल भन्डार
ସେନା ନିବାସ	Senur Rŋnasŋ (S) Dɔkunasiŋ, Lɔnu Lunarsing		सैना निवास
ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ଘର	Soudaŋsiŋ [S] Jɔbasiŋ (L)	Swampy House	गिला घर
ସମାଧି ସ୍ଥାନ	ṭraulu (S) ṭrilɔmdu [L]	Grave yard	समाधी स्थल
ରୋଷେଇ ଘର	Driñdixnasuŋ (S) Dridiyasiŋ [L]	Kitchen	रसोई घर
ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ	ṭrɔŋseŋjiraŋ [S&L]	Amphi theatre	अखाडा
ହୋଟେଲ	Gaganasuŋ [S&L]	Hotel	होटल

ଗୃହ ସାମଗ୍ରୀ **House hold things**

ଅଖା	Ɔka (S), Lusak (S) Bori [L]	Sack	बोरा
ଆଇନା	Muŋgi-gii [S] ṭragidmna [L]	Mirror	आईना, आरसी

ଆରାମ ଚୌକି	Paichɔr (S) Rangi Kurchi [L]	Arm chair	आराम की कुर्सी
ଆଲଗୁଣି	Drɔxkab (S)	Cloth stand	कपड़े का रुकाव, अलगनो
ଆଲମାରୀ	ṭnaŋpil (S)	Almirah	अलमारी
ଇଟା	Iṭa [S&L]	Brick	इटाँ
ଉହ୍ମେଇ	Uṭmax (S) Umaiṭu (L)	Fire pan	अँगीठी
ଓଢ଼	Kḍira [S]	Wooden beam	काठ की कडी
କାଦୁଅ	Sɔlda [S] Kadusɔl (L)	Mud	कीचड
କାଠ	Aŋl [S], Angal (L)	Wood	लकडो
କପ୍	Kappa [S&L]	Cup	काप्, प्याला
କଣ୍ଟା	Ibbalaŋ [S] Epba [L]	Thorn, Nail	काटाँ
କରେଇ	Kurax [S] Kɔdai (L)	Couldron	कडाई
କରଚୁଲି	Lɔŋkuu [S]	Ladle	करछुल
କଳସ	Daŋki (S) Aonda [L]	Pitcher	कलस
କବ୍‌ଜା	Kunsi [S] Gujal [L]	Hinge	कब्जा
କଇଁଚି	Sanbdex (S) Sabapdai [L]	Scissors	कैंची

କଟୁରି	Kundi, Kɔndrat [S] Kandaidrup (L)	Bill hook	कटार
କଜ୍ଜଳ	Gɔyemɔṭ [S] Grɔimɔṭ [L]	Kajal	काजल
କରତ	Gɔrgr-ɾa [S]	Saw	करत
କାଠ ଜିନିଷ	Brara ɔŋl [S] Ran abrara [L]	Wooden furnitures	लकडी का बना पदाथ
କୁଣ୍ଡ	Golem [S] Goilm [L]	Tank, Vase	गम्ला
କୋଲପ	Gulu [S] Gadepa [L]	Lock	ताला
କାଙ୍କି	Gɔrail [S] Lɔnola [L]	Shovel	काण्ड, कटानी
କେଟଲି	Alkidraŋ (S) Arbuda [L]	Kettle	केटली
କଣ୍ଢେଇ	Kuŋdax [S] Kundai [L]	Doll	गुडीआ
କୁରାଢ଼ୀ	Eŋjum [S] Senañum [L]	Axe	कुलहाडी
କୋଡ଼ି	Kudi (S) Kudada (L)	Native spade	फरसा
କୋଦାଳ	Diŋgakud (S) ṭanŋkɔkud (L)	Spade	फावडा
କୁଲା	Ɔṭyer (S), ɔer (L)	Winnowing fan	फटकन

କୋରଣା	Krur (S)	Scrapper	खुरेचनी का औजार
କାଚ ଜିନଷ	Glarwan (S) Ka-anchbiṭ (L)	Glass ware	काच के बनी पदार्थ
ଖଟ	Sndi [S], Sandi (L)	Cot	खाट
ଖଲ (ହେମଦସ୍ତା)	ṭrɔdiŋ [S],ɔnal [L]	Mortar	मानदस्ता औखली
ଖଲପୁଆ	Ɔŋdriŋ [S]	Pestle	मुसली
ଖଟିଆ	Sandi [S&L]	Cot	खाट, चारपाई
ଖଟପୁଆ	abbsŋ [S] Sandijin (L)	Cot leg	खटिया का पैर
ଖଇଁଚ	Gnir (S)	Fishing trap	मछली का कुट चन्त्र
ଖଣତି	Kankakud (S) Graigailo (L)	Narrowspade	छोटी फरसा
ଖାଲେଇ	Krilɔm	Creel	मछली रखने की टोकरी
ଖେଳଣା	Drisuŋ [S] Andrina (L)	toy	खिलौना
ଖିଲାଣ	Gedax (S)	Arch	मेहराव
ଖୁର	Karuŋkuŋ [S&L] Kanum (L)	Razor	उस्तरा
ଖୁରୁପି	Pruxjuŋkiṭ [S]	Weeding hook	हँसुआ
ଗଦି	Gudas (S) Drimar, Baril kanap (L)	Cushion	गद्दा
ଗୁଳି	Gulina [L]	Bullet	गोली

ଗଦିଚୌକି	Liṭuŋgɔb (S) Langa-grɔb-gɔb [L]	Cushion Chair	गद्दी खुरसी
ଗହଣା ବାକ୍ସ	Rɔnapel (S) Rɔnaṭɔngpila (L)	Jewellery box	जेवर का बक्सा
ଗାଲିଚ୍ଛ	Garnajiŋ (S) Grɔsna [L]	Carpet	गलीचा
ଗୋରୁକୁଣ୍ଡ	Gungu (S) Buŋsɔn (L)	Cattle	मांद
ଗୃହ ସରଞ୍ଜାମ	Yandrŋm drakonasiŋ (S) Singɔn ajɔrkuna [L]	House hold articles	घर का समान
ଗଡ଼ୁ	Jrimun (S) Luṭa [L]	Ewer	सुराही, कमण्डलु
ଗରା	Gɔria [S] Sleŋ (L)	Brasspitcher	गगरा
ଗାଣ୍ଡୁଆ	ṭuduṭ [S]	Scuttle	खांचिँया
ଗିଲାସ	Glar, Glas [S&L]	Glass	शीशेका ग्लास
ଘଣ୍ଟି	Dadiŋ [S] ṭadeŋ (L)	Bell	घण्टा
ଘଣ୍ଟା	Kladɔn [S] Neneŋ (L)	Clock	घड़ी
ଘୁଙ୍ଗୁର	Phiphi [S] Guŋgsa (L)	Ankle Bells	घुगुँर
ଚିଲମ	Srudru [S] Gramor [L]	Pipestack	चिलम

ଚିମୁଟା	Larabɔṭ (S) Genap, Gɔnab [L]	Tongs	चिमटा
ଚାମଚ	Sampun [S] Sɔṭ ṭua, Samsar (L)	Spoon	चम्मच
ଚୁଲି	Kuda (S), Koda [L]	Oven	चुल्हा, तन्दुर
ଚୁଲିଝିଙ୍କା	Memekul (S) Kodanababach [L]	Oven prop	चुल्हेकी थुनी
ଚକି	Riṭsireŋ (S) Rɔnsireŋ (L)	Grind Stone	चकी
ଚମଡ଼ା ମୁଣି	Usalmuna (S&L)	Leather Bag	चमडा का झोला
ଚାବି	Kunchi [S&L] Drinisŋ (L)	Key	चाबी
ଚୀନାବାସନ	Alki pɔndrɔm (S) Sana mandi (L)	Chinaclay Utensils	बरतन
ଚିଠା	Sile kɔmbla- apailai (S) Isabɔl [L]	List	कागज पत्री
ଚଟୁ	Sɔṭṭua [S&L]	Skimmer	चम्च, झरनी
ଚଟେଇ	Chɔmei S)	Mat	चटाई
ଚଉକି	Piṭcher (S) Kursi (L)	Chair	खुरसी
ଚରଖା	ṭrŋdi (S)	Spinning wheel	चरखा
ଚାଲୁଣୀ	Jaŋgeda, Sralai (S)	Sieve	झरनी, चलनी

ଚନ୍ଦୁଆ	Chɔnnapi, Chinnapi (S)	Canopy	चदँवा
ଛଣ	Alŋ (S), Alaŋ [L]	Straw	फुस
ଛତା	Saṭa [S&L]	Umbrella	छाता
ଛୁରୀ	Sɔnnakuŋ (S) Surikuŋ, Kundi [L]	Knife	चाकु
ଜୁଆଳି	Raong [S&L]	Yoke	जुआड़ी
ଜଉ	Jɔuka (S) Lame-e [L]	Lac	लाख
ଜାଲ	Sudagir (S) Jala [L]	Net	जाल
ଟୁଙ୍କି	Snudix (S), ṭuṭu (L), Snodi [L]	Basket	टोकरी
ଝାଡ଼ୁଣ	Pɔrɔṭni~e [S] Prɔjiŋdɔn [L]	Brcom	झाड़ना
ଝୁଲି	Muna [S&L]	Bag	झूला
ଝଙ୍ଗା ଅଳଗୁଣି	Drɔikɔp (S) Jiraŋ [L]	Hanger	
ଟାର୍‌ପୋଲିନ୍	Ganurkab [S] ṭiripal [L]	Tarpauline	तिरपाल
ଟାଙ୍ଗିଆ	Eñum (S&L)	Axe	फरसा
ଟାଇଲ	Garix [S&L]	Tile	खप्पर
ଠେଙ୍ଗା	Kuṭmdaŋ [S] Dangu [L]	Cudgel	डण्डा

ଠେକି	Pirkiŋ (S) Sanaandŋ (L)	Pipkin	मिटटी का छोटा पात्र
ତାଲା	Gulu [S] Gɔdaigɔr (L)	Lock	ताला
ଡାଲା	Daŋkada (S) Snodi (L)	Tray, Basket	डालिया
ଡୋଲି	Dulli (S&L)	Closed Litter	बन्द डोली
ଢାଳ	Munṭa (S) Luṭa [L]	Water pot	घडा, लोटा
ଢାଙ୍କୁଣୀ	ṭnukuṭ [S] ṭɔnikiṭman [L]	Lid	ढकना
ତରାଜୁ	ṭnudi (S) ṭɔrudi [L]	Balance	तराजु
ତକିଆ	Arabɔṭ [S] Ribabna [L]	Pillow	तकिया
ତାଉଆ	Bralbn [S] Deriŋpu? [L]	Baking Pan	कडाही
ଟାଟିଆ	ṭawal [S] Piŋsamɔn [L]	Bowl	कटोरा
ଟାଟି	Warliŋ [S] ṭaṭisɔnaŋ [L]	Wattling	सड़पत
ଟଉଲିଆ	ṭuwali [S] Armanakap [L]	Towel	तौलिया
ଟେଣ୍ଡା	ṭdiŋda [S] ṭŋsur (L)	Water lifter	पानि उठाने वाला यन्त्र
ଟେଣ୍ଟା	ṭrpuŋ [S] sila? [L]	harpoon	बर्छी

ଥଳି	Mugliŋ, Muna (S) Alṭup [L]	Bag	थैली
ଥାଳି	Pandrɔm [S] Mandi [L]	Plate	थाली
ଥାଳିଆ	Dispandrm [S] ṭaṭiaman [L]	Dish	थाली, रेकाबी
ଟୋପ	Driŋy [S] Kuydaŋ [L]	Bait	खाने का चिज
ଦଉଡ଼ି	Luaṭ [S] Luar [L]	String, Rope	रस्सी, डोरी
ଦାଆ	Kadṭṭi [S] Kɔd-ḍaṭi [L]	Sickle	हँसुआ
ଦିଆସିଲି	Gnɔṭuṭ [S] ṭɔnagnɔ [L]	Match	दियासालाई
ଦିଆସିଲି କାଠି	Gɔnoṭo [S&L]	Match Stick	दियासालाई काठो
ଦିଆସିଲି ଖୋଳ	Asɔŋdar [S] Adanṭur [L]	Match Box	दियासालाई खोल
ଦୀପରୂଖା	ṭɔnaŋdip [S] Maliŋ [L]	Lamp Stand	चराकदानि
ଦୀପ	Dippa [S], Buṭi [L]	Lamp	दीपक
ଦୋଳି	ṭneṭ [S] Krena [L]	Swing	झुलना
ଧୂପ	Dasda [S] Basnakadi [L]	Incense	धुप

ଧୂପକାଠି	Gdakad (s) Basnakadi (L)	Incense stick	धुपवत्ती
ଧୂପଦାନୀ	Gdasrɔx (S) Dasdan Asɔrɔilippa?(L)	Incense bwiner	धुपदानी
ନଟୁ	Aṭŋgɔde (S) Anuŋgɔde (L)	Top	नट्टा, लटटु
ନଡା	Alam (S&L)	Straw	पुवाल
ନଡ଼ିଆ କୋରଣା	Garrgrpyadi (S) Pedinageregere (L)	Coconut scrapper	नरीयेल कौरना
ନାଉରୁମ୍ବା	Pulaiṭum (S) Kuraiṭum (L)	Calabash	तुम्बा
ନିହାଣ	Sanax (S) Kreb (L)	Dibble	निहाण
ପଘା	ṭanɔl (S&L)	Tether	पगहा, रसि
ପଲମ	Bralpo (S) Briŋpo (L)	Bowl	पलम
ପିତଳ ଜିନିଷ	Dridi (S) Riṭimn (L)	Brass artides	पितल का पदार्थ
ପେଣ୍ଡୁ	Bɔnṭi (S), Lundu (L)	Ball	गेंद
ପରଦା	Sikdrin (S) Sindriŋ (L) Deneŋkap (L)	Screen	परदा
ପନିକି	ṭnaŋkuŋ (S&L)	Kitchen knife	रसोई घर की छुरी

ପଙ୍ଖା	Simruṭ (S) Rangipanka (L)	Fan	पंखा
ପାନିଆଁ	Snar (S) Sanar (L)	Comb	कंघी
ପାତ୍ର	Pan (S)	Pot	पात्र
ପାଲିଙ୍କି	Palŋka (S) Sudhari (L)	Palanquin	पालकी
ପିକଦାନ	Brijɔl (S)	Spittoon	थुकदानी
ପିଞ୍ଜରା	ɔnluṭ (S)	Cage	पिंजरा
ପୁଟୁଳା	Jɔgadi [S] Anodeŋ [L]	Bundle	पोटली
ପେଟରା	Kɔmpil (S) Sodapufu (L)	Trunk	सन्दुक
ଫାଶ	Anudeŋ (S&L)	Snare	फन्दा
ଫୁଲମାଳ	Juljulṭar (S&L)	Garland	फुलों का गजरा
ଫାଉଡ଼ା	Jɔleku (S) Kudaku (L)	Spade	फरसा
ବଡ଼ ହାତୁଡ଼ି	Soda ṭrilaŋ (S)	Big Hammer	बडी हथौडी
ବତି (ସଳିତା)	Anode (S)		बत्ती
ବିଛଣା	Bɔrilna (S& L)	Bedding	विस्तर
ବିଛଣା ଚଦର	Brilna kab (S)	Bed Sheet	बिस्तर का चद्दर
ବେସିନ୍	Langdap (S)	Basin	वेसिन
ବ୍ରସ୍	ṭranjina (S&L)	Brush	ब्रश

ବଟୁଆ	Pṭṭua (S) Dɔrkopɔn (L)	Pouch	बटवा
ବତି (ଲଣ୍ଠନ)	Laxtu, Lanṭra (S) Langtera (L)	Wiek	लाठन
ବତି (ମହମ)	Buṭṭi (S&L)	Candle	मोम बत्ती
ବଳିତା	Anɔde (S), Abde (L)	Wick	बत्ती
ବନଶୀ ଛଡ	Ayɔŋraŋ (S) Badasi (L)	Fishing rod	वंसी
ବନଶୀ କଣ୍ଟା	Knṭelaŋ (S), Kruriɔ (L)	Hook	वंसी काण्टा
ବନ୍ଧୁକ	Bada (S&L)	Gun	बन्दुक
ବାସନ	Basinsil (S), Mandinji (L)	Utensil	बरतन
ବାଲ୍ଟି	Balṭi (S&L)	Bucket	बालटी
ବାଡ଼ି	Daŋgu (S&L)	Stick	छटी
ବେତା	Skubla (S)	Scuttle	
ବେଲଣା ପିଢ଼ା	Blaxpid (S) Rɔnipu (L)	Board	चक्ला, पटरा
ବେଲଣା କାଠି	Gduŋkad (S)	Rolling pin	वेलन
ବୋତଲ	Graŋgṭ (S), Kaŋs (L)	Bottle	वोतल
ଭଁର	Baŋri (S) Ganarla ? (L)	Drill	वरमी
ମସିଣା	Riŋmṭ (S), S?pa (L), Jɔlem (L)	Rush mat	चटाई

ମଶାରି	Smayri (S), Snɔikab (S), Masarika (L)	Musquito curtain	मशहरी
ମଶାଲ	ṭursad (S), Krerna (L) ṭursan [L]	Torch	मशाल
ମାଠିଆ	Sleŋ (S), Sɔldadŋ (L)	Pitcher	सुराही
ଯନ୍ତ୍ରପାତି	Ieledrɔm (S) Sɔrɔbja (L)	Machinaries	ओजार
ରନ୍ଦା	Gan (S), Diŋdiŋna (L)		रन्दा
ଯନ୍ତା	Nudeŋkum (S)	trap	
ରେଡ଼ିଓ	Rŋbir (S)	Radio	रेडिउ
ରେଜେଇ	Rekul (S) Grusania (L)	Quilt	रजाई
ଲଙ୍ଗଳ	Erṭub (S) Iŋsa (L)	Plough	लङ्गल
ଲଫାପା	Inlapa (S&L) Lɔpapa [L]	Envelop	लिफापा
ଲୁହା	Lɔaŋ (S) Luaŋ [L]	Iron	लोहा
ଲୁହା ସିନ୍ଦୁକ	Lɔaŋpil [S] Luaŋpil [L]	Iron chest	सिंदूक
ଲେଖନୀ	Aridi [S], Ridɔl [L]	Style	लेखनी

ଲୁଗା	Sindri [S], Jankab [L]	Cloth	कपडा
ଶାବଲ	Sabla [S] Luaŋdaŋ [L]	Crowbar	शावल
ଶିଳ	Areŋ [S], Radibrɔṭ [L]	Grinding Stone	सिल
ସବାରି	Suari (S) Sauri [L]	Palinquin	
ସାବୁନ୍	Sabu (S&L)	Soap	साबुन
ଶିକା	Anuŋ [S] Aniŋ [L]	Rope Self	सिक्का
ଶିଶୁଦୋଳା	ṭɔne (S) ṭeṭeŋ (L)	Cradle	बच्चों का झूला
ସଣ୍ଡାସି	Gɔnab (S&L)	Tongs	सन्दुआसी
ହାତହତିଆର	Sie Asɔrbɔja (S) Barara jenaben (L)	Weapon	हथियार
ହାଣ୍ଡି	Sleŋ (S) Daŋki (L)	Earthen pot (Earthen)	मिट्टी का पात्र
ହୁକା	Hulaŋ (S)	Hookan	हुक्का
ହେମଦସ୍ତା	Hemɔṭlaŋ (S&L)	Mortar	ओखली
ହାତୁଡ଼ି	ṭrulaŋ (S) Aṭuli (L)	Hammer	हथोडी

ଖାଦ୍ୟ ଓ ପାନୀୟ

ଅଟା	Gulkix (S) Banrai (L)	Flour	आटा
ଅଣ୍ଡା	Aṭdre (S) Adresim (L)	Egg	अण्डा

ଅଣ୍ଡା କେଶର	Atdresaŋ (S) Apudian (L)	Yolk	अण्डे का पीला भाग
ଅଣ୍ଡା ଧଳା	Atdreda (S)	White part of egg	अण्डे का सार
ଅଣ୍ଡା ଖୋଳପା	Atdrekur (S) Akuranga (L)	Egg Shell	अण्डे का खोल
ଆଳୁଚପ୍	Asiŋgɔnai (S) Alutɔngal (L)	A food item of Potato	आलुचप्
ଅଣ୍ଡା ଭଜା	Resim (S), Aresitɔngal (L)	Fried egg	अण्डे का भाजी
ଅଣ୍ଡା ସିଝା	Aresimi dimimteji (S) Aresi andni (L)	Boiled egg	उबला हुआ अण्डा
ଅଣ୍ଡା ତରକାରି	Aresimtɔŋ (S) Aresimtenugal (L)	Egg curry	अण्डे का सबजी अण्डे का संजी
ଅଫିମ	Gulax (S) tandai (L)	Opium	अफीम
ଆମିଷ	Añsa (S) Jelumdarja (L)	Non-vegetarian	आमिष
ଆଚାର	tandra (S)	Pickle	अचार
ଅଳାଣ୍ଡିଆ ଚାଉଳ	Ersanɔbruŋ (S) Irsnɔspɔdruŋ (L)	Husk rice	भुसा मिला हुआ चावल
ଅରୁଆ ଚାଉଳ	Jirmeŋruŋ (S) Jirimiŋdruŋ (L)	Sundried rice	धुपेमं सुखाया हुआ चावल
ଆମିଷ ଖାଦ୍ୟ	Eleŋjom (S) Mɔrainanengal (L)	Non-vegetarian Diet	आमिष खाना
କଫି	Kɔpida (S&L)	Coffee	काफी

କୁକୁଡ଼ା ମାଂସ	Kanɔimjele (S&L)	Chicken	मुर्गा गोश्त
କୋଳଥ	ɔdae (S) ɔdae (L)	Cattle gram	कोलथ
ଉଷୁନା ଚାଉଳ	Usaxruŋ (S) Usaidruŋ (L)	Par-boiled rice	अधुरा पकाया हुआ चावल
ଉଖୁଡ଼ା	Srɔleya (S) Leya (L)	Pop-corn	उखुड़ा
ଉପବାସ	Anumna (S) Anuŋna (L)	Fasting	उपवास
କନ୍ଦ	Lipsay (S) Basiŋgandrungra (L)	Lump sugar	गुड़ का पिण्ड, कन्द
କାକରା	Srupu (S)	Stuffed cake	ठेठुआ
କୁଣ୍ଡା	Kunam (S) Kinam (L)	Rice dust	चावल की धुलो
କୋରା	Saxpram (S)	Sugar plum	मिठाई
ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ	Jrum-jun-num (S) ṭɔnungal (L)	Foodstuffs	खाने की सामग्री
ଖାଦ୍ୟ ତାଲିକା	Gragana-jake~-amu~ (S) Gragana-asan-amidola (L)	List of food items	खाने की तालीका खाने लायेक चिज
ଖାଇବା ଯୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ	Kani-gragana-asɔn S) Kadub-banaa-jnɔmjum	Eatables	खाने योग्य वस्तु
ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଧାନାଦ	Sɔr-ɔdku-suŋ (S) Kudubana agragana-asɔnyu (L)	Food grains	अनाज

ଖଜା	Kɔlɔli (S) Kɔja (L)	Lolley toffee	खाजा, एक प्रकार मिठाई
ଖଇ	Layaruŋ (S&L)	Fired rice	लाई, लावा
ଖଟା	Arŋ (S&L)	Food with acid taste	खट्टा
ଖିରି	Ruŋpdi (S) Adupdar (L)	Rice pudding	खिर
ଖୁଆ	Adubdaŋ S)	Candied milk	खोआ
ଖେଚେଡ଼ି	Rggalkul (S)	Amixed preparation of rice and vegetables	खिचडी
ଗୁଡ଼	Saxdraŋ (S) Guda (L)	Malasses	गुड़
ଗୁଲୁଗୁଲା	Rɔgɔbɔda (S) Suyubɔda (L)	A fried food item of flour	गुलगुला
ଗହମ	Gɔm (S) Gulmax (S) Bɔnrai (L)	Wheat	गेंहू
ଗୁରୁପାକ ଖାଦ୍ୟ	Sɔpmaigana (S) Puŋ-puŋ-ji (L)	Rich Food	भारी खाना
ଗୋମାଂସ	ṭamiŋ jele (S) ṭangli jele (L)	Beef	गोमांश
ଘରକୁଟା ଚାଉଳ	ṭandriŋdru (S)	Rice husked at home	घरका पिसा चावल
ଘୁସୁରି ମାଂସ	Kɔbuŋjele (S) Kambukjele (L)	Pork	सुअर का मांस
ଘିଅ	Sru (S) Giu (L)	Ghee	घी
ଘୋଳଦହି	Bṭrdub (S)	Buttermilk	मठा

ଚର୍ବି	Kri (S), Kari ? (L)	Fat	चरवी
ଚଟଣି	Chaṭeŋṭɔŋ (S)	Chutney	चटनी
ଚା	ɔlkida (S) Aṭkida (L), Bapida (L)	Tea	चाय
ଚିନି	Sa$_x$sun (S) Saichun (L) Sini (L)	Sugar	चिनी
ଚୁରୁଟ୍	Sidelput (S) Gramor (L)	Cigar	चुरुट
ଚୁଡ଼ା	ṭŋla (S), ṭangl~ (L)	Flattened rice	चिवड़ा
ଚାଉଳ	Ruŋku (S) Druku (L)	Rice	चावल
ଛେନା	Chiṭcha (S)	Cheese	छेना
ଛେନାପାଣି	Adubchiṭda Adupda (L)	Whey	छेने का पानी
ଝୋଳ	Judur (S) Adaṭŋ (L), Ada? (L)	Soup	जुस, झोल
ଡାଲି	Kappu (S) Marina (S) Jaisa (L)	Dal	दाल
ତରକାରି	ṭaŋgal (S&L)	Curry	सब्जी
ତାଳଗୁଡ଼	Kmbasa$_x$draŋ (S) Kambagud (L)	Jaggery	ताड़का गुड़
ତୃପ୍ତିକର ଖାଦ୍ୟ	Bɔrik gragana (S) Mɔrik gragana (L)	Tasty food	सोन्तष जनक खाना

ତୋରାଣୀ	Arkudu (S) ṭuŋdakud (L)	Gruel	चावल का पानी
ଦରସିଦ୍ଧା	Erasiŋ [S] Irusiŋ (L)	Par-boiled	अर्द्धसिद्ज
ଦହି	Dyi [S&L]	Curd	दही
ଦୁଧ	Adub [S], Adup [L]	Milk	दुध
ଦୁଧଛେନା	Adubchit (S)	Posset	दुधका पनीर
ଧୂଆଁପତ୍ର	Pɔga [S], Pɔgaɔl [L]	Tobacco	तमाखु
ନିରାମିଷ	Bajeˌˌṭar [S] Saṭadarjan [L]	Vegetarian	शाकाहार
ନାସ	Pɔkix [S] Angai [L]	Snuff	सुँघनी
ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ	Langaduŋ agraga [S] Muna gragana [L]	Nutritious Food	पौष्टिक खाद्य
ପଲାଉ	Sŋsŋkul [S&L]		पलाव
ପଖାଳ	ṭarda [S] ṭuŋdakul [L]	Watered rice	पानीका भात. पन्णान
ପାଣି	Daa [S&L]	Water	पानी
ପାଉଁରୁଟି	Parulup, Pau~rut [S] Druṭipu [L]	Bread	पावरोटी
ପିକା	Adelpɔ [S] Pikamu~th [L]	Cheroot	पीका, चुरुट
ପିଠା	Pupu [S&L]	Cake	चपाती, पिठा

ପୁର	Panpupu (S&L)	Cake	लिट्टी, पुरी
ପେଜ	Adukudu (S) Adakur [L]	Rice gruel	मांड
ଫେଣୀ	Kapa (S) Apadi (L)		
ପେଡ଼ା	Pejam (S) Phadɔm (L)	Junket	पेडा
ବରଫି	Seu (S), ɔrelda (L)	A type of sweet meat	बरफी
ବାଛୁରୀ ମାଂସ	Aṭoŋjele (S) ṭaŋdijəl (L)	Veal	बछडा का गोस्त
ବାସି ପଖାଳ	Asi ukul (S) ṭɔgɔdŋna asiukul	Stale Watered rice	सड़ा हुआ पानि का भात
ବିରି	Munu? (S&L)	Black Gram	उरड़
ବଢ଼ିଆ ଭୋଜନ	Langa agragana (S) Bŋsa gragana (L)	Delicious dish	अच्छा भोजन
ମାଣ୍ଡିଆ	Siṭiri (S), Siṭri (L)	Ragi	मारुआ, रेटका
ମାଣ୍ଡିଆ ପିଠା	Siṭripo (S&L)	Cake of Ragi	मारुआ का मिठाई
ମାଣ୍ଡିଆ ଚୁନା	ṭɔrɔkiŋsi (S) ɔrkiŋsi (L)	Powdered Ragi	मारुआ का पोडर
ମାଣ୍ଡିଆ ଜାଉ	Siṭriŋkul (S)	Ragi gruel	मारुआ का भात
ମାଲପୁଆ	Drɔmeŋ sŋkja (S) Rgal janunju [L]	An oil-fried Cake (Indian Scones)	मालपुआ
ବରା	Brṭrax (S) Bɔdapu [L]	fried batter	टिकया वरा

ବାସି	sɔɔ [S], Basili [L]	Rotten	सडा हुआ
ବିସ୍କୁଟ	Biketu [S]	Biscuit	बिस्क्ट
ବିଡ଼ି	Bidelpɔ (S) Bidimu [L]	A kind of cigarette made out of Kendu Leaf	बीड़ी
ଭଜା	Gajŋab (S) Gajangɔm (L)	Fried thing	भाजी
ଭାତ	Kudu (S) Darai (L)	Boiled rice	भात
ଭୋଜି	Diñga (S) Boji (L)	Feast	भोज
ମଇଦା	Bɔndrax (S)	Flour	मैदा
ମଣ୍ଡା ପିଠା	Sandmapu (S)	A kind of rice cake	कचौडी
ମଦ	Ali ? (S&L)	Wine	शराब
ମହୁ	Bɔɔr (S), Adaŋ (L)	Honey	शहद
ମାଛ	Ayɔ (S), ɔyɔ (L)	Fish	मछली
ମାଂସ	Jelu (S&L)	Meat	मांस
ମିଠା	Mna (S), Mana? (L)	Sweet	मिठा
ମିଶ୍ରି	Saxkn (S)	Sugar candy	मिश्री
ମିଠାଇ	Mnax (S&L)	Sweets	मिठाई
ରସଗୋଲା	Rkkula (S) Ragalpun (L)	Rassagulla	रसगुल्ला
ରୁଟି	Rudn (S) Rutipn (L)	Bread	रोटी

ଲୁଣ	Busuṭ (S) Basiṭ (L)	Salt	नमक
ଲଡୁ	Bald mnax (S)	Ball shaped sweets	लडडु
ଲହୁଣୀ	Ussgdn (S) Akrɔda (L)	Butter	मख्खन
ସାଗୁଦାନା	Kudɔp (S) Sagurun (L)	Sago grain	सागुदाना
ଶାଗ	Uab (S), Wap (L)	Greens	हरी सब्जी
ହରିଣ ମାଂସ	Prɔr gadɔp jele (S) Alip jele (L)	Venison	हिरन मांस
ହାଲୁଆ	Bɔaŋ (S) Ragaljinuŋju (L)	Halwa, Pudding	हलुआ
ହରଡ	ṭudur (S), Saŋ (S) Brusaŋ (L)	Red gram	हरद दाल
ଶାକର	Kkarṭɔŋ (S)	Sweet vegetable	शकर कन्द
ସର	Kridars (S)	Cream	मलाई
ସନ୍ତୁଳା	Gajnab (S) ṭɔŋgal (L)	Waterless curry	सादा तरकारी
ସର୍ବତ	Sibt (S) Sarbɔtda? (L)	Sarbat	शर्वत
ସୁଜି	Kuji (S)	Sujee	सुजी

ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ (Cereals)

କୋଳଥ	ɔdax (S), ɔdal (L)	Cattle gram	कुलथी
ଗହମ	Gɔm (S) Gulmax (S) Bɔnrai (L)	Wheat	गेहुँ
ଜଡ଼ା	Kunṭeda (S) Kanṭeda (L)	Caster seed	रेंडो
ଧାନ	Srɔ (S), Sarɔ ? (L)	Paddy	धान
ଫସଲ	Jɔndrum (S&L)	Crop	फसल
ବିରି	Birmin (S) Birmui~ (L)	Black gram	उरड़ दाल
ବାଜରା	Knbur [S] Kɔmbur (L)	Millet	बाजरा
ବୁଟ	Kummesɔŋ (S) Atur (L)	Gram	चणा
ବାଦାମ	Mɔsɔdɔ (S) Chɔname (L)	Groundnut	मुगँफली
ମକା	Jimax (S), Janha ? (L)	Maize	मकई
ମସୁର	ɔlmax (S&L)	Lentil	मसुरी
ମାଣ୍ଡିଆ	Sittri (S&L)	Ragi	मारुआ, रेटका
ମୁଗ	Muga (S&L)	Green gram	मुँग
ଯବ	Barjɔ (S&L)	Oat	जई
ରାଶି	Jaṭi (S&L)	Sesame seed	तिल
ଶାଗ	ɔwab (S), Uab [L]	Greens	साग
ସୋରିଷ	Srsu (S), Sursme (L)	Mustard seed	सरेसां का तेल
ହରଡ଼	Saŋ/rɔgɔ (S), Brusaŋ [L]	Red gram	अरहर

ପନିପରିବା — **Vegetable**

ଅମୃତଭଣ୍ଡା	ɔmrnţguwr, Pipynda (S) Umţa (S) Ambrut (L)	Papaya	पोपीता
ଆତ	Sitakala (S) Siţagur (L) Siţapali (L)	Custard apple	सीताफल
ଆଖୁ	Aku (S) Saitɔŋ (L)	Sugarcane	गन्ना
ଅଦା	Siŋger (S&L)	Ginger	अदरक्
ଆଳୁ	Gnugax (S) Alu (L)	Potato	आलु
ଓଲ	Kanda (S&L)	Arum Companulatum	दिमक
ଓଲକୋବି	Jɔɔkubi (L)	Turnip	जमिकन्द
କଖାରୁ	Pumlax (S) Kilaiaţuŋ (L)	Pumpkin	कद्दु
କଲରା	Karila (S)	Bitter guard	करेला
କଦଳୀ	Kunţe (S) Kinţe (L)	Bananas	कैला
କନ୍ଦମୂଳ	Dudugax (S) Canugax (S) Grugax (L)	Sweet potato	शकर कन्द
କୋବି	Kɔbij (S) Kubi (L)	Cabbage	बन्ध गोभी
ଖଡା	Kɔdab (S) ɔnengam (L)	Spinage	खाड़ा

ଗାଜର	Kajɔr [S&L]	Carrot	गाजर
ଛତୁ	Kuu [S] Kruṭe [L]	Snake ground	छतिवन, छातियान
ଛୁଇଁ	Muriga [S] Muriyap [L]	Drum Stick	छीमी, फली
ଜହ୍ନି	Chɔchinɔda [S]	Luffa Acutangula	दीर्घफला
ଧନିଆଁ	Pnṭɔg [S] Surga [L]	Coriander	धनियाँ
ଧନିଆଁ ପତ୍ର	Pnṭɔ' [S] Surgaɔn (L)	Coriander leaf	धनियाँ का पत्ता
ପଣସ	Padsa [S&L]	Jack Fruit	कटहल
ପିଆଜ	Dasuda (S) Ansuda (L)	Onion	प्याज
ପୋଇ	Pɔpiy [S&L]	Spinach	पोई का शाई
ପୋଟଳ	Lapar (S) Jalikar (L)	Parabal	परवल
ପୋଦିନାପତ୍ର	Mendinaɔl (S) Mɔnaimaiɔl (L)	Mint leaf	पुदीना
ପାଣିକଖାରୁ	Daa aṭuŋ [S&L]	Pumpkin	कुम्ड़ा पेठा
ଫୁଲକୋବି	ṭarbakɔb (S)	Cauliflower	फुलगोभी
ବିଲାତି ଆଳୁ	Gudermax (S) Alu (L)	Potato	आलु
ବାଇଗଣ	Andarax [S&L]	Brinjal	वँगण
ବିଲାତି ବାଇଗଣ	Simadax (S) ṭmaṭɔ (L)	Tamato	टमाटर

ବନ୍ଧାକୋବି	ɔlakɔb (S) Gabgab Kobi (L)	Cabbage	बन्धगोभी
ଭେଣ୍ଡି	Bursunda (S) Arajɔna? (L)	Ladies finger	भिंडी
ମୂଳା	Ramun (S) Mulagai (L)	Radish	मुली
ମଂଜା	Agre (S) Ararete̤ (L)	Pith	मंजा
ମଟର	Pimr (S) Chɔnabai (L)	Pea	मटर
ରସୁଣ	Grasɔnɔ (S) t̤arɔn ansoda (L)	Garlic	लहसुन्
ଲାଉ	Pulax (S) Labŋ [L]	Gourd	कद्दु
ଲେଉଟିଆ	Yrrab [S&L]	Amaranth	शाकविशेष
ଲଙ୍କାମରିଚ	Maricha [S] Sent̤ami [L]	Chilly	हरी मिर्च
ସାରୁ	Sarum [S&L]	Arum	कचु
ଶିମ୍ବ	Arakl (S) Luan [L]	Bean	सैम
ଶାଗ	ɔwab (S) Wap [L]	Greens	साग

ବିଭିନ୍ନ ଫଳ (Fruits)

ଅଙ୍ଗୁର	Kraypr (S) Angur gur [L]	Grapes	अंगुर
ଅମୃତଭଣ୍ଡା	Pipynda [S] Ambrut [L]	Papaya	पपीता
ଆମ୍ବ	Uda [S&L]	Mango	आम
ଆତ	Sitagur [S&L]	Custard Apple	सिताफल
ଆମ୍ବଡା	Pnalul [S] Palpalu [L]	Hogplum	आम्बडा
ଆଖୁ	Saxdaŋ (S) Aku [L]	Sugar cane	गन्ना
କଞ୍ଚାଫଳ	Ayŋ gɔdum [S] Abaŋ jɔɔ [L]	Green fruit	कच्चा फल
କଷିକାକୁଡ଼ି	Abol endra [S] Sɔna endra [L]	Tender cucumber	कच्ची खिरा
କାଗଜିଆ	Lambade [S]	Acitrus fruit	कान्धिआ
କମଳା	ɔrkela [S] Kamlaguur [L]	Orange	नारंगी, सन्तरा
କଇଁଥ	Kayṭa [S&L]	Wood apple	कैथ
କରମଂଗା	Arṭnel [S]	Avennnoa Carambola	कमरख
କାକୁଡ଼ି	Endra, eŋra [S&L]	Cucumber	खिरा
କିସ୍‌ମିସ୍‌	Kusmas [S]	Raisin	किसमीस
କୋଳି	Guur, Gu?r [S&L]	Plum	बेर
ଖଜୁରୀ	Sindi [S&L]	Date	खजुर

ଗୁଆ	Guwaṭ [S]	Betel-nut	सुपारी
ଜାମୁ	Barjm [S] Kurget [L]	Black berry	जामुन्
କୁନ୍ଦୁରୀ	Kɔndrum (S) Kan-ndu (L)	Vigna typisa	लेविआ
ଡାଳିମ୍ବ	Pɔgdadɔm [S] Dalimb (L)	Pomegranate	दाडिम
ଡିମିରି	Lua (S) Lua ? gur	Fig	गूलर
ତଟକାଫଳ	Kaiṭa jɔɔ (L)	Fresh Fruit	ताजी फल
ତରଭୁଜ	ṭurlay (S) xgilu (L)	Water melon	तरबुज
ତାଳ	Kmba (S) Kambaru?r (L)	Palm fruit	ताड़
ତେନ୍ତୁଳି	ṭiṭṭiŋ (S&L)	Tamarind	ईमली
ନଡ଼ିଆ	Pyadi (S) Pedijɔ (L)	Coconut	नरीयेल
ନାସପାତି	Prṭiṭ (S&L)	Pear	नासपत्ती
ପାଚିଲା କଦଳୀ	Agur-dum-aknṭe (S) Agur-Kinṭe (L)	Banana	पक्का केला
ପଇଡ଼	Pyda (S) Peyadi [L]	Green Coconut	डाब, नरियेल
ପିଜୁଳି	Jammi (S) Jilkagu?r (L)	Guava	अमरुद
ଫଳରସ	Ganai gur (S) Jɔɔn ada [L]	Fruit juice	जुस, रस

ଫଳ ଟାକୁଆ	ṭanku (S) Jɔɔn-aṭanku [L]	Stone	धुरली
ଫଳପେଣ୍ଡା	Abaŋ-jɔb (S) Kui-ṭujɔɔ (L)	bunches of fruit	फल का गुच्छा
ବାଦାମ	Mɔsɔdɔ (S) Chɔname	Ground nut	मुफँली
ବରକୋଳି	Muri (S) ṭawargu?r (L)	Tujube	बेर
ବାତାପି	Srappi (S) Batayu (L)	Shaddock	
ଲିଚୁ	Lechɔr (S) Lichugu?r (L)	Lichi	लिच्ची
ଲେମ୍ବୁ	Rembu (S) Lemb (L) Lembugu?r (L)	Lemon	निम्बु
ଲଙ୍କାଆମ୍ବ	Anṭuul (S) Rajal?i (L)	Cashewnut	काजु
ସପୁରୀ	Pɔsar (S) Lankapaḍa [L]	Pineapple	अनार

ବିଭିନ୍ନ ଫୁଲ (Flower)

ଇଶ୍ୱର ଜଟା	Argai (S) Kumbɔpsar [L]	Cock's comb	इश्वरजटा
ଫୁଲ	ṭarba (S&L)	Flower	फुल
କଢ଼	Bɔnda (S&L)	Bud	कली
କେଶର	Gɔrliŋ (S&L)	Filament	तन्तु, रेशा

କଇଁ	Limpeda (S&L)	Water lily	कुमुदिनी, काई
କରବୀର	Rayndr (S&L)	Oleander	करवीर
କନିଅର	Saŋ rayndr (S) Bandaṭar (L)	Yellow o!eander	पीला करवीर
କାମିନୀ	Chɔlpilṭar (S&L)	Chinese box	कामिनी
କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା	Subrkilna (S) Ui~ui~krɔr (L)	Gold mohur	कृष्णचूड़ा
କେତକୀ	Kidṭar (S&L)	Pandamus odoratissimus	केवड़ा
ଗେଣ୍ଡୁ	Srɔtar (S&L)	Marigold	गेंदँका फुल
ଗୋଲାପ	Gurej (S) Gulap Karwa (L)	Rose	गुलाव
ଗନ୍ଧରାଜ	Gdakiŋgm (S)	Sandal synsirium	चन्दन
ଚମ୍ପା	ṭɔndua (S) Changuda (L) Sɔŋpeipɔrwa (L`	Champak	चम्पा
ଚନ୍ଦ୍ରମଲ୍ଲିକା (ସେବତୀ)	Gayṭulim (S) Gangaṭar (L)	Mum	सक्तीगोलाप
ଜାଈ	Jamnai (S)	Jasminum grandifforum	चमेली
ଟଗର	Gaybin (S&L)	Foalfoot/M‹ on beam	तगर
ଡରାଟ	ṭukumma (S&L)	Tecama	तराट
ଦୁଦୁରା	Kndudura (S&L)	Datura Fustuosa	धुतुरा
ପୁଷ୍ପପାଙ୍ଖୁଡ଼ା	Apurra (S) Aleŋṭar (S) Agrabudaŋ	Petals	पखंडी फुल का

ବୃନ୍ତ	Jɔleṭar (S) ṭarban ɔnder (L)	Stalk, Inflorescence	
ପୁଷ୍ପତୋଡ଼ା	Aŋjɔniṭa (S&L)	Flower bouguet	गुलदस्ता
ପଳାଶ	Knrumda (S) Kudrəṭar (L)	Dhak flower	ढाक
ପଦ୍ମ	ṭumpeda (S) tuŋpadaṭar (L)।	Lotus	कमल
ପୁଷ୍ପମାଳା	Galdedŋ (S) Juljulṭar (L)	Garland	फुलों का गजरा
ପୁଷ୍ପସୁଗନ୍ଧ	Gɔdaṭar (S) Srujṭar (L)	Fragance of flower	फुल की सुगन्ध
ଫୁଲକୁଣ୍ଡ	Agundəṭar (S) tarbadaŋ (L)	Flower Pot	फुल का गमला
ବାସିଫୁଲ	Abaldeṭar (S&L)	Faded flower	बासि फुल
ମନ୍ଦାର	Mnrej (S) Mɔndarṭar (L)	Chinarose	अड़हुल
ମଲ୍ଲୀ	Mlliṭar, Pluṭulim (S) Mɔliṭar (L)	Jasmine, white tulip	चमेली, वेला
ମାଳତୀ	Jammɔṭi (S&L)	Jasmine	म धवी, चमेली
ରଜନୀଗନ୍ଧା	Gdamṭarna (S)	Indian tuberose	रजनी गन्धा
ରକ୍ତଜବା	Jemnrej (S&L)	Red chinarose	रक्तजवा
ଶେଫାଳିକା	ṭgaljamṭi (S&L)	Night Jasmine	शेफालिका
ସ୍ଥଳପଦ୍ମ	Larṭumpeda (S) Sɔldalingan aṭumpeṭaṭar (L)	Mutabilis	स्थलपद्म

ସର୍ବଜୟା	Sbjerna (S&L)	Canna	सर्वजया
ସଦାବିହାରୀ	Sbdinkl (S)	Vinca/Periwinde	सदाबिहारी
ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ	Uyuŋṭar (S) Dɔŋgiyumṭar (L)	Sunflower	सूरजमुखी
ସେବତୀ	Gadeŋrej (S) Gamgaṭar (L)	Garden daisy/ Mistrose	सेवती
ହରଗୌରୀ	Harpra, Harsam (S)	Balsam	गुल मेंहदी

ବିଭିନ୍ନ ଗଛ— **Trees** ,,

ଅଙ୍ଗୁର	Graxpr (S) ɔngur (L)	Vine	अंगुर
ଅଶ୍ୱତ୍ଥ	ɔnjr (S&L)	Peepul	अश्वत्थ
ଅରଖ	Parkka (S&L)	Calotropis procera	आक,मन्दार
ଅଁଳା	Eŋer (S&L)	Phylanthos/ Embolica	आँवला
ଆମ୍ବଗଛ	Udanib (S&L)	Mango	आम का पेड़
ରିଠା	Gde (S&L)	Soap-nut	रीठी,रीठा
କପା ଗଛ	Adinib (S&L)	Cotton	कपास का पेड़
କାଠଚମ୍ପା ଗଛ	Kɔdaṭar (S&L)	tecoma	चम्पा का पेड़
କଣ୍ଟା	Ibba (S) Epba [L]	Thorn	कान्टा
କାଠ	Aŋl (S), Angal [L]	Wood	लकडी
କାଠି	Kaddi (S) Dangu (L)	twig of wood	काठ की छोटी टहनी
ଖଜୁରୀ ଗଛ	Siŋdi nib (S&L)	Date palm	खजुर का पेड़

ଗୁଆଗଛ	Gua-nib (S&L)	Betel-nut	सुपारी का पेंड़
କଦଳୀ ଗଛ	Kinṭe nib (S&L)	Plantain	केला का पेड़
ଗବ	Kunṭeda (S&L)	Caster	रोंडी
ଗନ୍ଧାସ୍ତ	Senniŋ (S&L)	Cedar	देवदार का वृक्ष
ଗୁଳ୍ମ	Sargum S) Ajiŋ Nibeŋ (L)	Shrub	गुल्म
କମଳା ଗଛ	Lembrɔ nib (S) Kɔmɔla nib (L)	Orange	सन्तरा का वृक्ष
କାଗେଜି ଗଛ	Rembu nib (S) Lemb nib (L)	Lemon	नींबू
କୁଶ ଘାସ	Kusɔjuŋ (S&L)	Grass	कुश घास
ଘାସ	Agab (S) Ajiŋ (L)	Grass	घास
ଦୁବ ଘାସ	Purpuri S) Deaṭi (L)	Cynodon doctylon	दुब
ଛୋଟ ଗଛ			छोटा वृक्ष
ଛଣପଟ	Sima (S)	Flax	सन
ଛତୁ	Bṭi (S&L)	Agariws Albus	
ଝାଉଁ	Suɔl (S&L)	Casuarina	झाऊ
ତୁଳସୀ	ṭulsi (S&L)	Basil	तुलसी
ଥୁଣ୍ଟା ଗଛ	ṭonṭanib (S) Kanṭianib (L) aku?diŋ (L)	Deserted tree, tree without leaves & flowers	झांकड़
ଦେବଦାରୁ	Deudaru (S&L)	Yew	देवदार
ନମ	Lim (S), Lima (L)	Nim	निम

ନଡ଼ିଆ ଗଛ	Peidnib (S) Pedijnib (L)	Coconut tree	नरियेल का पेड़
ନାଗଫେଣି	Aṭalsi (S&L)	Cactus	
ନଳିତା	Luaṭneb (S&L)	Jute	पटुआ
ପଣସ ଗଛ	Padsa nib (S&L)	Jack Fruit	कटहल का पेड़
ଫଳନ୍ତ ଗଛ	Alaŋ jɔɔṭe (S) Ajnib (L)	Fruit-bearing tree	फल देनेवाला पेड़
ବାଉଁଶ ଗଛ	Urum nib (S&L)	Bamboo plant	बाँस का पेड़
ଶାଖା ବହୁଳ ଗଛ	Alaŋ Kambar anib (S) Ledeŋ Kandar anib (L)	Tree with many branches	
ଶାଗୁଆନ ଗଛ	ɔapnib (S&L)	Teak tree	शागुआन वृक्ष
ଶିଶୁ ଗଛ	Sɔrpia (S) Sɔrgia (L)	Sisoo	शिशु का पेड़
ଲାଜକୁଳି ଲତା	Kimɔk jiŋ (S)	Mimosa pudica	मुरझानेवाली लता
ବର	ṭabar (S&L).	Banyan	वैर
ବେଲ	Kulpṭ (S) Kulpar (L)	Bael	बेल
ସଜନା	Muriga (S) Muniŋga (L)	Drum stick	सहजन
ଚୁରା/ତଳି	Bisuṭa (S&L)	Seedling	छोटा पेधा
ବଗିଚୁ	Bɔcheŋ (S) Bɔsexkuṭa (L)	Garden	बाग
ଲତା	Laax (S&L)	Creeper	लता

ଗଛର ଚେର	Ajiṭ (S) Ajıara (L)	Root	जड
ଶାଳ	Srgia (S) Sargiya (L)	Sal	शाल
ଗଛର ଶାଖା	Akndar (S&L)	Branch	टहनी, डाल
ଗଛର ଛେଲି	Ausal [S] Kur-rang (L)	Bark	छाली
ଗଛର ଓହଳ	Ajiṭran [S]		जटा

ବିଭିନ୍ନ ମସଲା (Spices)

ଅଳେଇଚ	Kɔdailam (S&L)	Big cardamom	लाईची
ଅଦା	Singer [S&L]	Ginger	अदरक
ଇସବଗୁଲ	Gulgul [S&L]	Psyllium	इसवगुल
କବାବଚିନି	Kɔbchina [S&L]	Cubebs	कवावचीनी
କଳାଜିରା	Yagkujın (S) Yaganajira (L)	Black cuminseed	कालाजिरा
କସ୍ତୁରୀ	Maksṭu (S)	Musk	कस्तुरी
କର୍ପୂର	Karpura (S) Gandgud (L)	Camphor	कपु'र
ଖଇର	Kekai (S) Khayara [L]	Catechu	कत्था, खैर
ଖସା	Kursa (S)	Linseed	तिली, तिल
ଗୁଜୁରାତ	Jraṭi (S)	Cardamom	लाईची
ଗଜପିପଳି	Suyupiŋ (S) Sɔmpi (L)	Scindapsus	

ଗୋଲମରିଚ	Gulmiṭ (S) Gulimi (L) Baniamiṭ (L)	Black pepper	कालि मिर्च
ଜାଇଫୀ	Maija (S)	Mace	जावित्री
ଜାଇଫଳ	Naijɔm [S]	Nut meg	जायफल
ଜିରା	Kujin [S]	Cumin seed	जीरा
ଜୁଆଣୀ	Gɔrɔni [S&L]	Ajowan	अजवाईन
ଡ଼ାଲଚିନି	Sinchina[S&L]	Cinamun	दालचीनी
ତମାଖୁ	Pɔmak [S]	Tobacco	तमाखु
ତେଜପତ୍ର	Mriɔl [S]	Bay leaf	तेजपात
ତରକାରୀ ମସଲା	ɔn-ngal ɔpɔda (L)	Curry powder	सब्जी का मसाला
ଧନିଆଁ	Pntɔg (S) Surga (L)	Coriander seed	धनिआ
ପାନ	Panɔl [S&L]	Betel leaf	पान
ପାନ ମସଲା	ɔlpangɔda (S) Nɔlpangɔda [L]	Betel leaf spices	पान का मसाला
ପାନ ମଧୁରୀ	Pans dax [S&L]	Anseed	सोंप
ପିଆଜ	Dɔsuda (S) Ansuda [L]	Onion	प्याज
ବାହାଡ଼ା	ṭubur [S&L]	Beleric myrobaian	बहेडे
ବେସର	Srba [S] Surusme [L]	Mustard	वेसर
ବଟା ମସଲା	Soda Apɔda [S] Andrini Mɔsla [L]	Ground Spices	पिसा मसाला
ମସଲା	Sapla (S) Mɔsla [L]	Spices	मसाला

ମେଥି	Elka (S)	Fenugreek	मेथी
ରସୁଣ	Plsuda (S) ṭarɔngsoda [L]	Garlic	लहसुण
ଲବଙ୍ଗ	Sirkub [S]	Cloves	लुगं, लवँग
ଲଙ୍କା ମରିଚ	Mɔricha (S) Senṭami [L]	Chilly	मिर्च
ଲୁଣ	Busuṭ [S] Basiṭ (L)	Salt	नमक
ଶୁଣ୍ଠି	Sirsingger (S) Asarsiŋ (L)	Dried ginger	सोंठ
ହଳଦି	Saŋsaŋ (S) Sasaŋ [L]	turmeric	हलदी
ହରିଡ଼ା	ṭusa [S&L]	Emblic myrobalan	हररे
ହେଙ୍ଗୁ	Hingu aga [S] Hingu agɔr [L]		हिगं

ପୋଷାକପତ୍ର Dress

ଆସ୍ତରଣ ବା ଘୁଡର	Kandua (S) Grusaina (L)	Scarf, Wrapper	चादर
ଓଢ଼ଣା	ñrumna (S) Ymbɔbna? [L]	Veil	घुँघट
କମିଜ	Rɔṭuṭ (S)	Shirt	कमीज
କଠଉ	Kaṭṭua (S) Aranapandai [L]	Wooden Sandal	खडाउँ
କମ୍ବଳ	Rŋŋakab (S)	Blanket rug	कम्बल
କଞ୍ଚୁଲିକା (ବ୍ଲଉଜ୍)	Dɔrir (S)	Bodice	अँगिचा

କଳବଣ୍ଡ	ṭrai-ṭɹi~kab [S&L]	Power Loom	मसीन से बना
ଢିଲାକୋଟ	ɔpŋŋ areṭe [S] Sodar-rɔnuṭu (L)	Loose Coat	ढिलाकोट
କୌପୀନ	Kappdi [S] Uliakap (L)	Loin cloth	कौपीन
କୋଟ	Kutu (S) Kuṭo (L)	Coat	कौट
ଗାମୁଛା	Gamsa [S] ṭabalkap (L)	Napkin	अंगोछा
ଗାଲିଚ୍ଛ	Grɔnakab [S&L]	Carpet	गलीचा
ଗେଂଞ୍ଜ	Bniyn [S] Baniaŋ (L)	Banian	गन्जी
ଗଦି	Grɔbg [S] Rɔbbna [L] Barilnakap (L)	Cushion, Mattress	गद्दी
ଘଣ୍ଡି	Daŋn [S] Uasi (L)	Watch	घडी
ଚାଦର	Kandua [S] Grusaina (L)	Scarf	चादर
ଚଷମା	Rnubmṭ (S) Dɔnyumar (L)	Spectacles	चषमा, एनेक
ଚଟି	Paṭjir [S] Pandui (L)	Slippers	चटाई
ଛତା	Saṭa [S&L]	Umbrella	छाता
ଛିଟ	Muŋkatr (S) Rige ? (L)	Chintz	छींट
ଛୁଂଚ	Sutsi/Sujil(S) Chhuchidang (L)	Needle	सुई

ଛିଣ୍ଡା ଲୁଗା	Ariṭkab (S) Ajangkab (L)	Tattered cloth	फटा कपड़ा
ଘାଘର	Brŋkb (S) Rɔnedu [L]	Petticoat	घाघरा
ଛୋଟ ଘାଘର	Duanakab (S) Sama Rɔnedu [L]	Small Petticoat	छोटा घाघरा
ବର୍ଷାତି	Laralanakab (S) ṭirpal rɔnudu [L]	Rain Coat	बर्षाती
ବୋତାମ	Gundi (S)	Button	बटम्
ବ୍ଲାଉଜ୍	Jakatu [S] Jɔket Rɔnuṭu [L]	Blouse	ब्लाउज
ଫତେଇ	Pdir [S] Jaket [L]	Jacket	मिरटी का पात्
ଜୋତା	Pandux [S] Pandui [L]	Shoes	जुता
ବୁଟ୍‌ଜୋତା	Brŋyeŋ [S] Soda Pandui [L]	Boot, Full shoe	पुरा जुता
ଅଧା ଜୋତା	Yadoina ya~rana [S] Sɔrna Pandui [L]	Half Shoe	आधा जुता
ଜୋତା ଫିତା	Pandui ajnia~ [S] Pandui ajrijipɔr	Shoe Lace	जुता की रस्सी
ଜାମା	Reṭo [S] Rɔnṭu [L]	Shirt	फराक्
ପକେଟ୍	Pɔka [S] Muna [L]	Pocket	गोजी, पकेट
ପରଚୂଳ	Kankesul [S] ṭupube [L]	Periwig	परचुल

ପ୍ୟାଣ୍ଟ	Lesam [S] Lɔmbapeŋ [L]	Pant	पेँट
ପୋଷାକ	Bɔriŋdroṭe Drɔnuṭu jrijina	Dress Garments	कपडा, पोषाक
ପରଦା	Drŋka (S) Deneŋkap (L)	Screen, curtain	परदा
ପାନିଆଁ	Nar (S) Sanar (L)	Comb	कँघी
ରାଜମୁକୁଟ	Raira Kilna (S) Rajan ji Arneb (L)	Crown	राजमुकुट
ରେଜେଇ	Liṭunkab (S) Grusania (L) Brelnakab (L)	Wrapper	रजाई कपडा बुनका चिज
ଲୁଗା ବୁଣା କାଠି	ṭrai ṭrai kab (S) ṭrai ṭrai kab (L)	Bobbin	सेमिज पेटि कोट, लेंगा
ସାୟା	Juljin (S) Langa (L)	Petticoat	
ଜାକେଟ୍	Dɔrir (S) Jaket (L)	Jacket	जाकेट
ଝାଲର୍	Juler (S) Dulei (L)	Lace	किनारी, फिता
ଟୋପି	Rubbb (S) ṭupi (L)	Cap	टोपी
ତଉଲିଆ	ṭubal (S) Gudakap (L)	Towel	तौलिया फटी हुई लकडी
ତାକୁଡ଼ି	Ɔndra (S)	Spinning reel	

ତୁଳା	Laardi (S) Adidi (L)	Cotton	रुई
ତକିଆ	Arabṭ (S) Ribabna (L)	Pillow	तकिया
ଧଡ଼ି	ṭɔra (S) Alukap (L)	Border	किनारा
ଧୋତି	Gnab (S) Buṭika (L)	Dhoti	धोति
ପଣତକାନି	Arakab (S) Amuṭikab (L)	Skirt of Saree	आंचल, किनारा
ଶତରଞ୍ଜି	Dangoṭar (S) Brɔlnakab (L)	Carpet, Durri	दरी
ସ୍ୱେଟର	Dranga lɔng trɔṭa (S) Gɔrɔmdrɔnuṭu (L)	Sweater	सुएटर
ମଫଲର୍	Bɔsankde jinabɔb (S) Jɔrib bɔbna (L)	Muffler	मफलर

ଅଳଙ୍କାର ଗହଣା

ଅଳଙ୍କାର	ṭmdrɔl (S) ṭɔlṭɔl (L)	Ornaments	अलङ्कार
ଅଣ୍ଟାସୂତା	Jiaŋ (S) Jani?dupṭar [L] Jɔniyaŋ (L)	Waist chain	कमर-कडी
ଅଳତା	Jesang (S)	Lac-dye	लाह-आलता
କଙ୍କଣ, ଚୁଡ଼ି	Gajuli (S) Kadu (L)	Brace let	कगंन, चुडी

କାନଫୁଲ	Kɔupi (S)	Earring	करन फुल
କଡ଼ୁ	Kadu (S&L)	bangle	कड़ा
ଗୋଡ଼ଖଡ଼ୁ	Daduka (S) Jiŋkar (L)	anklet	पजंनी
ଅଣ୍ଟାହାର	Aŋgaxtŋ (S) ṭɔlṭɔl (L)	girdle	मेखला
ଚେନ୍	Siŋkulliṭŋ (S) ṭɔlṭɔl (L)	Chain	कडो, सिकड़ी
ନୂପୁର	Piŋ Piŋ (S)	tinkling anklet	नूपुर
ନୋଥ	Kadupi (S) Kuṭdmi (L)	nosering	नथुनी
ପଦକ	Marṭpd (S&L)	Pendant	लोलक
ବାଜୁ	Dadka (S&L)	armlet ornament worn	जोसन, वाजु
ମଥାମଣି	Bbmdi (S&L)	by a woman on forehead	सिर का आन्तुण्ण
ମୁଦି	Ensi (S) Iŋsi (L)	Ring	अगुँठी
ମୁଣ୍ଡକଣ୍ଟା	Snipṭ (S) ṭarwɔsui [L]	Hairpin	काँटा
ମୁଣ୍ଡଫିତା	Bɔpidrin (S) Ribini [L] Jɔrijibb (L)	Ribbon	सीर का फिता
ମୁଣ୍ଡକ୍ଲିପ୍	Bɔpbɔp (S) Grabpɔp (L)	Hair clip	माथे का पिन
ମାଳ	ṭŋgm (S) Ajnunjulṭar (L)	Garland/necklace	माला, हार

ଡ଼ଉଁରିଆ	Daŋra (S&L)	amulet/talisman	ताबीज
ହାର	Harɔ (S) ṭɔlṭɔl (L)	necklace	हार

ବିଭିନ୍ନ ପଶୁ (Animals)

ଓଟ	Sislax (S) Sislai (S) Sisbŋda (S&L)	Camel	ऊँट
ଓଧ	ɔŋsuxla (S&L)	Otter	ऊद बिलाव
କଟାସ/ ଅଣ୍ଡିରା ବିରାଡ଼ି	Buab (S) Buda (L)	Wild cat	जंगली बिल्ली
ବିରାଡ଼ି	Puṭchɔṭrɔm (S) Sangiram (S)	Cat	बिल्ली
କସ୍ତୁରୀ ମୃଗ	Kɔsṭudrɔn S) Keṭuŋsar (L)	Musk deer	कस्तुरी हिरन
କୁକୁର	Kunchɔṭ [S] Kinsɔr [L]	dog	कुत्ता
କୁତି	Ayaŋchɔṭ [S] Aunsɔr [L]	bitch	कुत्ती
କୋକଶିଆଳି	Berenda [S] Boda [L]	fox	लोमडी
ଖଚର	Kurma [S] Pander [L]	Mule	खच्चर
ଖୁରା	Gulla [S]	hoof	खुर
ଗଧ	Pekuṭ [S]	ass	गदहा
ଗୃହପାଳିତ	Siiŋ paldɔn [S] Siiŋ gan alun [L]	Domestic animal	पालीत गाई

ଗାଈ	Ayaŋṭan [S&L]	Cow	गाई
ଗଧିଆ	Bɔdŋkul [S&L]	Wolf	गदहा
ଗାଉଁଆ ମୂଷା	Gunṭurukuŋ [S&L]	Mouse	गचल
ଗୟଳ	Sael S) Kandriŋbŋ (L)	bison/wild-buffalo	जङ्गली सांड़
ଗଣ୍ଡା	Gŋraŋ (S) Sayel (L)	Rhinoceros	गोंड़ा
ଗୁଣ୍ଡୁଚି ମୂଷା	Gɔndiy (S) Gandi? (L)	Squirrel	गिलहरी
ଘୁଷୁରି	Kmbuŋ (S) Kambuk (L)	Hog, Pig	सूअर
ଘୋଡ଼ା	Kurṭa (S&L)	Horse	घोडा
ଘୋଡ଼ୀ	Yaŋkur (S) Kurṭa (L)	Mare	घोडी
ଘୁଷୁରି ଛୁଆ	Aobuŋ (S&L)	Pig	सूअर का बच्चा
ଘୋଡ଼ା ଛୁଆ	Ao~kur (S&L)	Colt	घोडा का बच्चा
ଚତୁଷ୍ପଦ ପ୍ରାଣୀ	Uñrkɔmpara (S) Uñijiŋ (L)	Four-footed animal	चारपावँ वाला जानवर
ଗୁଳୁଆ ମୂଷା	Adŋkum (S&L)	rat	चुहा
ଚୂଚୁନ୍ଦ୍ରା	Sñṭuŋ (S) Mbukul (L)	mole	छछूंदर
ବଡ଼ ମୂଷା	Sudakum (S&L)	musk rat	चुहा
ଚୂଟିଆ ମୂଷା	Riṭikum (S) Boṭppbum (L)	rat	चुहा

ବଛୁରୀ	Chitpɔr (S) Aɔ:ṭaŋ [L]	heifer	बछडा, बछिया
ଛେଳି ଛୁଆ	Ao~me~ [S&L]	kid	बकरी का बच्चा
ଛେଳି	Kummeṭ (S) Kimer [L]	Goat	बकरा, बकरी
ଜଳଚର	Daaliŋjiu [S] Daliŋna adɔkṭinaŋajɔnṭu (L)	Acquatic Animal	जलचर
ଝିଙ୍କ	Kɔnjŋ (S) Kanchingi (L)	Porcupine	साही
ତୃଣଭୋଜି	Ajungu juŋ [S] Ajingɔn ajuṭene ajɔnṭu [L]	hervivorous	तृणभोजी
ଠେକୁଆ	Pɔnder (S) Pander [L]	hare	खरहा
ଦ୍ୱିପଦ ପ୍ରାଣୀ	Bagɔpara (S) Bagɔjiŋna ajɔnṭu (L)	Two-footed animal	दोपावँ का जानवर
ଦନ୍ତାହାତୀ	Raŋjiraa [S] Ra [L]	tusker	बड़े दांत वाला हाथी
ଦାମୁଡ଼ି	Bukrna (S) Aɔŋṭaŋ [L]	Steer	जवान सांड
ନେଉଳ	Kmpdi (S) Kandrapit [L] Gargatkum [L]	Mangoose	नेवल
ପ୍ରାଣୀ	Pdara (S) Jɔnṭñi [L]	Animal	प्राणी

ପହ୍ନା	Daṭuŋ (S) Me~me~ [L]	Udder	थन
ଦୁଧ ଦେଉନଥିବା ଗାଈ	Aŋjiṭan (S&L)	Cow not giving milk	दुध न देने वाली गाई
ଦୁଆଁଳିଆ ଗାଈ	Aduptaŋ (S) Aduṭaŋ (L)	Milch Cow	दुध देने वालो गाई
ବଳଦ	Nɔrṭaŋ (S) Arrṭaŋ (L)	Bullock	वेल
ବାନର	Arsi [S&L]	Monkey	बन्दर
ବିରାଡ଼ି	Rameŋ (S) Ramiŋ L)	Cat	बिल्ली
ବରାହ	Gɹdabuŋ (S) Kandriŋjel (L)	Bɔar	जगंली सूअर
ବିରାଡ଼ି ଛୁଆ	Ao~drɔm (S	Kiṭṭen	बिल्ली का बच्चा
ବିଲୁଆ	Kullu (S) Boda (L)	Jackle	सियार
ବଣ ମଣିଷ	Gadamraŋ S) Gadamar (L)	Ape	वन मानुष
ବହୁପଦ ବଶିଷ୍ଟ	Alan Yaran (S ɔlgɔb ajiŋajɔnṭu L)	Multi-footed animal	
ବଳିଆ କୁକୁର	ɔlas (S) ɔla (L)	Wild dog	वन
ବାଘ	Kunna S) Kina ? (L)	Tiger	बाघ
ବାଘୁଣୀ	Yaŋkuṭ (S) Kina? (L)	Tigress	बाघिन

ଭାଲୁ	Salia (S) Salu (L)	Bear	भालु
ମାଂସାସୀ	Jəlu juŋ (S) Jeluŋ ajunṭən ajɔnṭu (L)	Non-Vegetarian	मांशाहारी
ମାଇଘୁଷୁରି	Ayaŋ bon (S&L)	Sow	माँ सूअर
ମେଣ୍ଢା	Mendhame~ (S) Murkund-da (L)	Ram	भेड़
ମେଣ୍ଢି	Landime~ (S) Murkund-dame~ (L)	Ewe	भेड़ी
ମହାବଳ ବାଘ	Soda kiṭ (S)	Royal Bengal Tiger	महाबल बाघ
ମଇଁଷି	Yaŋbɔŋ [S] Bŋṭel (L)	buffalo	भंषा
ମାଙ୍କଡ଼	Arsi (S&L)	Monkey	बन्दर
ମିରଗ	Alib (S) Alip (L)	Deer	मृग
ହରିଣ	Prgdab (S)	deer	हरिन, हरिनी
ଲାଞ୍ଜ	Ala (S) ṭananlal (L)	Tail	पुंछ
ଲୋମ	Uppur (S&L)	fur	रोम
ସ୍ଥଳଚର	Jai drŋna (S) Jaiṭana- adɔkuṭinaŋajɔnṭu (L)	Terrestrial	स्थलचर
ସମୁଦ୍ର ଗାଈ	Ginŋ ayŋṭan (S) Ganiŋ aynṭan (L)	Hippopotamus	दरिया की गाउ

ଶିଙ୍ଗ	Dirŋ (S) Diriŋ (L)	horn	सिंग
ଶୁଣ୍ଢ	Sundru (S) Asi (L)	trunk	सूंढ
ସମ୍ବର	Kunsɔr (S) Kinsɔr (L)	elk	बारह
ସିଂହ	Sriŋkuṭ (S) Siɔ~kiṭ (L)	Lion	सिंह
ଷଣ୍ଢ	ṭaŋniñ [S] Kupaṭaŋ (L)	bull	सांड
ହାତୀ	Raa (S&L)	elephant	हाथी

ବିଭିନ୍ନ ପକ୍ଷୀ (Birds)

କପୋତ	Kukur [S]	dove	पेडुकी
କଳାପେଚା	Yaga~ daŋkda ṭui (S) Yaga dakda ṭui (L)	Black Owl	काला पेचा
କାଉ	Kaka (S&L)	Crow	कौवा
କଣ୍ଢିବଗ	Punda kɔm [S] Kɔda (L)	Pond heron	वगुला
କାଠହଣା	Jijikɔder [S] Dulduldreŋ (L)	Wood pecker	कठफोड़वा
କାକତୁଆ	Sɔga [S]	Cockatoo	काकातुआ
କୁକୁଡ଼ା	Kɔmsim [S] Kansim (L)	Cock	मुर्गी
କୋଚିଲାଖାଇ	Jumkar [S] ṭamdiŋbeda [L]	Hornhill	धनेव

କୋଇଲି	Kuula (S) Kakudum (L)	Cuckoo	कोयल
କଜଳପାତି	Jepiŋ [S] Gagabɔnda (L)	Black drongo	कजलौटी
କୁକୁଡ଼ା ଛୁଆ	Aɔnchab (S) Aonim (L)	Chicken	मुर्गी का बच्चा
ଖଂଜନ	Kntei (S)	Wagtail	खजंन
ଗୁଣ୍ଡୁରି	Gudi (S&L)		गुण्डुरी
ଗେଣ୍ଡାଳିଆ	Rɔdud (S) Galdaṭi (L)	Grey crane	सारस
ଗୋବରି	Rɔnaxdiŋ (S) ṭinkidu (L)	Nightingale	बुलबुल
ଘରଚଟିଆ	Jɔndrumda (S) Dumbaṭiṭ (L)	Sparrow	गौरैया
ଚଢେଇ	ɔnṭi (S&L)	Bird	पंक्षी
ଚକ୍ରବାକ	Raydpapara (S)	Ruddygoose	चक्रवाक
ଗୃଡକ	Chaṭuŋlum (S) Jale-et (L)	Swallow	अबाबील
ଚିଲ	Adaŋ (S&L)	Kite	चील
ଛଞ୍ଚାଣ	Snibal (S) Adaŋ (L)	Hawk	बाज, मुसैंचा
ଟିଆ (ପାଢଶୁଆ)	Keṭa (S) Ke-eṭa (L)	Lorikeet	तोता
ଟେଣ୍ଟେଇ	ṭeṭeux (S) ṭeṭeibx (L)	tattler bird	वडवडिया पक्षी
ଡାମରାକାଉ	Bŋṭelka (S) Baruka [L]	raven/rook	डोम कौवा

ଡାହୁକ	ṭɔrkuab (S) Jɔlkuab [L]	Waterhen	डाहुक
ପାରା	Paruwa (S) Parua (L)	Pigeon	कबुतर
ପାଣିକୁଆ	Bubbubda (S) Daakaka (L)	Coal goose	पानी का कौवा
ପର	Uppur [S] Balid [L]	Feather	पंख
ଥଣ୍ଟ	ṭndu [S] ṭɔhr [L]	bill	चोंच
ପାତିହଂସ	Papara (S&L)	drake	बत्तख
ପିଞ୍ଜରା	Pikel (S&L)	cage	पिजंडा
ପେଚା	Kɔnṭux [S] Kanṭul [L]	Owl	उल्लु
ବଣି	Rami [S] Dramiṭi [L]	myna	अबलखा
ବାଲିଟେଣ୍ଟେଇ	Driŋdriŋṭa [S] Dirŋṭi [L]	Sand piper	बाया
ବିଲହଂସ	Kulbati [S]	dalchick	खेति का हंस
ବଗୁଲି	Pɔlunk [S] Kɔnkada (L)	heron	बगुला
ବଗ	Kŋkɔda [S] Kɔda (S&L) Kɔɔdan [L]	heron	बगुल
ବାୟା ଚଢ଼େଇ	Rijeŋ, Rigeŋ [S] Rigengṭi [L]	Weaverbird	बया पक्षी
ବାଦୁଡ଼ି	Kɔnṭur (S&L)	bat	चमगादड़

ଭଦଭଦଳିଆ	Barbarja (S&L)	bluejay	नीलकण्ठ पक्षी
ଭରଢଆ	Barkla (S)	lark	लवा
ମୟୂର	Mara (S&L)	peacock	मोर
ମାଇକୁକୁଡ଼ା	Ayŋim (S&L)	hen	मुर्गी
ମୟୂରୀ	Yaŋmar (S&L)	peahen	मोरी
ମୟୂରପୁଚ୍ଛ	Marala (S) Marabit [L]	Peacock's train	मोरका पुछ
ମାଛରଙ୍କା	Jumyŋ (S) Ngunguntit [L]	King fisher	रामचिरैया
ରାଜହଂସ	Gɔmaŋpar (S) Rajapapar [L]	Gander	राजहंस
ରାଜହଂସୀ	Gɔmiŋpar (S) Rajapapari [L]	Goose	कलहंसी
ଶାଗୁଣା	Girja (S) Adaŋ (L)	vulture	गिद्ध
ଶୁଆ	Arre (S)	parrot	सुग्गा
ଶାରୀ	Idŋɔr (S)	myna	सुग्गी
ସାରସ	Kadtikɔm (S)	crane	सारस
ହଳଦୀ ବସନ୍ତ	Udagur (S&L)	golden oriole	पोले पेशंवान्ता पक्षी
ହଂସାଳି	Rudipapara (S&L)	greylag goose	धुसर पैर का हंस

ଵଭିନ୍ନ ମାପ

୫୦ ଗ୍ରାମ୍	Mɔ'gram (S) Bakude Galjiṭanuji [L]	50 grammes	५० ग्राम
୧୦୦ ଗ୍ରାମ୍	Algram (S) Bɔsuaṭanud [L]	100 grammes	१०० ग्राम
୫୦୦ ଗ୍ରାମ୍	Mɔnoyai gram [S] Mɔnlai soaṭanudi [L]	500 grammes	५०० ग्राम
୧୦୦୦ ଗ୍ରାମ୍	Aul gram [S] Bɔejarṭanudi (L) Galjisuaṭanudiŋ [L]	1000 grammes	१००० ग्राम
୧ ସେର	Bɔiser (S) Jomadi (L)	One seer	
୧ କେଜି	Bɔikilɔn (S) Bɔkeji [L]	1 Kilogram	१ किलो
୧ ପାଆ	ɔrdeṭ (S) Paokeji (L)	250 grammes	२५० ग्राम
୧ ଅଣା	Baian (S) Bɔana (L)	1 Anna	१ आना
୨ ଅଣା	Bagaan (S) Bagɔana (L)	2 Annas	२ अन्ने
୫ ଅଣା	Mɔnana (S) Mɔloiɔna [L]	5 Annas	५ अन्ने
୬ ଅଣା	ṭɔruan (S) ṭuruana (L)	6 Annas	६ अन्ने

୧୦ ଅଣା	Galjan (S) Galjiɔna [L]	10 Annas	१० अन्ने
୧୬ ଅଣା	ṭuilana (S) Migal Uñiana (L)	16 Annas	१६ अन्ने
ଅଣା	An [S], Bɔna	Anna	अन्ना
ଟଙ୍କା	ṭŋkar [S] Bɔṭɔnka (L)	Rupee	रुपिया
ପଇସା	Payɔn [S] Bɔpɔisa (L)	Pice	पैसा
ନୋଟ୍	Nutu [S] ɔlalap (L)	Currency note	नोट
ଟଙ୍କିଆ	Bɔṭŋkar (S) Bɔṭŋka (L)	One rupee note	एक रुपया का नोट
ଦୁଇଟଙ୍କିଆ	Mɔnṭŋkar (S) Baguṭanka (L)	Two rupee note	दो रुपए
ଦଶଟଙ୍କିଆ	Galṭŋkar (S) Galjiṭɔnka (L)	A ten rupee note	दस रुपए
ଶହେଟଙ୍କିଆ	Alṭŋkar [S] Bɔsuaṭɔnka [L]	A hundred rupee note	सो रुपए

ବଭିନ୍ନ ସାପ— Reptiles

ଅଜଗର	Rki [S] ṭunɔljaa (L)	Python	अजगर
ଅହିରାଜ	Rajgubra (S) Rakhi (L)	King cobra	अहिराज
ଏଣ୍ଡୁଅ	ṭuṭ-ṭum (S)	Garden lizard	गिरगीट

କୁମ୍ଭୀର	ṭaŋnyal (S&L) Simɔr (L)	Crocodile	मगरमच्छ
କଙ୍କଡ଼ା ବିଛା	Kɔnṭmeṭ (S&L)	Scorpion	बिच्छु
କାଣ୍ଡନାଳ ସାପ	Alkkanɔdu (S) Anɔdiṭaŋjaṭ (L)	Grass snake	घास का साँप
ଗୋଧି	Basr [S]	Guana	बडी छिपकली
ଗେଣ୍ଡା	Gulo (S) Gulu (L)	Snail	गेंडा
ଗୋଖର	Gubra (S&L)	Cobra	गेहुँवन साँप
ଚିତି	Kunṭdamamṭ (S)	Pointed snake	चिति साँप
ଜିଆ	Buxda [S]	earthworm	केंचुवा
ଝିଟିପିଟି	Dandŋ (S&L)	Lizard	छिपकली
ଢ଼ମଣା	Puɔɔr [S]	rat snake	ढामना
ତମ୍ପ	Luur (S)	Cobra-de-capello	गेहुँवन
ଧଣ୍ଡ	Luñda (S)	Water snake	अन्डा, डेड़हा
ଧୂଳିଆ ନାଗ	Anagaduli (S) Lakikluana (L)	Sand viper	बिषैला साँप
ପାହାଡ଼ିଆ ସାପ	Bɔgukaa (S) Bɔruŋaja (L)	Hill snake	पाहाड का साँप
ବିଷାକ୍ତ ସାପ	Kɔradɔm aja (S) Kɔraja [L]	Poisonous snake	जहरीला साँप
ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବେଙ୍ଗ	Sodadu (S)	Marsh frog	मेंड़क
ବେଙ୍ଗଫୁଲ	Kɔndopur (S) Kɔndodɔnapurpur (L)	Tadpole	मेंडक का फुल
ବିଛା	Maṭmar (S) Mamar [L]	Centipede	बिच्छु

ବୋଡ଼ାସାପ	ṭunl (S) ṭunu (L)	Russels viper	बोडा साँप
ବଜ୍ର କାପ୍ତା	Arbu (S&L)	Pangolin	बज्र वदन नेवल
ଫଣା	Lana [S]	hood	फन
ବିଷ	Bijn (S), Bis [L]	poison	जहर
ବିଷଦାନ୍ତ	Bijɔnji (S) Bisji? [L]	Fang	जहर का दाँत
ବେଙ୍ଗ	Kɔndu (S) Kandu (L)	Frog	मेंडक
ରଣା	Gɔrpal (S) Garpal (L)	Printed snake	राज साँप
ଲାଉଡ଼ଙ୍କିଆ	Kiṭuŋjirɔṭ	arboreal adder	लताकार साँप
ସାପକାଢ	Blɔb (S) Labajad (L)	Slough	चोइयाँ
ସାପ ଢୁଙ୍କା	Bɔnum (S) Baad banum (L)	Snake hill	सांप का ढेर

କୀଟ ପତଙ୍ଗ—Worms

ଅସରପା	ɔdɔmar (S) ɔdkir (L)	Cockroach	झीगुर, चपडा
ଉଈ	ṭarmal (S&L)	White ant	दीमक
ଉକୁଣୀ	Ji (S&L)	Iouse	जूँ
ଏଣ୍ଡି ପୋକ	Gɔɔlbuṭ (S&L)	eri-silk-worm	रेशम का कोडा
କିଙ୍କି	Peŋpeŋ (S&L)	dragon fly	टि ि लि
କଳିକତର	Kɔlrijeŋ (S)	mole cricket	फडिंगा

କାଇ	Abu (S) Abu ? (L)	tree ant	धाउन
କୀଟ	Bubuṭ (S) Bubur (L)	worm	कीडा
କୁମ୍ଭାରପୋକ	Kumbixbuṭ (S) Kumbhibur (L)		धिननी
କଳା ଭ୍ରମର	Bubudeŋ [S] Pemedduŋ (L)	black bee	भौंर
ଗଉଡ଼ୁଣୀ ପୋକ	Gɔdubuṭ (S) Gɔṭube (L)	Milli pede	खालीन कीडा
ଗୋବରପୋକ	Sŋṭaŋbuŋ (S) Asɔŋbut (L)	beetle	गोवरेल
ଗୋଟି ପୋକ	Jiŋjiŋda (S)	eri-silk-worm	रेशम का कीड़ा
ଛାରପୋକ	Gmul (S) Sandibut (L)	Bug	खटमल
ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକ	ñirumar (S) Mirlaibut (L)	glow worm	जुगनु
ଝିଡ଼ିପୋକ	Briŋbuṭ (S) Pariŋgaṭa? (L)	winged ant	पंखवाला चींटी
ଝିଙ୍କାରି	Jadirbuṭ (S)	cricket	झींगुर
ଝିଣ୍ଟିକା	Paṭpr (S) Papɔr (L)	grasshopper	फंतगा
ଟିଙ୍କ	ṭnki (S) Kanchingi (L)	epizoon	जुआँ
ଡାଁଶ	Brtaŋ (S) Bartang (L)	gnat	वनमकखी
ତେଲୁଣି ପୋକ	Busuṭbuṭ (S)	galley worm	अठँइ
ଲିଖ	ṭin (S), Adrei (L)	nit	लिख
ପଂଗପାଳ	Lapaŋga (S)	locust	शलभी

ପ୍ରଜାପତି	Kulbabuṭ (S) Kunkudi [L]	Butterfly	तितली
ପିମ୍ପୁଡ଼ି	Muxda (S)	ant	चींटी
ବସା	Bulax (S) Siŋ (L)	nest	घोंसला
ବୁଢ଼ିଆଣୀ	Kɔŋkɔdi (S) Kankɔda (L)	spider	मकडा
ବୁଢ଼ିଆଣୀ ଜାଲ	Kaŋkɔdabo (S) ṭrai~ṭa~bud (L)	Spider's web	मकडा की जालों
ଭ୍ରମର	Bubuṭen (S) Ganar (L) Pemeɔɔuŋ [L]	Black bee	भअँर
ବିରୁଡ଼ି	Kumbibo (S) Surbaŋ (L) Bɔɔr (L)	wasp	वरट
ରେଶମ ପୋକ	Gɔɔlbo (S)	Silkworm	रेशम का कीड़ा
ମଶା	Smax (S) Samai [L]	mosquito	मच्छर
ମହୁମାଛି	Jɔɔr (S) Bɔɔr (L)	bee	मधुमक्खी
ମାଛି	Arɔx (S) ɔrɔi (L)	fly	मक्खी
ଶାଆଁ ବାଳୁଆ	Kurbuṭ (S) Usaldin (L)	caterpillar	शिलगा
ସାଧବ ବୋହୂ	Uyuŋ buṭ (S) Drɔaŋ buṭ (L)	Ladybug	बीर वहुटी

ଜଳର ପ୍ରାଣୀ

କଇଁଛ	Kulux (S), Kulu ? (L)	Tortoise	कछुआ
କଙ୍କଡ଼ା	Kunaṭ (S), Knaṭ (L)	Crab	कँकड़ा
କଉଡ଼ି	Kuad (S), Mɔda (L)	Cowri Shells	
କୁମ୍ଭୀର	ṭañal (S), Simɔr (L)	Crocodile	मगरमच्छ
ଜଳହସ୍ତୀ	Daa-raa (S), Daara (L)	Hippotamus	दरियाई घोड़ा
ଜୋକ	Ilem (S), Nilim (L)	Leech	जोंक
ଶାମୁକା	Samka (S&L)	Oyster	सीप
ଶଙ୍ଖ	Gullupeṭ (S), Guljaŋ (L)	Conch	शंख
ମାଛ	Ayɔ (S), ɔyɔ (L)	Fish	मच्छली
ଇଲିଶି ମାଛ	Irsuŋym (S)	Hilsa fish	ईलसा मछली
କେରାଣ୍ଡି	Karandi (S) Kerandiy (L)	Minnow	नदी की मछली
କଉ	Daxmal (S)	Climbing fish	सुंभा
ଗଡ଼ିଶା	Bruduy (S)	Gudgeen	नदी की मछली
ଚିତଳ	Plaŋyɔ (S)	Flat fish	चितल
ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି	Siŋgɔdi, Singudia (S), Singudiyɔ (L)	Lobstar	झींगा

ଚେଙ୍ଗ	Jlɔlux (S), Duyɔ, Aduyɔ (L)	Gilthead	चेनगा
ଡମ୍ବି	Dulmyɔ (S)	Whale	तिमिंगिल
ଚୋଡ଼ି	ṭiṭ'ŋyɔ (S)	Eel	सर्पाकार मछली
ଦଣ୍ଡକର	Kriŋyɔ (S)	Grig	डडंहरी
ଫଳୀ	P,uyɔ (S)	Flounder	छोटी चिपटी मछली
ଡିମ୍ବନ	Jɔmɔr (S&L)	Eggs	बिजा
ବାଲିଆ	Dirdŋyɔ (S)	Trout	बुआरो, पहिना
ଭାକୁର	Badrɔy (S), Banday (L)	Crap	भाकुड़
ମାଗୁର	Siŋgurɔ (S)	Sheat fish	मगुर मछली
ମଗର	ṭaŋyal (S) Simɔr (L)	Crocodile	मगर मच्छ
ମିରିକାଳି	Mraŋday (S)	Mackerel	
ମତ୍ସ୍ୟକନ୍ୟା	Aioboy (S)	Mermaid	मत्स्यकन्या
ମାଛକାଢ	Blɔy (S), alabariy (L)	Scale	चोहर्यॉ
ମତ୍ସ୍ୟପାଳନ	Lanuy (S)	Pisciculture	मछली पालन
ରୋହୁ	Bdubyc (S)	Breeding fish	रोहो मछली
ଶେଉଳ	Sulbrudux (S)	Biggudgeon	बडी मछली
ସିଙ୍ଗି	Memeyɔ (S), tuŋi ṭuŋiyɔ (L)		सिंगी
ଶୁଖୁଆ	Sɔry (S), asariy (L)	Dried fish	सुखी मछली
ଗାଲିଫି	Grassi (S)	Gill	गलफडा

ଜାଆଁଳ	Jael (S), aony (L)	Fry	छोटी मछलीयोंका समुदाय
ଜୋକ	Ilem (S) Ilim (L), Nilim (L)	Leech	जोक
ଗେଣ୍ଡା	Gullu (S), Gunlu (L)	Snail	घोंघा
ଲୁଣିମାଛ	Bisoy (S)	Marine fish	नमकीली मछली
ବେଙ୍ଗ	Kɔnduṭ (S), Kandu (L)	Frog	मेंढ़क

ଜଳ, ସ୍ଥଳ ଓ ଆକାଶ **Land, Water & Sky**

ଘାଟ	Gɔdŋ (S), Rumana ? (L)	Ghat	घाट
ଜଳ	Da-a (S&L)	Water	जल, पानी
ଜଳସ୍ରୋତ	Abeŋda (S), Faŋdale (L)	Water current	जल स्रोत
ଜଳପ୍ରପାତ	Aŋṭuṭda (S), ṭɔnsurda (L)	Waterfall	जल प्रपात
ଜଳଲହରୀ	Ladada (S) Lɔɖada (L)	Water waves	लहरें
ଜଳଜମି	ḍusorba (S), Leŋgei~ṭa (L)	Low land	पानी का जमीन
ଜୁଆର	Diṭŋ (S)	Tide	जवार-भाटा
ଝରଣା	Jemda (S), Abbda (L)	Stream	धारा, झरना

ସମୁଦ୍ର	Gunŋ (S) Ganiŋ (L)	Sea	सागर, दरिया
ମହାସାଗର	Mɔrŋsagɔr (S), Ganiŋ (L)	Ocean	महासागर
ଉପସାଗର	Maxsagɔr [S]	Bay	उपसागर
ନାଳ	Jɔda [S], Jhɔda [L]	Canal	
ହ୍ରଦ	Larda [S], ṭada [L]	Lake	ह्रद
ଭଟ୍ଟା	Bɔṭṭŋ [S]	Ebb	भाटा
ନଈ	Al [S], alo [L]	River	नदी
ମୁହାଣ	Mudkaṭal [S]	Mouth of river	मुहान
ବନ୍ୟା	Gulenda [S], rab-da [L], Paŋda [L]	Flood	बाढ
ପଙ୍କ	ṭumɔl [S], Khɔṭsɔl [L]	Sediment	तलछट
ବନ୍ଦର	Purṭar [S] aluŋda ? [L]	Port	वन्दरगाह
ପୋଖରୀ	Bɔnda [S]	Pond/tank	तालाब
କୂଅ	Kua [S&L], sinda [L]	Well	कुआँ
ସ୍ଥଳ	Lardum [S], asarjaga [L]	Land	भुमी, स्थल
ଦେଶ	Disa [S], Desa [L]	Country	देश
ରାଜ୍ୟ	Rajɔm [S]	State	प्रान्त

ପଡ଼ିଆ	Pɔdiya [S], baseŋ [L]	Field	मैदान
ଧୂଳି	Rkiy [S], ḍuli [L]	dust	धूल
ପର୍ବତ	Bru [S], sodabɔr [L]	Mountain	पर्वत
ପାହାଡ଼	ṭudukub [S&L]	hill	पाहाड़
ଗୁମ୍ଫା	Gulreŋ [S], lungɔr [L]	cave	गुफा
କୁଦ	Kubpli [S]	mound/heap	ढ़ेर
ଜିଲ୍ଲା	Jiŋ [S], jilam [L]	district	जिल्ला
ନଗର	Sigri, Gɔnŋ [S] Gada [L], Sodaŋ [L]	city	नगर
ରାଜଧାନୀ	Rajgɔm [S&L]	Capital	राजधानी
ସହର	Gɔdaŋ [S&L]	Town	शहर
ଗ୍ରାମ	Gɔrjaŋ [S&L]	Village	गाँव
ଗଳି	Lɔṭ-tr [S], Sai [L]	lane	गली
ଛକ	Pɔṭraŋ [S], aṭumṭumbat [L]	Junction/Square	चौराहा
ସଡ଼କରାସ୍ତା	Pɔnṭa [S] ruṭugɔr [L]	road	सड़क

ସୌରମଣ୍ଡଳ ଓ ଋତୁସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ

ଅନ୍ଧାର	Luŋuṭ [S], luŋgan [L]	darkness	अन्धेरा
ଅସରା	Ajiŋgum [S], arsoi [L]	Shower	बौछार

ଆକାଶ	Ruaŋ [S], duaŋ [L]	Sky	आकाश
ଆଲୋକ	Pɔliṭ [S], Pisar [L]	light	रौशनी
ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ	Idiŋbŋ [S], inilbŋ [L]	rainbow	इन्द्रधनुष
ଉପଗ୍ରହ	Sŋgupɔn [S]	satelite	उपग्रह
ଉଲ୍କା	Rɔde [S], lɔbsum [L]	meteor	उलका
କାକର	Kɔnsira [S], dranga [L]	dew	ओस
କୁହୁଡ଼ି	Mɔrmɔriŋ, mɔla [S] mɔda [L]	fog	कुहरा
କୁଆପଥର	Arel [S&L]	hailstone	ओले
ଗ୍ରହ	Plamɔr [S]	Planet	ग्रह
ଗ୍ରହଣ	Granjɔn, mɔgai [S]	eclipse	ग्रहण
ଘଡ଼ଘଡ଼ି	Pɔdum [S] ṭaptre [L]	thunder	गरज, कड़क
ଚନ୍ଦ୍ର	Aŋgax [S], angai [L]	moon	चाँद, चन्द्रमा
ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ	Gaxṭar, agalṭar (s) angarṭa [L]	moon light	चाँदनी
ଛାଇ	Luṭuŋu, luluŋ [S] Luŋ ? [L]	shadow	परछाई
ଜଗତ	Jagɔṭ [S] ɔdar [L]	universe	जगत
ଝଡ଼	Rŋgigum [S] trɔngiṭir [L]	storm	तुफान

ତୁଷାର	Sɔyurel [S]	dew	ओस
ତଳ	Jaxṭa [S], Usalṭami [L]	down	नीचे, तले
ଧୂମକେତୁ	Alaṭux [S]	comet	धूमकेतु
ଧ୍ରୁବତାରା	Pliṭux [S], Suŋkra [L]	polestar	ध्रुवतारा
ନକ୍ଷତ୍ର	ṭuyɔṭuyɔ [S] ṭuṭui [L]	star	तारा
ପୃଥିବୀ	Pura [S], ɔdar [L]	Earth	पृथ्वी
ପବନ	Rŋgi [S], Drangi [L]	wind	हवा
ବରଫ	Relda [S], bɔrɔf [L]	snowice	बर्फ
ବାୟୁ	Sriṭ [S]. Rŋgi [S&L]	air	पवन, वायु
ବାଷ୍ପ	Uma [S], dala [L]	vapour	भाप
ମେଘ	ṭurub [S], ganur [L]	cloud	बादल
ସୂର୍ଯ୍ୟ	Uyuŋ [S], Uŋ [L]	sun	सुरज, सूर्य
ସୂର୍ଯ୍ୟ ପରାଗ	Uyuŋgra˜ŋn [S] mɔyuŋ [L]	solar eclipse	सूर्य ग्रहण

ବାର, ମାସ, ତିଥି

ଆଗାମି ସୋମବାର	ai˜ ṭai˜ an agaiṭar [S] air ṭayɔn asɔmbar [L]	Next Monday	अगला सोमवार

ଆଗାମି ବର୍ଷ	Aiṭamin [S], airṭaen aminum [L]	Next Year	आगामी वर्ष
ଗତ ସୋମବାର	Jerɔn khaiṭar [S] ayer reṭin asɔmbar [L]	Last Monday	पिछला सोमवार
ଗତ ମାସ	Jerɔn gai [S] ayɔr-reṭin aŋgai [L]	Last Month	पिछला मैहना
ଚଳିତ ମାସ	Yana angai [S], Nami angai [L]	Current Month	इसी मैहना
ଗତବର୍ଷ	Ajirṭa min [S], Minuman [L]	Last Year	पिछला साल
ଦଶବର୍ଷ	Gɔlji minɔm [S]	Decade	दस साल
ଶତାବ୍ଦୀ	Sanṭuŋ [S], bɔsaminɔm [L]	Century	शताब्दी
ବାର୍ଷିକ	Miŋ [S], Myunu [L]	Annual	वार्षिक
ବାର	ṭar, din [S] dina [L]	Day	दिन
ରବିବାର	Yuŋṭar [S], aḍiara [L]	Sunday	रविवार, इतवार
ସୋମବାର	Gayṭar [S], Sombara [L]	Monday	सोमवार
ମଙ୍ଗଳବାର	Lɔbṭar [S], Maŋlara, Maŋngadara [L]	Tuesday	मगंलवार
ବୁଧବାର	Rayṭar [S] Budhbara [L]	Wednesday	बुधवार

ଗୁରୁବାର	Da-ṭar [S] Lakhmibara [L]	Thursday	गुरुवार बृहस्पतीवार
ଶୁକ୍ରବାର	Uṭ-ṭar [S], Suklara [L]	Friday	शुक्रवार
ଶନିବାର	Arṭar [S], Sɔnayara	Saturday	शनीवार
ସପ୍ତାହ	Gudin [S], bɔpali ? [L] bɔsenṭa ? [L]	Week	हफता
ମାସ	Aŋgay [S]. aŋayi [L], boaŋai [L]	Month	महीना
ମାସିକ	Buangai [S&L]	Monthly	मासीक
ଦ୍ୱିମାସିକ	Baga-angai [S&L]	Bi-monthly	द्वी मासिक
ତ୍ରୈମାସିକ	Gaya-angai [S], Yagiangai [L]	Tri-monthly	त्रै मासिक
ଷଣ୍ମାସିକ	ṭuru-angai [S]	Half-yearly	छै मासिक
ସେହିମାସ	Keṭiangai [S], Kun-angai [L]	That month	वह महीना
ଏହି ମାସ	Kana-angai (S), Kani-angai (L)	This month	यह महीना
ପ୍ରତି ମାସ	ṭila-angai (S), dile-angai (L)	Every month	हर महीना
ବୈଶାଖ	ŋ̃uŋ (S), Lɔlɔgayi (L)	April-May	वैशाख
ଜ୍ୟେଷ୍ଠ	Naŋ (S), Palɔrgayi (L) Jestangai [L]	May-June	ज्येष्ठ

ଆଷାଢ଼	Gniŋ (S), Gusɔrgai (L) Asadan-angai (L)	June-July	आषाड
ଶ୍ରାବଣ	Griŋ (S), Pyujungayi [L] Serabɔn-angai (L)	July-August	सावन
ଭାଦ୍ରବ	Nɔraŋ (S), Gadapalgai (L) Buḍunangai (L)	August-September	भाद्रव
ଆଶ୍ୱିନ	ŋ̃ruŋ (S), ŋ̃rud (L)	Sept.-Oct.	आश्विन
କାର୍ତ୍ତିକ	ṭɔbiŋ (S), ṭisɔrgai [L] Karṭikɔn-angai (L)	Oct.-Nov.	कार्तिक
ମାର୍ଗଶୀର	Laŋ (S), ṭɔmdagai (L), Mɔŋsirɔn-angai (L)	Nov. Dec.	मार्गशिर
ପୌଷ	Samɔn (S), Udagai (L) Pusɔn-angai (L)	Dec.-Jan.	पौष
ମାଘ	Smarɔ (S), ṭimbugai (L) Magɔn-angai (L)	Jan.-Feb.	माघ
ଫାଲଗୁନ	Lɔyaŋ (S), Sakudalgai (L)	Feb -March	फागुन
ଚୈତ୍ର	ṭŋ (S), gɔbulgai (L)	March-April	चैत्र
ପୂର୍ଣ୍ଣିମା	Mɔyaŋ (S), pɔdŋgai (L) ṭingɔrgai (L)	Full moon	पुर्णिमा

ଅମାବାସ୍ୟା	ɔyaŋ (S, Lumugai (L) ɔmasiagai (L)	New moon	अमावास्या
ପକ୍ଷ	ṭɔṭgayɔ (S&L)	Fort night	पक्ष
ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ	Plupɔṭgayɔ (S), apisargai [L]	Light fort night	शुक्लपक्ष
ଋତୁ	Iŋ [S&L]	Season	ऋतु, मौसम
ଗ୍ରୀଷ୍ମ	ṭe-iŋ (S), daga-iŋ [L]	Summer	ग्रीष्म, गर्मियाँ
ବର୍ଷା	Gnur-iŋ (S), gɔnur-iŋ [L]	Rainy	वर्षा ऋतु
ଶରତ	Bɔrɔ-iŋ (S), bɔreŋ [L]	Autumn	शरद ऋतु
ହେମନ୍ତ	Kɔrsir-iŋ [S&L]	dewy	हेमन्त
ଶୀତ	Pureṭ-iŋ (S) dra~ngaiŋ [L], rangaiŋ [L]	Winter	जाडा
ବସନ୍ତ	Sriṭɔni-iŋ (S) ñibagai [L]	Spring	वसन्त
ପର୍ବ	Aṭur (S), Purpur-dina [L]	Ceremony	त्योहार
ଉତ୍ସବ	Usɔrda (S), Kabbadan [L]	Function	उत्सव
ଜନ୍ମୋତ୍ସବ	Jɔrɔm-usɔrda (S), jɔrme-pur [L]	Birth day	जनमदिन
ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ	Bɔmiŋ-usɔrda (S) taŋbominnum [L]	Anniversary	साल गिरा

ଶ୍ରାଦ୍ଧ	Idai-pɔr (S) Guar [L]	Mortuary rites	श्राध
ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି କ୍ରିୟା	Gayar (S), Karja [L]	Funeral rites	शुधिक्रिया
ବର୍ଷ	Miŋ̃num [S], miŋnum [L]	Year	साल
ଅଧିବର୍ଷ	Lamiŋ̃num [S] ṭua~rminnum [L]	Leap year	अधिवर्ष
ଚାନ୍ଦ୍ରବର୍ଷ	Gayɔ minnum [S], dibaminnum [L]	Lunar year	चान्द्रवर्ष
ସୌରବର୍ଷ	Yuŋmiŋ̃num (S&L)	Solar year	सौर वर्ष
ଅବ୍ଦ	ɔbra [S], irsuyu minu [L]	Era	अब्द
ଯୁଗ	Juga [S], Kalɔm [L]	Age	युग
ମଳମାସ	Nixkɔlgai [S], Langagai [L]	Inter calary month	मलमास
କ୍ଷୟ	Radx [S], Irbaŋsa [L]	Wane	घटाव
ବୃଦ୍ଧି	Ledeŋ [S], ab-ɔṭeŋ [L]	Increase	वढाव
ତିଥି	Elgai [S&L]	Day	तिथी
ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରତିପଦ	Pɔleya~n-er [S], dinan adinisa (L)	First day of bright fort night	शुक्लपक्ष
କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତିପଦ	Lunguṭ yaŋn-er [S], apana ledan [L]	First day of dark fort night	कृष्णपक्ष

ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଥୀ	Kɔleyaŋ uyaŋn [S], ṭɔglɔn gai (L)	4th day of bright fort night	शुक्ल चतुर्थी
ପ୍ରତିପଦା	Er [S], abɔipɔd [L]	First moon day	प्रतिपद
ଦ୍ୱିତୀୟା	Bɔṭar [S], bagu [L]	Second moon day	द्वितीया
ତୃତୀୟା	Yipil [S], Yaj [L]	Third moon day	तृतीया
ଚତୁର୍ଥୀ	Uŋŋ̃a [S], Unṭi [L]	Fourth moon day	चतुर्थी, चौथी
ପଞ୍ଚମୀ	Mraŋ [S], Mɔlɔi [L]	Fifth moon day	पंचमी
ଷଷ୍ଠୀ	ṭɔpeŋ [S] ṭuŋ̃ru [L]	Sixth moon day	षष्ठी
ସପ୍ତମୀ	Guruŋ [S] gulṭi [L]	Seventh moon day	सप्तमी, सातँवो
ଅଷ୍ଟମୀ	ṭmakub (S)	Eighth moon day	अष्टमी
ନବମୀ	ṭiŋbaŋ [S]	Ninth moon day	नवमी, नौवीँ
ଦଶମୀ	Garɔn [S], galṭi [L]	Tenth moon day	दशमी
ଏକାଦଶୀ	Mijɔn [S]	Eleventh moon day	एकादशी
ଦ୍ୱାଦଶୀ	Muir [S]	Twelveth moon day	द्वादशी
ତ୍ରୟୋଦଶୀ	Yaim [S]	Thirteenth moon day	तेरहवीँ
ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ	Uxsuŋ [S]	Fourteenth moon day	चौदवीं

ତେଲ OIL

ତେଲ	Miŋɔl [S], Mi-nyɔl [L]	Oil	तेल
ଅତର	Gdame [S], basjame [L]	Scent	अतर
କିରସିନ	Lɔbme~ [S], soldame [L]	Kerosene	मिट्टी का तेल
ରାଶିତେଲ	Bɔchyuṭme~ (S) jarname [L]	Til oil	तिल का तेल
ଚନ୍ଦନ ତେଲ	Sɔran-ml (S) sɔnḍnml (L)	Sandal oil	चन्दन का तेल
ଜଡ଼ା ତେଲ	Kunṭedame (S), kanṭedame [L]	Caster oil	रेंडी का तेल
ଡାଲଚିନି ତେଲ	Dalchinime (S) jumjumme (L)		
ନଡ଼ିଆ ତେଲ	Pɔyadime [S], Pedijme [L]	Coconut oil	नरियेल का तेल
ବାଦାମ ତେଲ	Mɔsɔdme (S), chɔname [L]	Ground nut oil	बदाम का तेल
ବାସ୍ନାତେଲ	Gɔdame~ (S)	Scented oil	सुगन्धित तेल
ଘିଅ	Jaṭime (S), drasime [L]		
ସୋରିଷ	Sɔrsume [S&L]	Mustard oil	सरेसों का तेल
ପିଢ଼ିଆ	Pidia (S), asɔŋkeyiŋ (L)	Manure	खाद

ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗ **Colour**

ବର୍ଣ୍ଣରଙ୍ଗ	Enel edu (S) je-edɔm (L)	Colour	बर्ण, रंग
ଇଶରଲାଲ୍	Rŋ je-e (S), ɔsui-je-e (L)	Pink	इसत लाल
ଗାଢ଼ପୀତ	ɔl-edu (S), ɔlan-mbɔre (L)	Deep Yellow	गहरा पीला
ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ	Guredu [S]	Fair	गोरा
ଘନନୀଳ	Niedu [S&L] ṭɔrupdrɔm (L)	Deep blue	गाढ नीला
ଘନଲାଲ୍	Nije-e (S) ṭɔrup je-e rub-je-e (L)	Deep red	गहरा लाल
ଧୂସର	Sa~ŋṭ edu (S) lɔbɔrŋ (L)	Light Brown	धूसर
ପାଉଁଶିଆ	Komɔ-edu (S), Kuman-drŋ (L)	Grey	रंग
ନାଲି	Je-e (S&L)	Red	लाल
ନାରଙ୍ଗୀ	Maedu (S), Mai-je-e (L)	Orange	नारंगी
ବାଦାମୀ	Sɔsɔd [S&L]	Brown	बादामी
ବାଇଗଣି	Dai-edu [S&L]	Violet	बैंगनी
ବିଭିନ୍ନରଙ୍ଗ	Binbin edu [S], bigda bigda je-e (L)	Different colours	भिन भिन रंग

ମିଶାରଙ୍ଗ	Mai edu [S] mai je-e [L]	Mixed colour	मिलाहुआ रंग
ସିନ୍ଦୁରବର୍ଣ୍ଣ	Suntar-ru (S), Je-e-rm (L)	Vermilion	सिन्दुर का रंग
ସୁନେଲି	Sɔn-niedu (S&L)	Golden	सुनेली
ଶ୍ୟାମଳ	Niedu (S), Saŋmaŋir, saŋmaŋdrɔm (L)		साँवला
କଳା	Yaga [S], sɔibm (L)	Black	काला
ଗାଢନାଲି	Jebur (S&L)	Cocimson	गहरा लाल
ଗେରୁ	Jel [S&L]	Ochre	गेरुँआ
ଗୋଲାପୀ	Gurɛŋ [S], je-e (L)	Rose	गुलाबी
ଧଳା	Plu [S], Pallu (L)	White	सफेद
ନୀଳ	Kulʋx [S], ɔlaje-e (L)	Blue	नीला
ସବୁଜ	Edu (S), ṭɔmkadu (L)	Green	हरा
ହଳଦିଆ	Sarsaŋ (S), Saŋsaŋ (L)	Yellow	पीला
ମେଘୁଆ	Lipṭr (S), ṭarup-je-e (L)	Cloud colour	बादल रग
ରୂପେଲି	ṭɔrpu (S), ṭɔrpu-je-e (L)	Silver	सादा

ମୁଦ୍ରା ଓଜନ ଓ ପରିମାଣ

ଓଜନ	ṭɒu (S), lɔgin (L)	Weight	तौल, वजन
୫ ଗ୍ରାମ୍	Mɔnoi-gram (S), Mɔnoi-ṭanudi (L)	Five grams	पाँच ग्राम
୧୦ ଗ୍ରାମ୍	Galji-gram (S), galji-ṭanudi (L)	Ten grams	१० ग्राम
୨୫ ଗ୍ରାମ୍	Balmɔn gram (S), bɔkudi-mɔnlɔi-ṭanudi (L)	Twenty five grams	२५ ग्राम
ଚୁଆରଅଣା	Unjan (S), basuka L)	Four anna	चारआना

ଶିକ୍ଷା ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ Education

ଅଧ୍ୟକ୍ଷା	Daneboi (S)	Principal	अध्यक्षा
ଅଧ୍ୟାପକ	Yaŋyimar (S&L)	Lecturer	अध्यापक
ଅଧ୍ୟାପିକା	Yaŋyaŋboi (S&L)	Lecturer	अध्यापिका
ଅନୁପସ୍ଥିତ	Eradu (S), Er-dakun (L)	Absent	अनुपस्थीत
ଅବୈତନିକ ଛାତ୍ର	Erjin-yaŋnasx (S) Asuidina (L)	Honorary Student	अबैतनिक छात्र
ଅର୍ଥ	ɔ-gɔram-ga ? m (L)	Meaning	अर्थ माने
ଅପଦାର୍ଥ	Erbrar (S) Erbaramar (L)	Useless	अपदार्थ
ଅମାନିଆ ପିଲା	Ermanise (S), ermananisei (L)	Disobedient student	बात न मानले वाला बालक
ଅନୁବାଦ	Barbir (S) bandabir (L)	Translation	अनुवाद
ଅନୁକୂଳ ଗତି	Bɔŋsmaṭin (S)	Onward direction	अनु कूल गती

ଆତ୍ମଚରିତ	Upɔrchɔriṭɔn (S)	Autobiography	आत्म चरीत
ଆଚରଣ	Manijan (S), Manani [L]	Manner	आचरण
ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କୁଳପତି	Kulŋpɔṭi (S), gamaŋmar [L]	Vice-Chancellor	आचार्य, कुलपती
ଉପନ୍ୟାସ	Gɔlɔpŋ (S). Kaṭabir [L]	Novel	उपन्यास
ଉପସଭାପତି	Sɔnpsax-drɔŋ (S)	Vice-President	उपसभापति
ଉପଦେଷ୍ଟା	Unṭupuŋer (S)	adviser	उपदेष्टा
ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ	Ud-dax (S), Pasdeli [L]	Promotion Pass	उत्तीर्ण
ଉପସ୍ଥାନ ବହି	Unṭukunkɔm (S), ajurɔl [L]	Attendance Register	उपस्थिति पंजिका
ଉପସ୍ଥିତି	Unṭukun (S), Ɔ-dakuṭen (L)	Presence	उपस्थिति
ଉଚ୍ଚପ୍ରାଥମିକ	Udpɔıṭɔm-	Upper primary	उच्च प्राथमिक
ବିଦ୍ୟାଳୟ	imaŋsuŋ [S]	school	विद्यालय
ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟ	Ud-imaŋsuŋ [S]	High school	उच्च विद्यालय
କଲମ	Ripɔn [S], aridɔldaŋ [L], anitɔl [L]	Pen	कलम
କାଳି	Rida [S] sira ? [L], ar-idid-o ? l-da ? [L]	Ink	स्याही
କାଠି କଲମ	Rikad [S] ara-aridɔl [L]	Reed pen	काठ की कलम
କାନ୍ଥଘଣ୍ଟା	Kunṭaldɔn [S] Kinṭalgɔdi [L]	Wall clock	दीवार की घडी
କଳାପଠା	Yagapaṭ [S], Kɔlapɔṭa [L]	Black board	काला पटरा

କାନ୍ଥମାନଚିତ୍ର	Kunṭalmɔṭchɔrŋ [S]. Idiṭal (L)	Wall map	नकसा
କଠୋର ଶାସନ	Rupiluŋ (S) duaiŋ sasɔn [L]	Strict Administration	कडवा साशन
କିରାଣୀ	Kilar [S], Idi'mar L) gumusṭa [L]	Clerk	किराणी
କଷ୍ଟସହିଷ୍ଣୁ	Kɔ'jemɔr [S], Saimɔr [L]	Painstaking	कष्ट सहना
ଖଣ୍ଡାଫର୍ଦ୍ଦ	Dɔy piyɔn [S], bala ? [L]	Sheet	तख्ता
ଗବେଷଣା	Gɔmmɔrsɔn [S], anogandi [L]	Research	गबेषणा
ଗୋଲମାଲ	Roŋe baŋgi [S]	Disturbance	गोलमाल
ଗଦ୍ୟ	Pajpɔd [S], pɔdhena [L]	Prose	गद्य
ଗଳ୍ପ	Kɔṭṭa [S&L]	Story	काहनी
ଗ୍ରୀଷ୍ମଛୁଟି	ṭegbakɔn [S], dagasuṭi [L]	Summer Vacation	ग्रीष्मवकाश
ଚକ୍	Pɔlkaḍ [S], Sɔkai, Jadi [L]	Chalk	सेतखली
ଚରିତ୍ର	Chɔriṭɔn [S], guno ?-n [L]	Character	चरित्र
ଛାତ୍ର	Yaŋnasix, pasiŋ [S], Yaŋnasi [L]	Student	छात्र
ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି	Pasidbarṭa [S], Yagadabar [L]	Student's scholar ship	छात्रबृत्ती
ଛପାକାଗଜ	Lɔnɔṭ kɔm [S], Kambola [L]	Printed Paper	छापा कागज

ଛାତ୍ରାବାସ	Pisi-irŋ (S), Pɔseidrɔkona, ɔsṭelsiŋ [L]	Hostel	छात्रावास
ଛୁଟି	Haxdin [S], Suṭi [L], Lulunadina [L]	Holiday	छुट्टी
ଜୋରିମାନା	ṭɔnɔd [S] ganaptar [L]	Fine	जुर्माना
ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ	ṭagirup [S], baŋsa-anɔpsoibir [L]	Burning Example	
ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମ	Jiusɔkiṭ [S], Purada-asɔnbarana [L]	Struggle of life	जिवन संग्राम
ଝରକଲମ	Rib [S], sɔbɔda aridɔl [L]	Pen	कलम
ଝାଡ଼ଣ (ଡଷ୍ଟର)	Pɔrɔṭñim [S]	duster	झाड़न
ଟିପାଖାତା	Ripukɔm [S], kaṭa-ɔl [L]	note book	छोटी पुस्तक
ଡେସ୍କ	Derɔg [S], beŋsi [L]	desk	डेस्क
ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ	Sɔbdakonamɔr (S) bŋsa-obliŋmar [L]	Superintendent	
ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି	ṭijapnimar [S], saneŋseŋ [L]	Sharp vision	तिर्छी नजर
ତାଲିକା	Ni-iṭ [S] isap [L]	List	तालिका
ତଥ୍ୟ	Sŋsaimɔr [S], anɔbliŋ [L]	Fact	तथ्य
ଦରୁଆନ	ɔrɔlmar [S], Kambari [L]	Gatekeeper	दरवान

ଦସ୍ତା	ḍiyar [S],	quire	दिस्ता
ଦୁଆତ	Ripan [S], ḍɔrako (L)	Ink-pot	दावात
ଦରମା	Perbdi [S], jalib, darama (L)	Salary	तनख्वाह
ନିବ	Nim [S], nib, danki (L)	nib	जीभी
ପରିଦର୍ଶକ	Inparɔn (S), sɔker mar (L)	Inspector	निरीक्षक
ପଠନ	Pɔḍial [S], Kinɔl [L]	Reading	पढना
ପରିପକ୍ୱଜ୍ଞାନ	Galasɔmɔr [L]	Matured Knowledge	ज्ञान
ପରିଭ୍ରମଣ	Ganorbram [S], Panorɔṭ [L]	Visit	घुमना
ପ୍ରବନ୍ଧ	Prubril (S), Kaṭabir [L]	Essay	प्रबंध
ସଂଚାଳକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ	Upuŋmɔr (S), apsuigɔṭ [L],	Manager, director	संचालक निदेशक
ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀ	Pɔrŋsumɔr (S), pɔrikhymɔr [L]	Examinee	परिक्षार्थी
ପାଠ	Gɔmtɔn [S], Yaŋna [L]	Lesson	पाठ
ପିଟାଘଣ୍ଟା	Dreŋnṭɔṭ [S], ghɔnta [L]	beating bell	घन्टा
ପତ୍ର	ɔsa [S], ɔla [L]	Letter	पत्र
ପରକଲମ	Bɔlekɔm [S], reneŋ-aridɔl (L)	Feather pen	पंखों का कलम
ପତଳା କାଗଜ	Meṭaŋkŋ [S], Meṭaŋkamɔl [L]	Thin paper	पतला कागज

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ	Kiŋjaŋbɔye [S], sɔṭkaydŋdŋbɔy [L]	Head mistress	प्रधानाचार्य
ପ୍ରହରୀ	Permar (S), ṭurṭurmar (L)	guard	संत्री
ପରୀକ୍ଷକ	Ikjarikler (S), pɔrikhyamar [L]	Examiner	परीक्षक
ପରୀକ୍ଷା	Ikjarikl (S),	examination	परीक्षा
ପିଅନ	Piunu [S], Piun [L], janɔyexmar (L)	Peon	चपरासी
ପୁରସ୍କାର	Prañɔjɔn, Uñukui (S), ṭanamiemṭaniya [L] puruskar [L]	prize	पुरस्कार
ପୃଷ୍ଠା	Prul (S), danisam, Kambo ?-o?lɔn [L]	Page	पन्ना
ପେନ୍‌ସିଲ୍	Risel (S), aridɔl [L]	Pencil	पेंसिल
ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ	Mudañŋmar (S) sɔṭkaydŋdŋmar [L]	head master	प्रधानाचार्य
ବହିତାଲିକା	Kɔmbɔl-lik [S] danisam-kɔm-bɔl [L]	book list	पुस्तक सुची
ବେଞ୍ଚ	Bensɔn [S]	bench	चौकी
ବହି	Kɔmbɔl [S&L]	book	किताब
ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ	Sodayaŋgnasim [S],	University	विश्वविद्यालय
ବିଦ୍ୟାଳୟ	Imaŋsuŋ [S], Yŋnasuŋ [L]	School	विद्यालय

ବିରକ୍ତ ଦାୟକ ପିଲା	Alɔm-birjar-ṭuben(S), barapsei (L)	Knaughty child	चिडचिडा बच्चा
ବିଶେଷ ଆଗ୍ରହ	Lanasa (S), boi-boi-isum (L)	Interest	अन्दुरीन इच्छा
ବିରାଟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ	Deusɔri-manin (S), sodamɔr (L)	Great Personality	महान व्यक्तित्व
ବଡଦିନ ଛୁଟି	Sud-din-erin (S), soda-chhuti (L)	X-Mas Holiday	बड़े दिन को छुटी
ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା	Mɔ~pɔrsu (S), Mɔminum-pɔrikhya (L)	Annual Examination	वार्षिक परिक्षा
ବହିର ମଲାଟ	Kamblaŋ-ɔt (S), banɔlduŋ Kambɔl (L)	Cover of the book	जिल्द
ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ	Mraŋ-imaŋ-suŋ (S) sodajɔnɔŋ-nasi (L)	College	महाविद्यालय
ମଧ୍ୟବିଦ୍ୟାଳୟ	ṭraŋ-imaŋ-suŋ (S) aṭraŋdi-jɔnŋ-nasi (L)	Middle School	मध्यविद्यालय
ମାଧ୍ୟମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ	Draŋṭɔm-imaŋ suŋ (S) asna-jɔnɔŋ-nasi (L)	Secondary School	माध्यमिक बिद्यालय
ମୌଖିକ ପରୀକ୍ଷା	Aŋ̃nikɔm (S), birna pɔrikhya (L)	Oral Examination	मौक्षिक परिक्षा
ମୋଟା କାଗଜ	Kɔbɔmdɔŋ Kɔmbɔl (S&L)	Thick Paper	मोटा कागज्
ମହାଶୟ	Gɔnugumɔr (S&L)	Sir	महाशय

ରାଗ	Bɔnra (S)	Anger	गुस्सा
ମୋଟା ବୁଦ୍ଧି	Sod-budhi (S), boi-boi-gɔlɔm (L)	Foolishness	मोटी बूद्धी
ରସିଦ୍	Risip (S), rɔbidak (L)	Receipt	रसीद
ରିଂଗ୍	Ench (S), ringo (L)	Ring	रिंग
ରୋଲବାଡ଼ି	Graŋa (S), sɔrodaŋ (L)		
ଶିକ୍ଷାବିଭାଗୀୟ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ	Yaŋkŋ ɔnu-puŋmɔr (S) Yaŋnangɔn-ɔnupumɔr (L)	Director of Education	शिक्षा विभागीय निर्देशक
ଶୃଙ୍ଖଳା	Seu-anu-alɔm (S) Kɔdiŋle (L)	Discipline	शृंखला
ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ	Yaŋgna (S) Yɔrɔgnasiŋg (L)	Department of Education	शिक्षा विभाग
ସ୍ଲେଟ	Dripali (S), Pɔta (L)	Slate	पटी
ଖଡ଼ି	Kadi (S), aridɔl (L)	Chalk	खड़िया
ସମ୍ପାଦକ	Idimɔr (S), idɔlmar (L)	Secretary	संपादक
ସଭାପତି	Sɔrgɔp (S), danemar (L)	President	सभापति

ସହକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ	Bɔduŋ-sunmɔr.(S), anɔpbagu, anɔda-suisar (L)	Assistant Director	सहकारी निर्देशक
ଶିକ୍ଷାପରୀକ୍ଷଣ	Yanaŋ-pɔrŋsu (S), Ganalam-parikhya (L)	Examination	शिक्षा निरक्षण
ହସ୍ତାକ୍ଷର	Sidɔṭkɔm (S) si-i-id (L)	Hand writing	हस्ताक्षर
ଲେଖା	Leka (S , Idɔl (L)	Writing	लिखित
ଲିଖିତ ପରୀକ୍ଷା	Anit-pɔrŋsu (S) idɔl-parikhya (L)	Written Examination	लिखीत परीक्षा
ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ	ñŋbɔy (S), yŋnaboi (L)	lady teacher	शिक्षयित्री, अध्यापिका
ଶ୍ରେଣୀ	Klax (S), Yŋna-agrɔb gɔb (L)	Class	कक्षा, श्रेणी
ଶିକ୍ଷା	ñŋna (S), yaŋna (L)	Education	शिक्षा
ଶିକ୍ଷକ	ñŋmar (S), yaŋnamar, masṭra (L)	Teacher	शिक्षक
କ୍ଷମତା	Kmpar (S) drɔnpṭi (L)	Power	क्षमता
ଆପତ୍ତି	Kmpaṭi (S), Kanɔlkaḷ (L)	appeal	अपील
ଜାମିନ	Wiṭmn (S), jamini, anoŋdamar (L)	bail	जामिन

ଅମାନତ	Ermaṭ (S), ermani (L)	Security	अमानत
ମହଲତ	Rɔyɔŋ (S)		मोहलत
ମୁଲତବି	Arjarnm, tnŋ (S)	adjournment	स्थगन
କୋରଙ୍କ	Erkunaŋ (S)	attachment	कुर्की
ନିଲମ୍	Aklam (S), alakam (L)	auction	नीलाम
ନାଲିସ୍	Ripuŋ (S)	complaint	फरियाद
ତମସୁକ	Kmbɔnd (S)	bond	तमस्सुक
ଋଣପତ୍ର	Ridaɔl (S)	handnote	
ନଥି	Pyɔl, rikm (S), akundul (S)	record	कागज़ात
ପଟ୍ଟା	Lasid (S), ɔridɔla (S), lijiɔn (L)	Lease	पट्टा
ପାଉତି	Rasid (S)	receipt	रसीद
ସତ୍ତ୍ୱ	Prachɔr (S), lanasi (L)	Right	सत्व, अधिकार
ଦାବି	Kalem (S)	claim	दावा
ଚୁକ୍ତି	Agɔrmɔn (S), dene (L)	contract	संविदा
ଦଣ୍ଡ	Paniŋ (S), Kanalikal, anad-dusa (L)	Punishment	सज़ा
ଜେଲ୍	Piṭsuŋ (S), Kɔidsiŋ (L)	Jail	जेल

ଫାଶି	Ikkujn (S), dɔidɔina (L), ṭɔduŋ-dɔnna (L)	hanging	फांसी
ଜୋରିମାନା	ṭɔndɔ (S)	Fine	जुर्माना
ଗିରଫ	Keremba (S), bɔndi (L)	arrest	गिरफ्तारी
ହାଜତ	Hajluŋ (S), Kɔidɔr, brɔndisiŋ (L)	lock-up	हवालात
ହାତକଡ଼ି	Siŋkadu (S), siŋkudi (L)	hand-cuff	हतकड़ी
ଦୋଷ	Akjed (S), ḍosa (L)	crime	अपराध, जुर्म
ଅପରାଧ	Apkril, dua~mar (S), dosa, erbanaŋ-sa (L)	offence	अपराध
ଚୋର	Jumbur, jumburmar (S) jumbmar (L)	thief	चोर
ଡକାୟତି	Rujdey, lujumar (S), soda-jumbɔrmar (L)	robbery	वटमारी, डकायती
ବ୍ୟଭିଚାର	ṭuŋkal, bundamar (S), jund-damar (L)	adultery	व्यभिचार
ମାନହାନି	Diyman (S), ganandui (L)	defamation	मानहानि

ଠକାମି	Jɔlda (S&L)	cheating	धोखा
ଦଙ୍ଗା	Jumbur (S)	rioting	दंगा
ନରହତ୍ୟା	Nlkyiṭ, Kɔydimar (S) ṭɔnubmar (L)	murder	हत्या
ଆତ୍ମହତ୍ୟା	Sulkyiṭ (S), Kapnin-damlen L)	Suicide	आत्महत्या
ଦୁର୍ନୀତି	Ernijax, Kanay (S), irbanaŋsa, erbaŋsa (L)	corruption	भ्रष्टाचार
ଲାଞ୍ଚ	Lŋsa (S)	Bribe	रिश्वत
ଗାଳି	Knañ (S), Kɔra, rudi (L)	abuse	गाली
ଖଡ଼ିଆନ	Kɔyan (S)	journal	खाता
ଖସଡ଼ା	Gmṭlabs, jil (S), jelo, jal (L)	rough book	खसरा
ଚିଠା	Drapɔn (S), isabɔl (L)	draft	आलेख
ଆତ୍ମରକ୍ଷା	Suldrɔŋ (S), ablumar, puradaaraba- ptraban (L)	defend	आत्मरक्षा
ମୁକ୍ତି	Mruxna (s), ṭanandi, abludmneyiṭin (L)	acquittal	दोष-मोचन

ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ — **Business**

ଅନ୍ତର୍ବାଣିଜ୍ୟ	Barṭimɔr [S], dargɔmṭanimna [L]	Internal trade	अन्तर्बाणिज्य
ଅଂଶୀଦାର	ṭinubmɔr [S], ṭɔnemar, endrɔku [L]	Partner	साजेदार
ଅଦଳ ବଦଳ	Barbar [S]	Exchange	अदलबदल
ଅତର ବିକ୍ରେତା	Gɔdaniɔl-ṭimir [S], tɔnim-namar [L]	Essence Trader	अतर बिक्रेता
ଅଗ୍ରିମ ଧନ	Ama~pɔ-na~bɔdi [S], amŋṭɔnidei [L]	Advance Money	अग्रिमराशि
ଅନାଟନ	Ajoni [S], dolai, bonachi [L]	Famine	अभाव
ବାଣିଜ୍ୟ	Kɔmsɔr [S], bebara [L]	trade	बाणिज्य
ବ୍ୟବସାୟ	Bnbar [S], bebaramar [L]	business	व्यापार
କାଟ, ଛାଡ଼	ɔndasielai [S], rida-anomɔnda [L]	Ribate	कटोती
କ୍ରେତା	ṭnim [S], yaninamɔr [L]	Buyer	क्रेता
କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ	Barlum [S&L]	Programme	कार्यक्रम
ଦେଣନେଣ	ṭikṭɔbe-pank-ṭaibe [S] ṭile-paŋgle [L]	Give and take	लेनदेन

କାଗଜ ବ୍ୟବସାୟୀ	Kɔmbɔlṭimɔr [S], Kɔmbɔl-ṭɔnimmr [L]	Paper-trader	कागज व्यवसायी
କିଣାଦାମ୍	Yanin-sɔrinṭi [S], Yanina-aḍara [L]	Purchase price	खरिदा मोल
କାରବାର	Brar [S]	Commerce	व्यापार
ବ୍ୟବସାୟୀ	Bnbarer, bebaramer [S], bepari [L]	Businessman	व्यापारी
ରପ୍ତାନି	Ikspaŋ [S], ṭanaiṭai [L]	export	निर्यात
ଆମଦାନି	Inpaŋ [S] Panaŋpaŋ [L]	import	आयात
ଦୋକାନ	Sɔkn [S], bebarasiŋa [L] dokan [L]	Shop	दुकान
ଲାଭ	Gain [S], laba [L]	Profit	लाभ
କ୍ଷତି	Lɔsi [S], sele, alabaliŋ, nɔsṭɔ [L]	Loss	क्षती
ମୂଳଧନ	Bbṭŋ [S], abɔbjɔndrum [L]	Capital	मूलधन
ଅଂଶ, ଭାଗ	Bnanṭi [S], bananṭi [L]	Share	
ଧାର	Rɔya [S], reya, draya [L]	Credit	करजा

ହିସାବ	Kumda [S], denisam [L]	account	हिसाब
ଆୟ	Ixkud (S), yanaŋbyaŋ [L]	income	आय
ବ୍ୟୟ	Ixbur [S], Kɔrsɔ [L]	expenditure	खर्चा, व्यय
ନଗଦ	Kadɔb [S], Unkup [L]	readycash	नगदी रोकडा
ଦେୟ	ṭniy (S&L)	due	देय
ସୁଧ	Inṭarɔn (S), aonlep (L)	interest	सुध
ଦର	Mrul (S), ḍara (L)	rate	दर
ବିକ୍ରୟ	ṭnim (S&L)	sale	विक्री
ଖରିଦ	Mrul (S), nenina? (L)	Purchase	खरीदना
ଖିଲାପ	Sirle (S&L)	Deviation	खिलाफ
ଗଚ୍ଛିତ	Sɔnṭbɔle-rŋye-~ṭe (S), Sana-nṭɔp (L)	Savings	जमा
ଗୋଲା	Aglɔda (S), golasiŋ (L)	Storage	गोला
ଚା ବ୍ୟବସାୟ	Arki-ṭimɔr (S), sa-a-ṭnim-namɔr (L)	Tea business	चाय व्यवसाय
ଚାନ୍ଦା	ṭɔnrl (S), ṭandrɔp (L)	fees	चन्दा
ଦାନ	ḍana (S), asuyitanib (L)	Donation	दान

ଜମାଖର୍ଚ୍ଚ	Kudɔbniṭ (S), ṭarṭuŋ (L)	Accounts	जमाखर्च
ଜିନିଷପତ୍ର	Niɔl (S)	List of	
ତାଲିକା	yanina ṭalika (L)	commodities or goods	
ଜିନିଷ ଛାଡ଼ କରିବା	Andalai (S), anomɔḍa (L)	Release of goods	सामान छोड़ना
ଜିନିଷ ପାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି	Kaṭa jinis ya~gṭai (S), janab ya~kṭe amanra (L)	Receiver of goods	सामान पाने वाला
ଜିନିଷ ପଠାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି	Jinis apai ṭai (S), janban anpaimar (L)	Sender of goods	सामान भेजने वाला
ଜିନିଷ	Jinusu (S), jɔnab (L)	Goods	सामान
ଜମା	ɔdina (S), jimamar (L)	Balance, Deposit	जमा
ଟୁକୁରା	Agunda (S&L)	Piece	टुकड़ा
ଅଫିସ୍ ଚିଠି	Aipis-ɔl (S), ɔpisɔn anapai-ɔl (L)	Official letter	दफ्तर का पत्र
ଗ୍ରାହକ	Yaŋnamar (S), ninimar (L)	Customer	ग्राहक
ଡାଲିଚାଉଳ ବିକ୍ରେତା	Kapusaŋ druŋku ṭimṭe (S), dali ruŋku ṭanim- namar (L)	Grocer	दाल चावल बिक्रेता
ତାଲିକା	Lisij (S)	List	तालिका

ତରାଜୁ	ṭɔnudi (S), ṭɔrudi (L)	Balance	तराजु
ଥଳି	ḍarkona (S), alṭup (L)	Bag	थैली
ଦୋକାନି	Bajaraṭimɔr (S), ṭɔnimɔnamar (L)	Shop-keeper	दुकानदार
ଦସ୍ତଖତ	Sɔnṭɔk-a (S), asuigik (L)	Signature	दस्तखत
ଦେଣାକାର (ଋଣଗ୍ରହଣ କାରୀ)	Ridamar (S)	Debter	
ଧୂଆଁପତ୍ର ବିକ୍ରେତା	Pagaṭimɔr (S), pɔgaṭinimɔnamɔr (L)	Tabacco seller	तम्बाकु बिक्रेता
ନଗଦ ଟଙ୍କା	Gulda-tŋ (S), aṭeŋ-tɔnka (L)	Cash	रोकड़ा
ନମୁନା	Aṭuigik (S), asuigik (L)	Sample	नमुना
ନଗଦ ଖରଦ୍ ରସିଦ୍	Agldo murɔk risip (S),	Cash receipt	
ପ୍ରାମାଣିକ ରସିଦ୍	ɔpɔr risip (S), jib-jib-na-rɔsid (L)		
ପ୍ରଚଳିତ ମୁଦ୍ରା	Pi-i~ iṭ (S), asɔl-ṭen-amudra (L)	currency	प्रचलित मुद्रा
ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ	Daljɔn (S), da-a jɔnab (L)		
ପୁରୁଣା ବାକି	Paprey (S), Paprida (L)	Old credit	पुराना उधार

ପାରିଶ୍ରମିକ	Abar lumɔn (S), baralumɔr (L)	Wage	मज़दुरी
ପୁଟୁଳା	Ginara (S), anodeŋ (L)		पोटली
ସାହୁକାର	Saumɔr (S)	Money lender	साहुकार
ପ୍ରକୃତଲାଭ	Jaṭiŋlaba (S), sɔkɤ labaŋ (L)	Net Profit	असली मुनाफा
ବହିର୍ବାଣିଜ୍ୟ	Apaṭisa-ṭimar (S), baira ṭilim namar (L)	External trade	निर्यात
ରସିଦ	Risip [S&L]	Receipt	रसिद
ବିକ୍ରେତା	ṭeme~ṭe [S], ṭɔnimnamar [L]	Seller	विक्रेता
ବିକ୍ରୟ	ṭɔnim [S]	Sale	विक्री
ବଜାର ଦର	Bɔjaran aḍar [S], Sɔi~ṭan aḍara [L]	Market Price	बजार का भाव
ବଳକା	Lagu [S]	Balance	वेशी, जादा
ବସ୍ତା	ɔka [S]	Bag	बीरा
ବଂଧା	Añeni [S], ambɔnlduŋ [L]	Lease	बधंक, गिरहुँयी
ବୋଝେଇ ଡଙ୍ଗା	Bɔrikŋ [S], bebera mɔrbalujir [L]	Loaded Boat	भरी नावँ
ବସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସାୟୀ	Sindiṭmr [S]	cloth merchant	कपडा व्यापारी
ବଟକରା	Gundu [S], ṭanudigund [L]		बटकरा

ଭଡ଼ା	Nabɔd [S], Badi [L]	Rent	किराया
ମୂଳଧନ	Anib drŋ [S], abɔb drɔn [L]	Principal amount	मूलधन
ମନହୋର ବିକେତା	Rekɔm ṭimɔr [S]	Stationery seller	मणिहारी बिक्रेता
ମୋଟାମୋଟି ଲାଭ	Sɔb kudɔb Laba [S], Saji-i labam [L]	Gross Profit	लाभ
ମହର୍ଘ	Mɔrsa [S]	Price rise	मँहगा
ମାଲପତ୍ର	Irindi jɔnab [S], lagin jɔnab [L]	Goods	सामान
ମୁଦ୍ରା	Lɔna [S]	Coin	मुद्रा
ରେଜା	Ardiŋ [S], aradiŋ (L)	Change of Money	खुचरा, खुल्ला
ଲାଭାଂଶ	Alai~sa [S], labam pɔnum [L]	Profit	मुनाफा
ଶୁଳ୍କ	Asul [S],	ṭax	कर
ଶସ୍ତା	Sasṭali [S], Sasṭa [L]	Cheap	सस्ता
ସେର	Madi [S&L]	Seer	सेर
ବ୍ୟୟ	Ixbur [S]	expenditure	खर्च
ନଗଦ	Kadɔb [S], rŋkub [L]	ready cash	नगद रोकड़
ଦେୟ	ṭniy [S&L]	due	देय
ସୁଧ	Inṭarɔn [S], aonlep [L]	interest	सूध

ଦର	Mrul [S], reyan [L]	rate	दर
ବିକ୍ରୟ	ṭnim [S], ṭinmna [L]	sale	विक्री
ଖରିଦ	Mrul [S], nenina? [L]	purchase	खरीदना
ଗ୍ରାହକ	Graṭuber [S], ninimar (L)	customer	ग्राहक
ହାଟ	Saiṭa (S), Sai~gɔṭa [L]	Hat	बाजार
ବଜାର	Bajara [S&L], Kai~ṭa (S)	Market	बाजार
ମହାସୁଲ	Kamsul (S), Kanamsul [L]	duty	चुङ्गी
ମୂଲ୍ୟ ତାଲିକା	Mrul bain (S), dam-ani, jaran-aṭalika [L]	bill	सामग्री की सूची
କର	ṭɔkax (S), sɔkx, sisṭu (L)	tax	कर
ନମୁନା	Samɔn (S)	Sample	नमुना
ମଜୁରି	Bdi (S), baddi? (L)	Wage	वेतन
ଦରମା	Bɔrṭɔnna (S), ṭarama (L)	Pay/Salary	तनख्वाह
ବଇନା	Bayana [S&L]	Advance	पेशगी
ଦଲାଲ	Dalari (S&L)	Broker	दलाल

ଡାକ ଓ ତାର - Post & Telegraphs

ଅନ୍ତର୍ଦେଶୀୟ ପତ୍ର	Inlɔpa (S)	Inland	अंतरदेशीय पत्र
ଡ଼ାକଘର	Gudiŋ-suŋ (S), Pusṭɔ-siŋ (L)	Post Office	डाकघर
ଠିକଣା	Adsɔn (S), adrasɔn, edrasi (L)	Address	पता
ଚିଠି	Lirax (S), sitiɔl, ɔla (L)	Letter	चिट्ठी, पत्र
ଲଫାପା	Inlapa (S)	Envelope	लिफाफा
ଡ଼ାକଟିକେଟ	Gudiŋ ṭɔp (S), dakɔn amuḍra, pusṭɔ muḍra (L)	Postage Stamp	डाक टिकट
ତାରବାର୍ତ୍ତା	ṭirgar (S), su-unṭar, ṭarkɔḍɔr (L)	telegraph	तारवार्त्ता
ତାର କଥାବାର୍ତ୍ତା	ṭirpuŋ [S], ṭar?bir, ṭelifun [L]	telephone	दुरभाष
ମନିଅର୍ଡର	ṭŋpay [S]	Moneyorder	मनी आर्डर
ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ଼	Gudiŋ-ɔl (S), ɔl [L]	Post card	पोस्ट कार्ड
ସଞ୍ଚୟ ବ୍ୟାଙ୍କ	Tɔnka suŋ (S&L)	Savings Bank	जमा बैंक
ଜବାବ	Raypuŋ [S], anarapuŋ (L) ɔpkɔra? [L]	reply	जबाव
ଜମା	Jni (S), danku, tɔrrṭum (L)	Savings	जमा

ବୀମା	xbarban (S), ṭɔnrrpɔṭuŋ, ṭɔnkasiŋ (L)	insured	बिमा
ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର	Gudiŋ mɔnsi (S), paŋɔlmar, pusṭɔmastra (L)	Post master	पोष्टमाष्टर
ଡ଼ାକବାଲା	Gudiŋ mar (S), pusṭɔmar (L)	Postman	डाकवाला, डाकिया
ହକର	Jirner (S)	runner	हरकारा
ଡ଼ାକ ମୋହର	Silu [S], pusṭmuhɔra (L)	date stamp	ड़ाकमोहर

ରେଲ ବିଭାଗ - Railways

ଗାଡ଼ି ଚଢ଼ିବା ସ୍ଥାନ	Reyŋ drai [S], gadin adaiṭen ajaga [L]	Station	ष्टेशन
ଗାଡ଼ି ମରାମତି ସ୍ଥାନ	Drɔlɔn [S], gadi asanbɔja ajaga [L]	Garage, Workshop	गैरेज
ଗାଡ଼ି ଚାଳକ	Suxmɔr [S], anɔb suxmar, salaigalmar (L)	Train driver	चालक
ଚକ	Gude [S], ajiŋgal, ṭeṭer (L)	Wheel	पहिया
ଛୋଟ ଲାଇନ୍	Sɔnare-yɔnga [S], sanalain (L)	Narrow gauge railways	छोटा लाईन
ଟିକଟ ଦେଖାଉଥିବା ଲୋକ	Tikn gɔnirmɔr (S), tikɔt denemɔr (L)	Ticket Examiner	टिकट निरिक्षक

ଟିକେଟ ବିକ୍ରିକାରୀ	Tikn ṭɔnimɔr (S), tikɔt ṭɔnimnamɔr (L)	Ticket seller, Booking Assistant	टिकेट विक्रीकरनेवाला
ଡାକ ଗାଡ଼ି	Gudŋ gɔṭɔ (S), paɔ~l-gadi (L)	Mail	डाकगाडी
ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ	Yarsɔlai (S), yagisreni (L)	Third class	तृतीयश्रेणी
ଦ୍ରୁତଗାମୀ ଗାଡ଼ି	Puyŋ-gɔṭ (S), anumme~ gal (L)	Express	धृतगामी गाड़ी
ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ	Bɔrɔs lai (S), bagu sreni (L)	Second class	द्वीतीय श्रेणी
ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ	Ersulai (S), aboisreni (L)	First class	प्रथम श्रेणी
ପତାକା	Pɔrka (S), pɔṭka (L)	Flag	झंडा
ଫେରନ୍ତି ଟିକେଟ	ɔyrna tikn (S), anayar tikɔṭ (L)	Return ticket	वापिसी का टिकेट
ବାଷ୍ପ	Auma (S), dala (L)	Smoke	भाँप
ବୈଦ୍ୟୁତିକ ରେଳଗାଡ଼ି	Siŋyapeṭ (S),	Electric train	बिजली लोपथगामिनि
ବିଶ୍ରାମାଗାର	Luimsiŋ (S), lulunasiŋ (L)	Rest house	बिश्रमागार
ବିପଦ ସଙ୍କେତ ଶିକୁଳି	ḍɔsɔn anai si-idi (S), dusan anai sidi (L)	Emergency chain	खतरा
ବସିବା ସ୍ଥାନ	ɔrɔl gɔbna (S), ralu luna (L)	Seat	बेठने का स्थान

ବଡ଼ ଲାଇନ	Suda lain (S),	Broad gauge railways	बडी लाईन
ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ	Simlai (S), simjilai aṭanar (L)	Electric light	बिजली का चादंना
ଭ୍ରମଣକାରୀ	Genoramɔr (S), ginɔr dɔmar (L)	Tourist	भ्रमणकारी
ମାଲ ଭଡ଼ା	Jɔnraṭi bɔdi [S], janab asan ṭaniṭir (L)	Goods Charge	सामान का भाड़ा
ମାଲବୁହା ଡ଼ବା	Jɔnraṭi pɔniŋ dɔba [S], jɔnban apaŋten adba (L)	Goods Wagon	माल ढोनेका ड़बा
ମାଲଗୋଦାମ	Jɔnrɔru siŋ [S] ṭanartum siŋ (L)	Godown	मालगोदाम
ମାସିକ ଟିକେଟ୍	Bɔamai tikɔt [L]	Monthly ticket	मेहिने का टिकेट
ରେଲଗାଡ଼ି ରକ୍ଷକ	Reyɔŋ lurŋ (S), relɔn anɔblumar [L]	Train guard	रेलगाडी रक्षक
ରେଲଡବା	Reyɔŋ dɔba (S),	Train coach	रेलडब्बा
ରେଲପଥ	Reyɔŋ pɔnṭa (S), drel jiŋ (L)	Railway	रेलका रस्ता
ଷ୍ଟେସନ ମାଷ୍ଟର	ṭarŋṭṭdargiṭ (S), ṭesɔnɔn danemar (L)	Station Master	स्टेसन का प्रधान अधीकारी
ଟିକେଟ ଘର	Tikn suŋ (S), tikɔsiŋ [L]	Booking Office	टिकट घर
ଖାଇବା ଘର	Runa ruŋ (S), gagana siŋ [L]	Refreshment room	भोजन का घर

ରେଲଯାତ୍ରୀ	Rypajiŋjir (S)	Passenger	रेलयात्री
ଟିକଟ	Tikn (S), tikɔt [L]	ticket	टिकट
ମାଲ୍	Paŋḍrb, drb (S), jɔnab [L]	Goods	माल
ମାଲ୍‌ଗାଡ଼ି	Drbṭargṭ (S), jɔnaban apaŋṭen agndi [L]	Goods train	मालगाडी
ଠେଲାଗାଡ଼ି	Pilṭargṭ (S), ṭɔnusiŋgal (L)	trolley	ठिलिया
ରେଲ ଧାରଣା	Reyɔŋ (S),	Rail	रेलकी पटरी
ଗାଡ଼ି ବଖରା	Kɔnprṭ (S), gadinasii~ (L)	compartment	डिब्बा
କଳ (ଇଞ୍ଜିନ)	Inkil (S), Misin (L)	engine	
ଫାୟାରମ୍ୟାନ	ṭbmr (S)	fireman	आग बुझानेवाला
ସିଗ୍‌ନାଲ୍	Sinan (S)	signal	संकेत
ଟିକେଟ୍ ଆଦାୟକାରୀ	Tiknttrŋer (S), tikɔn ajaṭen anɔmra (L), jajalepmar (L)	ticket collector	टिकट आदाय करने वाला
ଦୁର୍ଘଟଣା	Asidn (S), Kanɔlkɔl (L)	accident	दुर्घटना
ରେଲ କୁଲି	Reyɔŋ bɔdi (S)	coolie	कुली
ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ	Jaga sŋrɔgna (S), jaga anɔblumar (L)	Seat Reservation	स्थान आरक्षण

ଶୋଇବା ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଡ଼ବା	Manɔr-nji aṭari (S), drimɔrna ɔdɔba siŋ [L]	Sleeper coach	
ସମୟ ତାଲିକା	Ayaŋ liṭ [S], ayaman alanika [L]	Time table	समय तालिका

ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ— Minerals

ଅଭ୍ର	ɔrmax, mikl [S]	Mica	अभ्रक
ଖଣି	Gulin (S&L)	mine	खान
ଧାତୁ	Manil [S]	metal	धातु
ଲୁହା	Iaŋ [S], luaŋ (L)	Iron	लोहा
ସୁନା	Subna [S], rna [L]	Gold	सोना
ରୂପା	Siŋpar (S), rupa (L)	silver	चादिं
କଂସା	Dlmani (S)	Bell-metal	कांसा
ପିତ୍ତଳ	Ridi (S)	brass	पीतल
ଟିଣ	Dabba [S&L]	tin	टिन, रांगा
ରଙ୍ଗ	ṭɔrpu (S), aluym (S),	aluminium	सफेद रंग की धातु
ଦସ୍ତା	Jiŋṭa (S)	zinc	जस्ता
ତମ୍ବା	ṭumpɔr (S)	copper	ताँबा
ସୀସା	Sill, sism (S), sisa [L]	lead	सीसा

ପାରଦ	Parkuri (S)	mercury	पारा
କୋଇଲା	Saykɔl [S], asai [L]	coal	कोयला
କଷଟି	ṭuŋreŋ, guden (S)	touch stone	कसोटी
ପଥର	Areŋ [S&L]	stone	पत्थर
ଚୂନ	liki, plureŋ [S], sundam (L)	lime	चुना
ଚକ	Plukad [S], ṭeṭer (L)	chalk	खडिया
ଗନ୍ଧକ	Sɔmpuy (S), gɔnḍk (L)	Sulphur	गन्धक
ଗେରୁ	Je-el (S), je-esɔl (L)	red-ochre	गेरु
ଚକ୍‌ମକ	Priŋṭuṭ (S),	flint	चकमक पत्थर
ଫିଟିକିରି	Alumṭuṭ (S)	alum	फिटकरी
ମଣି	Je-el, mdi (S)	jewel	जवाहरात
ଶଙ୍ଖମଲ୍‌ମଲ୍	Marbreŋ	Marble	संगमरमर
ସିନ୍ଦୂର	ṭiŋkliŋ, siŋblian (S), sindra (L)	vermilion	सिन्दूर
କାଚ	Graŋ (S), kanch (S&L)	glass	काँच
ହୀରା	Dippamn [S], dipan (L)	diamond	हीरा
ଟାଙ୍କଣା	ṭabrna [S]	barax	सोहागा
ମୁକ୍ତା	Pirn [S]	pearl	मोती

ମୁଗୁନି	Manigra, gareŋ [S], agaraŋ, yaga-ar (L)	granite	कड़ा पत्थर
ମାଙ୍କଡ଼ା	Ligereŋ [S]	laterite	उभडखावड पत्थर
ବାଲି	Lakiy [S], laki? (L)	Sand	बालु
ସ୍ଲେଟ୍	Paṭṭa [S], Pɔta [L]	Stalate	स्लेट

ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଓ ହାତହତିଆର — Weapons

ଅସ୍ତ୍ରାଗାର	Ra-eŋa akundi [S]		अस्त्रागार
ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର	Siarm [S], Kirada-birada-andraman [L]	Weapons	हथियार
ଛୁରି	Sirikuŋ, Kundi [S&L]	knife	छुरी
ଛୁଞ୍ଚି	Sujil, suṭsi [S], Chhuchidaŋ, suchi [L]	Needle	सुई
କଞ୍ଚି	Srabdey [S], sanapdex, sabapdex (L)	Scissors	कैंची
କତୁରି	Kɔndraṭ, Kandaiṭrɔ, Kundi, gɔgɔra (S), Kanḍaidrup, bauli, Kɔkɔra [L]	bill-hook	कटार

କଣ୍ଟା	Pɔka (S), epba, iba [L]	fork	किल-काँटा
ଲୁହାକଣ୍ଟା	Akkar (S), luangan aeba [L]	nail	किला-काटाँ
କୋଡ଼ି	Kuddi (S), Kudada (L)	hoe	
କୋଦାଳ	ṭnaŋkud (S), ṭanŋkɔkuḍ (L)	spade	फावडा
ଦାଆ	Kdurkiṭ (S), Kɔddaṭi (L)	sickle	हँसिया
ହାତୁଡ଼ି	Plarer, suṭi(S), plareŋ, aṭuli (L)	hammer	हथौडी
ଗଇଁଠ	Kaŋkɔ, ficas (S', boṭra, ankalaŋ L)	pick-axe	कुदाली
ମୁଗୁର	Rurmusa, belsa (S), ṭurlaŋ (L)	Rammer	मुंगरी
ଶାବଳ	Sabla (S), luaŋdaŋ (L)	crow bar	रंभा, शावल
ଟାଙ୍ଗିଆ	Enjum (S&L)	Hatchet	बसुला
କୁରାଢ଼ି	Sudajum (S), senanjum (L)	Axe	कुलहाडी
କରତ	Garṭra (S), garaga, kɔŋrṭɔ (L)	saw	आरी
ବାଇସି	Sudaṭreb (S), ṭarep, krep (L)	adze	वसुला
ବଟାଳି	Bacili (S),	chisel	टाँकी

ଭଅଁର	Aggra (S), ganayar, ganar (L)	drill	वरमा
ମୁଗୁର	Magmma (S)	mallet	मुँगरी
କୁନ୍ଦ	Kudn, Sril (S)	lathe	खराद
ରନ୍ଦା	Siṭripalu (S)	Plane	रन्दा
ଫୋଡ଼ଣୀ	Prukin (S)	bodkin	सुजा
ଡ଼ାମଣ	Sudsujil (S), brɔisurlaŋ, sudajunuyi (L)	thick needle	मोटी सुई
ଛିଣ୍ଣା	Pyɔl (S)	file	रेनी
କ୍ଷୁର	Kruŋkuŋ (S), kuruŋkum (L)	razor	उस्तरा
କରଣୀ	ṭrakr (S)	trowel	करनी
ଚମୁଟା	Sippa (S), genab (L)	tongs	चिमटा
ତରବାରୀ	Arabikun (S), arabɔṭikun (L)	Sword	तलवार
ଧନୁ	ñŋa (S), yaŋga (L), a am (L)	bow	धनुश
ଶର	Sra [S], sɔra (L)	arrow	तीर
ତ୍ରିଶୂଳ	Sulɔ (S), sila (L)	Tri	त्रिशुल
ପିସ୍ତଲ	Batli, simṭul (S), sannabal (L)	Pistol	पिस्तौल
ବନ୍ଧୁକ	Bada (S&L)	Gun	बन्दुक

ତୋପ	Kaman (S)	cannon	तोप
ବୋମା	Gribamb (S)	Grenade	बारूद भराहुआ गोला
ବାରୁଦ	ḍaru (S), barud (L)	gun powder	बारुद
ଢାଲ	Sindal (S), daraŋdamna (L)	Shield	ढाल
ବର୍ଚ୍ଛା	Bɔrsi (S), sila? (L)	Spear	बरछी
ଗୋଳା	Bulax (S), guli (L)	shot, bullet	गोली
ଗଦା	Blka (S)	club	गदा
ଜାଲ	Gnir (S)	net	जाल
ଫାଶ	Anudeŋ (S)	noose	फाँस

ଖେଳ ଓ ଖେଳ ସାମଗ୍ରୀ / Games & Sports

ଖେଳ	Andisuŋ, ɔrandi (s) andina, gaṭasi (L)	Play/game	खेल
ଖେଳାଳି	Andisuŋer (S), gaṭasimarani (L)	player	खिलाडी
ଖେଳପଡ଼ିଆ	Andigrad (S), gerṭasi basiŋ, anadibɔsex (L)	play ground	मैदान
ଘରଭିତର ଖେଳ	Siŋlegan- andineba (S) siŋ-arandina (L)	Indoor games	भितर का खेल
ପେଣ୍ଡୁ	Banṭi (S)	ball	गेंद

ଫେଣ୍ଡୁ ଖେଳ	Banṭidiṭ (S)	foot ball play	गेंद का खेल
ଦଳ	ṭega (S), Keja (L)	team	दल
ଦୌଡ଼	Jirna (S&L)	Race	दौड़
ରେଫରି	ṭraŋmr, ripemr (S)	referee	निर्णायकी
ହୁଇସିଲ୍	Pirpir (S)	whistle	सीटी
ଗୋଲ	Gijal, guleṭ (S), gulei, arjiṭier (L)	goal	लक्षय, गोल
ଡିଆଁ	Urjaŋ (S), irṭe (L)	jump	कुदना
ନଟୁ	Jɔrŋjm (S	top	लट्टू
ଉଚ୍ଚଡିଆଁ	Lɔka-ɔnur (S), lɔka-anirnaŋ (L)	High Jump	उँची कूद
ଲମ୍ବଡିଆଁ	Jɔleŋ anur (S), jale anir (L)	Long jump	लम्बा कूद
ଦଉଡ଼ିଡିଆଁ	Luada arandisiŋ (S) luada anurja (L)	skipping	रस्सी कूद
ଲୁଚକାଳି	Sɔsɔdiṭ (S), sɔnari (L)	hide & seek game	आँख मिचौली
ଜୁଆ	Gɔmliŋ (S), gaṭasi (L)	gambling	ताश, जूआ
ପଶା	Disel (S)	dice	पासा, जुआ
ତାସ୍	Dritkm (S)	playing cards	ताश
ଫେଣ୍ଟିବା	ṭber (S), mayaiba (L)	suffle	फेंटना
ବାଣ୍ଟିବା	Banṭiŋ (S), abanṭiba [L]	deal/distribute	बाँटना

କ୍ରିୟା Verb

ଅଜାଡ଼ିବା	La (S), drumaṭwewe (L)	pour	उड़ेलना
ଅଟକିବା	Rɔŋ (S)	stop	रोकना
ଅଡାଇବା	Gɔŋ [S], aṭwe [L]	drive	भगाना
ଅଣେଇବା	Duux [S], ṭaibiŋ [L], apaŋnax [L]	tilt	तिरछा करना
ଅଣ୍ଡାଳିବା	Say [S], simṭiwe [L] asumba [L]	grope	टटोलना
ଆଉଜିବା	Abbṭ [S] indirna [L]	to lean	टेक लगाना
ଆଉଟିବା	Suur [S] gaṭi [L]	melt	घुलाना
ଆଗେଇବା	Abmŋ [S], amaŋli ? [L], amaŋnaba [L]	to advance	आगे बढना
ଆଡେଇବା	Samjiŋ [S], deṭbi [L]	to keep aside	हटाना
ଆଣିବା	Paŋ [S], apaŋba [L] Paŋṭaiñe [L]	to bring	लाना
ଆଣ	Paŋax [S], pangai [L]	bring	लाओ
ଆଣ୍ଟିବା	Lṭlṭ, lbbṭ [S]	press/set tightly	दबाना, कसना
ଆଞ୍ଚୁଡ଼ିବା	Para [S], giṭimbi [L]	scratch	खरोचना
ଆସିବା	Jir, nix [S], ierṭaiwe, yrnaxba [L]	to come	आना

ଉଗାଳିବା	Bay [S], baiṭɔwe [L]	to vomit	उलटी करना
ଉଖାରିବା	Guguṭ [S], guṭwe [L], kharenba [L]	to poke	कुढाना
ଉଜାଡ଼ିବା	Aṭsi (S), sili ? (L), alaba [L]	to spoil	नष्ट करना
ଉଦ୍ଧାଳିବା	Ag-gem (S), sapaṭwe (L)	Renovate	नया करना, उद्धार
ଉଠିବା	Dina (S), diṭimbi (L)	rise	उठना
ଉଠାଇବା	Addi [S], apdeṭbi (L) abdiba [L]	awake	उठाना
ଉଙ୍କିବା	Say [S], lesgiṭbi [L]	peep	झांकना
ଉଡ଼ିବା	Abeŋ [S], eŋleyɔrṭebi (L)	fly	उडना
ଉଡ଼ାଇବା	Ababeŋ (S), agijer (L)	make one fly	उडाना
ଉଷୁମ କରିବା	ṭag-gi (S), ṭapgiṭebi [L] panajɔm [L]	to warm	गरम करना
ଉକୁଟେଇବା	Bɔbɔṭ (S), sagibda [L]	smear	लोपना
ଉକୁଚିବା	ṭuxɯṭra (S), eŋdaṭin [L]	hang	टाँगना
ଉଘାଇବା	Uggax (S), idal-le (L)	remind past favours	याद दिलाना

ଉଚ୍ଛେଇବା	Bil (S), bilṭibi (L)	to spread	खोलना/बाधना
ଉଜୁଡ଼ିବା	Asiṭ (S), sili ? (L), alaba (L)	destroyed	नष्ट करना
ଉଟେଁଇବା	Ɔṭcheŋ (S&L)	immersion	डुबाना
ଉଞ୍ଚାଇବା	ṭiriṭ (S), ṭiriba L), aŋṭare (L)	lift stick our instrument	डंड़ा उठाना
ଉଛୁଳିବା	Lṭchɔ, dla (S), ṭapṭebe (L)	over flow	उमडना
ଉପାଡ଼ିବା	Pi (S), piba, piṭbi (L)	uproot	जड से उखाड़ना
ଉଭେଇବା	Ergix [S&L]	vanish	लुप्त हो जाना
ଉଲସିବା	Uṭlax [S&L]	exult	हुलसना
ଏଡ଼ିବା	Pṭ, ebd (S), alaba, amanie (L)	to avoid	टालना
ଓଗାଳିବା	Dŋgɔd (S), daŋṭɔwe (L)	to prevent	रुकावट डालना
ଓଟାରିବା	Duŋjaŋ (S`, ṭeŋṭɔwe [L], diŋba [L]	to drag	खींचना
ଓଳେଇବା	Jɔjɔ [S&L]	to sweep	झाडना
ଓହରିବା	Yrna (S), sɔlinyerṭe (L)	Fall back in fear	पीछे हटना
ଓଲଟିବା	Akku (S), ɔpseŋṭin (L)	to reverse	उलटाना

ଓହ୍ଲାଇବା	Lṭchɔ (S), lɔchhɔ (L), aplaṭsɔṭwe (L)	Alight	नीचे आना, उतरना
କଅଁଳିବା	Ledeŋ (S), ledeŋṭi (L)	Put fourth new leaves	उगना, नया पत्ता, कल्ला, निकलना
କଅଁଳାଇବା	Kuṭku (S), papledeŋṭibi (L)	Put fourth new leaves	उगना नया पत्ता, कल्ला निकलना
କଚାଡ଼ିବା	Aŋṭuṭ (S), ṭawaṭbe (L)	Throw on the ground	पटकना
କଡ଼େଇବା	Adduŋ (S), apsuigɔd (L)	turn aside	बगल की ओर
କମେଇବା	ɔrji (S), ṭarṭumtɔwe (L)	Reduce	काम करना
କରଢବା	Gṭgṭra (S)	to saw	आरी से चीरना
କରିବା	ṭub (S), lumṭebi [L]	Do	काम करना
କଳଙ୍କିବା	ṭuxmr (S), jumṭaṭe [L]	rust	मुर्चा लगना
କଷିବା	Sbja [S], Kruŋjiŋar [L]	Work out	हिसाब लगाना
କହିବା	Birna, gam (S), ɔpɔŋneṭi [L]	to say	बोलना
କଂପିବା	Dɔyu, Kr [S], ṭakɔr-laŋṭen [L]	tremble	कापँना
କଣ୍ଟିବା	Sɔnṭi (S), jɔŋṭembi [L]	to measure	नापना

କାଟିବା	Gagṭ. dayday (S), gaṭwe, gɔba [L]	to cut	काटना
କାଢିବା	ṭbṭb (S), ṭapṭɔwe [L]	to bring out	निकालना
କାନେଇବା	Dalut, andŋ [S], amdaŋṭebe (L)	over hear	छिपकर सुनना
କାନ୍ଦବା	Eda (S), edaṭimbe [L]	to cry	रोना, रुलाई
କାନ୍ଧେଇବା	ṭmbeṭ, kapdax (S), ṭambeṭbe [L]	shoulder	कंधा देना
କାମୁଡ଼ିବା	Kurkur [S], rm rm [S], dramṭɔwe [L]	to bite	दांत से काटना
କାଶିବା	Kuku (S), kukuṭimbi [L]	to cough	खांसना
କାଣ୍ଡିବା	Sbsb (S , sapṭɔwe L)	husk	भुसी हटाना
କିଣିବା	ñanina [S], yɔnina [L], niṭabe (L)	to buy	खरीदना
କୁଞ୍ଚବା	Serna (S)	Frill	मगजी
କୁଦବା	Urjaŋ [S], ñadub (S), nyaṭbe [L],	Jump	कूदना
କୁନ୍ଦବା	Sirsir (S)	to Carve	फडाग् मारना
କୋଡ଼ିବା	Kuṭjaŋ, [S], Kumbɔb (L)	Loosen earth with spade	फावडा से खोदना

କେଞ୍ଚବା	Pɔpɔ (S), apiba ? [L]	to poke	कोंचना
କୋରବା	Gugud (S), ilil [S], ɔiba (L)	Scrape	खुरचना
ଖଟିବା	Lusbar (S), abaramba [L]	Toil	परिश्रम करना
ଖରଡ଼ବା	Gajŋ (S), dradɔp (L)	Fry	भूनना
ଖସିବା	Jalɔy [S], jel [L]	Slip/Fall	फिसलना, गिरना
ଖାଇବା	Gagana (S&L)	to eat	खाना
ଖୁଆଇବା	Aggaba (S), ɔnɔbga (L)	to feed	खिलाना, भोजन कराना
ଖୁମ୍ପିବା	Duldul (S&L)	Peck	चुगना
ଖଞ୍ଜିବା	Judi/ṭmsu (S), serba [L],	to set	स्थापित करना
ଖତେଇବା	Br-rab [S], gɔnpdrɔi (L) bɔnadrɔb [L]	Grimace	मुँह बनाना
ଖୁଣ୍ଟିବା	Birda (S), bachiṭwe ? (L)		खुँटना
ଖୁଞ୍ଚିବା	Serna [S&L]	to insert or pierce	कोंचना
ଖେଳିବା	Andi (S), geṭasi [L]	to play	खेलना
ଖୋଜିବା	Saxsax [S], asaiba (L)	to seek	ढूंडना, खोजना

ଖୋଳିବା	Gaxgay (S), agaiba [L]	to dig	खोदना
ଖୋଲିବା	Riri [S], ariba ? (L)	to open	खोलना
ଖୋଞ୍ଚିବା	Taŋgl (S , aserba ? [L]	to tuck	लपेटना
ଗାଇବା	Kiŋkiŋ (S), akimba ? (L)	to sing	गाना
ଗାଧୋଇବା	Umana [S], aumanba ? [L]	bathe	नहाना
ଗଡ଼ାଇବା	Gaduŋba (S), akuba ? [L]	to roll something	लुड़काना
ଗଡ଼ିବା	Gaduŋna (S), agumba ? [L]	roll	लुड़कना
ଗଢ଼ିବା	Pmba [S], asɔbjaba ? [L]	to make	बनाना
ଗଣିବା	Likka [S], adisimba ? (L)	to count	गिनना
ଗଣ୍ଠାଇବା	Jikţ [S], aoţimba (L)	to bundle	गठरी बाँधना
ଗଦେଇବା	Kudda (S), aumaba ? (L)	heap up	ढेर लगाना
ଗଂଧେଇବା	A·ţay (S), apsɔba ? (L)	to smell	दुर्गन्ध होना
ଗରଜିବା	Garji (S), agudiŋba (L)	roar	गरजना
ଗଳିବା	Pepe (S), agɔmba [L]	Enterthrough a narrow lane	घुसना

ଗାଳିବା	ṭadir (S), akemba ? [L]	shift water	झरना
ଗିଳିବା	Mɔmɔ [S], amba ? [L]	to swallow	निगलना
ଗୁଡ଼େଇବା	Edeṭ (S), ɔedeba [L]	twist into a bail	लपेटना
ଗୁନ୍ଥିବା	Juljul (S), ajulba ? [L]	string	डेरी लगाना
ଗୁରୁଣ୍ଡିବା	Lamlam (S), alamba ? [L]	creep	रेंगना
ଗୋଳେଇବା	Burber (S), amaiba ? [L]	Stir	मंथन करना
ଘଉଡ଼ିବା	Gɔŋchiṭ [S], agɔŋba ? (L)	Drive out	भगाना
ଘାଣ୍ଟିବା	Maymax [S], agaṭiwa (L)	Mix up	मिलाना
ଘଟିବା	Deyɔn [S&L]	to happen	घटना
ଘୁମାଇବା	Mimib [S], ami ? ba ? [L]	Doze	झपकी लेना
ଘୁରାଇବା	Aṭyryr (S), apdeba ? [L]	Roll	लुढ़काना
ଘୂରିବା	Yryrna (S , agɔ ? ba ? [L]	whirl	चक्कर खाना
ଘୁଷୁରିବା	Druŋgɔṭ (S), aṭiŋba ? (L)	to crawl	घसीटना
ଘୁଞ୍ଚିବା	Deṭna (S), adeeba ? [L]	to move	स्थान बदलना

ଘୋଡ଼େଇବା	Rubrub (S),	to cover	ढाँकना
ଚଢ଼ିବା	Dayday (S), adaeba ? [L]	to climb	चढ़ना
ଚଳେଇବା	Aṭñana/suxsux (S), asɔlarba ? [L]	to drive	ढकेलना
ଚୁଖିବା	Maxṭmax (S), amaimaiba ? [L]	test	चखना
ଚୁପିବା	Lbbṭ/lṭlṭ (S), alɔpbɔba ? (L)	press	दबाना
ଚୁଲିବା	ñana (S), añanaba (L)	to walk	टहलना
ଚୁହିଁବା	Gijn (S), agi ? ba ? (L)	to look	देखना
ଚଡ଼େଇବା	Gerax (S), abɔbdraba L),	tease	चिढ़ाना
ଚମୁଟିବା	Sibsib (S), sipṭibe ? (L)	pinch	चिकोटी काटना
ଚିରିବା	Ribba (S), ape-eba (L)	tear	चीरना, फाटना
ଚିହ୍ନିବା	Abmṭ (S), amaba (L)	Recognise	पहिचानना
ଚପୁଡ଼ିବା	Kundrub [S] akiŋjeba [L]	Squeeze	निचोडना
ଚୂରିବା	Riṭba [S], ari ? ba ? [L]	to grind	पीसना
ଚଉଢବା	Rbrb [S]; ar ? pɔba [L]	Fold	तहकरना

ଚମକାଇବା	Bṭṭɔŋ [S], abɔpṭŋba [L]	frighten	डराना
ଚରିବା	Jumṭaŋ [S], aguba ? [L]	to graze	चरना
ଚଲାଇବା	Jaŋgedaba [S], aslarba ? [L]	to drive	चलना
ଚଲିବା	Nixna [S], darṭwe [L]	to manage	चलाना
ଚଷିବା	ɔrrɔ [S], aorɔba ? [L]	Plough	हल जोतना
ଚାଟିବା	Jaljal [S], ajalba ? [L]	Lick	चाटना
ଚାବିବା	rmrm [S], arɔmba ? [L]	bite	कुतरना
ଚେଇଁବା	Luŋna [S]. adinba [L]	wake up	जागना
ଚିକଣାଇବା	Jṭle [S], ajanlemba ? [L]	to make smooth	चिकनाना
ଚିପିବା	Sipṭ [S] sipṭibe ? [L]	squeeze	चाँपना
ଚିମୁଟିବା	Sibsib [S], asi ? ba [L]	pinch	चिकोटी, काटना
ଚୋବେଇବା	Jbda [S], ajapadaba [L]	to chew	चबाना
ଛନ୍ଦିବା	Jiba/jiji [S], agɔ'jiŋba [L]	to fasten	बाँन्धना

ଛପିବା	Sɔna [S], asɔnba ? [L]	hide	छिपाना
ଛପେଇବା	Prilt [S], asɔba ? [L], lachwe [L]	Point/conceal	छापना
ଛାଡ଼ିବା	ɔnda [S], auŋdremba [L]	give up	त्यागना
ଛାଣିବା	ṭajṭ [S], apjeba ? [L]	filter	छानना
ଛିଙ୍କିବା	ṭamu [S], asimda [L]	sneeze	छींकना
ଛିଟିକିବା	Paŋsur [S]. sirṭwe [L]	splush up	छींटा
ଛିଣ୍ଡିବା	aṭṭ (S), aṭaba ? [L]	torn	फटाहुआ
ଛୁଇଁବା	Sunni [S], asuniba ? [L]	touch	छूना
ଛେଚିବା	ṭuṭ-ṭuṭ (S), aṭab bɔba ? [L]	Bruise	कुचलना
ଛେଦିବା	Gɔbba [S], areiba ? [L]	Cutting, Chopping	काटना
ଛେରିବା	Jɔrdi [S], ɔdunnaba ? (L)	to have loose motion	छेरना
ଛୋଟେଇବା	Legex (S), asṭeba ? [L]	Limp	लंगड़ाना
ଜଗିବା	ɔrɔl (S), aumdeba (L)	Watch	पहरा देना

ଜାବୁଡ଼ିବା	Kundu (S), akunduba [L]	hold fast	पकड़ना
ଜାଣିବା	Galɔm (S), agalamba (L)	to know	जानना
ଜାଳିବା	Sɔxḍib, lisar (S), asɔiba [L]	to fire	जलाना
ଜାଳିବା (ନିଆଁ)	ṭuŋal (S), ṭɔginsɔinyɔṭe [L]	Fire	आग
ଜିତିବା	Winṭa (S, ajiṭiwa (L)	to win	जीतना
ଝାଡ଼ିବା	Yur (S), aundaba ? [L]	to clean dust	धुल हटाना
ଝୁଣ୍ଟିବା	ṭaŋṭ (S), apab-baba ? (L),	stumble	धुल हटाना
ଝୁଲାଇବା	Dɔyyu (S), adɔiba [L],	hang	लटकाना
ଟପିବା	Aŋur (S), aiba (L)	surpass	बढ़ना
ଟଳିବା	Guŋ (S), auṭewa (L)	Fall down	ढलकु जाना
ଟହଲିବା	ṭeṭ-ṭe (S), pɔŋla (L)	trot about	इतर'त हुए चलना
ଟାଙ୍କିବା	ṭŋkir [S]	Stitch	सीना
ଟାଣିବା	Duŋ (S), adeŋba [L]	to draw	खींचना
ଟାଙ୍ଗିବା	Dɔy (S), adoiba (L)	hang	लटकाना

ଝାଲିବା	Addiŋ (S), addiŋba (L)	up root	उखाड़ना
ଝିପିବା (ଲେଖିବା)	I dɔl (S), aiba (L)	note	लिखना
ଝିପିବା (ଝିପରେ)	Iṭsi (S)	to press	दबाना
ଝୁଙ୍କାଇବା (ମୁଣ୍ଡ)	Abbṭ (S), aṭibɔb [L]	Nod	सर हिलाना
ଝିପଦେବା	Lṭsiya [S],	Imprint one's thumb	अंगूठा का छाप
ଟେକିବା	ṭiriṭ (S)	Lift-up	उठाना
ଠକିବା	Jɔlda (S), ajɔnṭrɔnba [L]	Cheat	धोखा देना
ଠାକିବା	Kuduŋ, ruŋeṭ (S),	be-stationary	स्थायी, स्थिर
ଠିକିବା	Rilañaŋ (S)	be-obstructed	रोका हुआ
ଠେଲିବା	Piliba (S), akuba ? [L], rɔnuŋdaŋ (L)	Jostle/Push	धक्का देना/दबाना
ଠଉରିବା	Seŋseŋ (S), arsiba [L]	Guess	अटकल लगाना
ଠାରିବା	Axgul (S),	Signal	संकेत करना
ଠେଷିବା	Piliba [S], akuba ? [L]	Jostle/Push	धक्का देना/दबाना
ଠେସ ଦେବା	Pilisiṭ (S), klilis [L]	Prop	साहारा देना

ଡକାଇବା	Ag-gugu (S, agudimba ? [L]	Send for	बुलवाना
ଡରିବା	Bɔnṭŋ (S), abɔṭɔmba ? (L)	Fear	डरना
ଡାକିବା	Gnudiŋ [S], gudiŋneṭe [L]	Call	बुलाना
ଡୁଙ୍କିବା	Deb ba [S], apermba ? (L)	Peep	झाँकना
ଡୁବିବା	ṭubub (S), aṭɔb-bubnba [L]	dive	गोता मारना
ଡେଇଁବା	Urjaŋ (S), aurba (L)	Jump	कुदना
ଡେଇଁବା (ରୋଗ)	Pṭna [S], drugaın parle [L]	Infect	संक्रमण
ଢେରିବା	Dirdir (S), araŋba ? (L)	Lean	झुकना
ଢଳିବା	Guuŋ (S), Guŋle [L]	Incline	झुकना
ଢାଳିବା	Ruṭma [S], asoiba ? (L)	Pour	उड़ेलना
ଢାଙ୍କିବା	Rubrub (S), arupba ? (L)	Cover	ढांकना
ଢୁକିବା	Mɔdana (S), amoba ? [L]	Swallow	निगलना
ଢୁକାଇବା	Gṭṭr, ṭkŋṭ [S], amomɔba ? [L]	make enter, insert	घुसना
ଢୁଳାଇବା	Mim-mim (S), anguba, amiba ? (L)	Doze	झपकी लेना

ତଉଲିବା	ṭudiba [S]	Weigh	तौलना
ତଡ଼ିବା	Gɔŋcha (S), arɔmba (L)	Drive out	बाहार निकाल देना
ତଣ୍ଡିବା (ଧନ)	ṭɔndɔ [S], alaba ? (L)	Extort money	लुटना
ତତାଇବା	ṭggi (S), anuba ? (L)	make hot	गरम करना
ତରାଟିବା	Ader (S),	stare	ताँकना
ତରକିବା	Bayya (S), bɔṭŋle (L)	be vigilant	चौकन्ना
ତରିବା	ṭrari (S), ṭakarṭe ? L)	cross over	पार करना
ତରଳିବା	Lemer (S), le-enṭe ? (L)	melt	पिघलना
ତାଡ଼ିବା	Gaxlɔ, (S), akuba ? (L)	uproot/dig out	उखाउना/खोदना
ତାତିବା	Pidub (S), ṭageili (L)	become hot	गरम होना
ତିନ୍ତାଇବା	Ruda [S], abda-daba ? (L)	moisten	भिगोना
ତିନ୍ତିବା	Dada [S], adadanba ? (L)	drench	भिगाना
ତିଷ୍ଠିବା	Dkuna [S], adeba ? (L)	exist	स्थित होना
ତୁଞ୍ଜାଇବା	Aṭ-rika [S], abrikaba [L]	to put	ढालना

ଉଠିବା	Raṭṭ [S], atapkɔbal [L]	be accomplished	पुरा होना
ଚୁପ ହେବା	Kurgam (S). akdiŋnba (L)	be sielent	चुप
ତଉଳିବା	ṭudi (S) aruba (L)	Weigh	तौलना
ତୁଲାଇବା	Sɔṭri (S), abyanaba ? [L]	manage	प्रबन्ध करना
ଥକିବା	Reŋna (S), maŋʒali (L)	get-tired	थकना
ଥମିବା	Rŋ (S)	calm down	रुकना
ଥରିବା	Dɔyu (S), ṭakarṭe [L]	tremble	काँपना
ଥାପିବା	Guba/guṭul (S),	Establish	स्थापित करना
ଥୋଇବା	Dkkuna [S], ada ? kuba ? [L]	Put, Lay	लगाना, रखना
ଥୋପେଇବା	ɔle/bijɔl (S),	strike one's head with palm	टकराना
ଦଉଡ଼ିବା	Jirna (S), ayɔrnɔba ? [L]	Run	दौड़ना
ଦଳିବା	Laŋṭ (S). aṭnɔba [L]	Press to gether	हाथों में मिलाना
ଦରଣ୍ଡିବା	Saxsaxṭ (S), asɔmba [L]	Search	खोजना
ଦହିବା	Balbal [S], abalba ? [L]	burn	जलना

ଦଂଶିବା	Duldul (S), adulba ? [L]	bite	काटना
ଦଣ୍ଡିବା	Sas (S), apkɔlkalba ? [L]	Punish	दण्ड देना
ଦାଛବା	Gaggɔṭ (S)	Mow/cut paddy down	हसुँर से काटना
ଦାଗିବା	Galgal (S), apsinba ? [L]	Brand	व्यापारिक चिह्न
ଦାହିବା (ପୋଡ଼ିବା)	Sɔxsɔx (S), abalba ? [L]	Burn	जलाना
ଦିଶିବା	Giix (S), biṭa ? ṭe [L]	be seen	प्रत्यक्ष
ଦେଖିବା	Gix (S), giba [L]	to see	देखना
ଦେଖେଇବା	Aṭ-ṭux (S), apṭuiba [L]	to show	दिखाना
ଦେବା	ṭix (S), aṭiba ? [L]	Give	देना
ଦୁମୁକବା	Dum (S)	Jump-up	उछलना
ଦୁଲୁକବା	Kɔr (S), meṭabe ? [L]	Trumbling	काँपना
ଦୁହିଁବା	Rɔṭsɔm (S), ɔrɔpba [L]	to milk	दुहना
ଦୋହଲିବା	Dɔyu (S)	Rocking	हिलना
ଧଉଳିବା	Pɔṭlu (S)	White washing	सफेदी करना

ଧକେଇବା	ṭuŋ (S), muaiŋle [L]	Gasp	हाँफना
ଧଗୁଡ଼ିବା	Jirna [S], ayurnɔba ? [L]	to run	दौड़ना
ଧରିବା	ñm [S], añmba ? [L]	catch/hold	पकड़ना
ଧାଇଁବା	Jirna [S], ayurnɔba ? [L]	run	दौड़ना
ଧାରିବା	Rɔya, rida (S)	Lend	उधार
ଧୋଇବା	Gixda (S), agi ? jaba ? [L]	Wash	पानी से धोना
ନଇଁବା	Ladux (S), aduŋguba ? [L]	Bend	झुकना
ନାଚିବା	ṭɔŋseŋ (S), aṭɔmba [L]	dance	नाचना
ନଦ୍ଧିବା	Lṭlt (S), ad ? kutba ? [L]	Load	लादना
ନମିବା	Lim (S)	Salute	प्रणाम करना
ନଳିବା (ଜମି ମାପ କରିବା)	Sɔnṭi (S), srɔbana-adreba ? [L]	Measure	नापना
ନାଚିବା	ṭɔŋba (S), aṭɔmba [L]	Dance	नाचना
ନାଛିବା	ɔmɔṭ (S)	Fire a gun	बन्दुक चलाना
ନିକାଳିବା	Gɔŋcha [S]	Drive out	निकालना

ନିଖାରିବା	Ikjapermɔṭ [S]	Scrutinise	जाँचना
ନିଗାଡ଼ିବା	ṭɔbba (S), ruṭma (S`, aṭajeba ? [L]	Drain out	बहाना/सुखाना
ନିଠେଇବା	Almɔṭ (S)	Do a thing/work firmly	ठोससे करना
ନିରେଖିବା	Peɪmeṭ (S). agi ? giba ? [L]	to look	देखना
ନୁଆଁଇବା	Lɔddux (S), aduŋguba [L]	bend	झुकना
ନିବର୍ତ୍ତିବା	Sɔṭyim, ṭn (S),	desist/stop	रुकना/बन्द
ନିବାରିବା	Abijja, aṭɔṭṭṭ (S), buṭijanaŋsabe ? [L]	to prevent	प्रतिबन्ध करना
ନିଭାଇବା	Pɔṭñi (S), akapni ? ba ? [L]	extinguish	बुझाना
ନେବା	Paŋ (S), apŋba ? [L]	take	लेना
ନେଉଟାଇବା	Yrna (S), ɔchheŋna (L)	to send back	वापस करना
ନେଫଡ଼ିବା	Jixba, sasaji [S], sasajilɔm [L]	to make free	दाँत दिखाना
ପକାଇବା	Siṭjaŋ (S), api ? ba [L]	throw/drop	फेंकना/गिराना
ପଗଡ଼ିବା	Pɔṭlu (S), ñm (S)	seize	पकड़ना
ପଚାରିବା	Walna [S], apuŋba ? [L]	to ask	पूछना

ପଚବା	Sɔɔ [S]	Rot	सड़ना
ପକ୍ୱଇବା	Aṭ-guɪba (S), apgurba ? (L)	cause to rippen	पकाना
ପଜାଇବା	ṭrraŋ (S), aga ? - ṭa ? i (L)	Sharpen	तीखा करना
ପଠାଇବା	Appaxba (S)	to send	भेजना
ପଡ଼ିବା	Lyṭu (S), apɔdiba (L)	to fall	गिरना
ପଢ଼ିବା	ñ̃ŋna (S)	to read	पढ़ना
ପଢ଼ାଇବା	ñ̃ŋñ̃ŋ (S)	to teach	पढ़ाना
ପଣିବା	ṭŋ (S)	pound	कुचना, पीसना
ପତାଇବା (ହାତ)	Jana [S], agarba L)	Extend	(हाथ) फैलाना
ପରଖିବା	Max-max [S]	to test	परखना
ପରଚବା	Abbamṭ [S]	to ask	पूछना
ପରଷିବା	Ruba [S], arr-ruba (L)	to serve	परोसना
ପରଟିବା	Srgax [S], agaŋba ? (L)	to fry	भुनना
ପଳେଇବା	Jirba [S], sɔggipṭe (L)	flee	भागना
ପହଞ୍ଚିବା	Adu [S]	Reach	पहुँचना
ପଶିବା	Gnba [S]; agamba ? [L]	Enter	घुसना

ପହଁରିବା (ବକ୍ର ଘୋଡ଼େଇ)	Eŋda (S), aŋdanba ? [L]	Swim	तैरना
ପାଇବା	ñaŋ [S]	Get	प्राप्त करना
ପାକୁଳାଇବା	Galle, aṭlegab [S], jbdaba [L]	Chew	चबाना
ପାଛୁଡ଼ିବା	Gum [S], agumba ? [L]	Winnow	पछोरना
ପାଚିବା	Guur [S], gur-re ? [L]	Ripen	पकना
ପାଛୋଟିବା	Dŋgɔṭ [S], asɔnla ? ba ? [L]	Welcome	स्वागत करना
ଭାବିବା	Nɔgl [S], ɔgandiba ? [L]	Thiı k	विचारना, सोचना
ପାଦିବା	Aṭay (S)	Break wind	अपना वायु छोडाना
ପାଢ଼ିବା	Bursi (S)	Spread	फेलाना
ପାରିବା	Rbṭi (S), arɔpṭiba (L)	Can/Be able	सकना/समर्थ
ପାଲଟିବା	Barna (S), auṭineba (L)	Exchange	बदलना
ପାଳିବା (ଲାଳନ ପାଳନ)	Sagal (S), aposiba ? (L)	Bring up	पालना-पोसना
ପାଳିବା (ପୋଷା)	Lu [S], lu ? ṭbe (L)	Tame	पालतु बनाना
ପାଳିବା (ବୃଧ୍ ବଧାନ)	Paldɔn [S], apḍurṭimbe (L)	Observe	मानना (उत्सव)

ପାଶୋରିବା	Krida [S], akridaba ? [L]	Forget	भूलना
ପାହିବା	Saar [S], ṭagali [L]	Dawn	पोफटना
ପିଇବା	Gadana [S], agaba ? [L]	Drink	पीना
ଫୁଜିବା (ତୁଳା ଭଣିବା)	Yurdi [S]	Card	धुनना
ପୂଜିବା	Selum [S]	Worship	पूजना
ପୋଛିବା	Maṭriṭ [S], gɔsba [L]	Cleanse	पोंछना
ପୂରିବା	Briy [S], brile ? [L]	Fill	पुरा करना
ପେଟେଇବା	Lambɔ (S), ṭurkurle [L]	Lie on belly	पेट के बल सोना
ପେଡ଼ିବା	ñal ñal (S),	Extract juice	खींचना
ପେଲିବା	Rundŋ (S), ṭusiṭbe ? [L]	Push	धकेलना
ପୋଡ଼ିବା (ମକା)	Balba [S], jɔnanabalba ? [L]	roast in fire	आग में तपाना
ପୋଡ଼ିବା (ଘର)	Junṭu [S], sunganasɔiba ? [L]	set fire	आग लगाना
ପୋଡ଼ିବା (କାଠ)	Ge-eb [S], angalanasɔiba ? [L]	Burn	जलाना
ପୋତିବା	ṭul [S]	Plant/Bury	गाढ़ देना

ଫଟାଇବା	Palba [S]	Split	फाड़ना
ଫସାଇବା	Irdajer (S), amganwa ? (L)	Endanger	संकट में डालना
ଫାଙ୍କିବା	Bukkwa (S)	Evade	बचाना
ଫାଟିବା	Plaŋ [S]	Split-up	फटना
ଫାଡ଼ିବା	Riṭba [S]	Tear	फटाना
ଫିଙ୍ଗିବା	Siṭba [S]	Throw	फेंकना
ଫିଟାଇବା	Urur, pad-dɔŋ (S)	Open/intie	खोलना
ଫିଟିବା	Adur (S)	be-opened	खुलना
ଫୁଙ୍କିବା	Umpeṭ [S]	blow	फूंकना
ଫୁଟେଇବା	Pɔṭṭay (S)	boil	उबालना
ଫୁଲିବା	Puur (S)	swell	फूलना
ଫଳିବା	Jɔɔ (S), jɔɔle [L]	frutiage	फलना
ଫାମ୍ପିବା	Pudde [S]	Flatubence	पेट फुलना
ଫେଣିବା	Gaṭ-ṭi (S), gasiṭ (L)	Stir	मंथन करना
ଫୋପାଡ଼ିବା	Eṭseŋ (S), asi ? ba ? [L]	Throw	फेंकना
ଫୋଡ଼ିବା	Puṭ-ṭarba (S), abuŋgaba [L]	Pierce	छेदना/भेदना
ବଳିବା	Guṭ [S], ala ? gu ? [L]	Twist	मुडाना
ବକିବା	Kañ-kañ (S), akeiŋba [L]	Prettle	बकना

ବଙ୍କାଇବା	Ld-dux [S], abɔŋgaba ? [L]	to bend	मोड़ना
ବଖାଣିବା	Birnaba (S), ɔbleŋ ṭewe ? [L]	Narrate	बोलना
ବଘାରିବା	Mnur (S), asɔrba ? (L)	to add hot oil & spices	छौंकना
ବଞ୍ଚିବା	Mecŋ (S), ami-iŋba (L)	Live	जीना
ବଜାଇବା	Bṭri (S), ade ? ba ? [L]	Beat/Ring	पीटना/बजाना
ବଢ଼ାଇବା	Maṭrŋ (S), ajaba ? [L]	Extend/Grow	बढ़ाना बढ़ना
ବଣା ହେବା	Gada (S), bɔna ? li ? (L)	Having lost one's way	भटकना
ବଢ଼ିବା	Mrŋ (S), apsuṭaba (L)	Grow	बढ़ना
ବତାଇବା	Gṭlm (S)	Instruct	बताना
ବତୁରିବା	Bṭṭr (S), aluŋba ? (L)	Wet/Moisten	भिगाना
ବଥାଇବା	Asuda (S), asudaṭe [L]	Ache	दर्द होना
ବଦଳିବା	Barna (S), abarba ? (L)	be changed	बदलना
ବଧିବା	ṭuab (S), kapniṭwe ? [L]	kill	खून करना
ବନ୍ଦିବା	Garbir [S],	to worship	पुजा करना/ आराधना करना

ବନ୍ନବା	Barɔ (S)	to be made	बनना
ବର୍ଷିବା	Gnur (S), agurba (L)	to Rain	वृष्टी होना, वर्षा होना
ବଳିବା (ଅଧିକା ହେବା)	Laggu (S). aṭeŋba ? [L]	Excess	अधिकता
ବସିବା	Gɔb, agba (S), agɔpba ? (L)	to sit	बैठना
ବସିବା (ଘନୀଭୂତ ହେବା)	Aṭum [S], gɔble ? [L]	coagulate	
ବସାଇବା	Algɔbba (S), agɔg ? ba ? [L]	Set	बैठाना
ବହୁବା	ṭmbe (S), peṭe [L]	Flow	बहना
ବୋହୁବା	Pe (S), ṭambɔṭwe ? (L)	Carry	लेना/देना
ବାଇବା (ବାଜା ବଜାଇବା	Debdum (S), ade ? ba ? [L]	Beat/play	बजाना
ବାଛୁବା	Sese, selepra [S], asedaba [L]	Select	चुनना
ବାଜିବା	Gaṭre [S], gaṭarre [L]	Strike	टकराना
ବାଟିବା	Rid (S), ari ? ba ? [L]	Grind	पीसना/चोखाकरना
ବାଡ଼େଇବା	ṭuṭba [S]	Beat	पीटना

ବାଢ଼ିବା	Ruru (S), aru ? ruba [L]	Dealout	पृथक पृथक देना
ବାଣ୍ଟିବା	Banṭi [S], abanṭiba [L]	Divide	बाटँना
ବାଧିବା	Asuda [S], asuṭali ? [L]	Cause pain	चोट लागना
ବାରବା	Galɔm [S]	to identify	बारना
ବନ୍ଧବା	ṭuñ [S], aṭuŋiŋba ? (L)	Bore	छोट करना
ବାନ୍ଧବା	Jiba [S], ajiba ? [L]	Bind	ब धना
ବାସିବା	Gda [S], sɔɔle ? [L]	Smell	गन्ध
ବାହୁନବା	Bareda [S] yemṭda [S], ɔgandile ? (L)	Bewail	विलाप करना
ବାହୁଡ଼ବା	Yrna [S], ayarwa ? [L]	Return	फिरजाना/आना
ବକବା	ṭinim, ṭim (S), aṭimbaba ? [L]	Sell	बेचना
ବକଶିବା	Gijr (S), dra ? ṭe ? [L]	Blown	फूलना
ବଞ୍ଚିବା	Uṭna (S), a ? idiba ? [L]	Scatter	बिखरना
ବଗିଡ଼ିବା	Muɔra (S), braple [L]	to go wrong	खिजलाना

ବିଞ୍ଚିବା	Bilbil (S), abilwa ? [L]	to spread	फैलाना
ବିତିବା	Pɔṭ (S), paṭe ? (L)	Pass	बीतना
ବିତାଇବା	Apɔṭ (S), adkunba ? [L]	Spend	बिताना
ବିରଚିବା	Sbjaba (S)	Build	रचना करना
ବିସ୍ତାରିବା	Suu, bur (S), ablaŋba ?, ɔgandeiba (L)	to extend	फैलाना
ବିହରିବା	Gɔrɔṭ (S), ayendrumba [L]	Sport	विहार करना
ବୁଝିବା	Gɔnluṭ (S), aglamba (L)	Understand	समझना
ବୁଡ଼ିବା	ṭubub [S], aṭab-bɔpnba (L)	sink	डूबना
ବୁଡ଼େଇବା	ṭub-bub (S), aṭab-bɔba ? (L)	to dip	डुबाना
ବୁଣିବା (ଲୁଗା)	ṭañ-ṭañ (S), aṭaiŋba ? [L]	Weave	बुनना
ବେଢ଼ିବା	ṭɔr (S), aṭɔrwa (L)	Sorround	घेरना
ବୁଣିବା (ବିହନ)	Buṭ buṭ (S), abutba ? [L]	to sow	बोना
ବୋଳିବା	Jɔliṭ (S), aj ? ba ? [L]	Besmear	लेपना
ବୋଲିବା	Kiŋba (S), akinba ? [L]	recite, sing	पढना, गाना

ବୋହିବା	ṭɔmbe (S), ṭambɔṭwe ? [L]	Carry	बहन करना
ବ୍ୟାପିବା	Suu (S), nyarer [L]	Spread	फैलजाना/बिस्तार
ବାଣ୍ଟିବା	Pasr (S)	to give share	भागदेना
ବୁଜିବା	Kiṭmṭ (S), ṭurɔpba ? [L]	Close	बन्द करना
ବୁଝାଇବା	Gɔṭlm (S), agl-lɔmba ? [L]	Explain	समझाना
ବୁଲାଇବା	Aggɔrɔ (S), apɔ ? deba ? [L]	to make move	चलाना
ବୁଲିବା	Gɔrɔ (S), aindrumba ? [L]	travel	घूमना
ବେଢିବା	Gtrɔx (S)	Born	पैदा करना
ବେଲିବା	Lañpeṭ (S, ali ? ba [L]	Roll dough into bread	बेलना
ବୋଝାଇବା	ṭiŋṭiŋ [S]	Load, burden to make voice	बोझना
ବୋବାଇବା	Gnudiŋ [S], babṭe [L]	Lament/or Sound	रोना
ଭରସିବା	Brsa [S], abaṭŋnɔbi ? (L)	Dependence, Reliance	भरोसा करना
ଭୁଲିବା (ଭ୍ରମ)	Mnar [S], sirle ? [L]	be mistaken	भ्रम होना
ଭାଙ୍ଗିବା	All [S], alduba ? [L]	Break	टुटन

ଭାଳିବା	ɔgl [S], agandiba ? [L]	Think	सोचना
ଭାଷିବା	Birna (S), ɔgandiba ? [L]	Speak	बोलना
ଭାଜିବା	Alba (S), agaiwa ? [L]	Fry	भुनना
ଭିଆଇବା	Sruina [S]	Create	निर्माण करना
ଭିଜିବା	Dada [S], dadaʈe [L]	Get wet	भीगना
ଭିଡ଼ିବା	Rabŋ [S], aji ? ba [L]	Pull	खींचना
ଭୁକିବା	Buɔb (S), abɔpba ? [L]	Bark	भौंकना
ଭୁଡେଇବା	ĩmkul, bukkax [S], ajɔldaba ? [L]	Cheat	छल कपट करना
ଭୁଲଇବା	Kʈri [S], abendumba ? [L]	Mislead	धोका देना
ଭୁଲିବା	Kɔri [S], akridaba ? [L]	Forget	भूलना
ଭୁସୁଡ଼ିବା	Rɔdəŋ (S), tradaŋli ? [L]	Collapse	दबना, गिरना
ଭୁଷିବା	ʈuŋgr (S), apɔ ? ba ? [L]	Gore	घुसाना
ଭେଟିବା	Rɔbaŋ (S), arbaŋba ? [L]	meet	भेंट देना
ଭେଦିବା	ʈuŋgn (S), aseiba ? (L)	Pierce through	घुसना/छेदा

ଭୋଗିବା	Bargn (S), ikpern (S), yaŋṭewe ? [L]	Experience	अनुभव
ଭୟକରିବା	Abɔdŋnṭe˜ (S), banaṭŋ (L)	Fear	भय करना
ଭ୍ରମିବା	Gɔrɔba (S), enṭuŋṭewe ? [L]	Travel	घुमना
ମଉଳିବା	Balde (S), balṭeli ? (L)	Wither	मुर्झाना
ମକଚିବା	Alim [S], arkeṭdɔt [L]	Crush	कुचलना
ମଙ୍ଗଳିବା	Asibdrŋ (S ,	to sanctify	शुद्द करना, मगल मनाना
ମଙ୍ଗାଇବା	Aṭmɔŋ (S), abdirnaba ? L)	Induce one to agree	एकमत होना
ମଙ୍ଗିବା	Mɔŋmɔŋ, mɔɔñ [S], adirnaba ? [L]	Consent, to agree	मानलेना, राजि होना
ମଜିବା	Maar [S], Maga ? le ? (L)	be charmed	मोहित होना
ମଠାଳିବା	Addiŋ (S), kɔlɔṭwe (L)	delay	देर करना
ମଣିବା	Galm, nɔgl (S)	to train the animals	अभ्यस्त कराना
ମଟେଇବା	ñaŋ ñaŋ [S], gatlabṭewe ? [L]	Instigate	उसकाना
ମନାସିବା	Nɔglba (S)	Desire	मानत करना
ମନ୍ତ୍ରଣବା	Mnṭrax (S),	Enchantment	मान्तत करना

ମରିବା	Kyiṭ [S], kabɔjile ? [L]	Die	मरना
ମଳିବା	ñadaba (S), abnyaba ? (L)	Press	निचौडना
ମହକିବା	Gda (S)	Sweet Smelling	सुगन्धित
ମାଖିବା	Jɔɔna [S], ajɔnɔba ? (L)	Onoint	तेल लगाना
ମାଗିବା	Gar (S), agarba ? (L)	Beg	माँगना
ମାଜିବା	Gixda, gɔgɔṭ [S], agɔṭɔba ? (L)	Scour	माँजना
ମାଠିବା	Jṭle [S]	Polish	चमकाना
ମାଡ଼ିବା	ṭaññа (S)	Tread	झुकाव
ମାରିବା	ṭuṭ (S), ṭuda (S), yaŋṭa (L)	Beat	मारना
ମାଢିବା	ṭɔdax (S), krayele ? L)	Spead	फैलाना, फैल
ମାନିବା	Nammi (S), ɔdirnɔba ? (L)	Obey	मानना
ମାରିବା (ଜୀବନରେ)	ṭuwab (S), akapniba ? (L)	kill	हत्या करना
ମିଳିବା (ମିଶିଯିବା)	Bɔyṭn (S), amainɔba ? (L)	Unite	मिलाना
ମିଳିବା (ପାଇବା)	ñaŋ (S), aññba (L)	to find, to get	प्राप्त करना
ମିଳାଇବା (ଯୋଡ଼ିବା)	Jɔni (S), ɔbɔmba ? (L)	Join	जोडना

ମିଳାଇବା (ତରଳାଇବା)	Aṭlemer (S), arle-emṭewe ? (L)	melt	घुलना
ମିଳାଇବା (ଗୋଳାଇବା)	ɔdɔd [S], adeba ? [L]	mix	
ମିଳାଇବା (ଯୋଗ)	Mrax (S), maiṭewe ? [L]	add	मिलना
ମୁକୁଳିବା	Adur, muxna (S), aṭəndiba ? [L]	be released	मुक्त होना
ମୁଠାଇବା	Kundub (S), apundeba ? [L]	clutch	मुटठी में बांधना
ମୁଣ୍ଡାଇବା	Bɔbba [S], aṭiŋba ? [L]	carry a load on the head	सिर में बोझ लेना
ମୁଦିବା	Kiṭmṭ (S), dalṭwe ? [L]	close	बन्द करना
ମୁରୁଛିବା	ṭixsiṭ [S], amursiba ? [L]	give up	त्यागना
ମେଣ୍ଟାଇବା	Aṭpṭ (S), ɔŋnyanaba ? [L]	settle	निबटाना
ମେଲିବା	Sakku (S), ariba ? [L]	Open	प्रकट/खुला हुआ
ମୂଲାଇବା	Mullu (S), ajaṭiba ? [L]	bargaining	सौदा करना
ମୁହାଁଇବା	Muŋkaba (S), amukaba ? [L]	to meet face to face	सम्मुख होना
ମୋଡ଼ିବା	Pɔdeṭ (S), apdeba ? (L), agoṭiba [L]	twist	मुड़ना

ଯାଚିବା	Uppir [S], adeiba ? [L]	Offer	प्रस्ताव करना
ଯାପିବା	Dinñit [S],	Spend	बीताना/उड़ाना
ଯୁଝିବା	Snuna (S)	Fight	लड़ना
ଯୋଖିବା	Jul (S)	Yoke	जोतना
ଯୋଗାଇବା	Juuŋ (S), jogainiṭe ? (L)	Supply	रसद
ଯୋଗାଡ଼ିବା	ṭub-aranjɔ [S], jogadniṭi [L]	Make arrangements	प्रबन्ध करवा
ଯୋଚିବା	Galn [S], gan-niṭiŋ [L]	Yoke	जोतना
ଯୋଡ଼ିବା	ṭmsu, smjul (S), ṭɔnmsu [L], bom miṭi [L]	to Join together	ऐकसाथ जोड़ना
ରଖିବା	Dɔkkuna [S], dɔkuniṭe ? [L]	Keep	रखना
ରଗଡ଼ିବା	Radi [S], dri ? niṭe ? [L]	Grind	रगड़ना
ରଂଗାଇବା	Aj-jee (S), abje-e ? bɔṭe ? [L]	Dye	रगँना
ରଂଜାଇବା	Sṭ-ṭuŋ (S)	Please	प्रसन्न करना
ରଚିବା	Raxna (S), apiŋwaneṭe [L]	Create	निर्माण करना
ରଡ଼ିବା	Gudiŋ (S), aguba [L]	make a loud sound	शोर मचाना
ରଫୁକରିବା	Julkab (S),	darn	रफु करना

ରସିବା	Rɔsinamard [S], mɔnatwe ? [L]	be enamoured of	अनुरक्त करना
ରହିବା	ṭɔnŋ [S], arkunba ? (L)	Stay	ठहरना
ରାଗିବା	Brabda [S], abaṭra ? nba ? (L)	to be angry	क्रोध करना
ରାନ୍ଧିବା	Diñna [S], adiŋba ? (L)	Cook	भोजन पकाना
ରାବିବା	Sr-ɹana (S), guṭe ? L)	Make sound	शोर मचाना
ରାମ୍ପୁଡ଼ିବା	Gurab (S), agu ? ba ? (L)	Scratch	खुरचना
ରୁଚିବା	Maxṭm (S), ragalṭm (L)	be tasteful	स्वादिष्ट
ରୁଣ୍ଡହେବା	Kuddana [S], arukunaba ? (L)	be gathered	इकठ्ठा करना
ରୁଷିବା	Bṭrab [S], badra ? na ? [L]	get angry	कुपित होना
ରୋକିବା	Rŋba, chekṭ [S], baṭeṭwe ? (L)	check	रोकना
ଲଇଁବା	Laduñ [S], aduŋguba [L] dunku [L]	bend	झुकना
ଲଟକିବା	Daxba [S], ad ? iba ? [L]	be suspended	लटकाना
ଲଢ଼ିବା	Rudi, Snuna [S], senuṭimbe ? [L]	Fight	लड़ना

ଲଦିବା	Piṭ-ṭmbe [S], atkeba ? [L]	Load	भार, बोझ
ଲସିବା	Le-em (S)	Exude	रसकर, बहन
ଲଳେଇବା	ɔlex (S), ɔle ? ṭm (L)	Emit slime	लिसलिसी निकालना
ଲିପିବା	Jɔda (S), ajɔdaba ? [L]	Smear	लिपना
ଲିଭିବା	Pañi (S), akabniba ? (L)	be extinct	बुझाना
ଲାଗିବା	Sɔkl (S), apadeba (L)	be attached	लगाना
ଲମ୍ବିବା	Dɔxna (S), ṭeṭ-ṭe (S), adoiba ? [L]	Spread	फैलना
ଲୁଗୁଇବା	Sɔsɔba (S), as ? ɔba ? [L]	conceal	छिपाना
ଲୁଚିବା	Sɔna (S), asɔnɔba ? (L)	be hidden	छिपना
ଲୁଣ୍ଠିବା	Ruxrux [S], ajumburba ? [L]	Plunder	लुटना
ଲେଉଟିବା	Aṭyr (S), ayarba ? (L)	Return	वापस आना
ଲେଖିବା	Iṭba (S), ai ? ba ? [L]	Write	लिखना
ଲେସିବା	Jɔliba (S), ajɔdaba ? (L)	Smear thickly	लेपना

ଲୋଟିବା	Gɔduŋna (S), dridiŋṭuṭ-ṭimbe ? (L)	Roll on the ground	लुढ़कना
ଲୋଡ଼ିବା	Saxsax (S), saineṭe ? (L)	Want	जरुरत
ଶଙ୍କିବା	Bnṭɔŋ (S), bṭŋṭe [L]	Fear	डरना
ଶମିବା ଶାନ୍ତ, ଆରୋଗ୍ୟ)	Ampese [S], samaŋle-e (L)	Alleviate	सान्त्वना देना
ଶପିବା	Kañ kañ [S], aŋniṭi [L]	curse	श्राप देना
ଶିଖିବା	ñŋna [S], añaŋuɔba ? [L]	Learn	सीखना
ଶିଖାଇବା	ñŋñŋ [S], añaŋymba ? [L]	Teach	सीखाना
ଶୀତଳାଇବା	Sɔṭyu [S], asɔpyuba ? (L)	Cool	शीतल करना
ଶୁଖାଇବା	Aṭsr [S], ajirba ? (L)	bask	सुखाना
ଶୁଖିବା	Asɔr (S), asɔrr-re (L)	become dry	सुखना
ଶୁଙ୍ଘିବା	ñuñu (S), añun-nuba ? [L]	smell	सुघंना
ଶୁଝିବା	Riṭix (S), aṭpkuba ? (L)	Repay	चुका देना
ଶୁଣିବା	Andŋ [S], amdaŋra ? [L]	Hear	सुनना

ଶୁଭିବା	Dalut̤, t̤ut̤laŋ (S), amdaŋt̤ɔwe ? [L]	be heard	सुनाई देना
ଶୋଇବା	Dimɔt̤ [S]	Sleep	सोना
ଶୋଭିବା	Swunt̤ar [S]	Beautify	सुन्दर बनना
ଶୋଷିବା	Sundru, t̤ubt̤e [S], abebeba ? [L]	Suck	चूसना
ସକେଇବା	Sugut̤ [S],	Sob	सिसकना
ସଙ୍ଗୁଳିବା	ɔlaŋ [S], aɔlŋba ? [L]	Invite	निमन्त्रण
ସଜାଇବା	Sant̤b, abbɔlna [S], asɔjaiba ? (L)	Decorate, arrange	सजाना
ସନ୍ତାଇବା	At̤sɔlda (S), jemt̤e ? [L]	Mental suffering	सन्तापित होना
ସନ୍ତୁଳିବା	Srgax (S)	Boiling, frying	तलाना
ସଞ୍ଚିବା	ɔrji, sŋkud (S), at̤rt̤umba ? (L)	Hoard, save	संचय करना
ସାଇତିବା	Sant̤ɔb (S), baŋsa ledak-kut̤bi [L]	Preserve	रक्षा करना
ସମ୍ଭାଳିବା	Sɔxba, Sagal (S), sɔmbalilit̤i [L]	To bear with, take care of	संभालना
ସରିବା	Añit̤ [S], ani ? lile ? [L]	become end/ complete	समाप्त करना
ସହିବା	Sayi (S), sɔinit̤e ? (L)	Tolerate/bear	सहन करना

ସାଉଁଟିବା	Kudda (S), ambɔiniṭe ? [L]	Collect	ऐकत्र करना
ସାଧିବା	Saduŋ, sɔnnil [S], saŋgimṭe [L]	Perform	विधान करना
ସାରିବା	Aṭñiṭ (S), abṭidba, añibaŋ (L)	To complete	समाप्त करना
ସିଲିବା	Pɔppɔṭ (S), apɔp-ba [L]	Stitch	सीना
ସିଝିବା	Asiŋ [S], asinle ? [L]	Boil	उबालना
ସିଞ୍ଚିବା	Uxda [S], uinyɔṭe [L]	Sprinkle	छिड़कना
ସୁଝିବା (ଶୁଝିବା)	Riṭix (S),	Pay off	चुकाना
ସୁଧାରିବା	Sɔṭriba [S], abŋsaniṭe ? [L]	Correct	सुधारना
ହକାଳିବା	ṭubda (S), ṭubdaṭɔwe [L]	Wash	धोना
ହଜାଇବା	Asiṭba (S), abmeniṭ'ŋ (L)	Lose	गायव होना
ହଜିବା	Sii (S), seili ? [L]	Be lost	नष्ट होना
ହଲାଇବା	Dɔyyu [S], yuniṭe ? (L)	Shake	हिलाना
ହରାଇବା	Daypṭ (S), apsiṭbe ? [L]	defeat	हराना
ହସିବା	Mnaŋ (S), amaŋba ? [L]	Laugh	हँसना

ହଗିବା	Mɔdana (S), asɔŋţimbe ? (L)	Relieve the bowels	टट्टी जाना
ହଟିବା	Yrna (S), ɔrile ? [L]	Retreat	पीछे हटना
ହାଣିବା	Idid (S), ailɔba ? [L]	Cut	काटना
ହାରିବା	Deydayɔp (S)	be defeated	हारना
ହଲିବା	Dɔyu (S), yuţin [L]	Shake	हिलना
ହାପୁରିବା	Buxba (S), suţupţwe ? [L]	Slurp	शुरु करना
ହାବୁଡ଼ିବା	Rɔbaŋ (S), arbaŋba ? (L)	Meet suddenly	हठात मिटना
ହେଜିବା	Mţna (S), aɔgandiba ? [L]	Remember	याद करना
ହୁଗୁଳିବା	Lp-pɔŋ [S], Uralale ? (L)	be slackened	ढीला होना

KINSHIP & MARRIAGE

ସ୍ୱାମୀ	ţaŋba, Mŋra-a (L), janaţa [S]	Husband	स्वामी
ପିତା	Waŋ [L&S]	Father	पिता
ମାତା	Yaŋ (L&S)	Mother	माता/माँ
ପୁତ୍ର	ɔn [L], ɔŋgerɔŋ (S)	Son	बेटा, लड़का
କନ୍ୟା	Sl-ɔn (S&L)	daughter	लड़की

ପତ୍ନୀ	Dukri [L], janasi [S]	Wife	पत्नी, स्त्री
ବଡ଼ ଭାଇ	Kakuŋ, soda kaku (S&L)	Elder brother	बड़े भैया
ସାନ ଭାଇ	Obaŋ (S&L)	Younger brother	छोटा भैया
ବଡ଼ ଭଉଣୀ	Kakiŋ (S&L)	Elder sister	बड़ी बहन
ସାନ ଭଉଣୀ	Aiŋ [L], yayi (S)	Younger sister	छोटी बहन
ବାପାଙ୍କ ବାପା	Juju [L], Jujuŋ (S)	Grand father	दादा
ବାପାଙ୍କ ମାଆ	Yuyu [L], yuyuŋ (S)	Grand mother	दादी
ବାପାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ଭଉଣୀ	Yuyu [L], yuyuŋ (S)	Grand mother	दादा की बहन
ବାପାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ଭାଇ	Juju [L], jujuŋ [S]	Grand father	दादा
ବାପାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ଭଉଣୀଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ	Juju [L], jujuŋ (S)	Grand father	फूफा
ବାପାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ଭାଇଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ	Yuyu [L] yuyuŋ (S)	Grand mother	दादी
ବାପାଙ୍କ ବଡ଼ ଭାଇ	ṭaṭa [L]	Father's elder brother	ताऊ
ବାପାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ଭଉଣୀର ପୁଅ	Maiŋnger [L]	Great grand-father's sister's son	चाचा
ବାପାଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ସାନଭାଇ	Juju [S&L]	Father's mother's younger brother	दादाजी

ବାପାଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ବଡଭାଇ	Juju (S&L)	Father's mother's elder brother	दादाजी
ବାପାଙ୍କ ବଡ଼ ଭାଇଙ୍କ ପତ୍ନୀ	Anṭlai [S&L]	Father's elder brother's wife	ताई
ବାପାଙ୍କ ସାନ ଭାଇଙ୍କ ପତ୍ନୀ	Yuyuŋ		चाची
ବାପାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ମାଆ	Yuyu [S&L]	Father's father's mother	दादी
ବାପାଙ୍କ ସାନ ଭାଇର ପୁଅ	Obaŋ [L&S]	Father's younger brother's son	भैया
ବାପାଙ୍କ ମାଆର ବଡ଼ଭଉଣୀ	Yuyu [L&S]	Father's mother's elder sister	नानी
ମାଆଙ୍କ ବଡ଼ଭାଇ	Mamaŋ [L&S]	Mother's elder brother	मामा
ମାଆଙ୍କ ସାନଭାଇ	Mamaŋ [S&L]	Mother's younger brother	मामा
ମାଆଙ୍କ ବଡ଼ଭଉଣୀ	Yɔyaŋ, sudayaŋ (S&L)	Mother's elder sister	मौसी
ମାଆଙ୍କ ବଡ଼ ଭଉଣୀର ସ୍ୱାମୀ	Dadiŋ, ṭaṭaŋ, sɔdawaŋ [L]	Mother's elder sister's husband	मौसा
ମାଆଙ୍କ ସାନଭଉଣୀ	Yayaŋ [S&L]	Mother's younger sister	छोटी मौसी
ମାଆଙ୍କ ସାନ ଭଉଣୀଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ	Dadiŋ [S&L]	Mother's younger sister's husband	छोटा मौसा
ମାଆଙ୍କ ଭାଇଙ୍କ ପତ୍ନୀ	Awaŋ [S&L]	Mother's brother's wife	मामी

ମାଆଙ୍କ ବାପା	Juju [L], Jujuŋ [S],	Mother's father	नाना
ମାଆଙ୍କ ମାଆ	Yuyu [L], yuyuŋ (S)	Mother's mother	नानी
ମାଆଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ଭାଇ	Juju (S&L)	Mother's mother's brother	नाना
ମାଆଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ଭଉଣୀ	Yuyu (S&L)	Mother's mother's sister	नानी
ମାଆଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ	Yuyu [S&L]	Grand mother	नानी
ମାଆଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ଭଉଣୀର ସ୍ୱାମୀ	Juju [S&L]	Grand father	नाना
ମାଆଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ମାଆ	Yuyu (S&L)	Great grand mother	नानी की माँ
ମାଆଙ୍କ ଭାଇର ବଡ଼ ପୁଅ	Marɔnger (S&L)	Mother's brother's elder son	भैया
ମାଆଙ୍କ ଭାଇର ସାନ ପୁଅ	Marɔnger [S&L]	Mother brother's younger son	भैया
ମାଆଙ୍କ ଭାଇର ପୁଅର ପୁଅ	Mɔisi, Mŋisi [L]	Mother's brother's son's son	मामाजी का पोता
ମାଆଙ୍କ ଭାଇର ଝିଅ	Marɔnger-bɔi [L]	Mother's brother's daughter	बहन
ପୁଅ ସ୍ତ୍ରୀ	Kɔin (L)	Son's wife	बहु
ପୁଅର ପୁଅ	Uleŋ [L]	Grand son	पोता
ପୁଅର ପୁଅର ପୁଅ	Uleŋ, Ur (L)	Great grand son	पोडता

ପୁଅର ଝିଅର ସ୍ୱାମୀ	Uleŋeryam (L)	Son's daughter's husband	जमाईं
ପୁଅର ସ୍ତ୍ରୀର ବାପା	Paruhi, sɔ'nɔndi (L)	Son's wife's father	सम्धी
ପୁଅର ସ୍ତ୍ରୀର ମାଆ	Paruhi-bɔi, sɔmɔndi [L]	Son's wife's mother	सम्धन
ଝିଅର ସ୍ୱାମୀ	Rɔyam (S&L)	daughter's husband	दामाद
ଝିଅର ଝିଅ	Uleŋ [L], uṭleŋsel (S)	daughter's daughter	पोती
ଝିଅର ପୁଅ	Uleŋ [L], uṭleŋ [S]	daughter's son	पोता
ଭାଇ	Buyaŋ [L]	Brother	भैया
ସାନଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ	Kɔin [L]	younger brother's wife	बहु
ବଡଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ	Kakim (bunniŋ)	Elder brother's wife	भाभी
ବଡ଼ଭାଇର ପୁଅ	ṭaṭa [L]	Elder brother's son	जेठुना
ବଡ଼ଭାଇର ଝିଅ	Mɔsil, ɔŋsel [L]	Elder brother's daughter	जेठुनी
ଝିଅର ସ୍ୱାମୀର ବାପା	Paruhi [L]	daughter's husband's father	सम्धी
ଭଉଣୀ	Ɔiŋ, ṭɔnaŋ [L]	sister	बहन
ବଡ଼ଭଉଣୀର ସ୍ୱାମୀ	Bauŋ [L]	Elder sister's husband	जीजाजी
ସାନଭଉଣୀର ସ୍ୱାମୀ	Rɔyam [L]	Younger sister's husband	जीजाजी
ଭଉଣୀର ପୁଅ	Mɔnsi-i (L)	Sister's son	भांजा
ଭଉଣୀର ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ବାପା	Paruhi Mama) [L]	Sister's husband's father	शशुर (मौसाजी)

ଭଉଣୀର ଝିଅ	Mɔnsel (Sil) (L)	Sister's daughter	भांजी
ଭଉଣୀର ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମାଆ	Paruhi bɔi [L]	Sister's husband's mother	शाश (मौसीजी)
ସ୍ୱାମୀର ବାପା	Kuinar (kɔl-mamiŋ)	Husband's father	ससुर
ସ୍ୱାମୀର ମାଆ	Kinar (kɔl-mamiŋ)	Husband's mother	शाश
ସଉତୁଣୀ	Biŋnraṭ (L), bindra (S)	Co-wife	सौतन
ସ୍ୱାମୀର ବଡ଼ଭାଇ	Ba-ɔn (Kuya~r)	Husband's elder brother	जेठ
ସ୍ୱାମୀର ସାନଭାଇ	Erelsej [irisi-i] (L)	Husband's younger brother	देवर
ସ୍ୱାମୀର ବଡ ଭଉଣୀ	Kinar-bɔi~ (L)	Husband's elder sister	दिदि (नन्द)
ସ୍ୱାମୀର ସାନ ଭଉଣୀ	Ali-bɔi~, erel-bɔi~ (L)	Husband's younger sister	दिदि (नन्द)
ସ୍ୱାମୀର ବଡ ଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ	Jaure (jaduyi~) [L]	Husband's elder brother's wife	जिठानी
ସ୍ୱାମୀର ସାନଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ	Jadin (jaduyi~ [L]	Husband's younger brother's wife	दौंरानी
ସ୍ୱାମୀର ଭାଇର ପୁଅ	Mɔnsei (ɔŋsi-i) (L	Husband's brother's son	बेटा
ସ୍ୱାମୀର ଭାଇର ଝିଅ	Mɔnsel (ɔŋsil) [L]	Husband's brother's daughter	बेटी
ପତ୍ନୀର ବାପା	Kuinar (kɔlmama ?) [L]	Father-in law	ससुर
ପତ୍ନୀର ମାତା	Kinar [L]	Mother-in-law	साश

ପତ୍ନୀର ବଡ଼ଭାଇ	Ra-on (kuya^r) [L]	Wife's elder brother	बड़ा साला
ପତ୍ନୀର ସାନଭାଇ	Erelsej irsi-i) [L]	Wife's younger brother	छोटा साला
ପତ୍ନୀର ବଡ଼ ଭଉଣୀ	Kinarbo (kunnar) (L)	Wife's elder sister	बड़ी साली
ପତ୍ନୀର ଭଉଣୀର ସ୍ୱାମୀ	Sadu [L]	Wife's sister husband	साढु
ପତ୍ନୀର ବଡ଼ଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ	Kakim (L)	Wife's elder brother's wife	भाभी
ପତ୍ନୀର ସାନଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ	Kinar-bɔi~ tɔnan) (L)	Wife's younger brother's wife	भाभी
ବାପାଙ୍କ ଭଉଣୀ	Awaŋ [L]	Father's sister	भुआ
ବାପାଙ୍କ ଭଉଣୀଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ	Mamaŋ (L)	Father's sister's husband	फूपा
ବାପାଙ୍କ ଭଉଣୀର ପୁଅ	Marɔnger [L]	Father's sister's son	भुआ का बेटा
ବାପାଙ୍କ ଭଉଣୀର ଝିଅ	Marsil-bɔi, Marɔnger-bɔi (L)	Father's sister's daughter	भुआ की बेटी
ସଉତୁଣୀ	Biŋraṭ (Binra) [L]	Co-wives	सौतन
ସଙ୍ଗାତ	Gidiŋ (Gɔdiŋ) [L]	Ritual friends	सहेली
ପୋଷ୍ୟ ସନ୍ତାନ	Lɔndraɔn (Pusiɔn) (L)	Adopted child	गोद लिया बच्चा
ପିତୃମାତୃହୀନ	Kundrasi (L)	Orphan	अनाथ
ଥଟ୍ଟା ପରିହାସ	Gɔibir (L)	Joking	मजाक
ବିବାହ	Seruŋ (siṭruŋ) (L)	Marriage	शादी

ନାମଦିଆ	ɔnjimɔn (aṭyi~mɔn) (L)	Name giving	नामदेना
ଉପନୟନ	Kiŋkinɔn (ṭeṭṭedin) [L]	Initiation	जनेव
ବନ୍ଧୁ	Kulɔm (L)	Friends	रिश्तेदार
କୁଟୁମ୍ବ	Kheja (kutumi) (L)	Consanguine	खान्दान
ଭଲ ବିବାହ	Baŋsa-seruŋ [L]	Arranged marriage	शुभ बिवाह
ଝିଙ୍କା ଝଣା ବିବାହ	Dumdum-bɔy seruŋ [L]	Marriage by capture	खिंचकर शादी करना
ପଳାପଳାୟନ ବିବାହ	Jhumurbɔy-seruŋ [L]	Marriage by elopement	भागकर विवाह करना
ପ୍ରେମ ବିବାହ	Monabɔy-seruŋ [L]	Love marriage	प्रेम विवाह
ଏକ ବିବାହ	Aboina-seruŋ [L]	Monogamy	ऐक पत्नि विवाह
ବହୁ ବିବାହ	Bagabɔy, yagibɔy seruŋ [L]	Polygamy	बहु पत्नि विवाह
କନ୍ୟା ମୂଲ୍ୟ	Tikab [L]	Bride price	
ବିବାହ ବିଚ୍ଛେଦ	Undraŋbɔy (L)	Divorce	तलाक
ବିଧବା	Joarbɔi [L]	Widow	बिधवा
ଜନ୍ମ	Jɔrsɔme (L)	Birth	पैदा
ବର	Mandrani, beyɔnṭi [L]	Groom	दुल्हा
କନ୍ୟା	Aŋsɔl, kɔyɔnṭi (L)	Bride	दुल्हन

ପୋଷାକ (Dress)

ପୁରୁଷ ପୋଷାକ	Uliakap, ɔngɔrkap [L]	Male dress	लड़कों का कपड़ा
ହାଫ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ	Paṭulen [L]	Half pant	हवाइँ पेन्ट
ହାଫ୍ ସାର୍ଟ	ɔngi [L]	Half shirt	हवाइ कमीज
ପୁରା ପ୍ୟାଣ୍ଟ	Lɔmpen, bɔriph	Full pant	पुरा पेन्ट
ପୁରା ସାର୍ଟ	Pura siaŋ, briɔngi	Full shirt	पुरा कमीज
ଗେଞ୍ଜି	ḍriɔr, seṭ (L)	Banyan	गन्जी
ନାରୀ ପୋଷାକ	Asiakap, aŋsɔl kɔm (L)	Female dress	महिलायों का पोसाक
ଶାଢ଼ୀ	ṭarakab (L)	Saree	शाढी
ବ୍ଲାଉଜ୍	Raika [L]	Blouse	कब्बजा

ଜମି ଓ ଫସଲ (Land & Crops)

ଖାଉଡ଼ିବା	Lɔlge, agaiba (L)	Hoeing	निकालना
ସହଯୋଗ ମୂଳକ କାମ	ɔnsir, mailin [L]	Co-operative work	मिलझुलकर काम करना
ଟେରାସ ଜମି	Sɔrba [L]	Terrace land	
ଉପର ଶୁଷ୍କ ଟେରାସ୍	Jyanum, angliŋsɔr, angulusɔr (L)	Upper dry terrace	
ଜଳ ଜମି	Dusorba, leŋpei~ṭa [L]	Wet land	पानी का जमीन
ହଳ	Insa, rŋgṭa [L]	Plough	हल
ଢିପ ଜମି	ṭañidaor, sɔka (L)	Up-land	उंचा जमीन

ଖାଲ ଜମି	Puṭeiŋor, duṭi [L]	Low-land	गढा जमीन
ପୋଡୁଚାଷ ଜମି	Bɔgɔd [L]	Swidden	
ଚାଷ	Lɔl-or, ɔrr [L]	Cultivation	खेती

ଦିଗ ଓ ସଂଖ୍ୟା (Day, Direction & Number)

ପୂର୍ବ ଦିଗ	Druŋyuŋ (L)	East	पुरब दिशा
ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ	Barubɔyŋ (L)	West	पशचिम दिशा
ଉତ୍ତର ଦିଗ	Sardiyuŋ [L], Uruyuŋ (S)	North	उत्तर दिशा
ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ	Rɔnranyuŋ (S), Jɔryoŋ [L]	South	दक्षिण दिशा
ଏକ	Abɔy [L]	One	ऐक
ଦୁଇ	Bagu [L]	Two	दो
ତିନି	Iyagi [L]	Three	तिन
ଚାରି	Uñi [L]	Four	चार
ପାଞ୍ଚ	Mɔnlai [L]	Five	पांच
ଛଅ	ṭudru [L], ṭuru (S)	Six	छे
ସାତ	Gulchi [L]	Seven	सात
ଆଠ	ṭañi [L]	Eight	आठ
ନଅ	ṭiñi [L]	Nine	नो
ଦଶ	Galji (L)	Ten	दस
ଏଗାର	Galsui [L], Mi-il (S)	Eleven	गयारह
ବାର	Migel [L], Muil (S)	Twelve	बाराह

ତେର	Migelbɔy [L], yail (S)	Thirteen	तेरा
ଚଉଦ	Migel bagu [L], Uil (S)	Fourteen	चौदा
ପନ୍ଦର	Migel-agi [L], Mɔil (S)	Fifteen	पन्द्रा
ଷୋହଳ	Migel-uñi (L), ṭuil (S)	Sixteen	सोला
ସତର	Migel-mɔnlɔy (L), Guil (S)	Seventeen	सतरा
ଅଠର	Migel-ṭur (L), ṭail (S)	Eighteen	अठारा
ଊଣେଇଶ	Migel-gulchi (L), ṭil (S)	Nineteen	गुनिश
କୋଡ଼ିଏ	Bɔkud (L), Bal (S)	Twenty	विस
ଏକୋଇଶ	Bɔkud bɔy (L), balbɔy (S)	Twenty-one	इकिस
ତିରିଶ	Bɔkud-galji (L), balba (S)	Thirty	तिस
ଚାଳିଶ	Bakudi (L), Ul (S)	Forty	चालिस
ପଚାଶ	Bakud-galji (L), Mɔl (S)	Fifty	पचाश
ଷାଠିଏ	Iyakudi (L), tul (S)	Sixty	षाठ
ଶହେ	Bɔsua (L), al (S)	One-hundred	शो

ପୋଷାକ (Dress)

ପୁରୁଷ ପୋଷାକ	Uliakap, ɔngɔrkap [L]	Male dress	लडकों का कपडा
ହାଫ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ	Paṭulen [L]	Half pant	हवाइँ पेन्ट
ହାଫ୍ ସାର୍ଟ	ɔngi [L]	Half shirt	हवाइ कमीज
ଫୁଲ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ	Lɔmpen, bɔriph	Full pant	पुरा पेन्ट
ଫୁଲ୍ ସାର୍ଟ	Pura siaŋ, briɔngi	Full shirt	पुरा कमीज
ଗେଞ୍ଜି	ḍriɔr, seṭ (L)	Banyan	गन्जी
ନାରୀ ପୋଷାକ	Asiakap, aŋsɔl kɔm (L)	Female dress	महिलायों का पोसाक
ଶାଢ଼ୀ	ṭarakab (L)	Saree	शाढी
ବ୍ଲାଉଜ୍	Raika [L]	Blouse	कब्बजा

ଜମି ଓ ଫସଲ (Land & Crops)

ତାଡ଼ିବା	Lɔlge, agaiba (L)	Hoeing	निकालना
ସହଯୋଗ ମୂଳକ କାମ	'ɔnsir, mailin [L]	Co-operative work	मिलझुलकर काम करना
ଟେରାସ ଜମି	Sɔrba [L]	Terrace land	
ଉପର ଶୁଷ୍କ ଟେରାସ୍	Jyanum, angliŋsɔr, angulusɔr (L)	Upper dry terrace	
ଜଳ ଜମି	Dusorba, leŋpei~ṭa [L]	Wet land	पानी का जमीन
ହଳ	Insa, rŋgṭa [L]	Plough	हल
ଡିହ ଜମି	ṭañidaor, sɔka (L)	Up-land	उंचा जमीन

ଖାଲ ଜମି	Puṭeiŋor, duṭi [L]	Low-land	गढा जमीन
ପୋଡୁଚାଷ ଜମି	Bɔgɔd [L]	Swidden	
ଚାଷ	Lɔl-or, ɔrr [L]	Cultivation	खेती

ଦିଗ ଓ ସଂଖ୍ୟା (Day, Direction & Number)

ପୂର୍ବ ଦିଗ	Druŋyuŋ (L)	East	पुरब दिशा
ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ	Barubɔyŋ (L)	West	पशचिम दिशा
ଉତ୍ତର ଦିଗ	Sardiyuŋ [L], Uruyuŋ (S)	North	उत्तर दिशा
ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ	Rɔnranyuŋ (S), Jɔryoŋ [L]	South	दक्षिण दिशा
ଏକ	Abɔy [L]	One	ऐक
ଦୁଇ	Bagu [L]	Two	दो
ତିନି	Iyagi [L]	Three	तिन
ଚାରି	Uñi [L]	Four	चार
ପାଞ୍ଚ	Mɔnlai [L]	Five	पांच
ଛଅ	ṭudru [L], ṭuru (S)	Six	छे
ସାତ	Gulchi [L]	Seven	सात
ଆଠ	ṭañi [L]	Eight	आठ
ନଅ	ṭiñi [L]	Nine	नो
ଦଶ	Galji (L)	Ten	दस
ଏଗାର	Galsui [L], Mi-il S)	Eleven	गयारह
ବାର	Migel [L], Muil (S)	Twelve	बाराह

ତେର	Migelbɔy [L], yail (S)	Thirteen	तेरा
ଚଉଦ	Migel bagu [L], Uil (S)	Fourteen	चौदा
ପନ୍ଦର	Migel-agi [L], Mɔil (S)	Fifteen	पन्द्रा
ଷୋହଳ	Migel-uñi (L), ṭuil (S)	Sixteen	सोला
ସତର	Migel-mɔnlɔy (L), Guil (S)	Seventeen	सतरा
ଅଠର	Migel-ṭur (L), ṭail (S)	Eighteen	अठारा
ଊଣେଇଶ	Migel-gulchi (L), ṭil (S)	Nineteen	गुनिश
କୋଡ଼ିଏ	Bɔkud (L), Bal (S)	Twenty	विस
ଏକୋଇଶ	Bɔkud bɔy (L), balbɔy (S)	Twenty-one	इकिस
ତିରିଶ	Bɔkud-galji (L), balba (S)	Thirty	तिस
ଚାଳିଶ	Bakudi (L), Ul (S)	Forty	चालिस
ପଚାଶ	Bakud-galji (L), Mɔl (S)	Fifty	पचाश
ଷାଠିଏ	Iyakudi (L), tul (S)	Sixty	षाठ
ଶହେ	Bɔsua (L), al (S)	One-hundred	शो